

R. P. R.

DOS. Nr. 40002

VOL. Nr. 87

MINISTERUL SECURITAȚII STATULUI

Serviciul „C.”

Secția „C.”-Regională

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta PĂTRĂȘCANU ELENA

1960029

P 000218, Vol. 87

Data 26 IUN 1954

P. 218/87

Urmază vol. Nr. 88

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

I

MINISTERUL SECURITĂȚII STATULUI

11259 vol. 87

ANUL 19__

DOSAR Nr. __

Referitor la

Olivia Pătrășcanu

vol. I

MANDAT DE ARESTARE Nr.01262

In numele legii și al Prezidiului Republicii Populare Române:

Noi, Rudolf Rosman, Procuror de pe lângă Parchetul Curții Supreme, delegat la Parchetul Curții București, Cabinet Crima de Război

Având în vedere toate actele de procedură aflate în dosar. Nr..... încheiate în contra lui PATRASCANU ELENA, de 35 ani, de profesie arhitect decorator, căsătorită fără copii, cu ultimul domiciliu în București str. Vasile Lascăr Nr.100, acuzată de complicitate la crime împotriva păcii prin aceea că a ajutat pe Lucrețiu Pătrășcanu la distrugerea Partidului Comunist Român, ce lupta pentru încetarea războiului antisovietic, la distrugerea țării și nenumărate pierderi de vieți omenești.

Și a ajutat pe Lucrețiu Pătrășcanu și H. Zilber în acțiunile lor complotiste prin care urmăreau răsturnarea regimului democratic din țara noastră, căutând să suprimă independența Statului împreună cu grupul complotist antistatal al lui Pătrășcanu.

Având în vedere conexitatea între faptele săvârșite de această acuzată și ale lui Lucrețiu Pătrășcanu, și din actele dosarului rezultă sarcini și indicii grave de culpabilitate contra acuzatei.

Având în vedere faptele mai sus expuse și prevăzute de art. 2 lit. c legea 291/1947 cu modificările ei ulterioare și art. 184 c. p. comb. cu art. 121 c. p. și se pedepsește cu muncă silnică pe viață.

Văzând și dispoz. art. 6 alin. 1 și 2 din aceeași lege.

PENTRU ACESTE MOTIVE

D I S P U N E M:

Arestarea preventivă a inculpatei PATRASCANU ELENA.

Ordinăm tuturor agenților forței publice ca în conformitate cu legea, s-o aresteze și s-o conducă în Penitenciarul Jilava.

Invităm pe toți deșezitarii forței publice să dea concursul cuvenit pentru executarea acestui mandat, care s-a semnat de noi.

Agentul însărcinat cu executarea acestui mandat este dator a lăsa copie de pe dînsul inculpatei și să se conformeze dispoz. art. 258, 259, 260 și 442 codul de procedură penală.

Dat în Cabinetul nostru din Palatul Justiției din București la 28 Aprilie 1948.

PROCUROR,
ss/indeacifrabil

Am luat primul contact cu mișcarea revoluționară la vârsta de 5 ani, când am fost atrasă la munca organizației 'Școlarul roș' apoi al M'OPR-ului. După ce mi-am dat bacalaureatul am plecat în străinătate unde am devenit membră de partid a partidului austriac și am activat. În timpul primei vacanțe n'am întors în țară, am luat din nou contact cu M'OPR-ul și am activat două ani cât a durat vacanța. În timpul acesta a avut loc o cădere ni mare, iar unii tovarăși au pronunțat la anchetă numele meu știind că sunt plecată sau pe punctul de a pleca. Poliția a venit să mă aresteze după ce trecusem deja granița.

Prin veștile care au venit din țară, am aflat că procesul, la care 'au dat pedepse mari, a fost judecat, iar eu am fost ~~dispusă~~ Ca urmare, dat fiind că doream să continui și să dau la bun sfârșit studiile, cu toate că am stat în străinătate în condiții grele, nu m'am mai întors în țară până în 1936. În decursul acestui timp am activat atât în partidul legal austriac cât și cel francez (un an) dar am lucrat în special pe linie românească în fracțiunea studenților comuniști români și timp îndelungat la scaterarea unei gazete ilegale pentru marinari "Dunărea roșie" și la trimiterea ei în țară și în general muncind printre marinarii români care veneau în portul Vienei pentru a-i organiza și pentru a face prin ei legătura cu țara. Am fost bătută până la pierderea conștiinței la o manifestație, am stat câteva zile închisă la Irdenburg (un orașel în Stiria).

Am activat și timp de un an la Paris în cadrul partidului francez și a grupului românesc apoi m'am întors în țară unde 'a judecat procesul meu la care am fost condamnată la două luni închisoare, dar nici pe acestea nu le-am executat. Atunci l-am cunoscut pe Andrei care m'a atras la muncă legală cum era spre exemplu R.V.P-ul (Reuniunea pentru pace) apoi la munca pentru femei (femeile național-tărăniște), o societate camuflată "Ocrothna" unde am activat printre femeile muncitoare în special din Dudași-Gion. Tot timpul acesta, cu toate că am avut și alte legături organizatorice Andrei era acela care mă îndruma și prin care am simțit în afara legăturilor periferice contactul cu partidul.

Dar tocmai poate datorită poziției nefavorabile în care se afla atunci Andrei față de Foris, deci față de conducerea partidului, eu am fost atrasă la o muncă mai intensă, - poate pentru că nu am conspurcat eu (acest lucru nu l-am putut ști).

În 1940, când Andrei a fost dus în lagărul de la Miercurea Ciucului și apoi la spitalul militar de la Brașov, rebeliunea legionară m'a prins tot mai în localul Prefecturii Brașov, unde mă interesam de soarta lui Andrei (nu știam unde se află). Am scăpat printr-o întâmplare, parece mă aflam în beci printre arestați, pe când colonelul, ajorul și alte persoane care se aflau sus au fost împușcate. După fixarea domiciliului obligatoriu lui Andrei la Poiana Tapului, imediat am fost dusă de un agent la Prefectura Poliției Capitalei de Sava Dumitrescu, după un teatru prealabil mi-a comunicat că s'a fixat și mie domiciliu obligatoriu la Poiana Tapului. Acolo am stat împreună cu Andrei până când dânsul a fost dus la Târgu Jiu, apoi, după două săptămâni am venit la București. În decursul celor 8 luni cât a stat Andrei în lagăr am luat contact cu țărășii care se ocupau și de lagăr cu Peter Fischer, Puturi, *Amalia* Marieta Dragomirescu și alții. Pe urmă m'am întors la Andrei la Poiana Tapului unde am stat cu el până în 1944 când am legalizat împreună. În tot ~~timpul~~ acest

răstimp 1940-44 nu am avut nici o legătură organizatorică cu Partidu, m'am chinuit și suferit din cauza lipsei totale de activitate și din cauza imibilității de a egi din situația de "soție" care împărtășește totul soarta soțului. După 1944 am vrut să mă eliberez de această dependență, să despart complet viața mea de partid și activitatea mea de a lui. Am lucrat întâi la Uniunea Patriotică apoi la organizațiile de bază ale Sectorului de ariști unde am fost instructoare, apoi la Comitetul de Artă și Cultură și la U.S. 22. Am pus mult accent și pe independență în ceea ce privește activitatea mea profesională, muncind de dimineață și până seara trziu la Teatrul Național și la Teatrul de Păpuși. Am suferit mult de tot ~~că~~ această dorință de independență a fost irealizabilă, deoarece la tot pasul de calitatea mea obiectivă de soție m'a hărțuită toată ziua de diferite persoane, care veneau să ceară pentru Ministerul de Justiție și cari m-au răpit din timpul de muncă pentru a le explora dorință de a mă amesteca cu am burile soțului meu, lucrurile pe care nici nu l-am făcut. Am conștiința nu trebe să bruftească și de aici în nevoe să nu tr

le dau ocazia să judece că soția unui ministru comunist este o infumurată. Nu am călcat decât de 2-3 ori la Minister și asta pentru a-l lua pe Andrei. Am simțit calitatea de soție a lui Andrei la tot pasul, desigur și în bine, nu numai în rău, dar răul prima, ceea ce a produs un conflict permanent între mine ca membră de partid, ca om și ca soție care își iubește nespus de mult soțul.

Când am fost dusă împreună cu Andrei la Băneasa, am judecat că toată strădania mea către independență a fost zadarnică că și în acest caz chiar partidul nu mă consideră decât o anexă și ca atare desigur întreaga mea comportare ulterioară nu era aceea a unei membre de partid ci a unei soții, care vrea să-și apere soțul, căci atâta i-a rămas.

În momentul intrării mele în cameră la Băneasa l-am găsit pe Andrei palid, puțin desfigurat dar totuși cu un zâmbet când m'a văzut. După ce i-am istorisit cum am fost luată, după ce m'am uitat în jur pentru a califica clădirea în care ne găseam drept închisoare sau nu, i-am spus lui Andrei " De aici nu mai ieșim". Pe urmă urma ca Andrei să-mi dea explicații pentru cele întâmplate. Desigur că unul din noi (și celălalt a fost de acord) a spus să vorbim în șoaptă deoarece ar putea fi un aparat de recepție în cameră (având această experiență încă din Vasile Lascăr și în al doilea rând pentru a nu fi auziți de paza care stătea în fața ușii. Andrei mi-a povestit că tov. Gheorghiu Dej, tov. Techar și tov. Ranghetz i-au comunicat că Betea a fost arestat, că ar fi făcut declarații în dauna lui Andrei și că aceste declarații au dus la arestarea lui. Betea ar fi declarat că Andrei, în urma îndemnului lui Betea ar fi acceptat să plece în străinătate, că ar fi avut legături cu Mănuilă, s'ar fi întâlnit și cu Americanii la o recepție. (La care eu am exclamat că Betea este probabil un provocator sau un nebun pentru că nu el era în măsură să știe dacă Andrei a vorbit cu vreun american la recepție) L-am întrebat pe Andrei ce e adevărat din toate acestea la care mi-a spus că nu a avut nici odată legături cu Mănuilă, că chestia cu Americanii este o aberație dar că într'adevăr Betea i-a vorbit despre necesitatea să se salveze, dar că niciodată nu a luat propunerea serios. Andrei mi-a spus că i s'a vorbit și despre o altă plecare, atunci când am fost împreună la Bruxelles, la care eu am spus că în acest caz mă pot întreba și pe mine, având conștiința că niciodată, la plecarea noastră la Bruxelles nu s'a pus această problemă. Apoi Andrei mi-a vorbit de Micșă, care fiind arestat

a relatat în detalii despre o masă care a avut loc la noi acasă cu ocazia reușitei alegerilor și la care a participat și Harry. O Cu această ocazie a afirmat (nu știu în legătură cu ce) că eu aș fi trăit cu Harry. Am întrebat iar, dacă Andrei nu crede, că prin comportarea lor acești băieți se dovedesc a fi niște provocatori de proastă calitate, Andrei împărțea mai curând părerea că ei ar fi niște neserioși care probabil au fost folosiți atât de Manuilă (având în vedere că lui Betea îi plăcea să facă pe măr-nimosul și să-i arate recunoștință pentru felul cum Manuilă s'a purtat cu el înainte de 23 August, pe de altă parte fie că Betea a împărțit părerea lui în legătură cu Andrei (păreri pe care Andrei din orgoliu și din ușurință nu le-a combătut) unui al treilea (ne gândeam la unul Pavel) care l-ar fi denunțat denaturând lucrurile, iar apoi Betea fiind probabil bătut a făcut declarațiile care au urmat, declarații, pe care atunci Andrei însă nu mi le-a spusese cu toate detaliile. Eu l-am implorat pe Andrei să-mi spună tot adevărul, pentru că totul va fi mai ușor de suportat dacă voi ști realitatea. Eram hotărâtă să nu mint Partidul, lucru cu care Andrei a fost de acord, să spun ceea ce știu în apărarea lui, dar în același timp eram hotărâtă să nu vorbesc despre lucruri despre care nu am fost întrebată. Aici a început un fel de recapitulare a ceea ce au urmat, păcatele lui Andrei și ale mele, despre care tovarășii până în momentul acela nu au menționat nimic.

Primul păcat a fost întâlnirea cu Belu după ce a fost exclus, la Lena, întâlnire care a avut loc în urma rugăminții lui Belu, care era foarte demoralizat, de a sta puțin de vorbă cu noi. Al doilea a fost întâlnirea cu Madison la Lena, întâlnire care a avut loc din inițiativa lui Belu spunând că ar fi interesant de stat de vorbă cu un american simpatizant al nostru care vede cu totul altfel politica americană decât cea oficială și care ne va povesti lucruri din America. Intr'adevăr cele 5-10 minute cât am stat acolo s'a vorbit lucruri cu totul banale de față fiind și Lena. Pe acest Madison l-am întâlnit și pentru câteva clipe la Paris unde el ne-a rugat să-i transmitem lui Belu un stilou. Am omis să spun că Andrei mi-a mai spus că a fost întrebat de tovarăși de ce s'a întâlnit la Arlus cu Sandu Natansohn pentru a se interesa de soarta lui Belu și dacă trăește, fiindcă circuat s'vonul că Belu ar fi murit, și ce legături a avut cu Sandu Natanson. Si aici Andrei mi-a spus că acest lucru nu putea constitui ceva grav, deoarece Sandu N. lucrează la

Interne și tov. Teohari știe despre legăturile lui.

Ne-am mirat că nu a fost ~~existenț~~ menționat Torosian, despre a cărui arestare în legătură cu o încercare de a trece granița știam. M'am întrebat dacă încercarea lui de a pleca nu poate fi pusă în legătură cu Andrei, cu toate că știam că Andrei nu știa nimic despre acest lucru, fapt pe care mi l-a și confirmat. Ne-am gândit cine ar mai putea fi arestat în legătură cu noi ne-am gândit bine înțeles la Lena și Harry și ne-am gândit desigur dacă anumite atitudini de frondă, de palavrageală n'ar fi putut fi date în vileag de ei. Totuși și asupra acestei punct Andrei m'a liniștit, deoarece relațiile între noi și ei erau de natură personală, prietenească și nici de cum tovărășească, adică se discutau lucruri de mică importanță și în glumă, fapte pe care le judec astăzi altfel întrucât prin ele Andrei desvăluia o stare de nemulțumire sufletească pe care nu a fost capabil să le discute cu tovarășii din Partid. Eu ca membră de partid și ca soție aș fi dorit ca această situație nesănătoasă față de partid sau în sfârșit totuși atașamentul meu față de Andrei a primat și am fost gata să-l consider victimă datorită unor împrejurări de ordin personal, dar cu o justificare din punct de vedere politic. Cu toate că nu împărtășeam întotdeauna părerile și atitudinea lui (cum a fost cazul cu discursul dela Cluj, legătura cu Betea) și în special tendința de a activa mai curând independent decât de a fi un soldat care știe să-și execute ordine (acest lucru i l-am spus odată mai târziu) totuși mă solidarizam cu dânsul, nu priveam lucrurile din punct de vedere partinic, ba chiar îl încurajam poate de multe ori.

Toate acestea atunci când era vorba de Andrei, cu toate că în munca mea am căutat să fiu totdeauna disciplinată și modestă (Dar am avut odată și o ieșire în legătură cu tov. Moraru, care dovedea contrariul; l-am învinuit că în mod intenționat, probabil pentru că sunt soția lui Andrei mă persecută în legătură cu activitatea mea la teatru de păpuși și i-am scris o scrisoare în acest sens. În ceea ce privește starea de spirit în prima zi la Băneasa ea varia între un examen de conștiință din care cu toată sinceritatea eșeam nevinovați (n'am făcut, n'am înfăptuit nimic care poate să dăuneze partidului) și între o conștiință încărcată care ținea mai mult de subconștient, de anumite sentimente dușmănoase față de Partid.

Se poate (eu nu mi aduc aminte) să fi fost eu acea care i-am spus lui Andrei să nu declare nimic de ceea ce nu este întrebat, iar eu pentru mine eram hotărâtă să spun ceea ce știu, dar numai după ce voi fi întrebată. Aveam însă conștiința că, la chestiunile pentru care Andrei, după spuselăm tovarășilor, a fost arestat, voi putea răspunde tot adevărul pentru a lămurii o invinuire nejustă. Totuși nu ne-am gândit atunci la un eventual interogatoriu al meu, deoarece Andrei îmi interpreta aducerea mea acolo din motive "conspirative" adică, pentru că dispariția lui din București să nu bată la ochi, pentru a fi interpretată ca o plecare în timpul vacanței de Paști, după care Andrei era convins că se va întoarce acasă. Eu nu eram chiar de această părere dar m'am lăsat convinsă pentru a mă liniști. Cred că m'am gândit că arestarea noastră este o scoatere a noastră definitivă din circulație până la un eventual război, când e mai ușor să fim dați dispăruți, fie că e vorba de pregătirea unui proces pentru pregătirea încercării de a trece fraudulos granița, dar care ne având baze reale nu va putea avea loc până în cele din urmă. Ori cât de grea a fost în momen-XXXXXXXXXXXX

tul acela situația, nu am regretat în forul meu interior că n'am plecat atunci când după congres diferite persoane (Flicher, Lena, Harry) vânturau această idee. Eram mulțumită că în această situație grea pentru Andrei eram lângă dânsul și am acceptat ca eventualitate și a doua explicație pentru prezența mea la Băneasa, aceea de a fi dusă acolo tocmai pentru a-i ușura situația lui Andrei. Ridicarea mea după o lună de zile de ședere împreună la Băneasa a constituit pentru noi o surpriză și după primul șoc cauzat de necunoscut, de despărțire, eu am așteptat calm întrebările care mi se vor pune, cu toată starea nervoasă explicabilă pe care am manifestat-o la interogatoriu (plângeam) dar care se datoră unei boli glandulare de care am suferit și înainte. Judecând din punct de vedere politic înlăturarea lui Andrei ca logică și ca o numare firească a relațiilor nesănătoase a lui Andrei față de partid, eu vedeam totul în negru, dar imaginația mea n'a trecut dincolo de excluderea lui Andrei din partid și intentarea unui proces pentru presupusa încercare de fugă. M'am gândit că probabil îi voi urma soarta și nu mă gândeam decât la perspectiva ca după ispășirea pedepsei să mi se dea posibilitatea de reabilitare.

Andrei mi-a vorbit tot atunci de primul lui gând la venirea la Băneasa, anume acela de a se sinucide dar mi-a mărturisit că văzându-mă pe mine nu regretă că n'a făcut-o. Eu aș fi fost

gata să facem acest gest, dar afirm cu toată sinceritatea nu din lașitatea de a răspunde ulterior față de partid pentru faptele mele (mă simțeam nevinovată și nu știam afectiv nimic despre discuțiile în amănunt cu Betea așa cum mi-au fost citite întâi sumar de tov. Ranghetz în Jianu și ulterior aici, fiind convinsă că Andrei nu a vrut să fugă, lucru de care sunt convinsă și acum) ci pentru a pune capăt unei situații anterioare de suferințe, care înfundându-ne tot mai mult (arestarea atâtor oameni în jurul nostru, într'un noian din care nu vedeam eșirea, ne-a adus până aici.

Nu am avut credință că Partidul vrea să ne ajute, ci dimpotrivă, credeam că partidul mă consideră un fel de mobilă, a cărei existență în libertate ar putea fi dăunătoare, ~~dân căreia~~ căreia altfel nu i se dă nici un fel de însemnătate. Pentru un om a cărui existență a fost legată dela vârsta de 16 ani de mișcarea revoluționară, aceasta a constituit un motiv explicabil de demoralizare și de atitudine nepartinică.

Vreau să încerc să precizez unele chestiuni în legătură cu presupusa fugă în străinătate. Dacă știam de părerea lui Betea că viața lui Andrei ar fi în pericol - părere pe care Andrei cu tot complexul de persecuții pe care îl avea și pe care mi l-a transmis și mie, se făcea sau într'adevăr nu o lua în serios, - chestiunea unei salvări prin plecarea în străinătate nu s'a pus între noi decât după Congresul de unificare, adică atunci când aștepta consecințele practice ale acuzățiilor aduse de tov. Teohari ~~Georgescu~~ la Congres. Când pe la sfârșitul lui 1947 am aflat că Betea a fost urmărit într'o mașină împreună cu Mănuilă și cu Dușescu, Mănuilă și Betea salvându-se, acest lucru m'a neliniștit oarecum, deoarece știam că Betea venea la Andrei (decă - un lucru mai mult decât neplăcut pentru Andrei, fapt care ar putea constitui un motiv de reproș din partea tovarășilor din conducere față de Andrei, poate chiar de suspiciune) dar nimic mai mult. N'am pus niciodată această afacere în legătură cu Andrei, o consideram o pîpsă de scrupule din partea lui Betea, care, venind la Andrei și spunându-i că ține la el ar fi trebuit să rupă legăturile cu Mănuilă. De altfel i-a și spus acest lucru lui Andrei.

În sinea mea însă eram poate chiar mulțumită, că prin aceasta Andrei a scăpat de Betea. Așa judecam lucrurile și când am fost la Băneasa și abia în Iulie 1948, când tov. Ranghetz, arătându-mi o declarație de a lui Andrei în care afirma că ar fi ascultat în amănunt planul lui Betea, în care indica avionul, Aradul, Noua

Zeelandă, etc., tov. Ranghetz a menționat în treacăt numele ⁹ lui Max Manolescu, mi-a trecut prin minte că tovarășii ar putea face vreo legătură. Dar acest gând mi-a scăpat tot atât de repede cum mi-a venit, ca dovadă că ulterior când m'am întâlnit cu Andrei nici nu l-am mai întrebat dacă există vreo legătură și nici în decursul anului cât am stat la Snagov nu am mai discutat-o și abia aici, căutând să pătrund gândurile tov. care mă interoghează (și asta după vreo cinci zile), mi-a venit din nou în gând că tovarășii, sau așa reese din anchetă, fac o legătură între întâmplarea cu mașina americană cu Betea, Manuilă și Duțescu și presupusa pregătire de fugă a lui Andrei. De altfel Andrei încă atunci îmi spusese că a comunicat toată povestea tov. Teohari, ceea ce m'a liniștit. Stiam, probabil tot dela Andrei, că Betea e undeva ascuns dar eu m'am desinteresat de această problemă ne acordându-i prea mare importanță, fiind - și acum îmi dau seama - în mod nepermis preocupată în primul rând de problemele mele de partid și profesionale. Pe de o parte deci am trecut cu o ușurință ne calificabilă pentru o membră de partid, peste probleme grave, care îl priveau pe Andrei - aceasta pentru că eram absorbită de munca mea căreia mă ~~am~~ ^{am} înfingeam în întregime, pe de altă parte însă eram obsedată de ~~o teamă~~, de o neliniște intuitivă în ceea ce privește soarta noastră și de data aceasta neînsistând a-l influența pe Andrei în linie, neacționând am adoptat o atitudine nepartinică.

Totuși, eu am prevăzut oarecum urmările grave, aceasta în calitatea mea de membră de partid care știe ce e mișcarea revoluționară, Partidul, dar mă mulțumeam a juca un fel de rol de Cassandra, deoarece nu m'am pus pe acelaș plan cu Andrei.

El era pentru mine

unde Sara Ionescu, după un lucru prealabil 11
mi-a comunicat că mi s'a fixat și mi s'a domiciliat
obligativ la Biroua Tipărit. Acolo am stat, împreună
cu Andriș, până când stăruia a fost dus la Târguș-Jiu,
apoi, după două săptămâni, am venit la București. În
decursul celor 8 luni cât a stat Andriș la lagăr am
făcut contact cu Forovici care se ocupă și de lagăr
cu Petru Firică, Găutu, Anuș, Tănăsă, Marieta
Dragomirescu și alții. Se urmărea în a intra în
contact la Biroua Tipărit, unde am stat cu el până
în 1944 ^{and} ne-au ilegalizat împreună. În tot acest
sistem 1940-44, un an am avut, legătură
organizativă cu Partidul, mi-am chemat și a
făcut din cauza lipsei totale de activitate și din
cauza imposibilității de a avea o situație de "solie"
care impunea să în total poarta activității. După 1944
am avut și un clișeu de această dependență,
și despart complet viața mea de partid și activitatea
mea de a lui. Am lucrat într-o la Ministerul Patri-
stiei apoi la organizațiile de lucru ale sectorului de activitate
unde am fost instructoare, apoi la Comitetul de
Arte și Cultură în la U.S.A.S. Am pus mult accent
pe independență în ceea ce privește activitatea mea
profesională, urmând să diminuez și până la
sfârșit la Teatrul Național și la Teatrul de Păpuși. Am
înțeles mult de tot cu această dorință de independență
a fost realizabilă, deoarece mi-a lăsat la tot timpul

în timp de un an la Paris în cadrul partidului Francez
 și a grupului românesc apoi în 'an întors în țară
 unde s'a predicat procesul marelui căsătoriu condan-
 nate la doi ani închisoare, dar aici se acorda un
 la - an excentat. Andrei: la 10 an cunoscut pe Andrei
 care m-a atras la munca legală cum era pe atunci
 R.V.P. (Revenirea pentru pace) apoi la munca pentru
 femei (femeie național-tarinate), o societate camuflată
 "Orobirea" unde am activat pentru femeie muncitoare
 în special din Dudaștii-Căpâlea. În tot timpul acesta
 pe toate ca am avut o altă legătură organizatorie
 Andrei era acela care mă îndruma și prieten am avut
 în afara legăturii pentru femei contactat cu partidul.
 Dar lucrurile ^{prote} datorită propriilor nefericiri și care n'aple-
 de atunci Andrei fuge din țară ^{deși fuge de conducerea partidului} și m-a fost atras
 la o muncă mai interesantă, - poate pentru că m-a
 cunoscut și /acut lucru în 10 an putut stă / Din 1940
 când Andrei a fost dus la în lagărul dela
 Măsurare Căminului și apoi la spitalul militar dela Brest,
 rebeliunea legionară m'a prins la domiciliu în localitatea
 Brașov unde m'a interesat de soarta lui Andrei (m-
 stăim unde se afla) am scapat printre muncitori,
 deoarece m'a aple și aici pentru creșterea, pe când
 Colonelul, agentul lui și alte persoane care se afla
 m'a fost surprinse. După părăsirea domiciliului
 obligatoriu lui Andrei la 10 an Tâmb. ^{am mediat} am fost
 dus de un agent de Prefectura Politei. Capotele.

unde Sara Pucumtescu, după un beator prealabil
mi-a comunicat ca mi s'a fixat și mi s'a domiciliat
obligatoriu la Poiana Tapului. Acolo am stat împreună
cu Andri până când stăruind a fost dus la Târguș-Jiu,
apoi, după două săptămâni, am venit la București. În
decursul celor 8 luni cât a stat Andri în lagăr a
făcut contact cu Forovici care se ocupa și de lagăr
cu Eder Fincher, Puturici, Anuța Toma, Iosif
Kragomirovici și alții. Se urmărea în a intra cu
Andri la Poiana Tapului, unde am stat cu el până
în 1944 ^{când} ne-au ilegalizat împreună. În tot acest
răstimp 1940-44, un an am avut viața, legătură
organizatorică cu Partidul, mi-am chemat și a
suferit din cauza lipsei totale de activitate și din
cauza imposibilității de a coezi din situația de "solie"
care impunea să în total "soarta soliei". După 1944
am avut și un eliberare de această dependență,
se despart complet viața mea de partid și activitatea
mea de a lui. Am lucrat întâi la Uniunea Patrio-
apoi la organizațiile de lucru ale factorilor de activitate
unde am fost instructoare, apoi la Comitetul de
Arta și Cultură și la U.S.-A57. Am pus mult accent
pe independență în ceea ce privește activitatea mea
profesională, urmând să diminuez și până cere
după la Teatrul Național și la Teatrul de Păpuzari. Am
suferit mult de tot cu această dorință de independență
a fost realizabilă, deoarece un locan la tot peștel

de calitatea mea stricte de solie. Am fost la
tratarea de diferite persoane, care veneau cu ce
puteau la ministerul de justiție și casarea care mi-a
dăruit timpul meu de mince pentru a le explica,
mi-am mai o calitate o mică de dorință de
amestecare în tuburile potabile, lucru pe care
nu l-am făcut. Am crezut că un tub nu înțeleg
mi s-a spus în neoc și că un ^{trage} de apă se
poate potri mi s-a spus ^{comunist} este o infirmare. Nu
calcat decât de 2-3 ori la demist, și asta
a-l lua pe Andrei. Am simțit calitatea de so-
luție Andrei la tot pasul, deșigur și în fine, mi
mi s-a spus, dar s-a spus prima, ceea ce a produs un
permanent între mine ca membru de partid, ca o
soluție care în intestine neapărat de mult potol. Când
fost durs impresii pe Andrei la Băncă, am
ca tratarea strādărea mea către independență a fi
parmice, pe și în acest caz chiar partidul meu
consideră decât o avere și ca altă deșigur jutea
mea comportare ulterioară pe ora aceea a unei
de partid și a unei solii, care ora și se spere potol
atate și a rămas. De în momentul jutea în
la Băncă l-am găsit pe Andrei palid, puțin durs
dar totuși pe un jutea când mi-a rășnit. După ce
istoric pe am fost luată, după ce mi-am milat
jutea jutea a califica claderii în care nu ne gase
după nichisme sa nu, i-a spus L. Andrei: „J

5
M

un mo: com. "Pe urma pusa ca Andrei sa-mi dea ex-
plicatii pentru cele intamplate. Desigur ca unul din ei s'ar
si citalalt a fost de acord / a spus in vizi in drept
dearce ar putea fi un sperat de receptie in camera
sind aceste experienta mica din Varste Lescar / si in
al doilea rand pentru a nu fi angaj de paza cinsplate
si fata noii. Andrei mi-a spus jurentat ca Tor. Piergh.
Sey. Tor. Tebherin si Dr. Rauphet si au comunicat
ca Beles a fost arestat, ca ar fi facut declaratii in
dama lui Andrei si ca aceste declaratii au dus la arestare
lui. Beles ar fi declarat ca Andrei, ca urma in deambul
lui Beles ar fi acceptat si plece in strainatate, ca ar
fi fost legaturii cu mainile ^{si s'ar intalnit cu} si cu americani la receptie
La care eu am exclamat ca Beles este probabil un pro-
curator sau un nebul pentru ca nu el era in masura sa
fie elac Andrei. ~~Ma rog~~ pe ne a amersu la receptie
L'au intalnit pe Andrei ce e declarat din toate aceste
la care mi-a spus si m'a avut aici si date legaturii
cu mainile, ca chestia pe Americanii este o aboratie dar co-
miti'aderen Beles i-a vorbit despre neantatate ca tache
si a salorge, dar ca mi-a dat ^{pe un mures} un a linet. ^{latin}
"urors, Andrei mi-a spus si s'ar vorbit si despre
o alta plecare atunci cand am fost imprisuna la
Bruxelles, la care am spus si in acest caz era fost
stutit si pe mine, avand constiinta pe aici o data, la
plecarea noastra la Bruxelles nu s'a pus aceasta problema
Apri Andrei mi-a vorbit de liica, care ar fiind arestat

a petătat în detaliu despre o masă mare a avut loc
 la noi acasă cu ocazia ~~reunirii~~ ^{reunirii} și la care au participat
 toți în familie. Cu această ocazie a afirmat pun stă în legătură
 cu el / că eu ar fi trăit cu Harry. Am insistat însă, dacă
 Andrei nu crede, că prin comportarea lui acest lucru se
 dovedește a fi niște proiecții de proastă calitate; Andrei
 împărtășea însă cuștină părerea, că ei ar fi niște co-
 seriori care probabil au fost folosiți atât de mamă
 (arătând în vedere că lui Betu în locul ei făcând pe
 mărșă-murul și să-i arate nemulțumirile pentru felul
 cum mamă-l s'a purtat cu el înainte de 23 August
 pe de altă parte, fie că Betu a împărtășit părerea
 lui în legătură cu Andrei (păreri pe care Andrei din
 orgoliu și din nouămintă nu le-a combatut) muncă
 al Tălele / ne gândeam la unu Pavel / care s'a ar fi
 demutat, denaturând lucrurile, și apoi Betu, fiind
 probabil fătut a făcut declarații care ^{au} ~~am~~ ^{an} ~~an~~ ^{an}
 declarații, pe care atunci Andrei, pur și simplu nu mi le ^{am} ~~am~~ ^{an} ~~an~~ ^{an}
 cu toate detaliile. Eu l-am implorat pe Andrei să
 spună tot adevărul, pentru că totul ar fi mai ușor
 de suportat dacă mi s'ar realitatea. Eram hotărât
 să nu miint cărbunul, lucru cu care Andrei a fost
 de acord, ~~și~~ ^{și} spun pe ce stă în apărarea lui, dar ~~am~~ ^{am}
 același timp eram hotărât să nu oțoresc despre lucr
 desigur care nu au fost intabate, aici a început și
 un fel de recapitulare a ceea ce am murit, păcătul cu
 lui Andrei și ale mele despre cum forasem pe mi

momentul acela nu au menționat nimic. Primul
pocet a fost înțeles în Belu după ce a fost exclus
la Leu, înțeles care a avut loc în urma rugămintei
la Belu - care era foarte demoralizat - de a sta puțin de
rău cu noi. Al doilea a fost înțeles în tradiția la
Leu, înțeles care a avut loc dintr-o scrisoare la Belu
opunându-se în fața interesant de stat de război cu
american războiul nostru, care vede cu totul
altfel politica americană decât cea oficială și care
nu se poate lucra din America. Într-adevăr cele
5-10 minute pot am stat acolo și am orbit lucruri
cu totul faule de fapt fiind și Leu. Pe acest tradiție
l-am înțeles și puțin câțiva clipe la Paris unde
el mi-a rugat să-i transmit la Belu un stilou.
~~Ne-am înțeles deci dacă este~~ ^{am rugat să-i transmit la Belu un stilou.}
~~după ce a fost înțeles de Trorov de ce s'a înțeles~~ ^{după ce a fost înțeles de Trorov de ce s'a înțeles}
la Ardeu în Suedia. Năstăscu pentru a se interesa de
se dăce înțeles. Până a cunoscut zgomotul cu Pop. și s'a înțeles
și ardeu în Belu și la legătură a avut loc în Suedia Năstăscu
și aici Ardeu mi-a spus că acest lucru nu putea
constitui ceva grav, deoarece Suedia N. lucrează la
interne și Tr. Terhar și după legătură lui.
"Ne-am mirat că nu a fost menționat Trorov, după
ce am fost arestat în legătură cu o încercare de a trece granița
stăru. M'am înțeles dacă s'incercarea lui de a pleca
un poartă și puse în legătură cu Andrei, pe toate ca stăru
cu Andrei nu stă nimic după acest lucru, fapt pe care
mi l-a și confirmat. Ne-am gândit că ar mai

putem fi arestat în legătură cu un, ne-am gândit
bine unde. La Lenu și Henry ni pu am gândit desigur
dacă am putea atitudinile de fronda, de patronajale ni ar
fi putute date un rîs de ei. Totuși a scris această pînt
Andrei ni a lăsat, deoarece relațiile între noi ni
era de natură "personală", preluăm o serie de ^{tranzacții} ~~partid~~
adică lucruri de discuție lucruri de unii importanți și
plumă, foarte pe care le judecăm estez. altfel, întrucît
prin ele Andrei devotă o stare de nemulțumire înfruntă
pe care nu a fost capabil să le dîruie cu "trăsuri" din
Partid. Eu ca membru de partid și ca solie ar fi dorit
ca aceste situații născute să fie de partid și să fie
totuși alături de mine față de Andrei a primit și am
fost gata să îl consider victime datorită unor înțepinări
de ordin personal, dar ca o justificație din punct de vedere
politic. Cu toate că nu împărtășeam în tot deuna
părerea lui în atitudinea lui (cîm a fost cazul ca dîndu-mă
dela Cluj, legătură cu Bethe ~~pol.~~) și în special ten
dinta de a acționa mai curînd independent decît de
a fi un soldat care să se execute ordine (acut lucr
și le am pus ordine unui țargiu) totuși nu sîm desigur
un dămon, nu privesc lucrurile din punct de vedere
partidic, ba chiar îl încurajam poate de multe ori.
Toate acestea, atîm cînd era vorba de Andrei, cu toate
că în mine erau un cîntec și în tot deuna
disciplinată și modestă (Dar am avut ordine și o înțep
în legătură cu Henry, care dovedea contrariul: f. l. am
învinuit, cu un mod intenționat, probabil pentru că omul
roșu lui Andrei mi se părea în legătură cu activitatea
mea la nivelul de papuri și o am scris o scrisoare în care

[illegible]

[illegible]

conexiunile
Radușorile și practica ale acuzatiilor aduse de For.
Teohari la Congres. Când pe la sfârșitul lui 1942 am
apărut pe Betea a fost unuinit într-o masă împreună
cu haurila și cu Betea, haurila și Betea saluându-se
acest lucru în a uclinișit rarecum, deoarece stăuam ca
Betea venea la Andrie / deci - un lucru mai mult decât
suplicent pentru Andrie, ^{part} care ar putea constitui un motiv
de reproș din partea Forarilor din conducere față de
Andrie, poate chiar de suspiciune / dar nu mi-e
mai mult. N'am pus nici odată această afacere
în legătură cu Andrie, o consideram o li-poa de
semple din partea lui Betea care, venind la
Andrie, ^{de altfel și alți în grup acest lucru li. Andrie} ar fi trebuit să nu se lege de el cu haurila.
În orice caz nu eram parte din mulțimea
care se scăpă de Betea. Am îndecare lună
putile o când am fost la Băneasa și abia în iulie
1948, când For. Ranghet, mi-a dat o declarație
de către Andrie în care ~~se~~ afirmă că ar fi
asculat în anumite planuri de Betea, și că
în decembrie anul, Radușorile, Noua Jelauda este For.
Ranghet a menționat și trecut numele lui. Iar
haurile, mi-a trecut prin minte că Forarilor ar putea
fi o legătură, dar acest gând mi-a scăpat tot
clat de repede și nu a reținut, ca doborâș cu altă
când mi-am reținut în Andrie și mi-a
mai întărit dacă există o legătură și încă în
decursul anului că au stat la început și abia
un an mai discutată o

aici, cantand in patrunel gandarile Tor, care
 suna interogheaza (si aste dupa ore-o cinci zile)
 mi-a venit din nou in gand ca ^{nu se face din umbra} ~~torararii~~ ^{se o}
 legatura intre instaurarea cu masina ^{anterior in} ~~tor~~ Beten, masala
 mutesen si presupunem pregatire de fuga a lui Andrei.
 De altfel Andrei mica etnic in gresen ca a comunit
 fata pentru ca Tor Theoban, ceea ce nu a si urstat.
 Si am, probabil tot dela Andrei, ca Beten e undeva asig
 dar eu mi-a desinteresat de aceasta problema ne coordon
 pe care more importanta, fiind si cum in dau reana-in
 mod nepermanente preocupate in primul rand de probleme
 mele de partid si profesionale. Pe de o parte deci
 bucuria am trecut in o usurinta ^{sentiment o melancolie de parti} ~~mea~~ ^{calitate} ~~partea~~
 probleme grave cum il priza pe Andrei - aceasta per
 tinca eram absorbita de munca mea care a si ma
 tinuiau in intregime, pe de alta parte ^{ma} ~~eram~~ ^{gata sa}
 eram obsedata de o teama, de o neliniste paturita
 in ceea ce priveste partea noastra si de data aceasta
^{mei urmand} ~~mea~~ ^{a-l} ~~influenta pe Andrei in~~
~~si~~ ~~practic~~ ~~reacționând~~ ^{am} ~~adoptat~~ o atitudine neapartin
 Tăbun, cui am previzibil rarecu univariile grave,
 aceasta in calitatea mea de inventa de partid este
 stie pe e miscarea revolutionara, Partidul, dar ma
 imbolduieam a juca in fel de rol de Cassandra,
 deoarece nu mi-a pus pe acela plan cu Andrei. El
 sta era pentru mine

Dorind din adâncul conștiinței mele, a unui om care a fost în mișcarea muncitorească și care a primit educația Partidului (pentru că nu știu dacă mai am dreptul să vorbesc de conștiința mea de comunistă, de care în tot decursul anilor nu am dat dovadă că o posed) să câștig din nou încrederea partidului, încredere, pe care în urma atitudinii mele, înțeleg prea bine de ce nu mi se mai acordă, vreau să privesc cu toată sinceritatea atitudinea mea față de Partid și față de Andrei în decursul anilor care au trecut și cea pe care am adoptat-o până în prezent. Acest lucru vreau să-l fac prin prisma comportării mele față de tovarășii care m'au anchetat în trecut și în prezent. Pentru că această comportare a dovedit încă odată cât de adânc putregaiul a fost înrădăcinat în mine din moment ce, fie în mod conștient, fie în mod inconștient, am continuat să ascund anumite gânduri și fapte de care Andrei și cu mine ne-am făcut vinovați în trecut. Când am fost interogată de tovarășii în Jianu, eu nu m'am gândit la partid, la ajutorul pe care i l-aș da, dând la iveală fapte și gânduri pe care ei atunci nu le cunoșteau și m'am gândit doar la Andrei la inducerea în eroare a tovarășilor anchetatori prin trecerea sub tăcere a acestor gânduri și fapte, prin comunicarea altora în mod incomplet și prin negarea unuia de ordin personal, din jenă și din dorința de a-l ascunde și față de Andrei.

Nu am avut atunci conștiința exactă a acestui fapt adică acela de a minți partidul. Întâi pentru că Andrei a parvenit să-mi sugereze că ceea ce spun și cred este de fapt adevărul; în al doilea rând din cauza părerii mele meschine și nepartinice de atunci, aceea că a tăcea despre unele lucruri nu înseamnă a minți; în al treilea rând pentru că eu priveam pe tovarășii ca dușmani care doresc cu tot dinadinsul răul lui Andrei, pe care cu toate păcatele pe care le știam, îl consideram victimă nevinovată și cu atât mai mult pe mine. În al patrulea rând pentru că îndepărtarea de partid și judecarea lucrurilor prin prisma lui Andrei a mers atât de departe, încât, cu toate că eram conștientă de întreaga noastră atitudine antipartinică, nu-mi dădeam seama de gravitatea ei, de consecințele ei firești dacă lucrurile ar fi mers mai departe.

La acel interogatoriu am evitat să-i lămuresc pe tovarășii, să spun tot adevărul, fiind mulțumită că prin aceasta

18 18

nu i-am făcut un rău lui Andrei. Când am venit aici, în urma unei șederi de un an și jumătate în izolare, care a însemnat un chin și o frământare de zi de zi și a cărei ultimele patru luni au fost pentru mine de o suferință morală de nedescris, am fost înrăit, demoralizată și presupunând că mă aflu la Securitate, plină de neîncredere. Vedeam măsurile care s'au luat împotriva noastră, ca măsuri dictate de necesități politice, anume acelea că pentru a exemplifica necesitatea întăririi vigilentei un proces intentat lui Andrei este necesar, deci va avea loc și pentru aceasta Andrei trebuie să fie găsit vinovat. Eram deci hotărâtă să mențin linia mea de conduită din Jianu, până în clipa când am stat de vorbă prima dată cu tovarășul anchetator. Felul cum dănsul mi-a expus lucrurile m'a făcut să nu mai fiu atât de convinsă de părerea mea, totuș o bănuială, frica unei curse există și mai departe. După a doua și a treia convorbire moralul meu a crescut, am avut dorința sinceră de a-mi schimba atitudinea (de altfel începusem să judec mai just politicește încă din ultimele luni dela Snagov unde avusesem discuții cu Andrei și mai ales în urma proceselor lui Rajk și Kostov care mi-au deschis ochii până unde ar fi putut să alunece Andrei dacă Partidul nu intervenea din timp) dar anumite scrupule, atașamentul meu față de Andrei și în general putregaiul care era în mine m'au făcut, cu toată dorința mea de a rupe cu trecutul și cu toată convingerea că singurul drum care îmi rămâne de ales este acela de a recăștiga încrederea Partidului, spunând adevărul, luptă pe care am dus-o cu mine însămi a fost extrem de grea și nu am reușit să fac acest lucru. Nu mi-am dat seama de faptul că eforturile mele, care erau sincere dar nu totale au făcut ca până în cele din urmă și în esență atitudinea mea de aici să fie asemănătoare cu aceea din Jianu, adică aceia de nu a spune totul până la capăt și care ca rezultat putea fi calificată mai departe ca o atitudine dușmănoasă și o lipsă de sinceritate din partea mea.

Ceea ce declarăm, o făceam în mod treptat, scoteam totul ca cu forcepsul din mine și felul în care redam lucrurile, adică nu în toată goliciunea lor ci pe ocolite, l-au întărit pe tovarășul anchetator în convingerea că eu nu sunt total sinceră. Eforturile pe care le-am făcut au fost totuși enorme. Eu nu trebuia să înving numai scrupulele în legătură cu Andrei și cu mine personal, nu trebuia numai să mă detașez complet de oamenii care au format mediul nostru pentru a-i putea vedea așa cum sunt și nu cum îi văzusem până acum, nu trebuia

18.18

nu i-am făcut un rău lui Andrei. Când am venit aici, în urma unei șaderi de un an și jumătate în izolare, care a însemnat un chin și o frământare de zi de zi și a cărui ultimele patru luni au fost pentru mine de o suferință morală de nedescris, am fost înrăit, demoralizată și presupunând că mă aflu la Securitate, plină de neîncredere. Vedeam măsurile care s'au luat împotriva noastră, ca măsuri dictate de necesități politice, anume acelea că pentru a exemplifica necesitatea întăririi vigilentei un proces intentat lui Andrei este necesar, deci va avea loc și pentru aceasta Andrei trebuie să fie găsit vinovat. Eram deci hotărâtă să mențin linia mea de conduită din Jianu, până în clipa când am stat de vorbă prima dată cu tovarășul anchetator. Felul cum dânsul mi-a expus lucrurile m'a făcut să nu mai fiu atât de convinsă de părerea mea, totuși o bănuială, frica unei curse există și mai departe. După a doua și a treia convorbire moralul meu a crescut, am avut dorința sinceră de a-mi schimba atitudinea (de altfel începusem să judec mai just politiceste încă din ultimele luni dela Snagov unde avusesem discuții cu Andrei și mai ales în urma proceselor lui Rajk și Kostov care mi-au deschis ochii până unde ar fi putut să alunece Andrei dacă Partidul nu intervenea din timp) dar anumite scrupule, atașamentul meu față de Andrei și în general putregaiul care era în mine m'au făcut, cu toată dorința mea de a rupe cu trecutul și cu toată convingerea că singurul drum care îmi rămâne de ales este acela de a recăștiga încrederea Partidului, spunând adevărul, luptă pe care am dus-o cu mine însămi a fost extrem de grea și nu am reușit să fac acest lucru. Nu mi-am dat seama de faptul că eforturile mele, care erau sincere dar nu totale au făcut ca până în cele din urmă și în esență atitudinea mea de aici să fie asemănătoare cu aceea din Jianu, adică aceea de nu a spune totul până la capăt și care ca rezultat putea fi calificată mai departe ca o atitudine dușmănoasă și o lipsă de sinceritate din partea mea.

Ceea ce declarăm, o făceam în mod treptat, scoteam totul ca cu forcepsul din mine și felul în care redam lucrurile, adică nu în toată goliciunea lor ci pe ocolite, l-au întărit pe tovarășul anchetator în convingerea că eu nu sunt total sinceră. Eforturile pe care le-am făcut au fost totuși enorme. Eu nu trebuia să înving numai scrupulele în legătură cu Andrei și cu mine personal, nu trebuia numai să mă detașez complet de oamenii care au format mediul nostru pentru a-i putea vedea așa cum sunt și nu cum îi văzusem până acum, nu trebuia

numai să judec politicește așa cum trebuie s'o facă o comunistă gândindu-mă în primul rând la mersul revoluției care se desfășoară acum în țara noastră și în lumea întreagă, la cauza clasei muncitoare care, datorită Uniunii Sovietice și a partidelor comuniste din lumea întreagă câștigă luptând victorie după victorie - și nu la noi. Dar trebuia să reconstitui în mintea mea lucruri și fapte, care fie din cauza timpului trecut le uitasem, fie erau întipărite în mintea mea sub o anumită formă, așa cum mi le-a sugerat Andrei și probabil eu însumi și de care eram convinsă că s'a petrecut astfel cum ele erau în mintea mea și nu altfel. De aceea când afirmam că nu-mi aduc aminte de unele lucruri și continuam să nu mi le aduc aminte am afirmat adevărul. Deasemenea când negam anumite întrebări care mi-au fost puse, eu n'am făcut-o cu dorința de a minți ci pentru că așa s'au petrecut ele în capul meu, rezultatul fiind totuși o minciună. Vreau să dau exemple concrete pentru cele afirmate mai sus.

În legătură cu întrebarea care mi s'a pus dacă a existat o înțelegere între mine și Andrei în timpul deținerii noastre împreună, eu am negat acest lucru, nu pentru a minți ci pentru că forma în care s'au petrecut lucrurile nu mi s'a părut a fi o înțelegere. După 3 săptămâni de frământare continuă, frământare care a ajuns a fi obsesie, în încercarea mea disperată de a fi total sinceră față de partid, mă gândesc că această înțelegere a existat sub o formă tacită și că deci afirmațiile mele erau juste. În timpul sederii noastre la Băneasa, faptele grave pe care le-a comis Andrei sau acele care nu erau grave în fond, dar care puteau părea suspecte au fost enumerate de mine în măsura în care le cunoșteam și deoarece din conștiința cu Andrei reșea că ele nu vor fi cunoscute, deoarece persoanele care le cunosc nu vor avea interesul să le divulge am hotărât să nu le spunem. Dintre acestea făceau parte întâlnirile cu Madison, uneltirile lui Andrei la Palat (dintre care eu știam o chestiune cu criminalii de război și faptul că Andrei se prezenta regelui nu numai în calitate de comunist ci și în calitate de naționalist).

Pentru prima Andrei avea explicația că cu Madison nu s'a discutat nimic grav lucru pe care eram gata să-l cred deoarece fusesem de față. Pentru a doua Andrei mi-a răspuns că partidul știa totdeauna de întrevederile lui cu regele.

Altele ca întâlnirea lui Iena cu inginerul Gros la Praga sau chestiunea cu artăcolul din "Dreptatea" trebuiau

negate pentru a nu-i face un rău lui Lena și deoarece chestiunea cu "Dreptatea" era oarecum incontrollabilă, de asemenea banii dați de Xenopol pentru alegeri pe care Andrei i-a folosit la Arad. Despre alte chestiuni (nu mai vreau să le enumăr deoarece le-am scris ieri pe o altă foaie) care ar fi putut fi divulgate de diferite persoane pe care noi le presupuneam arestate, Andrei avea convingerea că ele nu vor fi spuse din atașamentul acestor persoane față de el sau din interes ~~personal~~ propriu. Toate s-au petrecut sub forma unor întrebări din partea mea și sub forma unor răspunsuri liniștitoare și convingătoare din partea lui Andrei. De aceea înțelegerea despre care am fost întrebată și pe care eu o căutam într'un mod precis n'a avut loc decât sub această formă, dar îmi dau seama că termenul înțelegere pe care l-am respins întâi atât de categoric corespunde sensului adevărat al discuțiilor avute la Băneasa. Vina deci cade nu numai asupra lui Andrei ci și asupra mea care am acceptat fără șovăială această înțelegere, ceea ce dovedește că atitudinea mea nepartinică față de Andrei și dușmănoasă față de partid, care a existat în tot decursul perioadei înainte arestării a continuat și după arestare. ~~În ceea ce privește~~

În ceea ce privește discuții asupra fugii, de care a fost învinuit Andrei de către tovarăși, ea s'a petrecut cam în același gen, eu punând întrebările și Andrei asigurându-mă că nimic nu este adevărat, lucru pe care eu am fost gata să-l cred în măsura în care, pe deoparte - despre o rămânere la Bruxelles nu știam efectiv nimic și în măsura în care am acceptat explicația neverosimilă a lui Andrei și anume că a vrut să scape de Betea. Încrederea că Andrei nu mă minte pe mine, încredere care în urma dovezilor care există s'a arătat a fi cu totul neîntemeiată, m'a făcut să iau drept bune aceste explicații neverosimile. Ușurința și superficialitatea de care am dat dovadă în tot decursul anilor trecuți în legătură cu preocupările și relațiile lui Andrei - ușurința care m'a făcut să fiu oarbă și față de relațiile lui Andrei cu Lena, timp de trei ani, - m'au făcut să nu realizez realitatea, să nu fac nici măcar în mintea mea legătură între fuga lui Manuila și învinuirile de fugă aduse lui Andrei. Dar asta nu explică totul. Dacă ași fi văzut într'adevăr o monstruoasă în realizarea ideii de fugă, pe care o discutam cu Andrei, - nu în mod concret, dar ca o posibilitate atunci ar fi trebuit să iau o altă atitudine de cât cea pe care am luat-o. Fiind întrebată ce s'a discutat în mod concret despre o fugă în străinătate între mine și Andrei eu am răspuns

fuga

că nu-mi aduc aminte ca o asemenea discuție să fi avut loc.

Adevărul este că nu țin minte o discuție concretă, dar îmi aduc aminte de mai multe discuții în care s'a pus eventualitatea unei salvări în străinătate din care țin minte : una sau mai multe în legătură cu problema materială, anume aceea, din ce am putea trăi în străinătate. Andrei spunea că ar avea bani cu care am putea rezista o bucată de vreme, bani pe care știam să-i dețin într'un plic, pe care după Congres i l'a predat lui Iena. Nu știam și nu știu despre un depozit de bani în străinătate. În legătură cu aceasta s'a discutat și despre un oarecare Bretzel, un italian care fusese la noi în țară înainte și puțin timp după 23 August și la care Andrei se gândea că ne-ar putea ajuta. Deci această chestiune s'a discutat între doi membri de partid ca și cum ar fi un lucru normal și nu un act de trădare, așa cum el este în realitate. Deoarece eu nu am avut niciodată gândul efectiv de a pleca în străinătate dar totuși am acceptat acest lucru ca o posibilitate, în momentele de panică, regretând chiar că nu mă aflu în străinătate, eu am negat învinuirea adusă de a fi participat conștient la discuții despre pregătirea unei fugi. Dar eu îmi dau seama acum că acest lucru nu a corespuns realității, că trebuie să-mi așum întreaga parte a a ceea ce vin și că chiar dacă nici azi nu pot să redau o anumită conversație, care a avut loc în legătură cu fuga, ea a avut loc în mai multe rânduri, dar nu în mod concret. Cu atât mai mult după Congres, când diferite persoane sugerau acest lucru, gândul de fugă exista, cu toate că l-am respins și nu doream să-l punem în practică. Eu n'am realizat însă niciodată că Andrei ar fi mers atât de departe cu preparațiunile, încât ar putea exista o legătură între fuga lui Manuilă și ceea ce plănuia Andrei. Recunosc deci că întrebările puse în legătură cu înțelegerea și în legătură cu discuții despre fugă, între Andrei și mine, au fost pe deplin justificate, iar negările mele necorespunzătoare adevărului, dar aceste negări nu au fost făcute cu conștiința că mint din nou partidul ci pentru că am judecat formal și nu am făcut o analiză a lucrurilor, așa cum ele s'au petrecut în realitate. Rezultatul pentru partid, acela că prin aceasta eu nu am ajutat la lămurirea lucrurilor, este același și că ajutorul care mi-a fost dat aici cu prisosință pentru binele partidului și al meu, nu a fost folosit de mine.

Si după felul cum, prin ajutorul partidului, au am ajuns să judec lucrurile astăzi, îmi dau seama, că discuțiile așa cum s'au petrecut sunt tot atât de criminale pentru un membru de partid ca și negarea lor. Pentru că consecințele lor, și după consecințele la care se poate ajunge în cele din urmă trebuie să judece un comunist - nu sunt decât dăunătoare partidului și ca atare acte dușmănoase, a căror răspundere, în măsura în care nu l-am combătut pe Andrei ci am fost gata să fiu de acord cu el, cad și asupra mea. Dacă prin faptul recunoașterii lor (și dacă această recunoaștere nu este prea târzie) eu pot să fiu de folos partidului, aceasta este acum pentru mine, singurul lucru important.

Cândindu-mă la felul cum am judecat și desoris persoanele, care-l înconjurau pe Andrei și pe mine, îmi dau seama că și acesta am făcut-o dintr'un punct de vedere nepartinic.

În ceea ce-l privește pe Betea, fie că el era un instrument conștient sau nu, folosit de dușman pentru a-l influența pe Andrei, el a contribuit în ~~ast~~ încuraja în Andrei devierea naționalistă, de care s'a făcut vinovat. Eu nu am asistat la discuțiile care aveau loc între Betea și Andrei, dar din spusele lui Andrei înțelegeam că el pozează în apărător al vieții lui, îl încuraja în ideea lui de persecuție și îl influența în acțiunile lui nepartinice. Știind că are legături cu Manuilă, ceea ce era firesc din moment ce lucra la Institutul de Statistică, dar știind în același timp și cine e Manuilă, ași fi trebuit să insist mai mult decât am făcut-o, pentru a-l determina pe Andrei de a rupe legăturile cu Betea. Cu atât mai mult ași fi trebuit să fac acest lucru după ce aflasem că Betea e ascuns, în urma incidentului cu mașina, dar în atitudinea mea nepartinică, față de relațiile cu oamenii, eu nu vedeam ca un fapt dușmănos din partea lui Andrei față de partid faptul, de a nu-l fi denunțat că se ascunde (cu toate că nu știam dacă Andrei știa locul unde se ascunde Betea, țin minte însă, că Andrei mi-a spus odată că Betea a trimis după bani la Torosian sau Rupenian) ci ca un gest față de un om care îi era devotat. Ar fi trebuit să-mi fie clar atunci, că Betea s'a făcut vinovat față de organele de stat, stat condus de un guvern din care făcea parte și Andrei și deci ca atare, trebuia denunțat. Totuși știam că Andrei a vorbit cu tov. Teohari despre această chestiune.

Așa cum privesc acum, îmi dau seama că relațiile cu Betea erau cu atât mai condamnabile, cu cât Betea nu era singur ci avea o serie de prieteni, cu care probabil se sfătuia :Biro,

(care s'a sinucis, motivul pe care-l știam eu fiind de natură sentimentală, totuși această sinucidere mi se părea destul de misterioasă) Ratziu, Stefan Popescu, Pavel, Micșa, Golopența, despre alții nu știu.

Bu îl întrebam mereu pe Andrei, dacă situația în partid a acestor oameni este clară și el îmi răspundea vag la aceasta.

În legătură cu celelalte persoane care ne înconjurau caracteristicile date de mine erau deasemenea nepartinice. Pentru că nu m'am gândit a răspunde la întrebarea, dacă acești oameni sunt sau pot deveni buni membri de partid, nu m'am gândit la trecutul lor și dacă pot avea o influență bună sau nu asupra lui Andrei. Ori îmi dau seama că ei erau membrii de partid numai în mod formal (de fapt mi-am dat seama și atunci de acest lucru, dar mă gândeam că prin priceperea lor în specialitatea respectivă, pot fi folositori regimului). Belu, Hary, Torosian desigur voiau să parvină cu ajutorul lui Andrei (cu toate că dedeau impresia că țineau efectiv la dânsul și când poziția lui Andrei s'a înrăutățit ei și-au dat seama că aceasta se va răsfărca și asupra lor. Lena nu era carieristă, dar după cum se vede avea alte scopuri. Bu personal n'am avut niciodată ambiții carieriste, pentru mine și nici pentru Andrei, și dacă îl încurajam în ideea lui de persecuție câteodată, acest lucru îl făceam din cauză că el suferea, de multe ori îl combatteam în supraaprecierea lui proprie și niciodată n'am avut ambiția puterii pentru dânsul. Încurajările celorlalți erau de natură politică, își exprimau nemulțumirile lor.

La capitolul "înțelegere" am uitat să spun că era dela sine înțeles să trecem sub tăcere felul lui Andrei de a fi privit anumite chestiuni politice, adică atitudinea lui antisovietică și naționalistă, dar acest lucru ca și celelalte nu le-am consemnat sub forma unei înțelegeri atunci. Părerea mea era atunci să nu recunoască fapte, pe care nu le-a comis și i-am spus acest lucru, dovadă că gândeam că ar fi posibil ca să i se ceară asemenea lucru ceea ce arată gradul meu de neîncredere în partid de atunci.

La capitolul "discuții despre plecare", discuție în care s'a vorbit despre această posibilitate îmi dau seama că dacă eu mă gândeam la această posibilitate, aceasta era ca să ne salvăm, dar fără gândul că ne-am putea reîntoarce vreodată. Andrei se gândea la reîntoarcere pentru că nu prevedea atunci ascuțirea

luptei de clasă într-o anumită perioadă, ci la o împăcare între lagărul imperialist și Uniunea Sovietică (tot pentru anumită perioadă și atunci va fi nevoie de un element cu priză în masă ca el.

Despre legăturile cu național-țărăniștii, cu Andrei nu știu altceva decât ceea ce am declarat. L-am întrebat la Băneasa dacă a avut legături cu Manuilă și mi-a negat acest lucru categoric spunându-mi că l-a văzut pe Manuilă doar odată sau de două ori, prin sau împreună cu tov. Bodnăraș, cu care Manuilă avea legături. Știu că Vișoianu a fost deținut odată la Minister de Andrei, în legătură cu niște bani pe care-i avea Vișoianu în străinătate ^{din fondul Minist. de Externe} și pe care nu vroia să-i predea dar până la urmă nu știu din ce motive i s'a dat drumul (eram tocmai după întâmplarea asta la Minister).

În legătură cu Americanii țin minte că la întâlnirea cu Medison, la care a fost de față și Roberts (al cărui nume nu-l țin neam minte și care mi-a fost repetat aici), Andrei mi-a spus mai târziu (nu mult după întâlnire) că trebuie să se ferească de Roberts deoarece face parte din serviciul de informații american. În legătură cu ceea ce am scris despre o plimbare cu barca la Snagov, cu Medison și pe care nu mai țin neam minte dacă a avut loc și făceam confuzie cu o plimbare cu Bruer, îmi aduc aminte că prima a avut loc în prezența lui Belu, iar aceea cu Bruer fără Belu împreună cu Josette Lazăr, ~~xxxxxxxi~~ (care era secretara lui Bruer și pe care o cunoșteam dinainte de război, fiind vără colegului meu Brătășanu) cu sora ei, cu Lena și Harry. Ea avea o vilă la Snagov și ne-a invitat cu barca unde era și Bruer, la ea acasă. Nu s'a discutat nimic important, am luat un aperitiv și am plecat. Și eu am fost invitată odată singură la dansa cu Brătășanu, unde l-am găsit și pe Bruer și pe Roberts (despre care eram deja avertizată înainte de către Andrei) și pentru acest motiv nu am mai vrut să mă duc acolo. Eu m'am ferit să vorbesc cu el despre politică așa cum pot să afirm că Andrei la întâlnirea cu Medison și Bruer nu se purta niciodată altfel decât în calitate de ministru comunist și reprezenta punctul de vedere oficial al guvernului atunci când se atingea o problemă politică. În general tăcea și asculta doar ce se vorbea. Mi-am adus aminte că și August era de față fie la Bragadaru fie la Rică Georgescu.

Ce s'a petrecut la noi în casă după Congres ?

Andrei a venit cu gazeta care conținea învinuirile tov. Teohari. El mi-a spus că nu era de față când i-au fost

cuția despre plecare căror cuvinte le dau acum o altă interpretare, pentru că atunci am crezut că era vorba despre o anumită înțelegere, exprimată sub această ~~xxx~~ formă și despre o discuție concretă în legătură cu plecarea. Aceasta nu mi-o pot aduce aminte. Ajutorul care mi-a fost dat aici din plin, m'a ajutat să privesc altfel lucrurile decât le priveam până acum și afirm că nu mă reține nimic de a spune tot adevărul și numai adevărul. Rog ca în judecarea mea, partidul să țină cont de faptul că nu am un trecut pătat, că origina mea mic burgheză este una din explicații pentru ~~xxx~~ atitudinea mea, că am trăit în timpul războiului ruptă de partid, că am luat drept bune toate explicațiile lui Andrei la Băneasa și mai târziu, pentru că nu puteam să-mi închipui că mă minte că atunci când nu mi-am dat seama de gravitatea faptelor, ne aflam în plină colaborare cu burghezia, că preocupările mele de a realiza ceva în domeniul profesiei mele luaseră o importanță atât de mare (deoarece în tot decursul vieții mele din cauza împrejurărilor politice am fost împiedicată să fac acest lucru) încât au trecut pe planul întâi și că din dorința mea de a fi independentă de Andrei nu am intervenit în ceea ce făcea el, chiar atunci când îmi dădeam seama că nu este partinic ceea ce face, că în activitatea mea personală de partid nu am dat dovadă de indisciplină, că atitudinea mea de aici se datorea împrejurărilor în care am trăit de doi ani încoace, că consider acum atitudinea lui Andrei și a mea din trecut, ca într'adevăr dușmănoasă partidului și rog să fiu crezută când afirm acum că am scris cu toată sinceritatea cele de mai sus. Cu tot timpul de doi ani care a trecut și incapacitatea mea de a-mi aduce aminte unele lucruri, eu nu mai ascund sau omit nimic din ceea ce știu eu ca lucruri esențiale, în mod intenționat, cu toate că-mi dau seama că există fapte relatate de Andrei, ca fiind știute de mine. Zi și noapte nu fac decât să mă gândesc la cele nelămurite de mine, cum ar fi chestiunea cu discuțiile lui Andrei cu Palatul (la ce anume se refereau, ~~xxxxxxx~~ dacă și sub ce formă o discuție concretă, despre plecare a avut loc și dacă eu am observat cel mai mic indiciu că Andrei avea intenția să rămână la Bruxelles. (la ultima nu pot să răspund decât cu nu).

Imi dau seama că Andrei a avut gânduri pe care le-am ascuns față de mine, lucru pe care nu l-aș fi crezut niciodată înainte de a veni aici. După ce am plecat dela Băneasa, în toamna lui '48, în decursul șederii noastre la Snagov, Andrei nu s'a mai gândit la o anchetă și m'a convins și pe mine că nu putem

aduse aceste învinuiri dar mi-a descris scena când a rămas în loja Biroului Politic singur, după ce s'a făcut alegerea noului Birou Politic. A încercat să tâlmăcească conținutul învinuirilor. Atuncea era un moment de panică la noi. Andrei aștepta să fie chemat la partid pentru a i se da lămuriri. Numai treptat și-a dat seama că lucrurile nu se pot termina prin discuții cu tovarășii, în care i se vor explica aceste învinuiri mai pe larg și că i se va cere o autocritică publică pe care ar fi fost gata s'o facă. Când a văzut că este mereu amănat, că tovarășii nu mai vor să răspundă la telefoanele lui după ce Lena, Harry, Edith Marcovici, oamenii dela Minister care mai veneau în primele zile după demisie la noi, mama și sora lui prin telefon i-au dat să înțeleagă că ar trebui să se gândească să se salveze, s'a discutat în mod vag, dar niciodată concret dacă n'ar trebui să fugim, dar atât Andrei cât și mine am respins categoric aceste idei, ceea ce am făcut și mai târziu față de Lucia Flicher. Andrei nu mai vroia să primească pe nimeni în casă, Lena și Harry spunând că vor totuși să continue să vină pentru că nu ar fi normal ca ei să facă altfel din moment ce înainte am fost mereu împreună. Andrei i-a dat lui Lena plicul și niște cărți, m'a trimis pe mine cu pachetul (iar eu am ars niște fotografii dela o expoziție de pictură, unde fusesem fotografiată fără să știu, lângă Bruer și Roberts, fotografie care se afla între zeci de fotografii pe care le mai am. Ce a distrus Andrei nu știu. El se ducea dimineața la bibliotecă și spre seara la Harry, unde cânta la pian și de unde eu veneam să-l iau. Atunci mi-a spus și de informațiile pe care le deținea dela Sandu Natanson și tot în epoca aceea știu că a pus-o pe Lena să telefoneze lui Golopenția. Întrerup pentru că-mi dau seama că aceste lucruri sunt cunoscute.

Cu toate încercările mele de a găsi alte amănunte care ar putea ajuta partidul, în lămurirea lucrurilor eu nu sunt în stare să mi le aduc aminte. Stiu însă că nu știu nimic pe care încerc să ascund.

M'am îngrozit când mi-am dat seama, că tov. anchetator presupune că eu aș fi făcut anumite lucruri intenționat cu scopuri ascunse (cum ar fi demersul la tov. Teohari), m'am îngrozit la întrebarea "pe ce aș conta" când eu nu pot conta decât pe luarea în considerare din partea partidului a unor circumstanțe atenuante pentru mine. Declarațiile pe care le-am dat corespund adevărului în afara aceleia cu înțelegerea și cu dis-

merge decât la eliberare. El a avut teamă de un proces cu
ocazia citirii unui articol al tov. Luca, în Lupta de clasă²⁷
lucru pe care nu mi l-a spus atunci, ci mult mai târziu, când
a distrus o scrisoare de adio, pe care mi-o scrisese. Iar la
16 Septembrie, când am fost ridicați dela Snagov și eu am pro-
pus să ne sinucidem, pentru că presimeam că nu mai e vorba de
o eliberare, și atunci și în cele două zile în care am stat
apoi împreună la Băneasa, Andrei a căutat să mă convingă, că
e vorba de o ultimă verificare, după care el spera să fie eli-
berat. El judeca aceasta după actul de acuzare în procesul lui
Rajk, unde faptele erau evidente pe când el nu a comis nimic
comparabil cu aceste fapte. Deci probleme discutate la prima
anchetă la Băneasa, nu au mai fost rediscutate și de aceea
reconstituirea lor este pentru mine cu atât mai grea.

Andrei căuta doar să mă convingă că și eu știu prea
bine, și acesta era cazul, că învinuirea fugii este nejustifi-
cată, deoarece nu a vrut să facă efectiv niciodată acest lucru.

Stiu că nu mai pot îndrăzni, după atâta timp să cer
să se mai stea de vorbă cu mine, însă aceasta este dorința
cea mai ferbinte pe care o am, pentru că mă apasă îngrozitor
faptul că nici în momentul de față eu nu am fost capabilă să
ajut partidul, cu toate că am spus tot ce știu și îmi aduc
aminte.-

Accasta tot ce am avut de spus Partidului.

ss. Elena Pătrășcanu

Într-un din actele de complicitate unele, a unor oameni
care a fost în mișcarea revoluționară și care a primit
educația Partidului. (pentru că eu știu de ce un
am deșteptat în vârstă de constituție una de comu-
nistă, de care în tot decursul anilor eu am
dat dovadă că o posed) nu câștig din un mic
duran Partidului, înțelegere, pe care în urma
atitudinii mele, înțeleg prea bine de ce eu nu o
mai acord, decât în privința pe totă încrederea
atitudinii mea față de Partid și față de Andrei.
În decursul anilor care au trecut și care pe care
am adoptat-o pe una în prezent, sunt lucruri
pe care nu le fac prin prisma comportării mele
față de teroriști care m-au anchetat în trecut
și în prezent. Pentru că aceste comportări a
dovădit că odată pot de adevărat partizan
a fost înroșat în mine, din moment
ce, fie în mod constant, fie în mod in-
constant, am continuat să ascund anumite gânduri
și fapte de care Andrei și eu nu ne am făcut
într-un mod în trecut. Când am fost interogată de
teroriști în ziua, eu nu m-am gândit la Partid,
la agitația pe care i l-am dat, dând la o parte
fapte și gânduri pe care ei atribuiau unele lucruri
și m'am gândit doar la Andrei, la inducerea
în eroare a teroriștilor anchetatori prin trăsura
mea tăcută a acestor gânduri și fapte, prin
comunicarea altora în mod neocomplet și prin

... și în decursul...

negarea unuia, - de ordin personal - din jur
n' am dorat de a-l escusa de n' fapta de
buda. Nu am avut atunci conștiința exactă
a aceluia fapt, adică acela de a uita par-
ticularul. Într-un, pentru că buda a perovnit în mi-
nerege, ca ceea cum n' cred este de fapt
adevărul. Al doilea ^{rând} din cauza ^{perovnit} mele
meschine n' neputinice de atunci, ceea că
a lăsa după unele lucruri, un rusean a
mural, în al treilea rând pentru că în privirea
pe frământări ca dăsuamii care dădese un tot dăsu-
dimoul, rând lui buda, pe care eu toate peantele
pe care le stiam, îl consideram o ctină neînvoată
n' un atât mic mult pe mine. În al patrulea
rând pentru că îndepărtarea de Partidul
pe dăsuamii lucrurile pe prima lui buda a mers
atât de departe, înent, eu toate că eram
conștientă de întreaga noastră atitudine anti-
trănică, un n' dădeam seama de gravitatea
ei, de conștientă și fărâșă dacă lucrurile ar
fi mers mai departe. În al interogatoriu
am ^{am} contat și-i la unușor pe toamii ^{cu un alt mod} fiind
multumită că prin aceasta nu s' au făcut un
rând lui buda. Când am venit aici, în
urma unui nederi de un an n' jmuritate, în
ipolare care am însumat un dăsuamii n' o prăman-
tore de pe de pe n' e cară ultimă petru
lumi au fost pentru mine de o suferință morală
de nedescris, au fost iurante, și demoraliza-
n' propunând că un află la securitate

[illegible]

4/ de aici mi s-a crezut un băiețuș ca acea din jian,
adica aceea de ~~care~~ ^{me} a spus totul pe un la
capat și cum ea repeta puse la calificato
mai depuse ca o altă tînă de un vîrstă și
o lipă de născutitate din partea mea, ceea ce
declara, o făcea mi unod timp, notam
totul ca eu forșeam din mine și felul în
care pedam lucrurile, adica mi în toate gol-
cineea lor, ci pe realitate, laun facut interit pe
forșeam anchetata în convingerea pe eu un
mult totul sincer. Eforturile pe care le am
facut au fost totuși enorme. ^{En un timp}
sa inoia ^{mi depuse ca pînă și eu mișcarea} ~~un timp~~ ^{personal}
și mi obținez complet de oameni, care au
format mediul nostru pentru a-i putea vedea
am eu mult și eu eu în ogresen pînă
acum, un timp ^{mi} judec ~~pe~~ ^{pe} poli. Aceste
am eu tîrziu și o fac o comunistă, gîndindu-
mi în primul rînd la mersul vorbii.
eu se desfasoara acum în lara noastră și
și lăuna intrare, la camp eleri unice, tîrziu
am, datorită lui mi forșare și a partidei
comuniste din lăuna tîrziu - pînă la tîrziu
victorie după victorie - și, mi la un, ~~mi~~ ^{mi} ~~mi~~ ^{mi}
tîrziu și reconstrucție în vînta mea lăuna
și fapte, eu fie ^{de} ~~de~~ ^{de} tîrziu tîrziu
la vîntașu - fie era interpretat în vînta
mea mi o anumită formă, am eu mi le-
negat Andrei și probabil în lăuna și de
care erau convins că s-a petrecut astfel
am ele erau în vînta mea și un alt fel.

De aceea când afirmam că un... a dus ~~atitudine~~ ³⁰
de unele lucruri, în continuare în un... la aduce aminte
am afirmat adesea. De asemenea când nega
aminte într-un... core un... am fost puze, eu u... au
fapt... o... dorință de a... în... ca... ³⁰
s'au petrecut de... ^{conștientă față de... o... în...}...
exemplu concrete pentru cele afirmate mai sus.
În legătură cu ~~puterea~~ ^{puterea} core un... s'a putut da
a existat o... legere într-un... și... în
timpul de... noastră... în... am negat
acest lucru, un... a... în... ca
formă în care s'au petrecut lucrurile un... s'a
putut a fi o... legere. După 3 săptămâni
de frământări în... frământări core...
a fi o... în... încercarea unei...
de a fi total... față de... , una...
că această... a existat... o...
tacită și ca... afirmate unele...
juste. În timpul... noastre la Banca
pe... grave pe care le... a... sau...
care un... grave în... , dar care puteau
parca... au fost... de...
în... în... ca... în...
din... în... ,... ca...
on... ,... persoane care...
un... interesul... , au...
în... în... ,...
în... ,... în...
la... /... core... o...
de... și... că... se...
un... în... de... și...
calitate de... /... ,...
Pentru... în... cu... în... în...

6) un s'a discutat numai pr. lucru pe care era
sotă sa-l cred deosebi fusese de fapt. Pentru
a doua oară: un-a răspuns ca Partidul
său totdeauna de intercedere lui cu regala.
Alte le, ca intalirea lui Leuca cu jupăușorul
Jus la Praga sau chestiunea cu articolul din
Dreptatea Trebură negată pentru a nu i face
un rai în Leuca și deosebi chestiunea cu Dreptatea
era oarecum incontrolabilă, deosebi deosebi
dată de Xenopol pentru alegerea pe care Buduș
i-a folosit la Prad. Deosebi alte chestiuni (une
mai puțin și le cunosc deosebi le-a scris scri
pe o alta. f.rie) care au f. putut f. disolgate
de diferite persoane pe care un le presupuneau
creștate, Buduș avea convingerea că de un om
f. spune din atitudine acestor persoane f.ate
de el sau din interes propriu. Toate s'au petru
cu mb formă unor întrebări din partea mea
și mb formă unor răspunsuri din partea mea
și curioasă a ține din partea lui Buduș. Deosebi
^{apropiindu-se de întrebarea un deosebi care au fost întrebări și}
înteligeren (pe care eu o căutam într'un mod
precis n'a avut loc deosebi mb această formă,
dar mi dau seama că termenul înteligeren
pe care s'au răspuns într'atât de categoric
corespunde seumbr. aderat a dispoziții lor avute
la Băncuș. Văd deosebi căde un număr asupra
lui Buduș și n'au asupra mea, care au acceptat
fără nicio îndoială această înteligeren, deosebi a dovedit
ca atitudine mea nepartimă față de Buduș
și dintr'un altă față de partid, deosebi căde care a
scrisat mi tot deosebi persoanele înaintea scrierii
a continuat și după creștate. Deosebi ce privilegiu

[illegible]

81) realul este ca un din sursele o anumite discentu
concreta, dar i mi aduc aminte de un
multe discentu in care s'a pns eventualitatea
unei salvari in strainatate din care inainte.
una sau mai multe in legatura cu problema
materiala, anume aces, din ce am putut tra
in strainatate. Andri spunea ca ar avea
fani cu care am putea reposti o bucatie de
oreme, fani pe care stiam ca-i detine intr'un
plic, pe care dupa Congres i l-a pus
la Teana. Nu stiam ce un din dege un
depozit de fani in strainatate, in legatura
cu aceasta s'a discentat in dege un oarecare
Bretzel, un italie care fusese la noi in
tara inainte si putu fugi dupa 23 august in
la care Andri se gauda ca ne-a putu ajuta
Daci aceasta chestiune s'a discentat ^{intra din sursele de pns} ca si cum
in fi un lucru normal si un un act de
trădare am cum el este in realitate. Deroc
cu un suri aont mi relate gandul efectiv
de a pleca in strainatate, dar totu am acceptat
acest lucru ca o oportunitate in incertitate de
pensa reputand chiar ca un suri apon in
strainatate, cu am negat i unu suri apon
de a fi participat coriect la ^{discentu dupa} propaganda suri
fugi. Dar eu im dau seama cum in acest
lucru un a corpusa realitatii, ca trebuie sa
cum intru pe porte a mea ~~sur~~ de ome si ca
chiar daca mi epi un pot sa redau ~~sur~~
o anumita conversatie pe a aont loc in
legatura cu fuga, ca a aont loc in suri
multe randuri, ^{dar in un mod concret} in altu suri mult dege

Congres, când diferite persoane negre 969
erau lucre, gândul de fugă exista, în toate
ce s'au respirat și un dor de a se pune 32
în practică. Ei și s'au reușit căm' ruci'o- 32
data cu îndrăzneală atît de deferte cu
preparațiunile, încât au putut exista o lega-
tura între fugă și baun la r'cea captivitate
îndrăzneală. Recunoștea deci, că înțelegerea și în legătură cu de-sectii după
fuga alui îndrăzneală și unic au fost pe deplin justificate
în negările mele necorespunzătoare adeseori
dar aceste negări nu au fost facute cu conștiință
că mînt din vorbă peticul și pentru că au
judecat formal și nu au făcut o analiză
a lucrurilor sau cum ele s-au petrecut în realitate.
Repellatul pentru Partid, acela că prin această
cu un am ajutor la lucrurile sau lucrurile - este
acela și că ajutorul cu un a fost dat aici
cu prisosință pentru toate Partidul și al meu
am a fost folosit de mine. Ei după felul, cu
prin ajutorul Partidului eu am apărut și judec
lucrurile astăzi în dar seama cu faptete, dis-
cutările, sau cum s'au petrecut mult tot a tot
de criminale pentru un membru de Partid ca
și negarea lor. Pentru că consecințele lor și
după consecințele la care s'au putut ajunge în
cele din urmă trebuie să judece prin conștiință
un mult deosebit dăunătoare Partidului și ca aceste
acte desigur vor fi, a căror răspundere în mare
în care mi l-au combatut pe mine și am fost

10) Jasta m. fi de acord cu el, pad. n. aspra
mea. Daca mi fostul renumeratori la pozi
daca aceste renumeratori nu este prea tarziu
cu pot fi de folos Partidului. aceste este acum
pentru mine foarte importantul lucru important.

La d. u. d. m. ^{n. deserv} la cariera felul cum am
gindesc persoanele care il inconjura pe
Bndri n. pe mine, cum d. a. seama cu n. aceste
am facut o diata un punct de vedere aspe-
ctiv. In cea ce il priveste pe Beten, fie ca, ^{de} ^{cu}
un instrument constant sau un folosit de
dusmanii pentru a-l influenta pe Bndri, el
a contribuit in a incuraja in Bndri devot
nationalista de care s-a facut o novet. Eu
am am asistat la discutile care erau la
intre Beten n. Bndri, dar din punctul de
Bndri intilepleam ca el pozeaza in epurati
al vietii la Bndri, il incuraja in ^{idea} ~~idea~~
lui de persecutie si il influenta in acti-
unile lui nepart. mie. Stind ca are legatur
cu Harunilor, ceea ce mi ^{pres} ^{de} ^{moment} ce
luara la iurta tutul de stat sica, dar stind in
acelasi timp n. cine e Harunilor as fi trebuit sa
investi mai mult deest am facut o peana o c
detasuram pe Bndri de o n. pe legaturile cu
Beten. Cu atat mai mult as fi trebuit sa
fac acest lucru dupa ce aflase ca Beten
e ascuns in urma iur de d. a. a. m. m. m.
dar in atitudine mea nepart. mie fata de
relatiile cu Harunilor eu am vedeam ca un fapt

desuina un ^{din} ~~partid~~ ^{partid} Budai, fată de Partidul ^{nu} ~~nu~~
faptul, de a nu l fi decontat și n ascunde
(cu toate că nu știu dacă Budai stă local 33
unde n ascunde Beten, în minte juco, cu 33
Budai mi-a spus că este în Beten a în via
după bari la Trosian ^{cu expresia} și ca nu pot fi
de vin sau are ^{în via} ~~este~~ decontat. De f. în-
frit m-a în fi clar atenuat, că Beten este
s'a făcut o urore fată de organele de stat,
stat condus de un guvern din care fac
parte și Budai și deci ca stare ^{tehnic} decontat.
^{Am văzut în Budai o notă în tr. Tehnic după acordul chestiunii}
^{Am cum privesc acum în m. dau seama} ~~pe lângă~~ ^{pe lângă}
că Beten erau în stat mai condamnabile, cu cât
Beten nu era sigur și avea o serie de probleme cu
care probabil se ocupau: Biro (care s'a nunciis,
motul pe care îl stia cu ^{înde} ~~pe~~ de achiziționare
tela (după acești nunciisuri nu se pare destul de
ministerului) Rabin, Stefan (presed, Pavel, Nicuș,
Solopente. (După alții un stii.) Eu îl ^{intitaban} ~~apreciam~~
mereu pe Budai dacă n'întrun în Partid facem
rămân este clar și el nu răspunde răz la aceste
în legătură cu celelalte persoane care ^{ne} ~~stău~~ în-
compunau caracteristicele date de mine erau deosebit
negativitate. Pentru că un m'au gândit a răspunde
la întrebarea dacă acești oameni sunt sau pot deveni
buni membrii de partid, un m'au gândit la
trecutul lor și dacă pot avea o influență bună
sau nu asupra lui Budai. Ori, în m. dau seama
că ei erau membrii de partid numai în word formal
(de fapt mi-a dat seama o activitate de acest gen
dar o mi-a gândea că prin perceperea lor pot ^{în mod clar înțelegându-se} ~~fi~~
folosi în regimul lui. Beten, Harry, Trosian

În ceea ce am scris de-aici o plimbare la Târnă
 la Iașor în tradiția și pe care am mai făcut
 minute de-aici a fost la și făcea compuneri cu o
 plimbare în Brueu și aduce aminte că pentru a
 avea la în prezență la Belu, și aici cu Brueu
 față de Belu împreună a fost la Lăzar (care era
 secretar la Brueu și pe care o cunoșteam dinainte
 de Război) ^{și mai} colegul meu ^{cu care am fost în contact} Brătescu. Era
 avea o viață la Iașor și ne-a iustit în Brueu
 unde era și Brueu la ea acasă. Nu s'a
 discontat nimic important am avut un apăs
 și am plecat la ea am fost iustit o dată o dată
 de-aici ^{cu Brătescu} am fost și pe Brueu ^{și pe Brătescu} și pe
 cu care după contabilitate ^{metoda de lucru} de-aici
 acat un lucru am avut o viață de-aici
 s'a făcut și ea în Iașor. De la ea am fost
 și totuși ea el de-aici politica am avut
 și-a fost cu Brueu la ^{stabilirea în Iașor} de-aici și Brueu
 partea mi-a relatat altfel decât în contabilitate de
 amintirile noastre. Era reprezentată punctul de
 vedere oficial al guvernului, Brueu cănd se
 atârna o problemă politică. Cu general Tăcea
 și asculta doar ce se vorbea. Și am adus aminte
 că și Auschmidt era de față în Iașor, și la Brătescu.
 El s'a petrecut la ei în casa după Congres.
 Brueu a venit cu gazeta și cu contabilitate
 minile forțându-l. Tăcea. El mi-a spus că am
 era de față când i-a fost aduse aceste minime
 dar mi-a descris ceva, cănd a rămas în logi
 Brueu. Politica mi-a spus, după ce s'a făcut alegerea
 nouă. Brueu Politică. Și încercat să înțeleg
 contabilitate, un lucru, Brueu era un normal
 de pământ la ea, de față fiind și Brueu și Brătescu.
 în cont de-aici

to determine

Andrei astăzi n-a fost chemat la Garthof pentru a-
se da la înmormîntare. Numai trupa n-a dat seama
ce lucrurile nu se vor termina pînă disavînt cu
trăsurile în care se n-au sech. ca aceste înmormîntări
nu s'au lung și ca i se vor cere o autopsie în public
pe care au fi fost dată s'o facă. Când a răput
ce este mersu amănunt, ca tot, un mare on sa-
răpundă la telefrunle lui după ce Lenu
Harry, E. de la carriere, ^{ca pînă la} ~~probabil~~ ^{de la} ~~Sandor~~ ^{de la} ~~Natanson~~ ^{de la}
ocherului dela lui i stău pe un vechi în pînă
pînă după de mîna la un, marea n'au sa la
la telefon i-a dat n'au săle la pînă ca s'au trî
n'au pînă de mîna n'au săle, s'au de mîna pînă
mîna sa, dar mîna s'au de mîna de mîna
tîna m'au pînă, dar de mîna de mîna și mîna
au respiră cîntă pînă de mîna, pînă ce a pînă
s'au mîna pînă de mîna de mîna. Andrei un
mîna s'au pînă de mîna pînă în mîna, Lenu
n'au Harry pînă de mîna ca mîna s'au mîna m'
mîna, pînă ca mîna s'au mîna pînă m'au pînă
altfel de mîna pînă de mîna pînă de mîna
Andrei i-a dat la Lenu pînă de mîna pînă de mîna
(m'au mîna pînă de mîna pînă de mîna) mîna m'au
au mîna pînă de mîna de mîna de pînă de mîna
unde pînă de mîna pînă de mîna pînă de mîna
pînă de mîna pînă de mîna pînă de mîna
pînă de mîna pînă de mîna pînă de mîna
Andrei mîna de mîna de mîna de mîna de mîna
pînă de mîna pînă de mîna pînă de mîna
la pînă de mîna de mîna de mîna de mîna
pînă de mîna pînă de mîna pînă de mîna
pînă de mîna pînă de mîna pînă de mîna
la de mîna de mîna de mîna de mîna de mîna

16/ Tot în epoca mea și ca și-a pus-o pe Lucea în-
tălmăcești la Soloventia. Săptămânile și în
de vremea ei aceste lucruri sunt curioase.

Ca toate necesitățile mele de găsi alte amănunte
cu ar putea ajuta Partidul în lămurirea lucrurilor
cu un singur și stare în un le aduce aminte. Să
mai și un altă minime pe care marea s'o îndrept.

M'am îngrijit ca să-mi am dat vremea, ca totuși
anchetator presupune că eu as fi fost aminte lămur
intentionat ^{cu scopul de a} (cum ar fi demersul la Dr. Todorici
M'am îngrijit la întreburile pe ce ar conta? și
cu un ~~scop~~ ^{scop} conta pe un mic de cât pe lumea
mi consideră din partea Partidului a unor circum-
stanțe atenuante pentru mine, declarându-le pe
care le am dat credind adesea în afara
a celei cu înțelegerea și cu direcția după plecare
circa curiozitatea de la acea o altă interpretare,
pentru că atunci am crezut că eu vorbesc despre
o amănunte într-o legătură exprimată, sub această formă și
despre o direcție concretă în legătură cu plecare
aceasta sau un o pot aduce aminte. Ajutând
cu mine a fost dat aici din plin mi-a ajutat să
privesc altfel lucrurile decât le priveam până
acum și afirm că un scop reflexiv în mine de
a spune tot adesea în numele adesea. Roy
cu în judecarea mea Partidul mi-a trimis
de fapt că un an un trecut petat, că ori
fina mea mică Royheza este un di explicat
pentru ^{atitudine} ~~influență~~ ~~habitu~~ mea, că am trait în
trăgând regional: rușii de Partid, și am
fost drept în toate explicațiile la Buda
la Brancuș și mai târziu, pentru că un parte am

[illegible]

18) răspund eu mi? Din den ocazia că Andrei
a avut jandarmi pe care le-a escus fată de mine
luam pe care mi l-a scos drept mișcătoare-
de a oare aici.

După ce am plecat dela Băneasa și la ora 48
mi mi decuram noaptea la Suagor, Andrei
mi s'a mai jandarm la o anchetă și mi a scris
și pe mine că un palea merge deasupra la el și
El a avut Teacă de un proces cu oarecî
unul articol a fost. Eu mi "Lupta de Clasă" lăsa
pe care mi mi l-a scris atunci, și mult mai
tărgu. Cînd a distins o scrisoare de adică pe
care mi o scrisese. Dar la 16 Septembrie cînd
am fost jandarm dela Suagor mi mi i'a propus
mi ne simțeam pentru că proimțeam că mi mi
e oare de el kure, și atunci mi mi cele două
pile și care am stat apoi impiecare la Băneasa,
Andrei am cantat mi mi conștientă că e probabil
oare de o ultimă verificare după care el gura
mi fi eliterat. El jandarm această după actual
de acupare și procesul la Rayk, unde faptele
eram evidente, pe cînd el mi a scris mi mi
comparat în parte fapte. Deci problema disatată
la prima anchetă, la Băneasa mi mi mi fort
rediscutate și decia recuștat în mi mi este parte
mine în alt mi mi gura. Andrei jandarm
mi mi conștientă că mi mi în mi mi ^{mi mi} ^{mi mi} ^{mi mi}
mi mi rea fugi este neguștat, dearece ce mi
a mi mi ^{mi mi} ^{mi mi} o data rest luam.
Și mi mi mi fort indrept, - după alți mi mi
mi mi mi mi stă de oare în mi mi, mi mi accușat
este donat, pe mi mi fiertate pe care o am, pentru

cu un aspect răproșat față de mine în
momentul de față am un an fost capabil să
ajut Partidul în toate ce am spus tot ce m-a
în via aduc aminte.

Acum tot ce am avut de spus Partidului
le-am dat în amănunt

DECLARAȚIE

De când începe atitudinea mea dușmănoasă față de Uniunea Sovietică ?

Fiind la Paris în anul 1935 m'am întâlnit cu Valiani Leo, un membru marcant în partidul comunist italian. Din spusele lui am aflat că a stat nouă ani în închisoare în Italia, și apoi, ajutat de partidul comunist a plecat prin Elveția în Franța, devenind astfel emigrant politic. La Paris el conducea ziarul emigranților italieni. De la dânsul pentru prima dată am auzit critica activității politice dusă de comintern în Germania. Din spusele lui am dedus că politica cominternului este condusă de Uniunea Sovietică. El considera că cominternul duce o politică greșită în Germania în sensul că în loc să lupte contra fascismului, partidul comunist german din directivele cominternului nu considera dușmanul principal fascismul ci social democrația, faptul care a dat posibilitatea să vie la putere fascismul.

Tot așa critica politica de front popular formulată de către tovarăgul Dimitrov arătând că frontul popular nu va da rezultate. Tot el n'a vrut să primească invitația de a fi lector la școala de marxism-leninism întru cât considera, fără ca să fi fost vreodată în Uniunea Sovietică că acolo ar exista o atmosferă apăsătoare și lipsa de libertate a discuțiilor. Fiind tânăr eram impresionată atât de trecutul lui de luptător și cu toate că nici eu n'am fost niciodată în Uniunea Sovietică m'am lăsat impresionată de cele spuse de el. El a insistat de mai multe ori ca să devin soția lui dar eu am refuzat. În anul 1936, întorcându-mă în țară am făcut cunoștință cu Lucrețiu Pătrășcanu, devenind soția lui. Istorisind soțului meu evenimente importante din viața mea, printre altele i-am povestit și despre cunoștința mea cu Valiani. Atunci am constatat că între părerile pe care le-am aflat de la Valiani erau în mare măsură și la soțul meu, Lucrețiu Pătrășcanu. Așa de pildă el mi-a spus că aflându-se în Uniunea Sovietică în anii 35-36 el a aflat de împușcarea în masă a emigranților politici, printre care anii erau și cunoștințele lui.

El mi-a spus că datorită valului de represiune îndreptat împotriva spionilor și sabotorilor străini au fost împușcați,

*Importanță deosebită
din punct de vedere istoric*

Fără o cercetare mai amănunțită o serie de tovarăși și că ulterior
acel care a fost răspunzător de aceasta a fost pedepsit. El însuși
n'a fost prea bine privit în perioada aceea, deoarece avea un
frate săcitan și un cumnat care lucra la legația noastră în Ger-
mania și că însuși Boris Stefanov, care era secretarul partidului,
nu-l privea cu ochi prea buni pe Andrei. Tot așa mi-a spus că îi
pare bine că s'a întors în țară, că el de fapt numai în țară se
simte bine și că în Uniunea Sovietică suferea din cauza lipsei
de activitate. El mi-a spus că în anii precedenți când a fost în
Uniunea Sovietică s'a simțit mai bine acolo, că exista un suflu
revoluționar care în 1935 nu mai exista că oamenii erau mai apă-
săți, mai înfricoșați. Nu m'a impresionat bine faptul că el mi-a
povestit că, cu toate că în timpul acela erau lipsuri și desigur
populația o ducea greu, la aparatul cominternului se găseau ali-
mentele cele mai bune. Tot așa nu m'a impresionat bine când Andrei
mi-a povestit că la Tiflis, unde a făcut o călătorie, posturile de
conducere în partid erau deținute de ruși și nu de populația
autohtonă, de unde am tras concluzia că egalitatea naționalită-
ților conlocuitoare nu este o realitate. Eu am luat drept bune cel
spuse de Andrei. În 1937, fiind pentru două săptămâni la Paris cu
ocazia expoziției l-am întâlnit pe Valiani, care tocmai atunci
s'a întors din Spania. Și de data aceasta Valiani mi-a istorisit
că Uniunea Sovietică n'a dus o politică justă în Spania, că a pă-
răsit, fără să dea un ajutor efectiv guvernului republicii spaniol
și mi-a dat o revistă, în care el publicase un articol în care
critica anumite stări de lucruri la brigăzile internaționale pe
care, între reviste altele l-am adus în țară. Am fost impresionată
atât de desființarea cominternului cât și de ~~încheie-~~ încheie-
rea pactului de neagresiune între Uniunea Sovietică și Germania
fascistă, pe care îl comentam, că aceasta înseamnă că Uniunea Sovie-
tică nu mai contează pe mișcarea muncitorească internațională și
că se bazează numai pe propriile ei forțe armate. Andrei spunea
că aceasta este o manevră de a-l înșela pe Hitler, dar că aceasta
nu-l va împiedeca pe Hitler până în cele din urmă să pornească
război împotriva Uniunii Sovietice. Că acest pact face un rău di-
feritelor partide comuniste, a căror sarcină principală era lupta
împotriva fascismului într'un moment când Uniunea Sovietică în-
cheie un pact cu același stat fascist. Andrei mi-a spus că a discu-
tat cu o tovarășe din partid acest lucru, care i-a răspuns că
Hitler este o forță și că Uniunea Sovietică trebuie să țină cont
de acest lucru. Accentuarea atitudinii mele antisovietice începe
la Moscova, cu ocazia armistițiului. În discuțiile cu Andrei i-am

4/5 40

relatat că o serie de lucruri m'au impresionat prost în Uniunea Sovietică. În loc să ia atitudine Andrei a întărit aceste sentimente prin ceea ce mi-a istorisit în legătură cu armistițiul. Astfel mi-a spus că el are impresia că Uniunea Sovietică nu îi convine că la noi s'a produs actul dela 23 August, adică, dacă n'ar fi fost 23 August condițiile armistițiului ar putea fi mai grele. Că deasemenea clauzele armistițiului erau grele. Mai târziu mi-am dat seama că prin politica dusă de Uniunea Sovietică la noi, noi vom fi izolați de Occident și eu am regretat acest lucru din punct de vedere artistic iar Andrei din punct de vedere politic.

Astfel la noi în casă se discutau diferite chestiuni antisovietice care își exprima părerea la noi fără a se feri ca: Bela, Lena, Harry, care la rândul lor veneau și ei cu diferite zvonuri sau relatări antisovietice spuse de alții. Discuțiile și criticile și interpretările în legătură cu Uniunea Sovietică s'au transformat în acțiuni directe împotriva Uniunii Sovietice printr'un aranjament de care știam și despre care i-am atras atenția lui Andrei că nu trebuia s'o facă atunci când dânsul fără știrea partidului l-a sfătuit pe ex regele Mihai să opună rezistență sovieticilor într'o chestiune legată cu criminalii de război profitând de mandatul care i-a fost dat de către partid de a avea contact cu regele pentru a apăra interesele partidului și nici decum a lovi în partid. Acest lucru a mai fost discutat între mine și soțul meu cu ocazia arestării noastre la Băneasa, unde eu mi-am adus aminte de acest lucru și am fost liniștită de Andrei că nu se va afla acest lucru, întrucât regele este plecat. Am ascuns acest fapt tovarășilor de răspundere, care m'au anchetat și pe mine mai târziu.

24 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Declarație

27

De când începe activitatea mea din 1944
nu am făcut de învinuiri sovietice?

Începând din 4

Fiind la Paris în anul 1935 m-am întâlnit
cu Valeriu Les, un membru marcant în partidul
comunist italian. În timpul lui am aflat
că a stat nouă ani în închisoare în Italia, și
apoi, ajutat de partidul comunist a plecat prin
Florența în Franța, devenind astfel emigrant politic.
În Paris el a devenit primul emigrant italian.
Dela atunci pentru prima dată am auzit critica
activității politice din partea comunistă în Germania.
În timpul lui am dedus că politica comunistă
este condusă de o anumită sovietică. El considera
că cominternul duce o politică greșită în Germania
și susține pe mișcările lupte împotriva fascismului.
Partidul comunist german din directorii cominternului
nu consideră deosebit de principal fascismul și
social democrația, fapt care a dat posibilitatea
să se ajungă la puterea fascismului. Tot era politica
de front popular formulată de către Comintern
și în timpul lui Valeriu Les, în vîr de război,
tot el m-a avut în promisiuni războiului de a fi
lectur la școlile de marxism-leninism într-o anumită
considerație, fără ca să fi fost de o dată în învinuiri
sovietice și acolo ar exista o atmosferă apăsătoare

4
Fără lipă de libertate a discutiilor. Fără tăcerea
eram impresivă - atât de tăcutul lui de
luptător și cu toate că nu am avut nici o dată
în Muntenia Sorocă, în anul 1936, am fost impresionat de
acele momente de el. El a suferit de mai multe ori pe
soția sa, dar eu am refuzat. În anul 1936
într-o căduță - mi s-a dat - am făcut cunoștință cu
Lucrăția Patrocaru, de care el s-a căsătorit. Istoria mea
soției mele, evenimentele importante din viața mea, multe
alte și am putut să descriu cunoștințele mele cu Valeriu,
Atunci, am constatat că între persoanele pe care le-am
aflat de la Valeriu erau în mare măsură și la el
meu, Lucrăția Patrocaru, din cauza că el nu a spus
că aflându-se în Muntenia Sorocă în anul 35-36
el a ~~avut~~ ^{aflat de} înțelegerea în mare măsură cu grupurile
politice, pentru că eu eram în cunoștințele lui. ~~Am~~
~~scutit~~ ^{scutit} eu. El mi-a spus, că datorită celui
de reprimare îndreptat împotriva opoziției și sub-
teranilor străini au fost reprimări, fără o cercetare mai
amănunțită o serie de fapte și ca ulterior, anul
care a fost răspunsul de această a fost pedepsit.
El însuși nu a fost prea bine priet în perioada
aceea, deoarece avea un frate căpitan și un comandant,
care lucra la legătură noastră în Germania și ca în urma
Boris Hifaur, care era un secretar al partidelor în el și în
cu ochi pe mine pe Indrii. Tot eu mi-a spus, că și pe
bine pe o căduță în țară, pe el de fapt nu mi-a
lucru se poate bine și eu în Muntenia Sorocă, înțeleg
din cauza lipsei de libertate. La un moment dat

~~En unu-cu~~ Elg mi-a spus ca in anii precedenti, cand
a fost in Germania Toretica s-a nuntat mai bine 42
acolo, ca exista un mijloc revolutionar care in
1935 nu mai exista, ca oamenii erau mai apasati
mai infiricosi. Nu m'a impresionat bine faptul
ca el mi-a povestit ca, cu toate ca in timpul
acela erau lipsiti de desigur, popolele o ducea prea
la aparatul cominternului si gaseau alimentele cele
mai bune. Tot asa, nu m'a impresionat bine cand
povestea mi-a povestit, ca la Tiflis, unde a facut o
calatorie, porturile de conducere in partid erau de multe
de mii si nu de popolele antitona, de unde au
trez concluzii ca epatata nationalitatilor contine toate
un este o realitate. In sen sunt drept bine cele spuse
de Andri. In 1937, primul pentru doua săptămâni
la Paris pe ocazii expozitiei d'art et d'industrie pe Valencien
care tre mai atunci s'a intors din Spania. Si de
data aceasta Valencien mi-a povestit ca, cum
Toretica n'a dat o proba buna in Spania, ca i
parant, fara n da un apun efectul guvernul
republican spaniol si mi-a dat o revista in care
el publicase un articol in care se lica amanta stin
de lucru la ingrijirea materiei uale pe care, intru
altfel l-a adus in tara. Am fost prost impresionat
stat de desfiintarea cominternului cat si de răscoală
pactul de neagresiune intre Germania Toretica si
Germania fascista, pe ^{care} el comenta, ca aceasta răscoală
si Germania Toretica nu mai contine pe nimeni

unui, treilea - internațional - și că se bazează numai
pe propriile ei forte armate. Indoi cu această
este o maniera de a-l pune pe Hitler, dar cu
această nu l-om împiedica pe Hitler până în cele
di unu să punemă răpăi împotriva lui și să-l
la acest pot face un rău deșertela pot de comu-
a și să saramă principală cu lupta împotriva
fascismului într-un moment când în lumea socialistă
mărește un pot în același stat fascist. Indoi nu
opus și a discutat cu o toron din partid acest
lucru, care și-a respuns pe Hitler este o forță și
cu înțelegerea socialistă. Trebuie să înțelegem că de acest lucru
accuturarea altă din viața noastră socialistă împotriva la luptă
cu ocazia armistitiului. În discutiile lui cu Indoi
și au relatat că o serie de lucruri mi s-au impresionat
pot și în lumea socialistă. În loc să se afundăm
Indoi mi-a relatat aceste sentimente prin ceea ce
mi-a istorisit în legătură cu armistitiul, Hitler
mi-a spus că el are impresia că în lumea socialistă
nu și conștient pe la un rău produs actual dela
23 august, adică, dacă nu ar fi fost 23 august
conștientul armistitiului ar putea fi mai puțin. Cu
deasimenea clauzele armistitiului erau puțin. Mai
târziu mi-a dat ocazia că prin politica dăru-
de în lumea socialistă la un rău, un rău și izolat de
Occident și cu un regretat acest lucru din punct
de vedere artistic iar Indoi din punct de vedere poli-
tic la un rău și cu pe de altă parte deșertela
anti-socialistă care mi s-a exprimat puternic la un

fără a se feri, ca: Belu, Elena, Harry, care ⁵¹
rândul la vechi și cu diferite zvonuri ⁴³
sau relații cu societate mare de alții, Pînă 43
discului și articole și interpretările ~~fără de crea~~
și legătură cu viața societății s'au transformat
în acturi de violență împotriva. Viața societății fiind
diferite aranjamente de care stău, și după care s'au
atras atenția lui Andrei, pe un tărâm s'o face ^{atunci}
când dăruie fără stăruie parolă. ^{la fel} ~~pe~~
regile lui și o opune reprezentărilor societății, într-o
chestiune legată de criminalitate de război, propunând
de mandatul care i-a fost dat de către partidul de
a avea contact cu regile pentru a apăra interesele
partidului și mi se dădea a lăsa un portol. Acest
 lucru a mai fost de multă vreme și s'au lucrat
cu scopul arătării noastre la Dăneasa, unde
eu mi-a adus aminte de acest lucru și am
fost înștiințat de Andrei și nu se va afla încă
lucru, întrucât regile este plecat. Am scris acest
 fapt în revista de răspundere, care mi-a sâmbelat
și pe mine mai târziu.

24 Februarie 1950,

Elena Pălin, care

44

Perioada 1944 luna Septembrie la Moscova.

1. Manifestările la Moscova și frământările.

În urma întâlnirii la Moscova cu tov. Ana, Andrei a avut impresia, că tov. Ana, n'ar fi mulțumită de faptul că s'a petrecut actul dela 23 August. Andrei a dat explicația acestui fapt, prin părerea lui că Rușii ar fi preferat ca în decursul ofensivei, România să fie nu o țară aliată ci una învinsă și ocupată pentru a putea interveni mai direct în orânduirea socială a României. Afară de impresia care a rezultat din comportarea tov. Ana, această impresie a fost confirmată de felul cum relatau ziarele rusești cucerirea orașelor românești, deoarece știam că după 23 August armata română nu a mai opus nicio rezistență Armatei Roșii. Ca atare orașele nu erau cucerite ci ocupate, ori felul cum erau redată comunicatele ar fi putut naște impresia că o asemenea rezistență din partea armatei române mai exista. Aceste impresii au fost confirmate și de un gest a tov. Molotov care s'a petrecut în felul următor : Intrucât la Moscova, cu ocazia cuceririi fiecărui oraș dușman se trăgeau salve de tun și focuri de artificii, cu ocazia unei vizite a lui Andrei la tov. Molotov, acesta a tras perdeaua dela geam pentru a-i arăta lui Andrei focurile de artificii cauzate cu ocazia cuceririi Bucureștiului. Si acest gest era înțeles ca o confirmare a părerilor lui, și anume, că tov. Molotov a făcut acest gest nu întâmplător, ci pentru a sublinia că consideră, că, că toate evenimentele petrecute la 23 August România continuă să fie considerată o țară inamică. Ca un ~~argument~~ argument pentru nesiguranța noastră de felul cum privesc Rușii delegația și evenimentele dela 23 August a căzut în cumpănă și felul cum am fost tratați. După ce am trecut printr'un oarecare moment de neliniște la Odesa, unde am trebuit să stăm mai multe ore într'un beciu, tot așa la Moscova, în urma mutării dela Hotel într'o altă casă ne-a venit și gândul că am putea fi deținuți o bucată de vreme, până când se vor lămurii lucrurile.

Eu nu știam clauzele armistițiului, dar știam din spusele lui Andrei că sunt grele. Eu am înțeles din ceea ce a spus Andrei că aceste clauze grele vor îngreuna situația partidului deoarece în țară se va considera, că comuniștii sunt acei care au acceptat aceste clauze și că în cele din urmă tot muncitorii

rimea și țărâtimea vor trebui să muncească din greu pentru a le plăti.

În legătură cu tov. Ana au fost două vizite. La prima Andrei a fost singur, la a doua m'a luat și pe mine. După prima întâlnire s'a reîntors cu impresia că tov. Ana nu a fost prea încântată de evenimentele care s'au petrecut la 23 August. După a doua întâlnire eu i-am spus lui Andrei, că am impresia că tov. Ana nu se uită cu ochi buni la mine, ceea ce simțeam atunci.-

26 Ianuarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Perioada 1948 între Aure Septemvri la Ioscom.

1) Manifestările la Ioscom în Primăverile.

În prima întâlnire la Ioscom cu Ios. Onu, Andrei a avut impresia, că Ios. Onu, nu a fi mulțumit de faptul că s'a petrecut actul dela 23 August, Andrei a dat explicații scurte, prin perierii lui ca Kosin ar fi preparat ca în discursul ofensiv, Românii n'ar fi o forță deosebită, ci una sursoasă și cupată și pentru a putea interloca mai direct în orașul de ocazie a României. Afirm de o impresie care a rezultat din compoziția Ios. Onu, această impresie a fost confirmată de fiulul cum se lăsa foarte puștă, cucerirea orașelor românești, deoarece și după 23 August armata română nu a mai oferit nici o rezistență armată. Kosin, la atare momente nu erau cucerite și ocupate, ori fiulul cum erau redite comunicate ar fi putut avea impresii ca o asemenea raportare din partea armatei române nu exista. Aceste impresii au fost confirmate în de un gest a Ios. Holotter care s'a petrecut în fiulul unuia: Intrucat la Ioscom, cu ocazia cuceririi și ficea mi ocaz devinam mai se băgase valoare de Ios. n'fousi de artiștii, cu ocazia unei oprite a lui Andrei la Ios. Holotter, acesta a tras pordeana dela seaua pentru a-i arata lui Andrei fousile de artiștii cauzate cu ocazia cuceririi Bucureștilor. Acest gest era o înțelegere ca o compoziție a perierii lui, și anume, că Ios. Holotter a făcut acest gest în întâmplător, și pentru a nu lăsa ca să considere, că, cu toate circumstanțele

petrecute la 23 August Romanii ^{continua} ~~continuau~~ si fie
considerate o tara inamice. La un argument pentru ^{restaurarea} ~~restaurarea~~
mostrii de fidelitate ^{in evenimentele din 23 August} ~~mostrii de fidelitate~~ Rusii delegatii a caput un
pompier si fidel cum au fost tratati. După ce au
fost printi in oarecare moment de melancolie la Odessa
unde au trebuit sa stam mai multe ore intr-un loc,
tot asa la Bucuresti in urma intinerii din Hotel intru
alta casa ne-a venit o gandar ca am putut fi detinuti
o facuta de oarecare, pana cand se au lumeni lucurile
In un strain clauzele armistitiilor, dar si au din gura
lui Andrei ca sunt grele. Ea am ratat din aici a oza
Andrei ca aceste clauze grele au ingreuna situatia partii
dure, deoarece in tara nu au considerat, ca comunistii sunt aici care
au acceptat aceste clauze si ca in cele din urma tot marea
trimese o tara noua au putut sa amana sa din prin peata
a la plate. De legaturii in tot. Buna au fost dona ozi.
La prima Andrei a fost negru, la a doua mi-a luat si
pe mine. După prima intalnire s'a resutur cu impresia
ca tot. Buna au ~~asa~~ de tot un a fost prin incantator de
cozimentale care s'a petrecut la 23 August. După a
dona intalnire cu i am spus lui Andrei, ca am impresia
ca tot. Buna au se uita cu ochi lui la mine, ^{cu}
se impleam atunci.

Elina Patriciu, cum

26 Januarie 1980

Deoarece îmi dau seama că în decursul anilor dela 1944 încoace a existat tot timpul un decalaj între fapte și conștiință (în calitate de comuniști), lucru care de altfel ne-a creat conștiința că suntem victime nevinovate, voi încerca să fac un examen nu numai al faptelor (în cazul meu ele s'au redus la vorbe exprimate doar acasă), la Andrei au trecut și dincolo de vorbe) și și al conștiinței.

Cunoscând realitățile din țara noastră și situația din Partid doar prin prisma lui Andrei (eu având munci periferice și de mică importanță) m'am plasat pe punctul lui de vedere încă din 1938-39, când știam că există un conflict între el și conducere, ceea ce a creat o atmosferă nesăsnătoasă de pe atunci pentru un membru de partid de vârsta mea. Că s'a dovedit ulterior că Foriș era un agent provocator nu schimbă întru nimic această situație. Această atmosferă nesăsnătoasă a continuat să existe până în 1944, perioadă în care cu mici excepții am fost condamnată la o totală lipsă de activitate din cauza domiciliului forțat dela Poiana Tapului, de unde de sigur am fi putut evada dacă am fi simțit sprijinul partidului. De acolo vine germeul otrăvit de a se complăce în a critica partidul, acest lucru desigur între patru pereți și patru ochi. Adevărul este că eram ruptă de Partid de pe atunci. Dovadă pentru aceasta este declarația lui Andrei dată în 1941 la siguranță lui Ghica, declarație despre a cărei existență eu știam, dar pe a cărei conținut nu-l cunoșteam. Ruptă de partid, nu-mi dădeam seama de gravitatea acestui fapt atunci, așa cum am mai făcut o serie de cereri și am fost și în audiențe singură și cu tovarășele altor internați fără a mă consulta cu partidul. Andrei simțindu-se izolat de partid spunea că trebuie să se bazeze pe propriile lui mijloace pentru a supraviețui și pentru a se "rezerva" pentru evenimentele ce vor avea să vină în urma războiului. Așa am văzut lucrurile atunci având o mare admirație pentru Andrei, pentru personalitatea și capacitățile lui care, după mine, în mod neîndreptățit nu au putut să se valorifice în perioada aceea. Totuși în 1949 cu ocazia anunțării la Radio a acuzațiilor care i se aduceau lui Rajk și anume acelea de a fi avut o atitudine trădătoare în închisoare declarația dela Siguranță a lui Andrei mi-a venit în minte prin analogie și i-am spus acest lucru. Andrei m'a liniștit că nu este

compromițătoare deoarece în decursul întregii sale activități nu a avut loc vreodată o cădere a unor tovarăși din vina lui. Conținutul acestei declarații l-am aflat abea aici. Stiu că în acea perioadă a mai făcut unele cereri în care declara că nu a făcut altceva decât datoria lui de avocat apărând în procesele noastre, lucru nedemn pentru un comunist, care își asuma rolul pe care și-l asuma Andrei, dar atunci știam că alții ca Matei Socor, Maurer etc., au făcut declarații asemănătoare, ba acte care puteau fi calificate mai grav.

După șederea lui Andrei în lagăr moralul lui s'a ridicat, el spunându-mi că nu regretă, că cele două încercări de sub excortă nu au reușit, deoarece în lagăr a putut lua contact cu partidul, cu tovarășii. El mi-a vorbit despre un conflict cu Ovidiu (al cărui conținut nu-l țin minte) și mi-a relatat deasemenea întâlnirea cu tov. Gheorghiu Dej. Atunci mi-a vorbit despre impresia pe care a avut-o, anume aceea a unui sentiment de rivalitate din partea tov. Gh. Dej, pe care Andrei a încercat să-l atenueze cât mai mult, dar că nu a reușit întocmai din cauza incapacității lui (adică a lui Andrei) de a fi slugă și de a se estompa în întregime. Regretul de a nu fi fost capabil să reușească acest lucru l-a urmărit multă vreme, regret care, îmi dau seama acum, nu se baza pe relații sănătoase între tovarăși, ci din dorința de a se comporta în aparență altfel decât cea ce se petrecea în forul lui interior, aceea de a învinge orgoliul lui în aparență.

În preajma evenimentelor dela 23 August Andrei avea moralul ridicat, iar evenimentele dela 23 August în care i-a fost dat să joace un rol important i-au dat conștiința importanței persoanei lui, exagerând în munca lui atât această importanță cât și importanța actului dela 23 August, în general. Căci în comparație cu lupta celorlalte popoare din vecinătatea noastră, actul dela 23 August a fost o lovitură de ultim moment, când armatele roșii se aflau dela la porțile Iașului și în ofensiva lor fulgerătoare nu ar fi întârziat prea mult până a veni și la București. Prin acest fel de a judeca al lui Andrei cred, se explică că oarecum decepțiile lui la Moscova, a căror relatare am făcut-o pe o altă foaie. Eu vedeam atunci prin prisma lui și numai atunci ci și mai târziu, când cu ocazia aniversărilor lui 23 August lucrurile au fost prezentate în presa noastră sub o altă formă. Abia la Snagov, în discuțiile pe care le-am avut mi-am dat seama că în realitate 23 August a fost înfăptuit de Armata Roșie, lucru pe care i l-am și spus.

După întoarcerea dela Moscova a început activitatea lui Andrei la Minister și în Partid, iar eu lucram atunci la U.P. Importanța pe care i-a dat-o Andrei rolului jucat de el la 23 August i se datorește și faptul că el s'a înconjurat de pamenii care l-au ajutat în epoca de pregătire a lui 23 August. Belu, Betea, Torosian, de care se simțea legat printr'un fel de recunoștință burgheză și nu partinică și care se explică prin faptul că el a fost de fapt rupt de partid și nu avea alți oameni în jurul lui. Tot astfel, eu, neavând pe nimeni am luat-o pe Ileana Popescu (fostă tehnică a lui Andrei recomandată tot de Belu) la mine în atelier și la U.P., tot astfel m'am legat de Lena Constante și prin ea de Harry (pe care îi cunoșteam dinainte dar cu care nu am avut relații) introducându-i la U.P. din simplul motiv că amândouă erau pictorițe cu care lucram împreună la serviciul tehnic al U.P.-ului și la mine în atelier. Faptul că ele erau cunoștințe a lui Belu, cu care ne vedeam și înainte de 23 August au întărit doar această legătură. Așa s'a format acea "gașcă" în care Lena și Harry, erau prietenii mei personali, de care mă lega comunitatea de preocupări artistice iar Belu și Torosian oarecum prietenii lui Andrei, spun oarecum pentru că în fond Andrei spunea că nu are prieteni în Belu vedeam un om oarecum stricat și plin de defecte, dar a cărui competență și deșteptăciune o admiram iar pe Torosian nu îl prețuiam deloc, chiar îi spuneam de multe ori acest lucru lui Andrei. Betea nu făcea parte din "gașcă" nu l-am văzut decât rare ori, fie că venea la minister fie că venea la noi acasă când nu eram eu de față. Andrei nu ținea deloc la Lena și la Harry ; de Torosian spunea că-i este devotat, de altfel ca și Betea iar cu Belu se consfătuia și ținea cont de părerile lui. Așa au fost lucrurile la început.

În urma evoluării situației politice și în partid, Andrei, care a dat dovadă de atitudini antisovietice încă la Moscova (pe care le-am menționat pe altă foaie) a arătat și acasă temeri că politica rusească va dăuna prestigiului partidului întru cât poporul român trebuie să simtă înfăptuirea democrației și drumul spre socialism ca opera lui proprie și nu ca una impusă. Anumite discuții cu Rușii, care cereau urgentarea și îndeplinirea pedepselor acelor care s'au făcut vinovați de a fi omorât sau rănit ostași sovietici, plata în urma convenției armistițiului pe care Andrei le considera grele, comportarea unor tovarăși din România întorși din U.S., Ilie Constantinovski, soții

lui Gogu Rădulescu, Perahim ect., care susțineau că ei și cei de felul lor vor guverna țara. Venirea tov. Ana și Luca în țară, situația lui Andrei în partid, l-au făcut pe Andrei să-și exprime îngrijorarea, acasă, față de mine și discutând lucrurile ^{multe} principale și față de Belu. Temerea că față de această desfășurare a evenimentelor prezența lui în guvern nu este de dorit și simțind din partea tov. Gh. Dej o atitudine de rivalitate și știind că nu poate conta pe sprijinul tov. Ana cu toate că credea mereu că-i poartă sentimente bune, deoarece însăși tov. Ana și cu tov. Luca trebuiau să traducă în fapte o politică rusească l-a făcut să creadă că la 24 Februarie a fost expus gloanțelor în mod intenționat, iar mai pe urmă să dorească să-și dea demisia din Minister. Increderea în popularitatea lui l-a făcut pe Andrei să creadă că Rușii se vor folosi de el și în sprijinul acestei păreri i-a venit atitudinea tov. Susaikov, care îi dădea lui Andrei de înțeles că îl va susține, părere pe care Andrei a avut-o până după alegerile din 46, când a avut impresia că tov. Susaikov, văzând că candidătura lui Andrei la Arad n'a schimbat întru nimic rezultatul alegerilor acolo, nu va mai continua a-l sprijini. Calificarea pe care a dat-o tov. Apostol la Conferința Partidului în ceea ce privește trecutul lui în mișcarea revoluționară, sentimentul că tovarășii din conducere ascund o serie întreagă de chestiuni față de el, faptul că tov. Ruși nu vor să aibă cu el decât relațiuni oficiale, deci o dovadă de neîncredere a lor față de el, felul cum au fost primite cărțile lui de către conducerea Partidului și faptul că nu li s'a făcut nicio recenzie și altele, l-au întărit în convingerea că tovarășii vor să se descotorosească de dânsul. Aceste gânduri și le-a exprimat față de mine și în parte față de "gașcă".

În calitatea mea de soție și în dragostea mea oarbă față de Andrei eu continuam să-l consider victimă așa cum l-am considerat și în perioada conflictului cu Foriș. În conștiința mea de comunistă eu îmi dădeam perfect de bine seama că această stare de lucruri nu se va sfârși cu bine, lucruri pe care i le-am și spus de nenumărate ori lui Andrei, încercând să-l conving să aibă o explicație cu tovarășii din conducere, explicație, pe care Andrei o dorea de altfel, după părerea mea de atunci, în mod sincer. Azi îmi dau seama că rezervele lui de ordin politic și nu de ordin personal au făcut ca această dorință de a se explica, de a se integra să nu fi reușit.

Astfel după părerea lui, schimbările s'au produs în mod

dăunător prestigiului partidului cum a fost intervenția tov. Vișinski și participarea lui Tătărăscu la guvern pe care el o considera compromițătoare pentru Partid. Ca urmare a temerii lui pentru pierderea independenței naționale și abdicarea regelui în împrejurările de atunci, când regimul nu se bucura încă de sprijinul nemijlocit al maselor populare i s'a părut timpurie, cu toate că era convins că acest fapt e necesar să se întâmple. Atitudinea antisovietică a manifestat și în legătură cu lucruri mai mici cum ar fi importanța exagerată dăpă părerea lui care se acorda Arlușului, ocuparea de funcții în partid a unor tovarăși care nu posedă calitățile necesare numai pentru că sunt basarabeni (cum era cazul lui Moraru) sau numirea tov. Bodnăraș la ministerul de Război.

Atitudinea mea față de aceste manifestări a lui Andrei a fost cu totul nepartinică. Nu vedeam în ele o abatere principială de la linia Partidului, care după mine, pentru a putea fi calificată ca atare ar fi trebuit să se traducă în fapte sau în vorbe exprimate în afară, ci ca păreri - antipartidnice desigur - care nu vor avea niciodată consecințe, nu se vor transforma în acte dușmănoase față de partid, deoarece îl consideram pe Andrei gata să se supună hotărârilor partidului.

În judecata mea nepartinică ducerea la îndeplinire a hotărârilor partidului, aplicarea liniilor trasate de partid în afară, o comportare disciplinată chiar atunci când în forul tău interior nu ești de acord cu unele chestiuni - cu atât mai mult cu cât eu le vedeam atunci de ordin personal și nu principial - erau compatibile cu calitatea de membru de partid. Dintr-o totală neînțelegere a datoriilor unui membru de partid - aceea de a semna orice manifestare nesănătoasă forului superior eu nu aș fi îndrăznit niciodată să mă amestec în chestiunile lui Andrei vorbind cu tovarășii din Secretariat (m'am dus din proprie inițiativă numai o singură dată la tov. Teohari în legătură cu vila lui Manoilă de la Snagov și aceasta numai pentru că Andrei nu era în țară). Și asta cu atât mai mult cu cât eu vedeam în mod îngust numai problemele mele de Partid, unde nu am avut conflicte, nici munci interioare (în afară de unul menționat cu tov. Moraru și unul de ordin ideologic cu ocazia apariției broșurei lui Kemenov, a cărei conținut m'a frământat adânc ne fiind atunci de acord cu el, dar pe care am apărut-o nu numai în public, la ședință și față de diferiți tovarăși, dar pe care apărând-o am început să mă conving eu însumi de justetea ei.

În realitate însă în cazul meu participarea la manifestările antipartinice ale lui Andrei și solidarizarea mea cu dânsul în majoritatea chestiunilor este mai condamnabilă decât a celorlalți care erau câteodată de față ca Lena, Harry etc., deoarece prin vechimea mea în mișcare aș fi trebuit să-mi dau seama mai curând de ele. Epitete ca fourbe adică viclean se refereau la tov. Gh. Dej iar tov. Ana era apelată "la tante" atunci când dintr'un motiv sau altul nu se pronunța numele ei. Faptul că aceste lucruri au fost spuse în glumă nu scuză ci dovedesc tonul familiar cu care se discutau unele lucruri față de Lena și Harry, tonul dându-l de obicei Belu iar faptul că l-am urmat dovedește că noi am fost niște oameni influențabili pentru cari calitatea de membru de partid era valabilă numai în afara casei.

Belu era după mine un om deștept, capabil, peste măsură de orgolios, orgoliu care, îmi dau seama acum îl putea împinge la orice din moment ce și-a asumat încă în perioada înalte de război un articol pe care îl scrises Andrei, care și-a acordat un rol de mare importanță și în pregătirea lui 23 Aug. la toate manifestările lui antisovietice, ca prezentarea plăților către Ruși ca exagerate, defăimarea unor stări din U.S., pe care le deținea dela cumnata lui, sora soției sale și anume că de când s'a întors de acolo nu mai vrea să știe de politică că se fură în întreprinderi, eu știind că Belu a fost condamnat înainte de război pentru că a lucrat pentru Ruși și el dând în acelaș timp să înțeleagă că lucrează și după 23 August tot pentru Ruși nu m'a făcut să gândesc că el poate fi într'adevăr un dușman ci mai curând un intelectual putred care "vrea să știe totul mai bine" și critică totul. Relațiile lui cu americanii le-am pus doar în legătură cu obligațiile pe care și le-a luat față de sovieticii cu care lucra, el vrând să treacă în acelaș timp față de americani ca un comunist deștept. De aceea îmi venea și greu să cred că acuzațiile că ar fi spion sunt întemeiate și așteptam să aflăm dovezi în această privință.

În perioada aceea nu mă gândeam atât de departe, anume că serviciul de spionaj englez și american ar fi putut să caute oameni și în rândurile partidului. Totuși felul cum primea Belu cererile Rușilor față de România anume că ele ar fi exagerate că U.S., e slăbită din cauza războiului și va evita un conflict armat cu Statele Unite, că România o bucată de vreme nu va putea primi ajutor din partea U.S., m'a făcut să-mă dau seama că el

. / .

se plasează pe un punct de vedere dușmănos și i-am prezis consecințele spunându-i : Belu tu ai să ajungi în Siberia și ai să neduci și pe noi acolo, negândindu-mă propriu zis la Siberia și că ~~va~~ fi tras la răspundere de partid sau va ajunge în închisoare. Lena, Harry și cu mine nu participam activ la această discuție a lui Belu, care erau mai curând monoloage, Andrei îl asculta, intervenind din când în când combătându-l sau fiind de părerea lui ; toate astea s'au ~~peisecat~~ întâmplat în 1945-46 în ultima vreme Belu venind mult mai rar la noi, ca după excluderea lui să nu mai vină deloc, doar noi, în urma rugăminții lui l-am întâlnit odată sau de 2-3 ori la Lena. Imi dădeam seama că pe Andrei îl influențează cifrele pe care le cita Belu, totuși nu judecam că Andrei se lasă în general influențat de părerile lui Belu căci știam că în afară de aprecierea cunoștințelor economice și a culturii generale a lui Belu, Andrei nu avea o părere bună despre el, nici ca om, nici ca comunist. Andrei i-a dat să citească manuscrisele cărților lui, pentru că în dauna orgoliului de care era fărâ îndoiială pătruns Andrei el avea un sentiment de nesiguranță în ceea ce privește desăvârșirea lui intelectuală. Când Belu a fost arestat de altfel ca și Betea nu m'am gândit că arestarea poate fi în legătură cu Andrei, totuși această arestare, a doua sau a treia din jurul lui Andrei m'a neliniștit foarte mult, dar abea după arestarea noastră la Băneasa m'am gândit că Belu, fiind arestat va putea vorbi despre întâlnirea noastră cu el și cu Madison, care după mine era inofensivă dar care putea părea suspectă. Când Andrei s'a interesat prin Sandu Natanson de Belu nu mi-a venit prin minte că o făcea dintr'alte motive decât de prietenie. Prin Belu am făcut cunoștință în afară de Madison cu Rică Georgescu, pe care l-am văzut odată, cu Mihai Sebastian, care i-a corectat lui Andrei un manuscris, cu Mircea Manolescu, cu Vera Călin, care era o bucată de vreme tehnica lui Andrei cu Stoilov Moisil, Barbu Cămpina, Col. Smirnov, Barbilian, Neculce, toate astea în 1945. (și bine înțeles cu Betea, Ratziu, Ileana Popescu)

Pe Lena am cunoscut-o încă din 38 sau 39 dela o expoziție, apoi am reîntâlnit-o odată la Bugteni (nu știu în ce an și odată la Poiana Tapului unde ea stătea într'o casă împreună cu Moisil în 43 sau 44. După 23 August ea s'a oferit să lucreze cu mine la U.P., unde am lucrat împreună la grupul artistic al U.P.-ului, eu fiind mulțumită că am putut să atrag o persoană cunoscută și apreciată în lumea pictorilor. Deși a făcut anumite

servicii înainte de 23 August ea nu avea nimic comun cu mișcarea, dar m'am gândit s'o atrag în Partid și cu timpul s'o apropii de mișcare. Nu mi-am închipuit niciodată că Partidul sau eu am parvenit să fac din ea o comunistă, dar ea a lucrat în organizație de câte ori i s'a cerut ceva și cu toate că am încercat s'o lăg mai mult de partid am opus din partea ei o rezistență pe care o explicam că în privința asta nu vrea să fie sub tutela mea. Viața de partid nu se ducea în vremea aceea atât de intens ca acum, ba mai mult, în sectorul artiștilor "se treceau multe cu vederea" când era vorba de o personalitate artistică și Lena era socotită ca una din cele mai bune ilustratoare pe care le avem. În schimb ea lucra cu mine aproape zilnic la Teatrul de Păpuși și a fost solicitată de multe edituri, ziare, etc., astfel că situația ei materială era foarte bună. Eu o apreciam ca o persoană cultă, săritoare și ajutătoare la nevoie, un om discret, vesel și talentat. Asupra caracterului ei am avut discuții cu Andrei care susținea că e intrigantă, rea și acaparatoare, lucru de care m'am convins oarecum mai târziu. Știam că ține atât la mine cât și la Andrei, cu toate că îmi dădeam seama că prietenia ei nu este cu totul desinteresată: anume îi plăcea faptul că putea să profite de mașina lui Andrei, că făcea călătorii cu noi etc.

Prezența ei și a lui Harry îmi erau plăcute, deoarece stătusem 4 ani de zile singură cu Andrei, nu aveam prieteni aproape și nici rude, iar cu tov. din Partid n'am parvenit să creem relații de prietenie. Nici Lena și nici Harry n'au avut vreo influență asupra noastră. Andrei ~~vorbea~~ deschis față de ei cu Belu și chiar cu Lena dintr'o criminală ușurință, negândindu-se nici odată că ei vor colporta ceva mai departe. Discursul dela Cluj l-a citit de față fiind și Lena și Harry, la Lena s'a întâlnit cu Madison, prin Lena am închiriat casa dela Manoilă ceea ce era însă o simplă coincidență prin faptul că sora ei lucra cu Dna Manoilă. Lena avusesse înainte de război o cunoștință, un oarecare inginer Gros din România, care în timpul legionarilor s'a refugiat la Londra și care voia s'o ia în căsătorie, scriindu-i după război mereu să vină la el la Londra pentru a se mărita cu el, ceea ce ea a refuzat. În schimb atunci când noi fusesem la Bruxelles și ea la Praga l-a întâlnit acolo. Noi adică Andrei și cu mine nu l-am văzut nicio dată. Cu toate că nu vedeam nimic suspect în această întâlnire, de teamă că ar putea da naștere la interpretări n'am relatat despre acest lucru în Jianu când am fost pusă să dau relații despre Lena. Lena nu avea propriu zis păreri politice

servicii înainte de 23 August ea nu avea nimic comun cu mișcarea, dar m'am gândit s'o atrag în Partid și cu timpul s'o apropii de mișcare. Nu mi-am închipuit niciodată că Partidul sau eu am parvenit să fac din ea o comunistă, dar ea a lucrat în organizație de câte ori i s'a cerut ceva și cu toate că am încercat s'o lăg mai mult de partid am opus din partea ei o rezistență pe care o explicam că în privința asta nu vrea să fie sub tutela mea. Viața de partid nu se ducea în vremea aceea atât de intens ca acum, ba mai mult, în sectorul artiștilor "se treceau multe cu vederea" când era vorba de o personalitate artistică și Lena era socotită ca una din cele mai bune ilustratoare pe care le avem. În schimb ea lucra cu mine aproape zilnic la Teatrul de Păpuși și a fost solicitată de multe edituri, ziare, etc., astfel că situația ei materială era foarte bună. Eu o apreciam ca o persoană cultă, săritoare și ajutătoare la nevoie, un om discret, vesel și talentat. Asupra caracterului ei am avut discuții cu Andrei care susținea că e intrigantă, rea și acaparatoare, lucru de care m'am convins oarecum mai târziu. Știam că ține atât la mine cât și la Andrei, cu toate că îmi dădeam seama că prietenia ei nu este cu totul desinteresată: anume îi plăcea faptul că putea să profite de mașina lui Andrei, că făcea călătorii cu noi etc.

Prezența ei și a lui Harry îmi erau plăcute, deoarece stătusem 4 ani de zile singură cu Andrei, nu aveam prieteni aproape și nici rude, iar cu tov. din Partid n'am parvenit să creem relații de prietenie. Nici Lena și nici Harry n'au avut vreo influență asupra noastră. Andrei ~~vorbea~~ deschis față de ei cu Belu și chiar cu Lena dintr'o criminală ușurință, negândindu-se nici odată că ei vor colporta ceva mai departe. Discursul dela Cluj l-a citit de față fiind și Lena și Harry, la Lena s'a întâlnit cu Madison, prin Lena am închiriat casa dela Manoilă ceea ce era însă o simplă coincidență prin faptul că sora ei lucra cu Dna Manoilă. Lena avusesse înainte de război o cunoștință, un oarecare inginer Gros din România, care în timpul legionarilor s'a refugiat la Londra și care voia s'o ia în căsătorie, scriindu-i după război mereu să vină la el la Londra pentru a se mărita cu el, ceea ce ea a refuzat. În schimb atunci când noi fusesem la Bruxelles și ea la Praga l-a întâlnit acolo. Noi adică Andrei și cu mine nu l-am văzut nicio dată. Cu toate că nu vedeam nimic suspect în această întâlnire, de teamă că ar putea da naștere la interpretări n'am relatat despre acest lucru în Jianu când am fost pusă să dau relații despre Lena. Lena nu avea propriu zis păreri politice

. / .

dar era înconjurată de un mediu de stânga : Moisi, fiul lui Parhon, i-a urît din tot sufletul pe nemți, pe legionari. A avut totuși înainte de 23 August legături cu grupul lui Gusti din care făcea parte Vulcănescu, Mircea Manolescu, Mihai Pop, Argintescu-Amza, Neamțu, adică intelectuali de toate nuanțele dela legionarul Vulcănescu până la recentul tovarăș Argintescu-Amza.

În legătură cu Golopenția, știu că Andrei a pus-o pe Lena să-i dea un telefon fie pentru a se întâlni cu ea, fie cu Andrei pentru a afla ce s'a întâmplat cu Betea, după ce fusese arestat. Dar nu știu alte detalii și nu știu dacă au aflat acest lucru atunci sau mai târziu. Tot în legătură cu Golopenția (pe care îl știam prietenul lui Betea) Micșa mi-a comunicat mie printr'o fostă colegă de școală Edith Marcovici că Golopenția ar dori să-l vadă pe Andrei (asta s'a întâmplat după atacul tov. Teohari) dar Andrei a refuzat.

Aici întrerup relatările despre persoanele care veneau la noi în casă, pe care pot să continui să le dezvolt mai pe urmă dacă va fi nevoie (adică despre Harry, Torosian și Betea) pentru a mă opri asupra chestiunii plecării.

Trebue să spun că eu nu am avut niciodată dorința să plec dar dacă Andrei mi-ar fi spus să plec aș fi plecat desigur pentru a fi lângă dânsul, ba chiar, dacă aș fi fost convins că viața lui este în pericol l-aș fi îndemnat eu să plece.

Prin capul meu a trecut desigur și gândul plecării, dar tot eu nu puteam să-mi închipui ce rost am avea noi în străinătate din moment ce străinătatea n'a încetat niciodată să fie lumea capitalistă pentru ~~xxx~~ a cărei răsturnare am luptat atâția ani, iar ceea ce am fi părăsit, începutul unei orânduiri pentru înfăptuirea căreia am luptat în tot cursul vieții mele conștiente.

Încercând de atâtea zile să reconstitui dacă într'adevăr Andrei mi-a vorbit despre plecare mi-am adus aminte de o conversație, în care Andrei mi-a spus că dacă ar trebui să se refugieze în străinătate ar fi incapabil să-și câștige existența deoarece nu posedă nicio meserie și că mie acest lucru mi-ar fi mai ușor. Tot el mi-a spus că ar avea o sumă de bani cu care ar putea să reziste o bucată de vreme și eu i-am spus, dar apoi?

Nu pot să fac însă nicio legătură între aceste fraze și o discuție concretă la care se referă Andrei în declarațiile

sale, nici când au fost spuse aceste lucruri. Vreau să afirm încă odată că eu n'am făcut nicio legătură între întâmplarea cu mașina lui Betea și un efectiv gând de fugă a lui Andrei. În capul meu lucrurile s'au petrecut în felul următor : Andrei mi-a istorisit că Betea ar fi fost urmărit într'o mașină americană, în care se aflau și Manuilă și Dușescu, dar că Betea și Manuilă au reușit să se salveze iar Dușescu a fost arestat. Eu știam fie dela Andrei fie dela Ileana Popescu că Betea este ascuns, dar mă gândeam că acest lucru îl privește, ba eram chiar mulțumită că Andrei a scăpat de Betea, iar dacă va fi prins va primi o pedeapsă pe care o merită. Știam dela Andrei că Andrei a vorbit cu tov. Teohari despre toată povestea. Nu știam că Ratziu sau Ileana Popescu știu unde este ascuns Betea, că Ratziu a vorbit în această privință cu Andrei, nu știam nici că Micșa a fost trimis la Arad de Andrei, lucru pe care l-am aflat abea aici. Când l-am întâlnit odată pe Ratziu din întâmplare la Controlul Economic și după aceea la Sinaia la fostul Palat regal eu i-am povestit acest lucru lui Andrei, care îmi făcea impresia că află dela mine unde lucrează Ratziu (deci nu mi se părea că a avut legătură cu el). În urma aflării acestui fapt i-a venit lui Andrei ideea să-i spună lui Ratziu să scoată de acolo o carte cu dedicații, lucru pe care mi l-a spus ulterior Andrei și cu care nu am fost deloc de acord pentru că nu vedeam ceva grav în faptul că Andrei i-a dat regelui o dedicație convențională, dar găseam că e mult mai suspect faptul de a o scoate de acolo. De altfel Andrei m'a asigurat la Băneasa că toate vizitele și conversațiile lui cu regele le-a comunicat Partidului. În legătură cu "buclucul" lui Betea Andrei nu mi-a pronunțat nimic de numele lui Max Manolescu, nume care îmi era cunoscut mir, deoarece el a pilotat avionul cu care am mers odată la Paris și acest nume l-am auzit pronunțat din nou abia de tov. Ranghetz în Jianu, unde fie că am înțeles că se face o legătură între întâmplarea cu mașina și fuga lui Andrei și am uitat-o ulterior fie că nici n'am realizat această legătură. Fapt este că la Băneasa și asta nu numai prima oară ci și a doua oară când m'am întors din Jianu, nici Andrei nu mi-a arătat că ar exista vreo legătură cu toate că, a doua oară când i-am vorbit despre cele citite mie de tov. Ranghetz, anume că el ar fi discutat cu Betea în amănunt plecarea (a pronunțat și numele lui Max Manolescu). Pentru mine erau două lucruri complet distincte : una, întâmplarea cu Betea care îl privea doar pe el și pe

Manuilă și pe Andrei, în măsura în care era mai mult decât neplăcut ca un om, despre care se știa că vine la Andrei să fie în legătură cu Americanii, ceea ce în mod normal a creat o stare de enervare la noi, eu făcându-i reproșuri lui Andrei, a doua declarațiile lui Andrei (aflăte de mine nu dela dânsul ci dela tov. Ranghetz) că ar fi discutat cu Betea în amănunt o fugă cu avionul prin Arad în Noua Zeelandă. Acest lucru Andrei nu mi l-a lămurit niciodată, probabil în mod intenționat. Cum n'am făcut deci niciodată o asemenea legătură pe de o parte, iar pe de altă Andrei m'a asigurat și după întoarcerea mea în Jianu, că nu s'a gândit niciodată efectiv la o fugă, cum în încercările mele de a reconstitui o pregătire de fugă, comunicată mie de Andrei, nici n'am știut măcar în ce epocă s'o plaseze și mă gândeam mereu la plecarea noastră la Bruxelles, unde eu știu am precis că nu era vorba despre așa ceva, deoarece plecarea noastră la Bruxelles s'a petrecut în felul următor : Andrei mi-a spus că se ține un Congres internațional al juruștilor la Bruxelles, pe la sfârșitul verii și dacă va pleca, mă va lua și pe mine. Cu toată plăcerea pe care o aveam de a călători, când Andrei a venit la Mangalia să mă anunțe că plecăm, eu nu am fost chiar atât de mulțumită, - lucru pe care nu l-am arătat deoarece eram foarte oboșită și îmi doream să mă întorc cât mai repede la Mangalia pentru a mă reface - unde am și reținut camera. Când în momentul arestării la Băneasa, Andrei mi-a spus că este suspectat că nu mai vroia să se întoarcă dela Bruxelles, noi am invocat chestia cu reținerea camerei, n'am făcut-o cu o înțelegere sau ca un alibi, eu cel puțin, ci că efectiv nu ne-am gândit o clipă să rămânem la Bruxelles. De asemenea, când am făcut o trecere în revistă a întregii călătorii la Bruxelles (că am pregătit prin Lena la întoarcere la Praga vizionarea unor marionete, că Andrei a făcut anumite declarații Presei în legătură cu procesul lui Maniu, aceasta nu a fost o înțelegere ci realitatea care m'a făcut să afirm cu atâta convingere și cu conștiința că spun adevărul față de tov. Ranghetz și Drăghici că nu s'a plănuit nici o fugă. Dacă Andrei afirmă că ar fi vorbit cu mine la București despre plecare și dacă nu minte (așa cum a negat față de mine în decursul acestor aproape doi ani decând suntem deținuți că ar fi vorbit cu mine despre așa ceva) eu neputându-mi aduce aminte de această conversație cu toate eforturile mele fie din lipsă de memorie, fie că în superficialitatea mea nu i-am acordat importanța, fie că Andrei a parvenit să-mi sugereze în decursul acestor ani contrariul, încât mi s'a

întipărit atât de adânc în minte încât nu-l mai pot scoate și am dat în deplină conștiință, având conștiința că spun adevărul atât declarațiile anterioare în Jianu, cât și cea recentă aici, eu voi fi capabilă să recunosc dacă Andrei spune adevărul și atunci îl voi recunoaște, iar dacă nu va fi cazul, voi declara încă odată că Andrei minte.

Dacă tovarășii cred că "încăpățănarea" mea sau "neaducerea aminte" este o judecată "avocătească", judecată avocătească pe care afirm că am avut-o la Băneasa în multe privințe, eu voi invoca ca argument tot avocătesc (dacă sinceritatea mea este pusă la îndoială) că chiar dacă aș persista în poziția mea de a nu fi sinceră față de partid ci de a-l apăra pe Andrei și pe mine, negarea sau recunoașterea acestui fapt față de învinuirile grave și față de dovezile care există ar fi lipsită de sens.

După o totală demoralizare în decursul celor patru luni cât am stat singură la Băneasa înainte de a veni aici, demoralizare care era un rezultat al celor trăite anterior și care au mers până la hotărârea de a mă sinucide, după primele discuții avute aici cu tov. anchetator am fost hotărâtă să rup complet cu trecutul, să dau o luptă pentru aceasta și știu că nu am reușit, dar poate că voi reuși în parte până în cele din urmă. Faptul însă că există convingerea la tovarăși că eu continui să am o atitudine dușmănoasă și asta datorită faptului că există dovezi concrete, și complecta neconcordanță între ceea ce declară Andrei și ceea ce declar eu în legătură cu conversația despre fuga în străinătate, în care în mod evident unul din noi trebuie să spună neadevărul, - contribuie la descărarea mea. Am impresia, că dacă aș scăpa de acest coșmar a căruia explicație nu o găsesc, mi-ar fi mai ușor să mă desbăr și de restul de scrupule pe care încerc să le distrug unul după altul. Făcându-mi un examen de conștiință, a stării de spirit în care ne aflam atunci, o conversație între noi despre fugă ar fi fost posibilă și e chiar posibil că a avut loc (cu toate că în fond nu m'am gândit niciodată serios la fugă) dar nu îmi aduc aminte nici împrejurările, nici epoca, nici forma și nici gradul de seriozitate, conversația fiind totuși probabil luată în serios de Andrei din moment ce el își aduce acum, cu amănunte aminte de ea, Andrei însă, probabil în mod intenționat nu a vrut să-mi aducă mie niciodată aminte de ea. Subliniez încă odată, că declarațiile ~~xxxxxx~~ mele date în legătură cu fuga, au fost făcute cu sinceritate.

În ceea ce privește "înțelegerea" dela Băneasa ea nu se referea la fugă ci la faptul de a nu spune lucruri de care nu suntem întrebați, adică de a ascunde față de partid unele împrejurări care ar putea fi sau părea compromițătoare. În aceste fapte se încadrează (deoarece într'adevăr atunci am judecat "avocătește") întâlnirile cu Belu și cu Medison, faptul că știam despre legătura lui Lena cu inginerul Gros (asta pentru a nu o pune într'o situație grea pe Lena, cu toate că în fond nu gândeam că este ceva grav). Tot atunci, trecând în revistă oamenii care au fost arestați am fost mulțumiți și ne-am mirat în acelasi timp, că nu a fost menționat Torosian, a cărui încercare de fugă, cu toate că știam că nu era cazul, putea fi pusă în legătură cu noi și tot atunci, știind că Menopol a fost arestat m'am gândit dacă nu poate fi compromițător pentru Andrei, deoarece venea la noi în casă mai de mult, cu toate că în ultimul an nu mai venise deloc, deoarece era supărat pe Andrei, pentru că Andrei nu mai vroia să aibă de a face cu el. Cam acestea ne-au trecut atunci prin minte și le-am discutat. Desigur însă că faptul cel mai grav pe care fără "înțelegere" dar dela sine înțeles am vrut să-l ascundem față de partid erau nemulțumirile lui Andrei, pălăvrăgelile de față cu Lena, Belu și Harry, pe care atunci fi presupuneam arestați. Pălăvrăgelile corespundeau unei stări de spirit nesănătoase, unor manifestări antipartinice, din partea tuturor, unor păreri greșite și unor sentimente antisovietice și dușmănoase la care participam combătându-l uneori pe Belu, chiar pe Andrei de cele mai multe ori luând drept bun ceea ce spunea Andrei, dar toate acestea nu le consideram fapte, deoarece nici odată n'ași fi vorbit sau acționat împotriva partidului ceea ce credeam și despre Andrei. De aceea, când pe alte hârtii, scrise tot aici am spus că starea noastră de spirit varia între sentimentul nevinovăției și un subconștient care îmi inspira totuși teamă, aceasta se referea la dedublarea care a existat adeseori în noi, aceea de a critica unele lucruri și oameni, de a nu fi de acord cu altele, de a lua în seamă temerile lui Andrei și Belu că U.Sovietică nu ne tratează în țară amică, de a-l considera pe Andrei victimă, acasă, ca o părere și cealaltă atitudine, aceea de a se conforma întocmai liniei partidului, eu având chiar dorința să fiu o bună activistă (nu din carierism, căci mi-am ales totdeauna munca de jos, ci tocmai pentru că eram un membru de partid mai vechi am vrut să muncesc în mijlocul masei de artiști în cazul meu, la

diferite organizații de bază, în comitetul sectorului. Îmi dau seama acum și chiar înainte de a veni aici că o asemenea dedublare dacă ar deveni cronică duce sau la acte dușmănoase deschise față de partid sau la sinucidere. În conștiința mea de până acum ele nu erau cronice ci doar accidentale, când Andrei avea o supărare pe care și-o exprima - și de aceea nu am crezut că atitudinea noastră este dușmănoasă. Când în prima sau a doua zi am stat de vorbă cu tov. anchetator și vorbind cu dânsul în treacăt despre Kostov-Tito, eu am spus că Andrei spre deosebire de ei n'a făcut niciodată fracționism și n'a avut nici atitudine antisovietică (acestea sunt cuvintele lui Andrei spuse mie cu câteva zile înainte de ridicarea noastră de la Snagov) eu am crezut și spus acest lucru cu sinceritate (gândindu-mă că Andrei nu s'a gândit niciodată să opună vreo rezistență Rușilor). Acum îmi dau seama că însăși nemulțumirile și părerile lui în unele chestiuni pot fi calificate ca atitudini antisovietice.

Continuu aici relatările și părerile mele despre persoanele care veneau la noi.

Harry, care e de 15 sau mai mulți ani prieten cu Lena și fiind un om mai slab, sub influența ei, era tratat mai mult ca un copil glumeț, de noi. Nu era prieten cu Andrei decât în măsura în care venea cu Lena. eram mai curând prieten cu mine, ceea ce pe Andrei îl chiar țena puțin și când m'am dat seama că îl supără am fost și eu mai rezervată față de Harry. Harry avea acelaș cerc de cunoștințe ca și Lena, era legat mai strâns de Neamțu, cu care a rupt legăturile după ce fusese arestat în legătură cu procesul Maniu și apoi eliberat. În organizație de partid unde lucra a fost apreciat și cred că, cu toate că nici el nu avea la început nimic comun cu mișcarea s'a apropiat într-o măsură mult mai mare de ea decât Lena. În orice caz Harry nu putea să aibă nici o influență asupra lui Andrei, pentru că Andrei nu-l prețuia deloc.

Cu atât mai puțin, Torosian, care este un om șters de tot (Harry măcar e talentat și foarte competent în materie de folclor) putea să aibă influență asupra lui Andrei. Eu îi spuneam de multe ori ~~xxxxxxxxxxxx~~ lui Andrei părerea mea despre Torosian, anume că nu e nici tovarăș, nici nu are stofă de a deveni unul și în general un om cu totul neinteresant. Andrei se simțea obligat față de el pentru serviciile aduse înainte de 23 August și cred (aici intervine acelaș sentiment ca pentru

61

~~58~~

61

Betea) îl ştia devotat lui. Nevoia aceasta de a se înconjura de oameni care să-i fie devotați, se explică prin faptul că tocmai în partid el nu găsisse după spusele lui, o atitudine sănătoasă tovărășească față de el, iar mai târziu, când situația lui în Partid s'a înrăutățit, el a evitat în mod voit relații cu tov. de răspundere din Partid, tocmai pentru a nu da ocazie la interpretări de fracționism.

De altfel Torosian a plecat în 46 la Paris și nu a mai venit pe la noi.

Privind astăzi, după faptele desvăluite în procesul Rajk și Kostov, lucrurile, prin care mi-am dat seama că serviciile de spionaj englez și american ar fi putut să folosească acest mediu al nostru pentru interesele lor, îmi vine totuși greu să cred că acest lucru ar fi posibil în cazul lui Lena, Harry (doar dacă ei au jucat acest rol în mod inconștient. N'aș putea să afirm acest lucru cu aceeași convingere în ceea ce privește Betea, Ratziu, Micșu (cu toate că nu știu ce rol au jucat acești doi din urmă) iar în cazul lui Belu și a lui Torosian nu știu pur și simplu ce să cred.

Mă reîntorc la relatarea unor evenimente pe care le-am omis în decursul acestui examen scris. La Paris, la Conferința păcii în vara lui '46, Andrei a simțit din nou din partea tov. Gh. Dej o atitudine de răceală care l-a jignit. Îl durerea foarte mult faptul, că tov. Gh. Dej se izolase la Paris de el, că nu se sfătuia cu dânsul, astfel încât Andrei se simțea acolo foarte singur. Când am primit din partea lui Lena și Harry o scrisoare în care în termeni camuflați vroiau să ne dea să înțelegem că ar fi bine să ne întoarcem acasă, noi nu am știut despre ce ar putea fi vorba și Andrei interpreta pur și simplu că Lena e invidioasă că stăm atâta la Paris și că "se află în treabă". Când m'am întors eu înaintea lui Andrei acasă, am făcut-o numai din conștiinciozitate față de munca mea la Teatrul Național și la Teatrul de păpuși, unde știam că mă așteaptă mult de lucru. Abia la București am aflat de la Lena și Harry despre zvonurile care circulaseră, apoi au venit Olteanu și Nicolau la mine, pentru a mă informa dacă Andrei va rămâne mai departe la Ministerul de Justiție și eu i-am liniștit cu toată convingerea, că totul este o născocire. Am fost totuși alarmată când am aflat de întâmplarea cu venirea lui Maniu în casa închiriată de noi la Snagov și m'am hotărât să mă duc la tov. Teohari pentru a-i cere chiar eventuale măsuri împotriva lui Manuilă. Am vorbit și cu Andrei la telefon, dar nu țin minte să-i fi spus altceva decât că-mi e dor de el, etc. Știu că la întoarcerea lui Andrei a spus că aceste zvonuri au fost puse în circulație probabil în mod intenționat de cineva de la serviciul secret și că a vorbit despre asta cu tov. Teohari.

Tot în ordine a reconstituirii evenimentelor mi-am adus aminte că l-am mai întâlnit odată pe Madison și cu Betea cu încă un american poate Brener (nu țin minte cu cine) într-o barcă la Snagov, unde s'a discutat cred deloc politică.

întâlnire de care nu mi-am adus aminte nici la Băneasa nici mai târziu ci abia acum și la care nici Andrei nu s'a referit niciodată, (se poate însă să confund, Belu ne-a propus numai acest lucru deoarece Madison stătea la Snagov).

În autocritica pe care vreau s'o fac ca concluzie vreau să subliniez că îmi asum răspunderea vinei mele în ceea ce privește felul cum s'au dezvoltat unele lucruri la noi în casă. O parte din mediul, de care a fost înconjurat Andrei mi se datorește mie, mediu în care m'am complăcut datorită rămășițelor unei mentalități burgheze, de care, cu tot trecutul meu în mișcare nu am dat dovadă că m'am dezbărat. Explicația faptului că am trăit în timpul războiului fără activitate și ruptă de partid, că după situația creată după 23 August, dorința mea de independență față de Andrei ca comunistă a fost formată. Am luptat împotriva faptului de a fi "Doamna Ministru" (nu m'am simțit bine în această calitate și acest lucru pot să-l confirme toți care au fost în jurul meu) am luptat împotriva faptului de a nu fi privită în afară și de tovarăși doar ca soția lui Andrei. Dar am luptat numai pentru a nu apare și nu a fi socotită ca atare, dar în fond mă solidarizam cu el neținând seama de calitatea mea de membră de partid și asta numai din cauza marei dragoste și admirații pe care i-o purtam dar dintr'o vedere nejustă proprie a unor serii de probleme pe care am încercat prin crâmpie să le ating în decursul acestor pagini. În urma suferințelor morale și fizice (boala mea) îndurate în decursul ultimilor doi ani scurși eu nu am văzut altă ieșire decât sinuciderea și asta nu numai pentru mine dar și pentru Andrei (i-am cerut de câteva ori să o facem împreună) dorința de sinucidere care era încă o dovadă a pierderii complete a simțului datoriei unui membru de partid. Stiu că prin vorbe și declarații nu pot câștiga încrederea tovarășilor. Stiu că în cazul de față spunerea adevărului ar constitui prima faptă prin care aş da dovadă că această conștiință de membră de partid mi-a revenit măcar în parte și în măsura în care am luptat cu scrupulele de a apăra pe Andrei și pe mine, am spus adevărul. Andrei a fost pentru mine în decursul a 14 ani de conviețuire tot ce am mai scump pe lume, - după cum s'a văzut - chiar mai scump decât Partidul. Nu știu, care va fi soarta lui, nici a mea. Dar sunt hotărâtă să rup cu trecutul indiferent de soarta noastră indiferent de pedeapsa pe care o vom primi. Aceasta înseamnă

a rupe nu numai cu camenii, cu existența din trecut ci de a pune din nou conștiința în acord cu acțiunile, a se desbăra într'adevăr până la ultimul rest de mentalitatea și greselile trecutului și de a lupta unde va, ca un soldat anonim pe frontul socialismului, pentru care lupta cea mare abia începe.

De când sunt aici, am făcut eforturi sincere de a câștiga încrederea tovarășilor și totuși am primit ajutor pentru a apuca pe drumul cel bun. Dacă eforturile mele eu nu am reușit total i-aș ruga pe tovarăși să-mi acorde și mai departe acest ajutor, să lămurească chestiunea plecării, care, fără voia mea mă face să apar ca nesincera și dușmănoasă față de Partid.-

30.I.1950

ss. Elena Pătrășcanu

65
Deoarece s'au dat seama că în decursul anilor 65
de 1944 începea să existe tot timpul un decalaj între
fapte și conștiință (în calitate de comunist), lucruri care
de altfel nu i s'au creat conștiința că mintea rădăcină nu
rădăcină, ori nici nu se face 'un examen sau un număr al
faptelor (în cazul meu de s'au redus la oare exprimate
dramatic), la Andrei au trecut și dincolo de oare
și și al conștiinței.

Amos cănd realitatea din țara noastră s'au înclinat
din Partid doar prin prisma lui Andrei (cu având
numeri periferice și de mică importanță / m'au pla-
sat pe punctul lui de vedere mică din 1938-39,
când știam că există un conflict între el și conducere
ceea ce a creat o atmosferă nesăușită de pe atunci
pentru un membru de partid de vârstă mică. Că s'au
dovădit ulterior că Tois era un agent provocator un
schimb într-o mică această situație. Această at-
mosferă nesăușită a continuat să existe până în
1944, perioadă în care cu mici excepții am fost condam-
nați la o totală lipsă de activitate din cauza do-
micilor lui fiind foarte departe de la oraș, de unde de obicei
am fi putut evade, dacă am fi simțit grija
partidului. De acolo s'au gerat oare oare de a se
complexe în a critica partidul, acest lucru desigur
într-un patru pentru și patru ochi. Doleamul este că oare
nupt. de Partid de pe atunci. Dovada pentru această
este declarația lui Andrei dată în 1941 la asigurarea

vezi ce am recitat foarte alăturat scris de mine, în după ⁴² ⁶⁶
am așezat aceluși, și le, după ce m'am odihnit, formulare ⁶⁶
pe care am dat-o primei fraze am mi s'a părut justă și
am scris-o. Am făcut acest lucru deoarece prin conversația
pe care am avut-o anterior mi-am dat seama că în am-
nunte împăimiri pot fi considerate ca fapte și în cazul meu m-
dăruiesc, ascunderea acestor note, cu atât mai mult. Am
considerat că nu trebuie să mă gândesc numai la ceea ce
am spus acum și, în primul rând la cele ascunse fapt
de forțarea care m'a împiedicat în jurul. Deci, nu e
corespunzător adăruind, ci în consider ^{ca} / găsesc unele ^{conținut} ^{stări}
în ceea ce am vorbit acum și am avut să merg în departe
gândindu-mă că și comportarea după-așteia, adică în
jurul trebuie să pui un examen. Deaceia am introdus
"tăcere când m'ă turbid și vorbii" În al doilea rând
m'am gândit că mi este just să fac o diferențiere
între atitudinea mea și a lui Budri. Tot din această
considerație, deaceia atât atitudinea ^{mea} ^{lui} ^{est} și a lui
pot fi calificate ca fapte. Aceasta e foarte explicită pe care
am dat-o verbal. - În afară de asta mă gândesc că un
alt lucru devine e foarte ușor că mi pot veni după faptele
în general a lui Budri, din moment ce mi le pun
în întregime. Într-o experiență, ca de câte ori am avut
de făcut o lucrare pentru prima mi e foarte bine de un
măi pres de formulat și mi este deci în completă că
cum în prima frază am avut cele mai multe stări, și
ceea ce mi s'a părut în timpul în restul lucrării, unde
am scris doar câte un cuvânt sau am făcut adăruiri.

Xorance 'mii' dan scama si in discursul anilor 1944
 incearca a castat tot timpul un decalaj intre fapte
 si constatare (deja in calitate de comunist, / lucru care
 de altfel m-a putut conditia sa realizez o anumita uo-
 ritate / va incerca sa fac un scama pe unu al faptelor
 chiar daca ele se reduceau la vorbe sau la tacere
 cand is f' trebuit sa vorbe / si si al constatare'

Inconfortul realizabil din lina noastra si situatia din
 partid dora pri 'problema' lui Andrei / era arad inuena
 per furie si de mica importanta / mi am plins pe pectul
 la di vedere mica din 1938-39, cand stiam ca exista
 un f' confort intre el si conducere, ceea ce a creat o atitudine
 nesa ntrora de pe a tineri pentu un membru de partid de
 virsta mea. El s'a dovedit ulterior si totu era un
 agent provocator pur schimbat int'a mine aceasta in-
 timiditate. Aceasta atitudine nesa ntrora a continuat sa
 existe pami in 1944, perioada in care pe mica exceptii
 am fost condamnati la o totala lipsa de activitate din
 cauza slouacului fortat de la Ibram Tazmaly, de unde
 de oiga am f' putut 'era da deci' al f' nuntile sprijinul
 partidului. Ne arda ^{mi} fermamentul atarit de a se compla in
 a critica partidele, erat lucru degen intra pectul jertei
 si pectul ochi. Soluotul ate in eraa supu de Partid de
 pe atuncea. De pami Xorance pentu aceasta ate declaratu
 lui Andrei dela in 1944 la reprezentu la Ibram, declara
 tra despu a cere existenta un stiam, despu a cere

decit, el spunea că-va era un regret, că călădă
 sinceră de fapt, sub escortă, pe un reșcit, de care se în leagă
 a putut avea contact pe partidul, cu Forerșii. El era
 vult după un conflict cu Ovidiu / el cum'contant un
 minute / o mi-a putat de asemenea, patarea an dr. Jhegy.
 Dej. Brucis era vult după impresia pe care a avut-o,
 amare acor a unui sentiment de inutilitate din partea
 for. Jhe. Dej, pe care Brucis a încercat să-l alina cu
 un mult, dar că era un reșcit în timpul din cauza
 incapacității lui (adica a lui Brucis) de a fi sloz- pe de
 a se estorpa în intrapina. Regretul de a nu fi fost
 capabil să reușească acor lucru. Ea venint, multă vreme,
 regret core, în din xam acor, nu se țap pe petahii sa-
 trare într. Forerșii, pe din dorint de a se comporta în
 aparență altfel decit cea ce se petruca în fond la interier,
 de a de a iunge ogolul la o aparență.

În program comemorativ de la 23 August Brucis, acor
 moralul ridicat, în evenimentele de la 23 August în care
 a fost dat în jocă un pot' însemnat, i am dat contribuție
 importantă personală, lui, exagerand în miza lui atât
 aceste importante, cât și importante actate de la 23 August
 în general. Căci în cooperatie în luptă, ală lăte pogram
 de reamintarea noastră, actul de la 23 August a fost o
 lătura de ultim moment, cind comitate lăm oaple
 de la potile dăru. pe în ifuror lăm flegion lăre în
 ar fi interpret mult păm a veni o la Brucis, Brucis
 vult fel de a judeca a lui Brucis, cind se explica ^{acceptabile} ~~incom~~

am s'a format acea "gască" în care Leon & Harry
 erau pretenții în personalități, de care una lege combinate
 de preocupări artistice iar Bela & Tivris ^{forțea} pretenții la
 Andrei, ^{apoi, oare, pentru că în fond Andrei spunea că un om pretențios} Bela se dădea ^{pe} un om răscorn
 Tivris o plă de de fapt, dar a cămă competentă și
 destul de mare o admirare, iar ^{pe} Tivris ^{pe} el
 poezism delor, dintr-o spume de multă ori acest lucru
 în Andrei. Bela un facer parte din "gască", am s'am
 oprit deosebi parori, fie că reușea la un mister fie că reușea
 un acasă când un eram eu de fapt. Andrei un tinea
 delor la Leon & la Harry, de Tivris spunea că-i este deose-
 tat, de altfel eu și Bela, iar pe Bela se conspătuia în
 tinea cont de părinți lui. Așa au fost lucrurile la
 început.

Oa urma evoluții situații politice și în partide, Andrei
 care a dat dorința de călătorii aut. sovietice și la Moscova
 (pe care l-aure intenționat pe a alta forță) a arătat o acest
 temeri în politica rusă sau va dăuna prestigiului partidului.
 Oltu est poporul român, trebuie să simte înfaptur în deose-
 bitor și dintr-o parte sovietică, ce puse la proprie o m.
 și una impoziție. Pentru deosebi în Rusia, care creșea urgen-
 tena și interpretarea pedepșelor aceluia care s'au făcut răs-
 tat. de a fi purtător un răscorn ostăz sovietic; plata în
 unu purtător, arăta în Rusia pe care Andrei l-a considerat gule.
 de portieră și unu forțat de românii, întors de N. S. ca
 în Chișinău, unde din cauza lui Andrei, Perachi
 nu, care nu s'au pot să se ca de felul lor un guvern.

importante - exagerata dupa parerea lui pare se afla
 la culesul ocuparea de functie in partid a unor torarasi,
 care un poida-cabtable necesari pentru ca sunt
 lasurati / cum era cazul lui Surescu / sau unii tori.
 Producerau la existenta de Razboi.

Atitudinea mea fata de aceste manifestari a lui Bondra a
 fost ca total nepartinitica. Nu vedeam in ele o abela
 principala dela linia Gardului, care dupa mine -
 pentru a putea fi calificata ca atare in f. trebuit sa
 se traducă in fapte sau in vort exprimate in apar
 si ca pareri - nepartinitice din jur - care sau vor avea
 un si un ham pentru in acte duse din noua fata de partid
 unei odata consecvente, deoarece el consideram pe Bondra
 gata si se spune "holismul Gardului". In judecata
 mea nepartinitica ducera la indeplinire a holismului
 partidului, aplicarea liniei trase de partid in afara
 o comportare disciplinata chiar atunci cand in
 fond tau interior sau era de acord cu unele chestii
 - in atel sau nalt sau era cu la vedeam atunci de
 ordin personal si un principial - erau compatibile
 calitatea de membru de partid, dindu o totala ne-
 intelegere a distributiei unui membru de partid - aceea
 de a recunste orice manifestare personala sau
 imperio, sau sau si indreptat mic odata sa
 ma amestec in chestiunile lui Bondra oricand ca torar
 din Secretariat si in am duse din propria initiativa sau
 o migra dela la St. Tichon in legatura cu vata lui
 namulsi dela Surescu si aceasta pentru ca

Andrei un ora în tera / L'arte cu elib. unui unelt
pe cat cu redare in urd timpur. ruma: problemele
mule de barbid, unde pu am avut conflicte, ~~mai~~
~~mai~~ interesante, / in afara de unul mentionat cu
5. horari si unul de ordin ideologic cu regia aparitiei;
brevier lui Remenar, a carei continut mi a framantat
afara ne find atunci de acord cu el, dar pe care am
aparat o ~~un~~ numai in public la sedinta o fata de
disfinita torarezi; dar pe care aporand o am inciput cu
un conving cu unum. de justitie ei, in realitate una
mi caput, mea participare la manifestare, and pesto-
mie a la Andrei si sol. din parca mea cu dansul in
unjustitate chestiunilor este una, cu damnablele dicte
2. plorabile, care era interdicta de fata cu Luna, Perry
ect, devine prin sech. mea mea in miscare cu f. bibit
3. in dan unui curand scama de ele* Epistole cu
fourbe adica oclau pe reperean la dr. ph. deg. in
dr. Ana era apelata la tutea atunci pe net clau. in
4. multe sau altul un se promite murele ei: Faptul ca
aceste lucruri au fost spuse in pluma unui singu pe
dovodesc totul paritiam cu care se descurtar unele lucruri
fata de Luna si Perry, totul dandu. l. de obicei. Belu
5. dar faptul ca l' am umat dovodeste ca nu am fol
mre oricum influentabile pentru cari putatati de mure
6. de partid era valabile numai in afara casei.
Belu era dupa mine un om destit, capabil, peste
masura ogolier, ogolier care in dan scama peun

Statutele Unite, și România o treacă de mare prin ce putea
primi ajutor din partea U.S. și a făcut să aibă o seamă
ce el a plecat pe un pământ de vedea dacă una ură
și i-am pregătit conștiința opunându-i: Belu în a
și ajunge în Siberia și în ce ne dău și pe noi acelu, ne
gândindu-ne una propriu la Siberia, că ea va fi tras la
perpendicular de partea sa va ajunge la mănăstire. Leuș,
Pory și în urmă un participant activ la aceste dis-
cutări la Belu, care erau mai curând monologuri.
Andrei și asculta, intervenind din când în când com-
mentându-l sau fiind de părere lui; toate acestea s'a
intâmplat în 1945-46 în multă vreme Belu
venind mult mai rar la noi, ca după ce el deveni
și pe un mare om de lucru, două ori, în urmă
impunându-l și în jurându-l o dată sau de 2-3
ori la Leuș. Și din de-aia seamă, că pe Andrei el
influențase pe el pe care la acea Belu, totuși un
judecător pe Andrei pe care în general influențat de
părerea lui Belu, căci stăruie în a face de apre-
cierea conștiinței economice și a culturii generale
a lui Belu. Andrei nu avea o părere bună despre el
nici ca om, nici ca marxist și nici ca comunist.
Andrei și-a dat să întreprindă înamurșurările cartilor
lui, pentru că în dauna orgoliului de care era
plin mândria pătruns Andrei el avea un sentiment
de neapăsare în ce a povestit de cunoștința lui multă vreme
când Belu a fost arestat, de altfel pe el și pe Belu ^{adunat ca el} ^{apoi} ^{în}

cu timpul s'o agropi de muncire. Nu mi-am
michi putut muci odata pe Partidul sau cu am par-
venit in fine din ca o comunisti, dar pe lucrut in
organizatie de care m' a putut cun si in toate pe
am muncit s'o leg mui mult de partidul am opus di-
partia ei o repizitate pe care o explicam pe un pri-
vilegiu este un viciu n' fi sub tutela mea. Viata de
partidul am se ducea in vremea aceea atat de intens si ac-
tuu mai mult, in sectorul artistic, se treceau multe in-
ocedura" catel era oata de o personalitate artistica n'
Leun era scortita pe mui di cele mui bime ilustre
toare pe care le avea ^{atunci} in schimb ca luam. cu mui
agropie piume de Partidul de T'apusi si a fort sol-
partita de multe cele lui mare act. estel ca n' tualit
din scumet est luam o parte cu un repiz de bime putu s' o ingropu de la ota de muncit de r'apropu.
si m'olersu in toate bime. cu o apreciu ca
se vede cu un repiz cu un repiz de bime putu s' o ingropu de la ota de muncit de r'apropu.
no personalitate culta, o paritara n' apa la bime la veece,
un om discret, viciu si talentat. Acropu caractere
si am avut discenti cu Andru, care m'olersu cu e o
intigant, rex si acaparetoare, luam de care cu la
gromu rarecu mui terziu. Si am po bime atat la
nime cat o la Andru, in toate pe im. d'adecam ream
si pui leun cu un ota pe totu de p'interosata: amune
si p'olera faptul cu putu cu p'olera de m'olersu la
Andru, pe f'oca catitoni cu un act, ^{cu mui drept o r'apropu a m'olera} p'olera a
si a la bime in viciu p'olera, de care si bime
si an de p'ile singuri cu Andru, mui circa p'olera
si mui p'olera, mui pe totu din Partidul si am p'olera

pe care relația de prietenie. Nici Lena o mică Kerry
 n'au avut vre-o influență asupra noastră. Bădăraș
 oțetă desclășă fătă de ai pe Bădăraș oțetă de Lena
 de-aia o criminală neamă, negândându-se nici odată
 că e oarecoluptă cum uita de departe. Discursul de
 Cluj l-a scut de fătă fiind o Lena o Kerry, o Lena
 Lena s'a întalnit cu bădăraș, prin Lena, cămă
 int cămă de-aia bădăraș pe ce e un jura o simplă cocă
 p'edea prin faptul că sora ei lucra cu un bădăraș
 Lena iurese înainte de război o curiozitate, un oare
 care inginer gros din România, care în timpul legio-
 nerilor s'a refugiat la Londra o care oare o oare
 în cisătorie, bădăraș după război murea su vină
 la el, la Londra pentru a se marita cu el, ceea ce
 ea a refuzat. Du schimb, atunci când noi fusese
 la Franța Briceille, o la la Franța, l-a întâlnit
 acolo. Noi ^{adica bădăraș o mică} am l-am văzut pe ea odată. Cu toate
 că nu o vedeam nimic suspect în această întâmplare,
 de teamă pe ar putea da noștrii la interpretare
 n'am relatat despre acest lucru în jurnale când
 am fost pe ea o dan relație despre Lena. Lena
 am avea propriu pe prieten politicieni dar era incom-
 furat de ^{oamenii} de stanga dreaptă, fătă de bădăraș,
 a-a putut din tot influența pe neamă, pe legionari,
 si facă impresia a avut totuși înainte de 23 aprilie Liga
 lui în grupul lui fătă din care facă parte Vulca-
 neru, Iureș bădăraș, Iureș Păpă, Argentea - Argentea
 Neamă, Golopentia, Stahl, Popescu

adica intelectual^{surplus} (de toate nivelurile din legionarul
Valea nem pusa la recantul traversa argintosa - lung
Sa legatura cu Golopentia, stia ca Andrii a pas-o pe Leon
m-; da un telefon fie pentru a se intala cu ea, fie
Andrii pentru a afla ce s-a intamplat cu Beten. Singu-
se fusese arstat. Dar nu stia alte detalii si nu stia daca
el ar afla acest lucru atunci sau una. Targui. Tot
in legatura cu Golopentia (care il stia pe stinul li
pelea) mica mi-a comunicat une printr-o fata colega de
scola Edith Harcorici ca Golopentia ar dori sa-l vada
pe Andrii (asta s-a intamplat dupa-atarea lor. Teheri) dar
Andrii a refuzat.

Acum intru in relatia despre persoanele care veneau la noi
casii, pe care pot sa continu sa le dezvolt mai pe usine
daca va fi nevoie, (adica despre Kerry, Thorsian si Beten.)
pentru a mi-o scrie asupra chestiunii plecarii.

Intre ei erau sa eu sau am avut mici relatii datorita sa plece
dar daca Andrii mi-ar fi spus sa plece as fi plecat desigur
pentru a fi langa dainul, ba chiar daca as fi fost convins co-
rinala lui este in pericol si as fi indemnuit sa plece. Si in
cazul meu a trecut desigur si gandul plecarii, dar tot eu stiam
nu puteam sa mi inchipui sa pot am avea unii in strainatate
in momentul ce strainatate m-a incetat mica relatii sa fie lumina
capitalista pentru a cere restitutie am luptat atata ani, iar
pea ce era si parint, micutul meu vranduiri pentru infaptuirea
jocului am luptat in tot cursul vietii mele constiente. Dac-
cand de statie zile sa recunosti daca toti adesea am Andrii

mi-a ordinit despre plecare mi-am adus aminte de o consa-
 ratie, in care Andriei mi-a spus sa decu sa intru in re-
 frugiere in straiutata ar fi incapabil sa-mi castige decedente.
 deoarece nu posedu nici o meserie si ca unei astfel lucruri nu am
 fi mai uor. Tot el mi-a spus sa ar avea o sumu de banu
 cu care ar putea sa repiste o bucatu de vreme si sa i dau
 dar apoi? Va pot sa fac iura nici o legatura intre aceste
 fraze si o discutie concretu la care se refera Andriei si diela
 rapile sale, nici cand au fost guse aceste lucruri. Treu
 sa afiam inca odata ca eu nu am facut nici o legatura
 intre intanghera pe uor na lui Beten si sa efectua gant de
 fugi a lui Andriei. In capul meu, lucrurile s'an petrecut
 in felul urmato: Andriei mi-a istorit sa Beten ar fi fost
 urmasul int'o masina americana in care se afla o perso-
 na dulem, dar ca Beten o paruta au sunt sa se salveze
 'in' dulem a fost asetat. ~~Am~~ ^{mi-a} promitat mi-mi de
 numele lui hae, haelescu, nume care i mi era cunoscut
 mie, deoarece el a pilotat avionul in care am uers odata
 la Paris si acut nume l-am auzit promitat de un
 alii de tr. Raphael in Jiam, unde fie ca am i aliter co-
 sa fac o legatura intre acesta intanghera cu dulem si
 fugi lui Andriei si am uilat o ulterio, pre ca mi a an
 realizat aceasta legatura. Fapt este ca la Bancu si este
 un nume prima vara, si o a doua vara cand sa am inton
 din Jiam mi Andriei mi a aratat ca ar exista o
^{intu} ^{legatura} ^{cu Beten si acuzarea de fugi a lui Andriei} ^{cau sa am inton la Bancu din Jiam}
~~legatura~~ ^{in toate ca}, ^{cau sa am inton la Bancu din Jiam}
 despre cele ceite mi dea tr. Raphael, amme sa el ar fi

* Eu ştiam fră de la Andrei, fră de la Ileana Popescu
 cu Beten este ascuns, dar mi s-a spus că acest lucru
 îl ştiau, ba erau chiar mulţumita că Andrei
 a scăpat de Beten, iar dacă va fi prins a primi o pe-
 napoi pe care o merita. Ştiam ^{de la tatăl} că Andrei a vorbit cu
 H. Teshari despre toate acestea. Nu ştiam că Răduş sa-
 Ileana Popescu ştia unde este ascuns Beten, că Răduş
 a vorbit în această privinţă cu Andrei, nu ştiam încă
 că tătică a fost trimis de Andrei la Brad, lucru pe
 care l-am aflat abia aici. Şi când l-am întâlnit
 odată pe Răduş din întâmplare la controlul economiei
 şi după aceea la birou la fostul Palat regal eu
 ştiam povestea acest lucru lui Andrei, care va în-
 foca înjurarea că află de la mine unde lăscăpă.

Rafin / deci un ~~un~~ ~~x~~ ~~pe~~ ~~ce~~ ~~a~~ ~~se~~ ~~sunt~~ ~~legatura~~
pe el / In urma aflării acestui fapt s-a venit la
Andrei idea sa-i scrie lui Rafin sa scoata de reze
o carte cu dedicatii, lucru pe care in l-a spus altora
Andrei si ca un an fort de la de acord pentru a
un redam peo grav in faptul ca Andrei s-a dat
ingelii o dedicatie conventionala, dar gaseam ca e
mult ^{mai} ~~un~~ ^{grav si o respice la} ~~suspicious~~ faptul de a o scoate de acolo.
De altfel Andrei ^{le puterilor, mea} ~~in a~~ ~~anporet~~ la Baucera cu toate
exptile si conversatiile lui cu ruga si le-a comunicat
Parti diului. In legatura cu "buchucul" lui Peter
Andrei un

[illegible]

* în pe Andrei, în măsură în care era mai mult decât neptant
pe un om, deşi care x oia, ca vine la Andrei să fie în căpă
tura cu Americanii, dea ce înz mînd normal a creat o stîncă de eucron
la noi, în facîndu-îi reproşuri. Cui Andrei pîi fînd roabă la pe Peter.

[illegible]

77 77
Teasca pe care afirm că au avut-o la Băncușă în 1919
multe prioste cu ori în ora pe argument tot aceluși (daca-
miseratelor mea este puțin la îndrăgă) că, chiar dacă es-
peranța în poporul meu ~~nu~~ de a fi născută fără de partid că
le a-tapăra pe Andrei și pe mine, negores sau recunoscerea
acestui fapt de învinovățiile grave și fapte de dovezi că
există ar fi lipsite de sens.

Săptăm. o totală demoralizare în decursul celor patru
luni cât am stat închis la Băncușă înainte de a veni
aici, demoralizare care era un rezultat al celor
trăite anterior și care a mers până la hotărârea de a
nu se învinovăta, după primele discuții avute aici cu tot
anchetele am fost hotărât să încep complet cu treburile
măi dan o luptă pentru aceasta și știu că am am reușit
dar poate că mi reuși în parte până în zile din urmă.
Faptul înca, că există convingeri la Târguș că eu continu
m am o atitudine după care vorbesc și asta datorită faptului
că există dovezi concrete, o completă neîncredere în
pece ce declara Andrei și pece ce declara eu mi lăgașă
pe conștientă după fugă în străinătate, în care mi încred
coincident-ului din noi treburile m grăbă nea dăruiaș con-
tribue la dezaprobarea mea. Am impresia, că dacă es-
capa de ~~la~~ acest caz vor a se mi explica un o găsă
nu ar fi mai ușor, să mă dăruiaș o fletă de singure pe
care murea și la disting unul după altul. Făcându-
un examen de conștiință, a stării de spirit în care se
aflăm atunci, o conversație între noi după fugă

delor, deoarece era supărat pe Andrei, pentru că ^{21/8}
Andrei nu mai voia să aibă de a face cu el. Cam ⁸
acestea ne-au trecut atunci prin minte și le-am discutat.
Desigur, înoră că faptul cel mai grav pe care fără
înțelegere, dar dela sine înțele, am vrut să-l ascundem
fără de partid erau nemulțumirile lui Andrei,
patăroșele de față cu Lina, Bela și Harry pe care
atunci îi presupuneam vesteti. Patăroșele "corespunzătoare"
unei stări de spirit nesocotitoare, unor manifestări
anti-partidul, dar partențător, unor păreri greșite
și unor ~~idei~~ ^{sentimente} anti-sovietice și desigur urse la care
partidul contribuia din el însuși pe Bela, chiar pe Andrei.
de cele mai multe ori cumd drept bun ceea ce grăiește
Andrei, dar toate acestea nu le consideram fapte,
deoarece nici odată n'as fi vrut sau acționat
împotriva Partidului ceea ce puteam și despre Andrei.
Deci, când pe alte părți, scris tot aici, am
 spus că starea noastră de spirit revine între
sentimentul unei neîncredințe și un satocșant
care mi însoțea totuși teama, aceasta se referea
la de dublarea care a existat adeseori în noi, ceea
de a critica ^{având} unele lucruri și oameni, de a un fi de
gând ca atâtea, de a lui în seama temerile lui
Andrei și Bela cu M. Sorokin nu ne tratează în
era amică, de a-l considera pe Andrei o bună că
~~lucru~~ ^{calitate}, ca o părere și alta abținută, ceea de a
se conforma în totuși la meci partidul, cu arând
chiar dorința să fim o bună activități. (un din
caracterism, căci mi-avea ală totdeauna nume de jo
ci totuși pentru că eram un membru de partid meu.

cechi au avut să muncească în mijlocul masei ^{de pînă în epocă} de diferite organe ^{de la} pînă de top, în comitate ^{de} rectorat. În doar zece ani acum, și chiar înainte de a veni aici, ca o asemenea dedublare dacă ar deveni cronică, duce sau la acte dușmănoase deschise față de perșii sau la sinucidere. În constituția mea de până acum, ele nu erau cronice și doar accidentale, ca și Andrii aceea o supăra pe care și-o exprima - și de aceea nu am crezut că atitudinea noastră este dușmănoasă, fiind în prima sau a doua zi am stat de vorbă cu tot. Arhetetor și orbind cu dașul în trecut după Kotor, Tito în am spus că Andrii spre deosebire de ei n'a făcut nici o dată practicum și n'a avut ^{mijloc} atitudine aut. societății (peste înasute de ridicarea noastră dela Snapor) ca am crezut și spus acest lucru cu înconștanță (dar dîndu-mă cu Andrii nu s'a gădit ^{mă odată} sau spunu-mă o rep. în fața lui). Acum însă doar zece ani ca unii nemulțumirile și pîrsele lui în unele chestii ^{pe care} li calpate pe atitudini aut. societăți.

Continuăm aici rețetivile și pîrsele mele despre persoanele care veneau la noi, Harry, care e de 15 sau mai mult ani prieten cu Lena și, fiind un om mai slab, ^{era} influențat ei, ~~se~~ ^{și} a tratat mai mult ca un copil plîns de noi. Nu era prieten cu Andrii decât în măsură să care venea cu Lena, era mai curînd prieten cu mine, dea ce pe Andrii îl chema jein pînă și când m'am dat zece ani ca îl supăra an fost și

[illegible]

Prin urmare astăzi, după ^{septuagintă} ~~septuagintă~~ deservite în procesul
laudă și îndur și lucrurile, prin care am dat seama
că serviciile de grădărie, englez, american, ar fi putut
ne folosesc acest mediu al nostru pentru interesele
lor, mi s-a spus că nu cred că acest lucru ar fi
posibil în cazul lui Lema, Harry (doar dacă ei au făcut
acest lucru în mod înconștient. Vor putea să afirme
acest lucru cu acciis, conștient și că ei private Beten
Rabin și Lema (cu toate că eu știu că rol au jucat acolo
doi din lucruri) iar în cazul lui Bela și a lui Torosian
eu știu că ei nu s-au implicat în mod înconștient.

Mă regătesc la relatarea unor evenimente pe care le
am scris în decursul acestui examen scris. La Paris,
la Conferința de pace în vara lui '46, Andrei a simțit
doi din partea lui. El deși o atitudine de răceală
care l-a jignit. El ducea foarte mult peștel, cu
lui. El deși se izolează la Paris de el, cu un se spăta
cu dăruire, astfel încât Andrei să simtă același lucru
singur. Când am primit din partea lui Lema și Harry
o scrisoare în care în termeni camuflați vorbesc
ne des ne înțelegem că ar fi bine să ne întoarcem
acasă, mi s-a spus că Andrei deși ce ar putea fi oțăr
și Andrei interpreta pur și simplu că Lema e un idiosinc
ci stăm alături la Paris și că se află în treabă. Când
m-am întors în iuarțea lui Andrei aici, am făcut
o muncă din construcții opilate făcând de muncă mea la
Teatrul Național și la Teatrul de păpuși, unde stăam
un estropiat mult de lucru. Alina la București am
aflat de la Lema și Harry despre zvonurile că ei s'enlău
apoi au venit și Olteanu și Nicolau la mine, pentru
a tălona dacă Andrei va rămâne mai departe la

25/

la Ministerul de Justiție și eu i-am prezentat în toate
convingerea, că totul este o înșelăciune. Am fost totuși
alarmată când am aflat de întâmplarea cu
venirea lui Gheorghe în casa lui Iuliu la noi la 80
București și m-am hotărât să-mi duc la țară. Treceri
pentru a-i cere dintr-o dată măsuri împotriva lui
Gheorghe. Am vorbit și cu Andrei la telefon, dar în
acele momente să-i fi spus altceva decât că nu e din
acest, că în celălalt caz Andrei a spus că aceste
zvonuri au fost puse în circulație probabil în vederea
de a-l da din nou secret și că a vorbit ^{după} cu
Dr. Tereșcu.

Tot mi s-a ordonat să revin la București, unde am
amintit că l-am văzut în urmă cu puțin timp pe
într-un amănunt ^{peste București} în ziua în care
București, unde am s-a discutat. Căci de la poliția
întâlnire de care mi s-a spus, amintit că la București
mi s-a spus că ^{de la București} de care mi s-a spus că
mi s-a spus, / la poliția mi s-a spus, că Bela ^{mi s-a}
propus mi s-a spus că ^{mi s-a} de care mi s-a spus că

Pe autoritatea pe care mi s-a spus că concluzie
ocean mi s-a spus că mi s-a spus că răspunderea
mele în ceea ce mi s-a spus că mi s-a spus că
bucurești la mi s-a spus. Oparte din mediul, de care
port mi s-a spus Andrei și u de care mi s-a spus
de care mi s-a spus completat datorită mi s-a spus
mentalitate bugete, de care, cu tot trecutul mi s-a
mi s-a spus ^{mi s-a} dat doradă că mi s-a spus
de care mi s-a spus că mi s-a spus
Explicația faptului că am trăit cu timpul
fără activitate și mi s-a spus de care mi s-a spus

creată după 23 august, dorința mea de independență față de Andrei^{ca membru} a fost formulată. Am luptat împotriva faptului de a fi „Toareum lui Andrei” (nu m'am simțit încă în această calitate și, cașt lucru ~~pentru~~ să-l confirmez tot core am fost în primul meu ^{am luptat} împotriva faptului de a fi privită în afara și de Torareri; doar că s'atîn lui Andrei. Dar am luptat numai pentru a nu apărea o viață a fi recunoscută ca atare dar cu fond mai solid decât am eu el neținându-se de calitatea mea de membru de partid și asta mi-am dăruit din cauza unei dragoste și adunării pe care i-o purtaam dar și dintr-o vâdare nejustă proprie a unor serii de probleme pe care am încercat prin scrierea n-le ating în decursul acestei pagini: În urma supunerii n-și (unde sunt) învitate în decursul ultimelor doi ani scurți, eu nu am văzut alta decât sinuciderea și asta mi-am făcut pentru mine dar și pentru Andrei și am cerut de către ei și o facem impecabil / dorința de sinucidere care era încă o dovadă a pierderii complete a simțului distorsiei mi-membru de partid. Să ca prin orice declarații un pot câștiga încrederea ~~de~~ Torarierilor. Să ca în cazul de fapt ~~comuni~~ spuncerea aderării la ar constitui prima fapta prin care as da dovada că aceasta constituie de membri de partid mi-a revenit înăun în parte și în masura în care am luptat pe scumpulile de a ~~a~~ apăra pe Andrei ^{și pe mine} sau spus aderarea 2. Andrei a fost pentru mine în decursul a 14 ani de cunoaștere tot ce am mai scump pe lume, -după cum s'a văzut-chiar mai scump decât Partidul. Nu știu care va fi soarta lui, nici a mea. Dar sunt hotărâtă să rup cu încredințatul indiferent de soarta noastră.

indiferent de pedeapsa pe care o vom primi. ~~Partea~~ ²⁸
~~altfel~~ ⁵⁶ aceasta înseamnă a rupe un măn-
en oamenii cu existența din trecut și de a pune din ⁸¹
nouă conștiința în acord cu actiunile, a se destina într-
deună pămîi la ultimul rest de mentalitate și gîndurile
trecute și de a lupta muncă, se pun soldații au-
nim pe frontul socialismului; pentru care lupta cea mare
abia începe. —

Pe cînd sunt aici, am ~~crezut~~ făcut eforturi
mici de a câștiga încrederea țărănilor și tot aici
am primit ajutor pentru a "apuca" pe drumul cel
bun. Dacă în eforturile mele eu am reușit total
sau nu pe țărani să-mi acorde și mai departe
acest ajutor, să luăm în chestiune decizii, care, fără
voia mea nu fac să apar ca nereușită și dăruia-
mă fali de Partid.

30 I. 1950

Elena Patroscanu

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată ce înțelegere a existat între mine și Andrei în tot timpul deținerii noastre împreună, declar următoarele :

Când am intrat în casă la Băneasa am aflat dela Andrei că suntem arestați probabil de către Serviciul Secret. Andrei mi-a spus că s'a purtat cu gândul sinuciderii (ceea ce n'a făcut) și că văzându-mă lângă el totuși nu-i pare rău că nu a comis sinuciderea. Apoi mi-a istorisit că tovarășii care l-au cercetat referitor la Betea și Micșă, care fuseseră arestați înaintea lui, Pentru mine și pentru Andrei nu era o noutate că Micșă a fost arestat, dar arestarea lui Betea am aflat-o abia acolo. Atât eu cât și Andrei știam că Betea fusese surprins cu câteva luni în urmă într'o mașină americană împreună cu Manuilă și Duțescu, din care Betea și cu Mănuilă au reușit să fugă, Duțescu fiind arestat. Andrei a spus că Betea a declarat că a pregătit împreună cu Andrei o fugă în străinătate cu avionul fără alte detalii. Tot Betea a declarat că Andrei s'ar fi întâlnit cu niște americani la o recepție oficială, la care Andrei a comentat că această declarație este prostescă și din domeniul fanteziei, din moment ce nu Betea era prezent la vreo recepție, că, în al doilea rând, dacă Andrei ar fi vrut să se întâlnească cu americanii, nu făcea acest lucru la recepție. La exclamația mea, că Betea este un provocator, Andrei și-a exprimat părerea că nu-i vine să creadă acest lucru, dar că Betea a fost probabil bătut și ca atare a vorbit. Totuși în întărirea părerii lui că nu ar fi un provocator este faptul că Betea ar fi putut reda și alte conversații, care ar fi agravat situația și care nu sunt cunoscute, din moment ce nu i-au fost aduse la cunoștiință de către tovarășii care l-au anchetat. Andrei a presupus că Betea a vorbit pentru că probabil a repetat discuțiile cu Andrei unui al treilea, care l-a denunțat, căci altfel considera, că Betea n'ar fi vorbit. Eu am presupus că acest al treilea, trebuie să fie un oarecare Pavel, despre care știam dela Ilieana Popescu că este prieten cu Betea, Răzviu Ștefan Popescu și alții dela Statistică și care a dispărut dela Institutul de Statistică.

Andrei a spus că Micșă, fiind arestat, a spus totul până și o reuniune la noi acasă cu ocazia reușitei alegerilor reuniune la care au luat parte toți cei care au lucrat

împreună cu Andrei la Arad. În legătură cu această masă Micu

Andrei mi-a mai spus că a fost întrebat de tovarăși de ce s'a întâlnit cu Sandu Natanson în mod conspirativ la Arlus, pentru a se interesa de faptul, dacă s'vonul că Belu a murit, este adevărat. Andrei a mai fost învinuit că la o întrevedere cu Ralea el ar fi spus că ritmul desfășurării evenimentelor în țară s'a accelerat și că i-ar fi spus lui Ralea că Andrei crede că nu va mai face parte din viitorul guvern.

Ceeace mi-a povestit Andrei referitor la conversații cu Ralea, nu mi s'au părut acuzații grave. Despre alte învinuiri aduse de tovarăși nu îmi mai aduc aminte să-mi fi vorbit.

Eu l-am întrebat pe Andrei ce este adevărat din toate acestea. Îmi mai aduc aminte că Andrei mi-a spus că tovarășii l-au învinuit și de faptul că a plecat la Bruxelles cu gândul de a nu se mai întoarce. La întrebarea mea ce este adevărat din toate acestea Andrei mi-a spus în legătură cu chestiunea plecării: Ceea ce a declarat Betea, au fost doar niște propuneri de ale lui, pe care eu nu le-am luat în serios dar pe care nu le-am refuzat, ca să scap de el. (Nu sunt sigură că ultimele cuvinte mi le-a spus atunci, dar sunt sigură că mi le-a dat drept explicație după ce m'am întors din Jianu, unde am fost interogată separat, în decurs de trei luni de zile de patru ori)

În legătură cu plecarea la Bruxelles, Andrei mi-a spus că eu știu prea bine, deoarece am fost cu el, că nu a fost vorba de așa ceva. Probabil că Lena a fost arestată și dacă va fi interogată va putea să declare și ea, care a mers cu noi până la Praga, că nu știa nimic despre o fugă la Bruxelles.

Întucât al doilea interogatoriu a lui Andrei a avut loc după aproximativ două sau trei zile, eu nu-mi mai aduc aminte care a fost conținutul celui de al doilea interogatoriu.

Revin asupra ceea ce s'a discutat în prima zi la Băneasa. În legătură cu presupusa arestare a lui Lena (presupunere care nu știa dacă a venit din partea mea sau a lui Andrei) dar care a fost întărită după câteva zile, când citind ziarele am căutat o recenzie despre expoziția lui Lena care avea loc în timpul acela și nu am găsit-o) eu mi-am adus aminte despre împrejurări și lucruri care mi s'au părut a fi compromițătoare sau a părea suspecte pe care ar putea să le desvăluie.

Acestea erau următoarele: Faptul că ea s'a întâlnit

cu Gros la Praga, ar putea să pară suspect tovarășilor, deoarece acesta locuiește din timpul războiului la Londra, unde vorbește din când în când în chestiuni tehnice la Radio. Cu toate că noi n'am bănuit niciodată în această legătură una de ordin politic ci una de ordin sentimental și cu toate că nu l-am văzut niciodată, el fiind plecat dela Praga când am venit noi, pentru a nu crea dificultăți lui Lena am convenit să nu spunem că știam ceva despre această întâlnire. Tot în legătură cu Lena eu mi-am adus aminte de telefonul dat de Lena lui Golopența fie pentru a se întâlni cu Andrei fie cu Lena pentru a-i da informații despre Betea, care atunci era ascuns. Tot atunci Andrei mi-a spus că totuși nu e atât de grav deoarece după congres, când Golopența i-a trimis vorbă prin Micșa dacă vrea să-l vadă el a refuzat. Deoarece acest lucru a fost transmis prin Micșa de mine, eu am fost de părere că este o provocare, încă atunci când Micșa mi-a comunicat-o în stare de ebrietate. Tot în legătură cu Lena mi-am adus aminte de un plic pe care Andrei mă l-a dat cu să-i dau lui Lena după Congres din 48 (așteptându-ne la o percheziție) plic care conținea niște bani străini, franci elvețieni, dolari și monezi, fotografii sau o fotografie care reprezenta pe Maniu, Titel Petrescu, Brătianu, Andrei împreună cu Vișinski, (pe care Andrei o considera un document istoric care merită să fie păstrat deoarece va fi scos din circulație) un carnet cu niște desene de a lui Lena și niște cărți printre care o carte a lui Troțki din biblioteca lui Andrei. În legătură cu aceasta Andrei a spus că va lua asupra lui predarea acestui plic. Tot în legătură cu Lena eu mi-am adus aminte, că în 1945 sau 46 Andrei a aranjat cu Lena o întâlnire cu Pogoneanu la mama ~~lui~~ ^{ei} ~~Lena~~, deoarece Lena, cunoscându-l mai de mult pe Pogoneanu, a spus că ar fi interesant de stat de vorbă cu el, fiind un om destăpt. Întâlnirea a avut loc. Ce s'a discutat acolo nu știa intrucât nu l-am întrebat nici ulterior, când am fost arestată. Andrei mi-a spus că nu crede că Lena va divulga acest lucru, deoarece nu este în interesul ei tot așa ca și chestiunea cu plicul. Tot în legătură cu Lena mi-am adus aminte de întâlnirile care au avut loc la ea, de câteva ori cu Belu (după ce fusese exclus) și cu Madison odată când am fost și eu de față).

În legătură cu Madison mi-am adus aminte și de întâlnirea care a avut loc la Paris ~~la~~ ^{cu} Torosian cu Madison și la care Madison a transmis prin noi un toc lui Belu.

Tot în legătură cu Lena s'a considerat că ea va putea vorbi în general despre discuțiile care au avut loc la noi în casă de față cu dânsa, dar Andrei nu credea că Lena va vorbi.

În legătură cu ce ar putea spune alte persoane care au fost arestate în jurul nostru ca Belu (despre care Andrei era de părere că nu va vorbi) ca Torosian (în legătură cu fuga lui care ar fi putut fi pusă în legătură cu Andrei precum și unele discuții pe care le știa Torosian și despre Andrei tot era de părere că nu va vorbi) ca Nicolau (la care Andrei mi-a spus că nu a avut nimic compromițător cu el) Xenopol, care i-a dat niște bani pentru alegerile din 1946 și pe care Andrei i-a folosit la Arad, ca Pandrea, cu care Andrei mi-a spus că nu mai vorbește de ani de zile, Răzoiu, despre care știam că a luat o carte cu dedicații dela palat. În legătură cu legăturile lui Andrei cu Palatul eu l-am întrebat dacă nu se va afla că el a vorbit cu regele despre părerea lui Andrei ca regele să opună rezistență la cererea Rușilor a unor criminali de război (nu-mi aduc aminte dacă este vorba de criminali de război sau de Maniu în calitate de criminal de război) și în general dacă Partidul știe despre toate discuțiile lui Andrei cu regele. Andrei mi-a spus că în general Partidul știe despre discuțiile lui cu regele și despre ceea ce nu știa nu se va afla, deoarece regele și Negel sunt plecați.

În "Dreptatea" a fost publicat un articol în care se vorbește despre conflictul lui Andrei cu partidul pe care Andrei l-a inspirat prin Xenopol, ceea ce știam dela Andrei dinainte de arestare. Eu nu n'am fost prezentă la inspirarea acestui articol. S'a vorbit în general, dacă persoanele care au venit la noi în casă vor repeta discuțiile care au avut loc la noi.

În legătură cu învinuirile despre fugă și în general cu învinuirile aduse de tovarăși Andrei mi-a spus să spun lucrurile așa cum le știu. În legătură cu "păcatele" enumerate de mine Andrei a fost hotărât să neg, de altfel nu credea că vor eși la iveală. S'a mai vorbit de ce sunt adusă eu, la care Andrei a căutat explicații, spunând că fie pentru a se camufla dispariția lui, fie pentru a fi mai ușor lui statul la Băneasa. El credea că nu vom fi reținuți decât pentru timpul vacanței ceea ce explica prin faptul că a fost arestat după încheierea cursurilor la Universitate, la începutul vacanței de Paști. Eu eram de părere că nu vom ieși de acolo și că vom rămâne arestați până eventual

la izbucnirea războiului, când vom putea fi făcuți mai ușor dis-
păruți.

Referitor la enumerarea păcatelor vorbeam în special
eu, Andrei neaducându-mi la cunoștință fapte noi, Andrei mi-a
spus că a doua zi tovarășii vor veni pentru a continua discu-
țiile. Eu nu aleg dar nu-mi aduc aminte de alte discuții. Imi
aduc aminte, dar nu știu dacă ~~există~~ aceste lucruri s'au discutat
chiar atunci, că eu mi-am adus aminte de o vizită la Bragadiru
după o recepție la americani, când Doamna Bragadiru ne-a invitat
la un pahar de vin. Ne-am dus împreună la ea acasă unde au fost
de față mai multe persoane între care și Schyler (Scailer).

Nu s'a discutat, nimic important acolo. Imi mai aduc
aminte că era și Rică Georgescu acolo. Cred că s'a vorbit fran-
țuzește. Nu țin minte dacă s'a discutat și despre o masă la
care am fost invitați împreună cu Belu la Rică Georgescu în
1944- sau 45.-

2 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

la izbucnirea războiului, când vom putea fi făcuți mai ușor dis-
păruți.

Referitor la enumerarea păcatelor vorbeam în special
eu, Andrei neaducându-mi la cunoștință fapte noi, Andrei mi-a
spus că a doua zi tovarășii vor veni pentru a continua discu-
țiile. Eu nu aleg dar nu-mi aduc aminte de alte discuții. Imi
aduc aminte, dar nu știu dacă ~~există~~ aceste lucruri s'au discutat
chiar atunci, că eu mi-am adus aminte de o vizită la Bragadiru
după o recepție la americani, când Doamna Bragadiru ne-a invitat
la un pahar de vin. Ne-am dus împreună la ea acasă unde au fost
de față mai multe persoane între care și Schyler (Scailier).

Nu s'a discutat, nimic important acolo. Imi mai aduc
aminte că era și Rică Georgescu acolo. Cred că s'a vorbit fran-
țuzește. Nu țin minte dacă s'a discutat și despre o masă la
care am fost invitați împreună cu Belu la Rică Georgescu în
1944- sau 45.-

2 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată despre legăturile ce au existat între Lucrețiu Pătrășcanu și partidul Național Țărănesc fără știrea partidului comunist declar următoarele :

Stiu că a fost o întâlnire secretă între Lucrețiu Pătrășcanu și Pogoneanu la mama lui Elena Constante, întâlnire care a fost mijlocită de Lena Constante, cererea fiind din partea lui Pogoneanu. Cele discutate acolo nu îmi sunt cunoscute. Stiu că Lucrețiu Pătrășcanu în anii 1945 sau 1946 a pus să se publice un articol în "Dreptatea" organ național-țărănesc, prin Xenopol în care dezvăluia conflictul său cu partidul. Acest lucru mi l-a povestit el însuși, eu combătând acest fapt. Am spus, că ceea ce a făcut este o luare de atitudine direct dușmănoasă contra Partidului, Andrei mi-a răspuns știe ce face, neintrând în discuții mai amănunțite.--

2 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Ce am vorbit cu Andrei referitor la comunicarea din partea lui Golopența că "băieții se interesează de sănătatea lui".

Stiam că Andrei se interesa prin Golopența de soarta lui Betea, care s'a ascuns după ce a fugit din magină.

Ce am vorbit eu despre Betea, când am aflat toată povestea ?

Eu am întrebat ce a căutat Betea în magină cu Manuil și după ce Andrei mi-a spus că se pregăteau de fugă am întrebat de ce nu a fugit și Betea, deoarece știam că Manuilă fugise din țară. Andrei mi-a răspuns că Betea nu vroia să-l părăsească pe Andrei.

Ce discuție a urmat ?

Bu i-am făcut lui Andrei reproșuri în legătură cu relațiile lui cu Betea.

~~Sau~~ ^{ce} sens au avut reproșurile ?

Eu l-am întrebat pe Andrei cum se poate că Betea să-l ajute pe Manuilă să fugă la care Andrei mi-a răspuns, că Betea îi poartă recunoștință lui Manuilă pentru felul cum s'a purtat cu el în timpul lui Antonescu și că o face din prietenie personală.

De unde am știut că Betea a ajutat lui Manuilă să fugă în străinătate ?

Nu am știut că în totu acesta trebuia să plece și Andrei. Despre fuga lui Manuilă mi-a spus Andrei.

Cum mi-a spus-o Andrei ?

Manuilă a fugit în străinătate. Despre Betea știam că s'a ascuns, dela Ileana Popescu și dela Andrei.

De ce n'am denunțat că știu că Betea se ascunde ?

Ca să nu-i creez o neplăcere lui Andrei, care știam că ținea la Betea. Afară de aceasta nu aș fi făcut nimic fără să-l întreb pe Andrei, atunci când Andrei era prezent în țară.

2 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Ce am vorbit cu Andrei referitor la comunicarea din partea lui Golopența că "băieții se interesează de sănătatea lui".

Știu că Andrei se interesa prin Golopența de soarta lui Betea, care s'a ascuns după ce a fugit din magină.

Ce am vorbit eu despre Betea, când am aflat toată povestea ?

Eu am întrebat ce a căutat Betea în magină cu Manuil și după ce Andrei mi-a spus că se pregăteau de fugă am întrebat de ce nu a fugit și Betea, deoarece știam că Manuilă fugise din țară. Andrei mi-a răspuns că Betea nu vroia să-l părăsească pe Andrei.

Ce discuție a urmat ?

Eu i-am făcut lui Andrei reproșuri în legătură cu relațiile lui cu Betea.

~~Se~~ sens au avut reproșurile ?

Eu l-am întrebat pe Andrei cum se poate că Betea să-l ajute pe Manuilă să fugă la care Andrei mi-a răspuns, că Betea îi poartă recunoștință lui Manuilă pentru felul cum s'a purtat cu el în timpul lui Antonescu și că o face din prietenie personală.

De unde am știut că Betea a ajutat lui Manuilă să fugă în străinătate ?

Nu am știut că în lotul acesta trebuia să plece și Andrei. Despre fuga lui Manuilă mi-a spus Andrei.

Cum mi-a spus-o Andrei ?

Manuilă a fugit în străinătate. Despre Betea știam că s'a ascuns, dela Ileana Popescu și dela Andrei.

De ce n'am denunțat că știu că Betea se ascunde ?

Ca să nu-i creez o neplăcere lui Andrei, care știam că ținea la Betea. Afară de aceasta nu aș fi făcut nimic fără să-l întreb pe Andrei, atunci când Andrei era prezent în țară.

2 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Le am vorbit cu Andrei referitor la ^{TV} ~~seamă~~ comunicarea din partea lui Golopente 89
că „băieți se interesează de soarta tatălui.”
Știam că Andrei se interesea prin Golopente 89
de soarta lui Peten, care s'a asvârsit după
ce a fugit din masină.

Le am vorbit cu despre Peten, când am aflat
tota povestea? Eu am intrat în ce a cunoscut
Peten în masină cu Maumla și după ce
Andrei mi-a spus că se pregătea de fugă
am intrat de ce nu a fugit în Peten, deoarece
se știa că Maumla fugise din țară. Andrei
mi-a răspuns că Peten nu voia să-l părăsească
pe Andrei.

Le dispușe a urmat? Eu i-am făcut lui
Andrei reproșuri în legătură cu relațiile lui
cu Peten.

Care sens au avut reproșurile?

Eu l-am intrat pe Andrei cum se poate că
Peten nu-l lasa să plece pe Maumla și fugă
la care Andrei mi-a răspuns, că Peten în
poarta recunoștință lui Maumla pentru fapta
cum s'a purtat cu el și a timpului lui. De asemenea
și că o face din prietenie personală.

De unde am știut că Peten a ajutat lui
Maumla să fugă în străinătate?

Nu am știut că în totul acesta trebuia să
plece în Andrei. După fuga lui Maumla mi-a
semănat am spus Andrei.

Cum mi-a spus-o Andru? ?
Mamula a fugit în strâmătate. După Petre, stiam
ca s'a ascuns dela Elena Popescu și dela Andru.
Dece n'am demnatat că din cu Petre se ascunde.
La să-mi creez o neplăcere lui Andru, care stiam
ca l'avea la Petre. Afară de aceasta nu as fi făcut
nimic fără să l'atub pe Andru, alinau căut Andru
era prezent în țară.

2 Februarie 1950

Elena Cătrăscu

Încercând să analizez originea atitudinii mele nepartinice din prezent, am căutat germenele acestei atitudini în viața mea din trecut. Educația mea revoluționară a avut loc numai în parte în țară, adică numai la începutul intrării mele în mișcarea revoluționară. Acest lucru s'a întâmplat la vârsta de 16-18 ani, când, eșit dintr'un mediu mic burghez, dar înflăcărat de ideile socialiste pe care le citeam în cărți și în special de literatura sovietică, am acceptat să intru încă de pe băncile școlii în organizația Scolarului Roșu. În această organizație, în U.T.G., și la Mopru m'am inițiat în munca ilegală, muncă pe care am dus-o până la plecarea mea la Viena pentru studii. În această perioadă am avut legături mai strânse și de prietenie cu un tov. Medilanski, care a fost omorât de trupele române când au intrat în Bucovina în 1941. În 1930, când am plecat la Viena, am luat legătură cu grupul românesc care era acolo și cu Partidul austriac, unde am fost primită ca membră și unde ~~am~~ activam întâi în Koștufra (fracțiunea comunistă a studenților) apoi într'o celulă de cartier și în cele din urmă într'o celulă a muncitorilor din port, deoarece pe linie românească, am lucrat timp de un an - până la interzicerea lui de către poliția austriacă - într'un club marinăresc condus de I.S.H. (Internaționala marinarilor și a docherilor). Acolo atrăgeam și duceam muncă de propagandă printre marinarii români, care veneau pe Dunăre în portul Vienei, scoțând împreună cu tov. Robert Wender, Coca Solomon și o tov. Lena (numele de familie nu-l știu) o gazetă românească "Dunărea Rogie" pe care o trimeteam în țară.

În ucel timp mă împrietenisem cu un tov. austriac de origine ungar L. Tatulay, care era student la școala de Arte unde învățam și eu. După desființarea clubului s'a manifestat la mine o oarecare oboseală, care s'a exprimat prin delăsare în muncă și din dorința de a-mi termina studiile cu bine, delăsare care însă era oarecum datorită și legăturilor mele cu tov. menționat mai sus întru cât împreună cu el preocupările noastre de ordin artistic au trecut pe primul plan iar munca de partid pe planul al doilea. Împreună cu dânsul am frecventat un mediu de pictori în care erau și intelectuali și artiști care nu

aveau afinități cu mișcarea muncitorească.

În 1934 partidul austriac a devenit ilegal și cu toate că am luat parte activă la luptele din Februarie, după ilegalizare, legăturile cu partidul au devenit anevoie pentru că exista în momentul acela o dezorganizare explicabilă pentru un partid care trece în ilegalitate. Când după terminarea studiilor în 1935, nemai având ce face la Viena, dar neputându-mă întoarce în țară din cauza unui proces al meu la care aș fi trebuit să mă prezint, am plecat la Paris pentru a mă specializa, eram oarecum ruptă de Partid.

La Paris, luând contact cu emigrația și cu grupul românesc de acolo nu am găsit o atmosferă prea sănătoasă care să mi se potrivească în emigrație. Am căutat mai multă satisfacție în munca mea de partid activând în partidul francez, dar nu mai aveam însoțirea cu care lucrasem la Viena printre marinari și muncitorii din port.

În aceste condiții l-am cunoscut pe tov. Valiani, care venise tocmai atunci în Franța, după ce stătuse 9 ani la închisoare în Italia. El era un membru marcant al partidului italian și conducea ziarul emigrației italiene la Paris. M'am împrietenit cu el și dânsul a avut o mare influență asupra mea. Deoarece el adopta de multe ori o atitudine critică față de unele evenimente, cum era politica frântului popular, politica comunistilor în Germania și politica U. Sovietice în Spania eu am căutat să explic prin această prietenie convingerile mele, care nu mai erau acelea ale unui membru de partid cu o încredere nezdruccinată în partid, atunci când întorcându-mă pe la sfârșitul lui '36 în țară l-am întâlnit pe Andrei.

Nu mi-am dat seama de acest lucru atunci, dar ulterior, când în 1946 l-am întâlnit din nou la Paris unde se afla în calitate de director al ziarului "Italia Libera" și unde mi-a spus că lucrează în partidul "Action" despre care am crezut până în 1949 că este un fel de Uniune Patriotică, adică o organizație de sub egida partidului comunist, numai atunci am aflat dintr-o revistă că aceasta nu este cazul și citind la Șagov o carte scrisă de el despre Istoria Socialismului în secolul al XX-lea, carte pe care mi-o dăduse la Paris, dar pe care n'am citit-o până atunci (deoarece citeam greu italiană) mi-am dat seama că el nu se află pe linia partidului și am calificat-o drept troțkistă.

În dorința mea de a lămurii partidul și pe mine

pentru a găsi cauzele alunecării mele în atitudinea față de
Partid și față de Andrei am făcut această trecere în revistă
și pentru a nu căuta explicația numai în influența pe care
Andrei a avut-o asupra mea.

Altfceva nu am găsit pătat în trecutul meu.

2 Februarie

ss. Elena Pătrășcanu

Imersându-mă analizez originea atitudinii mele negantice 93
mice din prezent, am contat germenele acestei atitudini
în viața mea din trecut. Educația mea revoluționară a
fost în primul rând în parte în țară, adică în munca la mine-
părinte, intrând în mișcare revoluționară. Acest lucru
s-a petrecut la vârsta de 16-18 ani, când, în la duș
medii mici burgheze, dar infla-cărele de ideile socia-
liste pe care le așteptam în cărb. și în special în țară.
Societate, am acceptat în intru mea de faucele scoli
în organizarea școlară în Rom. În această organizație,
în M.T.C. în "La Noaptea" în care mi s-a dat în munca ilegală,
înuna pe care am dus-o până la plecarea mea la
Viena pentru studii. În această perioadă am avut le-
gături mai strânse și de prietenie cu un fr. Nedel-sky
care a fost omorât de țigarii române când au intrat
în Bucovina în 1941. În 1930, când am plecat
la Viena, am avut legătură cu grupul românesc care
era acolo și cu Partidul austriac, unde am fost pri-
mit ca membru și unde cet. om ~~mi s-a~~ scutit în
în Kustupra (fruct. unei comuniste a studenților) și apoi
într-o celulă de carceră și în cele din urmă într-o ce-
lulă a muștrilor din port, deoarece pe la sine roma-
nească, am lucrat ^{ca un} ~~pe un~~ la interpretarea lui de către
poliția austriacă - într-un club marinarilor condus
de I.S.H. (Internationale marinarilor și la doctele)
Acolo atrăgeam și duceam munca de propagandă printre
marinarii români care veneau pe Dunăre în portul
Viena, scutându-se în prezența cu fr. Robert Sander,
locul lui în și o fr. Lena / unul de familie cu el și
o gazdă românească. Dunărea Română pe care o luăm în

în Turin. În anul 1919, mi s'a imprietenit cu un
tor. austriac, de origine ungur L. Matuley, care
era student la ~~la~~ școala de arte unde învățam și
eu. După desființarea Clubului s'a manifestat la mine
o ~~o~~ oarecare abstenență ~~în~~ ~~în~~, care s'a exprimat
prin delăsare și inactivitate și din dorința de a-
mă termina studiile cu bine, delăsare ~~pe~~ care însă era răscă-
dătoră și legăturile mele cu tor. le menționat
mai sus într-un alt împreună cu el preocupările
noastre de ordin artistic au trecut pe primul plan,
iar munca de partid pe planul al doilea. Împre-
ună cu dănușul am frecventat ~~cu~~ medii de pictori
în care erau și intelectuali ^{și artiști} (există un arcan afi-
mități cu mișcarea muncitorească. În 1934 per-
tindul austriac a devenit ilegal și cu toate că
am luat parte activă la luptele 'din Februarie',
după ilegalizare, legăturile cu partidul au de-
venit auctore, pentru că exista în momentul acela
o desorganizare explicabilă pentru un partid con-
tinue din legalitate și ilegalitate. Când după
terminarea studiilor în 1935, ne mai arădă ce
face la Vienna, dar ne putăm da-
una întoarcere în
țară din cauza unui proces al meu la care as fi
fost în mod sigur prezent, am plecat la Paris pentru
a mi se specializa, eram oarecum supărat de partid.
La Paris, luând contact cu emigranții și cu
grupul românesc de acolo, mi am găsit o
atmosferă prea sărăcătoasă care dădea de lucru

92
94
în emipratie. Am cîntat mereu mulți satisfacți
în nume meu de Partid actîvînd în Partidul
francez, dar un mare avantaj în influența cu care
lucrez la Viena prietenii mei mari și numeroși
din part. De aceste condiții l. am cîntat pe to-
Valiani, care revine totuși atunci în Franța, după
ce stătuse 9 ani la închisoare în Italia. El era
un membru marcant al partidului Italian și con-
ducea primul emipratie Italiane de la Paris. M'am
împrietinit cu el și dîndu-mi a avut o mare influență
ampră mea. Deoarece el adopta de multe ori o atitudine
critică față de unele evenimente, cum era politica
frontului popular, politica comunistă în Germania și
politica M.S. Sovietice în Spania eu am cîntat în
explic prin această pretenție, conformitatea mea, care
un mare era cea a unui membru de partid pe o in-
termedie negociată în partid, atunci când interced-
mî pe la sfîrșitul lui 36 în țară l. am întîlnit pe
Andrei. Nu mi-am dat seama de acest lucru atunci,
dar ulterior, cînd în 1986 l. am întîlnit pe
mă la Paris unde se afla în calitate de director
al grupului Italia liberă și unde mi-a spus că
lucrează în Partidul "Action" deși core am crezut
pînă în 1949 că este un fel de Mișcare Patriotică,
adică o organizație de mob. opoziția partidului. Comunist
Nu mai atunci am aflat dintr-o revistă - că acesta
mi este capul și întîlnit la Luçon o carte scrisă
de el despre istoria Socialismului și revolută al XX. Ca

certe pe care nu-o dăduse la Paris, dar pe care
eu am arătat-o până atunci (deosebi citim prin
italieneste) mi-a dat seama că el nu a aflat
pe la un partidul mi-am calificat-o drept trăsătură.
În dorința mea de a lămurii Partidul mi pe mine
pentru a găsi cauzele aluziilor mele în atitudine
fapt de Partid și fapt de Bndu. am făcut această
trebură în revistă și pentru a nu căuta explicația numai
în influența pe care Bndu. a avut-o asupra mea.
Altfel nu am găsit decât în treburile mele

Elena Palas, cum

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce știu în legătură cu demersurile lui Andrei la Palat, fără știrea partidului, declar că Andrei mi-a spus că toate cele discutate cu Vodă erau cunoscute de către Partid, ceea ce am crezut afară de faptul că îmi aduc aminte despre o chestiune în care Andrei l-a sfătuit pe rege să opună rezistență Rușilor fără să-mi aduc aminte în legătură cu ce. Acesta este singurul caz în care am știut că a fost făcut fără știrea Partidului, fapt care în întregime nu pot să-l aduc aminte.

2 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Subsemnata Elena Patroș, cum, fiind în înțelegerea
 a stăi în legătură cu documentele lui Andruș
 la Palat, fără să stăruie pe detalii, declară că
 Andruș nu a spus^{ca} toate cele discutate cu Vođa-
 erau cunoscute de către Partid, ceea ce am crezut
 afirma de faptul că mi-a adus aminte despre o
 chestiune în care Andruș l-a sfătuit pe Rege să
 opună rezistență lui Vođa fără să mi-a adus aminte
 în legătură cu ce. Acesta este singurul caz în care
 am știut că a fost făcut fără stăruie Partidului
 fapt care stă în întregime în puterea lui Andruș
 aminte.

Elena Patroș, cum

2 Februarie 1950

DECLARAȚIE

- 1 -

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată
ce acțiuni dășmănoase Partidului au fost săvârșite de către
soțul meu Lucreția Pătrășcanu declar următoarele :

1/.Intervenția lui Andrei la rege pentru a opune rezis-
tență Rușilor,

2/.Chestiunea cu articolul din "Dreptatea"

Alte acțiuni dășmănoase contra Partidului nu-mi
sunt cunoscute.

2 Februarie 1950

ss.Elena Pătrășcanu

- II -

Subsemnata Elena Pătrășcanu,fiind întrebată ce
îmi este cunoscut din legăturile între Alex.Stefănescu și
soțul meu,declar că nu știu nimic de legături secrete cu el.

2 Februarie 1950

ss.Elena Pătrășcanu

Declarație

II

104

98

98

- Subsemnatul Elena Păltin, cămin, fiind
intăritată - pe acturi - după moartea Partii -
dăruie am fost socrate de către soțul meu
Lucrețiu Păltin, cămin, declar următoarele:
- 1) Intervenție la Mădrea la rege pentru
a primi reprezentare pentru
  - 2) Chestiunea cu artăstul din Dreptatea
  - 3) Alte acturi după moartea contra Partii dăruie
nu mi sunt cunoscute

2 Februarie 1950

Elena Păltin, cămin

Tovarăşe anchetator,

Mi s'a comunicat că îmi permiţi să-ţi scriu câteva rânduri şi să-ţi cer lămuriri. Nu ştiu dacă am înţeles bine. Sunt atât de desorientată încât nu ştiu întotdeauna să-mi îndrept gândurile. Nu ştiu în ce sens aş putea face o altă autocritică pentru că aşa cum n'am văzut clar atunci nu văd clar nici acum cu toată dorinţa de a fi sinceră şi fără rezervă.

Această incapacitate mă duce la disperare pentru că îmi dau seama că este interpretată cu totul altfel.

Singură în faţa hârtiei mi se pune o ceaţă înaintea ochilor. Te rog din tot sufletul indică-mi punctele esenţiale pe care ar trebui să le conţină o nouă autocritică ~~xxxxxxx~~ ~~xxxxxxx~~ şi voi încerca să reanalizez din nou faptele care sunt fie şterse din mintea mea, fie întipărite sub o anumită formă.

Îţi cer iertare pentru timpul răpit.-

ss. Elena Pătrăşcanu

Torisme subtilizat

lui s'a comment ex iuri permisi să-l scrie căteva
 rânduri și să-l ca la murmur. Nu știu dacă am uitat
 bine, sunt atât de desorientat încât nu știu să scriu
 nu-mi îndrăznesc să scriu. Nu știu în ce scop și
 putea face o altă autoritate, pentru că eu am
 n-am rănit clar abuzul, nu vîd clar nici acum
 cu toată dorința de a fi sincer și fără represi-
 oare, înțelepciune mă duc la dispoziție pentru
 că am dar scame pe care interzicutele ca totul
 altfel, singura în fața tuturor nu se pune o ceară
 înaintea ochilor. Te rog de tot sufletul indică-mi
 punctele esențiale pe care ar trebui să le contină
 o nouă autoritate și mi măcar să reamăntez
 din un feptele care mi s'au sters din mintea
 mea, fie interzicute nu o anumită formă,
 și ar fi bine pentru timpul răpit

Dan Păcurar

Subsemnata Elena Pătrășcanu declar următoarele:

În legătură cu legăturile lui Andrei cu Vișoianu mi-am adus aminte, că soția lui Vișoianu, care lucra la Ministerul Informațiilor (unde eu am venit de câteva ori în legătură cu Caravana Cinematografică în care era instalat Teatrul de Păpuși) mi-a spus odată că Vișoianu ar dori să-l vadă pe Andrei, ceea ce i-am comunicat. Nu știu când s'a întâmplat acest lucru, dar în orice caz înainte de toamna lui '47, deoarece în toamnă Teatrul de Păpuși se mutase în altă sală.

Tot așa țin minte că după plecarea lui Vișoianu, soția lui a vorbit cu Andrei ca să-l întrebe ce ar putea să facă ca să poată pleca din țară.

mai mare
În legătură cu o sumă de bani dați mamei mele, eu nu îmi pot aduce aminte dacă și când s'a întâmplat acest lucru.

În orice caz nu înaintea plecării noastre la Bruxelles deoarece mama mea era atunci în Franța, unde plecase ca să-și vadă un frate. Mama și-a vândut atunci singurul inel pe care îl avea, pentru a avea bani de drum și n'a luat bani dela noi.

Când am fost pentru două zile la Paris venind dela Bruxelles, am făcut-o în special ca s'o văd pe mama, care suferea atunci din cauza unor turburări nervoase. Ea mi-a spus că mai stă câteva săptămâni, înăi și-a prelungit șederea mai mult, ceea ce m'a făcut să-i scriu câteva scrisori ca s'o rog să vină mai repede acasă.

7 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

200-200 str. 1914
cauți fine. str. -

despre mama E. Petru.

Mosul

task form la

a dormit la Marșil.

conomis la demne.

7.II.95o

DECLARAȚIE

102

Subsemnata Elisabeta Constante domiciliată în aleea Alea Sihleanu nr.16, profesor la Institutul de Prevederi Sociale din Buc.declar următoarele :

Cu propria mea mână am găsit ascuns în podul lacu-
inței mele următoarele devize : 4.000 franci elvețieni în
hârtie de câte 1000 cu următoarele serii : 1LI3310, 1B60289,
1 P.22584, 1 N 61332, 10 franci francezi cu seria 64913 și ur-
mătoarele monezi de aur : 1 medalie românească, 6 monezi de
aur franțuzești, 26 monezi de aur englezești, total 33 monezi
de aur(napoleoni).

Stiam că există un pachet ascuns în pod, care con-
ținea devize, ascuns de sora cu știința mea. Tot odată spunân-
du-mi că acești bani străini îi aparțin lui Lucrețiu
Pătrășcanu, care i-a dat surorii mele să-i ascundă.

Acest lucru s'a petrecut, nu pot să-mi aduc aminte
cu precizie dacă în 1947 sau 1948, în orice caz după rezolu-
ția plenarei a doua. Tot odată declar că mi s'a dat de către
sora Elena Constante o carte cu mult înainte de a-mi da mo-
nezile spre a o ascunde. Carte dată tot de Lucrețiu Pătrășcanu
spre a fi ascunsă de sora mea Elena Constante și anume Mein
Leben de Trotsky, și încă o caret al cărui titlu nu mi-l
aduc aminte și pe care în loc să le păstrez, le-am ars.

Liberă și nesilită de nimeni am declarat cele de
mai sus în deplinătatea cunoștințelor mele.

ss.Elisabeta Constante

7.II.95o

PROCES - VERBAL

Noi Locot.de Miliție . . . . .

Azi 7 Februarie 1950 deplasându-ne la domiciliul
familiei Constante din alcea Sihleanu nr.16, s'au găsit de
către Elisabeta Constante ascunse în podu casei următoarele
devize :

Patru mii de franci elvețieni în hârtie de câte looc
lei cu următoarele serii : 1 L 13310, 1 E 60289, 1 F 22584,
1 N 61332 ;

10 (zece) franci francezi cu seria 64913.-
și următoarele monezi de aur :

1 medalie românească

6 monezi de aur francez

26 monezi de aur englezești.-

Total 33 monezi de aur (napoleon)

Aceste devize susnumita le declară că le-a primit dela
sora ei Elena Constante pentru a fi ascunse.

Susnumita declară că ~~xxx~~ avea cunoștință că aceste de-
vize sunt proprietatea lui Lucreția Pătrășcanu și au fost
înămnate pentru a fi ascunse.

Dept care am încheiat prezentul proces-verbal în
prezența următorilor :

Elisabeta Constante : ss.Elisabeta Constante

Iulia Constante : ss.Iulia Constante

Lt.V.Rădulescu

Încheiat azi 7/8.II.95o

Of.de Miliție Locot.V.Rădulescu

DECLARATIE

Subsemnatul C.Constante, domiciliat în str. Sihleanu
16 Bucuresti, fiind întrebat dacă am făcut vre un serviciu
sau schimb de valută, monezi de aur pentru Pătrășcanu declar
că nu am făcut nici un fel de serviciu precum n'am făcut
vreodată schimb de valută pentru Pătrășcanu.

8 Februarie 1950

ss. C.Constante

105

Declaratie

I 106

210

Incep din 1936, când am venit în țară pentru a mă prezenta la proces. Am făcut acest lucru când mama mi-a comunicat, că o colegă de școală, atunci avocată la Cernăuți a tatonat terenul și că procesul se va termina cu o pedeapsă mică deoarece au trecut 5 ani de la procesul dela care am fost disjunsă, că în procesul meu va fi un complet de judecată din care fac parte doi judecători cunoscuți de ea și că tov. care a făcut declarație împotriva mea la siguranță în 1930 este gata să apară ca martor care va declara că a făcut aceste declarații fiind bătuț. La Paris tovarășii mi-au spus să nu mă prezint la proces fără a lua contact în țară cu partidul sau Mopru și mi l-au indicat pe Sraer.

Venind în țară m'am dus la el, i-am spus totul și acolo l-am cunoscut pe ^{Andrei} ~~Șraer~~ cu care m'am sfătuit. Șraer ne dându-și prea mare interes. Amândoi au fost de acord să procedez așa cum a decurs ulterior procesul, adică să fie mușanalizat. Nu am dat bani. ^{Andrei} ~~Șraer~~ era atunci ilegal și când s'a legalizat mi-a spus să lucrez cu el la R.O.P.

Ne-am împrietenit chiar când ne-am cunoscut și am fost mereu împreună. Eu i-am povestit diferite lucruri din Franța și între altele am criticat emigrația românească de acolo, iar el mi-a dat să înțeleg că este mulțumit că s'a întors în țară deoarece în U.S., se crease o atmosferă nefavorabilă emigranților români care erau acolo, în urma suspiciunii că unii din ei ar fi agenți. Eu aveam o mare admirație pentru ^{Andrei} ~~Șraer~~ și la început nu-mi dădeam seama că există vreo divergență între el și conducerea partidului.

Știam însă că ^{Andrei} ~~Șraer~~ era nemulțumit de munca de partid așa cum o ducea, deoarece îmi spunea că suferă din cauza activității, care după procesele tov. Ana și a lui Constantinescu Iași se reduceau la nesfârșite întâlniri cu Forș cu Joja și cu D. Goldstein la cafenea.

În 1937, câștigând ceva bani cu o lucrare ^{Andrei} ~~Șraer~~ plecat la expoziția dela Paris și cu această ocazie ~~Șraer~~ mi-a făcut legătură cu tov. Arnoldi pentru unele chestiuni ale R.O.P.-ului. Din atitudinea tov. Arnoldi, am văzut că ^{Andrei} ~~Șraer~~ nu este așa bine văzut de către conducerea partidului.

Hotchil

16 10P

Tot atunci l-am întâlnit și pe Valiani la Paris, care se întorsese din Spania și atunci el mi-a spus că U.S. n'a dus o politică justă în Spania, că trebuia să intervină mai eficient (cecece am scris în altă parte că s'a întâmplat înainte de '36, lucru care nu ar fi fost posibil) și i-am spus aceste lucruri și lui Andrei.

În 1938 mi-am dat seama că ~~xxxxxx~~ există o divergență între Andrei și Foris pe chestiunea problemei Frontului Renașterii Naționale. ~~xxxx~~ urma să fie judecat pentru Grivița și el căuta să amâne procesul, dându-mi să înțeleg că Foris, vrând să scape de el ar fi vrut să-l împingă la proces și că el trebuie să evite acest lucru cu orice preț.

Atunci mi-am dat seama cât de grav stau lucrurile. Andrei era într-o stare de spirit proastă și din cauză că fusese dat afară din baron și din cauza lipsei de activități. După ce R.U.P.-ul a căzut în baltă eu am lucrat la femeile național-țărăniște cu Ella Negruzzi și apoi la soc. Ocrotirea, legătura mea de partid fiind tov. Staiger și alți doi tov. a căror nume nu-l cunosc.

În 1939 ~~xxxx~~ a fost din ce în ce mai rupt de partid și pentru că (așa credeam eu) în general activitatea de partid slăbise (de fapt era vorba de activitatea legală) și din cauza poziției lui Andrei care se resfrângea și asupra mea și eu am pierdut legătura cu Partidul și n'am făcut nimic ca s'o regăsesc. Când ~~xxxx~~ a parvenit să-și aranjeze procesul cu ajutorul mamei lui sau a lui Pandrea și cu ajutorul lui Sraer eu am fost foarte mulțumită, deoarece Andrei mi explica că procesul lui nu poate fi de nici un folos politic în momentul acela și că este o cursă a lui Foris. Nu știu dacă aranjamentul s'a făcut cu bani dați de mama lui Andrei, lui Sraer sau fără bani direct prin mama lui Andrei, care era o cunoscută a judecătorului. În 1939 pe noi ne-a dăruit pactul germano-sovietic și noi discutăm că asta face un rău partidelor comuniste de pretutindeni, care trebuie să lupte împotriva lui Hitler. Numai după ce am citit în Problemele Leninismului rap. tov. Stalin la Congr. XVIII-lea mi-am dat seama că era vorba doar de a dejuca planurile anglo-franco-americeane de a atăța U.S. și Germania una contra alteia, pentru a sări apoi "în ajutor" când ambele vor fi slăbite. Tot așa noi n'am crezut că grupa lui Buharin au ajuns într'adevăr să comită asasinat și acte de spionaj.

În 1940 nu aveam nicio legătură cu partidul. Atunci

lucram într'un Studio de arhitectură și decorație, care
 execută și comenzi pentru Stat și am fost trimisi împreună
 cu Brătășanu la Milano, să fac standul românesc la expoziție
 unde a căpătat pașaport cu ajutorul unor veri Ulea sau
 Stoica și a venit să mă ~~xxx~~ ia stând vreo 10 zile, eu fiind
 bine plătită atunci. M'am avut contact acolo decât cu o vară
 de a mea (odată) cu o soră a lui Valiani și în tren am fă-
 cut cunoștință cu Butzel, care locuia la București. Toți per-
 soane fără importanță, dar antifasciști. Apoi a început pri-
 goana. Noi ne-am ascuns la Sighișoara, fiind înștiințați în-
 tr-o noapte de Maurer, că Legionarii ne caută. Apoi au venit
 să-l ridice pe ~~Andru~~ și după multe peripecii (el fiind
 mobilizat) l-au arestat și dus la Miercurea-Ciucului. Cât a
 stat la Miercurea Ciucului eu l-am vizitat odată,
 grație soacrei mele, care îl cunoștea pe șeful de jandarmi,
 gen. Topor și el mi-a permis să-l văd o jumătate de oră.
 Apoi am aflat că ~~Andru~~ a fost dus la spitalul de la Bragov
 și au am început să-l caut prin tot Bragovul până când l-am
 găsit la spitalul militar unde am parvenit să-l văd pentru
 câteva clipe, deoarece un ofițer de acolo credea că el e le-
 gionar. ~~Andru~~ arăta foarte bolnav și eu am făcut o cerere
 ca să fie transportat la București, pentru a i se face o ra-
 diografie. Nu am luat contact cu nimeni și nu mi s'a cerut
 nimic (declarație sau altceva). După câteva săptămâni am
 aflat că ~~Andru~~ a fost adus la siguranță la București și
 peste câteva zile a venit acasă și mi-a spus că a fost che-
 mat la Ghica care i-a cerut o declarație că nu face politici
 și că el a dat-o, ~~xxxxxxxxxx~~ deoarece nu desfășura nicio
 activitate atunci și deoarece în momentul furiei legionare
 era important să scape cu viața. Nu știam de niciun aranja-
 ment. Eu nu mi-am pus atunci problema dacă e bine sau nu că
 a făcut atunci acest lucru. Mă gândeam că de legionari tre-
 bua să te salvezi și nici mai târziu nu mi-am mai pus ~~Andru~~
 problemă, deoarece nu mi-ar fi trecut prin minte că
 ar fi putut să-și răscumpere libertatea printr-un act de
 mărgăvie față de partid. Înainte de a fi trimis la Poiana
 Tapului a telefonat lui Gerota, care era secretarul general
 la Justiție sub Ică Antonescu și probabil grație acestei
 intervenții a fost trimis la Poiana Tapului. Eu îmi explicam
 o atitudine mai blândă față de ~~Andru~~ prin faptul că era
 fiul lui ~~Andru~~ ^{L. S. Haiducan}, că familia lui avea legături cu
 o serie de oameni ai regimului, că era intelectual, etc.

Nu m'am gândit atunci că burghezia ar putea privi în viitor contând, că un comunist de teapa lui ~~Antel~~ ^{Antel}, adică român, intelectual, etc., este preferabil unor comuniști din rândurile muncitorimii, mai strânși legați de Uniunea Sovietică. Dar acestea erau gândurile atât a lui Ghica cât și a lui Ică Antonescu și ~~Antel~~ ^{Antel} a mers pe linia lor.

La Poiana Tapului am urmărit desfășurarea războiului, ~~Antel~~ ^{Antel} scriind la cartea lui, avea moralul mai ridicat, eu fiind mai demoralizată din cauza lipsei de activitate. In discuțiile cu ~~Antel~~ ^{Antel} despre o carte a lui Engels el mi-a spus, că am o gândire idealistă și într'adevăr în urma criticii unor cărți burgheze despre problemele esteticii, Engels îmi părea perimat. In 1940 eu aș fi vrut să plec în U.S., (dacă n'ar fi fost ~~Antel~~ ^{Antel}) și am îndemnat chiar multă lume să plece. M'am lăsat influențată de unele elemente mic-burgheze, care plecaseră la Cernăuți și care s'au întors spunând că atmosfera este irespirabilă acolo, din cauza teroarei și a denunțurilor. M'a impresionat și faptul că o prietenă de a mea simpatizantă a fost dusă în Siberia din cauză că părinții ei fuseseră social-democrați. (scriu toate acestea pentru a căuta rădăcina atitudinii mele antisovietice de mai târziu). In 1939 mă întâlneam des cu un grup de tineri, pe atunci simpatizanți (Perahim, Trost, Gherasim Luca) care apoi au devenit surrealiști și troțchiști (Trost) și atunci n'am mai vrut să am de a face cu ei.

In 1943 când ~~Antel~~ ^{Antel} a fost dus la Tg. Jiu și eu l-am vizitat (am putut călători, deoarece eram trecută ca ortodoxă în buletinul populației) fiindcă în 1939, pentru a mă putea căsători legal cu ~~Antel~~ ^{Antel} sub Goga-Cuza m'am botezat) am discutat dece ~~Antel~~ ^{Antel} a fost dus acolo și explicația a fost că un sas, care locuia în casa noastră a intervenit ca să fie internat să pună definitiv mâna pe casă. Stia că la Băneasa ~~Antel~~ ^{Antel} mi-a spus că părerea tovarășilor este că el a fost trimis acolo tocmai cu anumite scopuri, acelea de a fi pus în contact cu diferite persoane care erau în lagărul dela Tg. Jiu (comuniști și oameni de ai englezilor), lucru pe care prin prizma actuală îl cred posibil, dar atunci n'am avut impresia că ~~Antel~~ ^{Antel} era conștient de așa ceva. Stia că între alții ~~Antel~~ ^{Antel} a luat contact în lagăr și cu Auschnitt ^{Antel} mi-a spus acest lucru când s'a întors la Poiana Tapului) care trebuia să trimeată un om de al lui (probabil dela ser-

viciul englez) la noi la Poiana Tapului care să facă contactul între ~~.....~~ și tov. ~~.....~~, dar care n'a venit niciodată. În timpul gederii noastre la Poiana Tapului nu ne-a vizitat decât Constantinescu-Iagi, Ralea, Voitec (dar eu care nu ne-am întâlnit și italianul Bretzel cu prietena lui Violeta Zubcov care ne-a ajutat să ne ascundem de legionari încă în 1940. Din recunoștință de felul cum s'a purtat V. Zubcov cu noi în timpul războiului, ~~.....~~ a recomandat-o lui Ralea ca dactilografă când acesta a plecat în America, cu toate că știa că ea nu e tovarășe și că vroia să plece acolo numai din spirit de aventură. Ea i-am spus atunci lui ~~.....~~ că nu trebuia să facă acest lucru. La eliberarea lui ~~.....~~ din lagăr, am contribuit și eu în mod nepartinic. Printr'un avocat Rădulescu, care locuia la mama, mi-am înlesnit o audiență la Ghep, secretarul lui Pichi Vasilie și printr'o cunoștință a lui Brătășanu (colegul meu de birou) căruia i-am dat și ~~.....~~ o sumă de bani am trimis o cerere la șeful jandarmilor de atunci (nu-i țin minte numele, nu Topor ci altul, care a fost condamnat apoi ca criminal de război). Aceasta am făcut-o fără să spun nimic tovarășilor cu care aveam atunci legătură.

Eu am atribuit ~~.....~~ exclusiv ~~.....~~ acestei intervenții ale mele, eliberarea lui ~~.....~~ din lagăr și trimiterea lui înapoi la Poiana Tapului. Apoi în primăvara lui 44 ~~.....~~ a făcut o cerere prin mama lui să fim lăsați la București pentru două săptămâni, pentru a putea urma un tratament medical și apoi ne-am ilegalizat, după ce ~~.....~~ luase contact cu tov. ~~.....~~ și cu palatul.

O zi după aceea am fost căutați de poliție la Dina Cooea unde am stat câteva săptămâni. În toată epoca de pregătire a lui 23 August știam că ~~.....~~ avea contact cu diferite personalități și că absolut tot ce a făcut ~~.....~~ atunci era cunoscut de partid. Atunci aproape toți oamenii de care s'a folosit ~~.....~~ erau recomandați de Belu (technicele, Torosian, grupul lui Golopenția, etc.). În timpul războiului mi-am pus întrebarea și i-am spus-o și lui ~~.....~~, cum se face că Belu n'a fost arestat și presupunând că e ceva necurat la mijloc, întâlnindu-l odată pe Belu pe stardă l-am evitat. După aceea însă nu mi-am mai pus această problemă.

Sederea noastră la Moscova am redat-o în altă parte. Atitudinea lui ~~.....~~ față de Rugi era una de suspiciune, că actul dela 23 August nu e în fond privit cu ochi buni de ei, pentru că aveau de gând să ne impună condiții grele,

care ar fi fost mai ușor de impus dacă ne-ar fi ocupat pur și simplu. Cu toate că eu nu priveam cu ochi buni atitudinea restului delegației și în special aceea a lui Vișoiaru și Dănilceanu, eu am luat drept bune părerile lui ~~Vișoiaru~~. Pe ei însă i-am combătut, atât cât ~~xxxx~~ am stat cu ei de vorbă (li vedeam foarte puțin) și din acest motiv nici ei nu m'au privit cu ochi buni.

Sentimentele mele față de U.S. erau atunci un fel de amestec de teamă, de admirație pentru unele lucruri, pe care le-am văzut acolo și în același timp de desamăgire față de altele. Pentru un membru de partid care a venit în mișcare din admirație necondițională față de Revoluția din Octombrie și pentru înfăptuirile realizate în U.S., după Revoluție pe care le știam din cărți și din material de partid, aceste sentimente au dovedit ceva nesănătos, au dovedit că am fost influențată în decursul ultimilor ani să văd în primul rând lipsurile și nu părțile pozitive și să nu judec că o serie de lipsuri se datoreau războiului și urmărilor lui.

Am criticat faptul că am văzut niște copii slabi și neîngrijiți într-o grădiniță, că șofeurița care conducea mașina mi s'a plâns de viața și munca care o duce, că oamenii se imbulzeau la un film american vechi, că într-o expoziție de pictură erau portrete proaste a unor neveste de generali etc., adică o critică pe care ar face-o numai o mic-burgheză care se uită la lucruri mărunte. Totuși multe, multe lucruri m'au impresionat și aș fi vrut să satez un an în U.S., pentru a o cunoaște mai bine și pentru a învăța. În acest sens am și făcut o cerere lui Dangulov dela ambasadă cu un an mai târziu pentru că am avut efectiv dorința să plec în U.S., să învăț, mai ales după ce am avut ocazia la București, să stau de vorbă cu unii artiști și savanți sovietici, care m'a impresionat extraordinar de mult. Acum îmi dau seama însă, că ceea ce mi-a plăcut la ei era că aveau vederi mai largi adică eram otrăvită cu prejudecata că un om sovietic trebuie să fie dogmatic în sensul rău al cuvântului.

De tov. Ana mi-a fost deasemenea teamă în acest sens, adică în fond mi-a fost teamă de intransigența bolșevică (pe care înainte o admirasem așa de mult) și aș fi dori o atitudine împăciuitoare față de problemele politice și ideologice.

După întoarcerea dela Moscova am activat în U.P., unde am atras-o și pe Lena și faptul că ea se purta foarte drept cu mine (eu fiind bolnavă, ea venea și mă vizita) m'a făcut s'o invit de Crăciun să meargă cu noi în munți, împreună cu Harry, cu Belu și cu Mihai Sebastian. De atunci a început prietenia noastră (nu aveam pe nimeni altul după patru ani de izolare) și ei au ^{Amice} parvenit să se înrădăcineze într'atâta la noi în casă încât ^{Amice} discuta față de ei deschis când îl apăsa ceva. Nu pot reconstitui acest proces, dar știu că la 24 Februarie, faptul că ^{Amice} a fost expus gloanțelor în mod intenționat a fost discutat la Lena în casă, dovedește că îi consideram ca pe niște oameni față de care vorbeam așa cum nu am fi vorbit față de partid.

Nu știu dacă ^{Amice} s'a exprimat tot față de ei atunci când a avut loc incidentul la conferința partidului, dorința lui de a da demisia din minister, nemulțumirea lui că guvernul Groza a fost impus cu forța, dar s'a exprimat față de mine și eu m'am lăsat influențată de el. Căci încă în 1945, după ce nu fusese ales în Secretariat după venirea tov. Ana și Luca în țară ^{Amice} a început să se simtă că este dat de-o parte.

La aniversarea primului 23 August ^{Amice} i-a dat datele cum s'a pregătit și petrecut 23 August ziarului "Jurnalul" fără să comunice acest lucru întâi partidului. (Și de acest fapt mi-am adus aminte la băneasa când am enumerat faptele antipartinice a lui ^{Amice}). La minister știu că prima echipă de care s'a folosit ^{Amice} erau oameni recomandați de ^{Troțki} ^{Troțki}. Eu am fost totdeauna împotriva legăturii între ^{Amice} și ^{Troțki} și acest lucru îl știu atât ^{Amice} cât și ^{Troțki}. În special când ^{Troțki} s'a căsătorit cu o fată cu o existență pentru mine obscură (știam că era jumătate franțuzească jumătate rusească și plecată clandestin din U.S., pentru a o întâlni pe mama ei care era la Paris, dar niciodată n'am putut afla exact ce e cu ea) eu i-am atras lui ^{Amice} atenția că ar trebui să fie mai prudent iar eu m'am ferit să am relații cu ea. ^{Amice} era însă în toate de o ușurință de neertat. Aceasta ușurință imbinată cu calcule politice nepartinice, devieri de dreapta, acelea că o vreme îndelungată țările căliberate de U.S., vor avea un sistem politic aparte în care nu se pune chestiunea dictaturii proletariatului, imbinat cu importanța pe care o atribuia popularității și persoanei lui l-au făcut să ajungă un instrument al burgheziei chiar dacă el și în orice caz eu nu mi-am dat seama atunci de acest lucru.

În 1946 după cuvântarea de la Cluj ştiam că tov. Gh. Dej i-a dat să înţeleagă lui ^{Audre} să facă o autocritică în public, lucru de la care ^{Audre} s'a eschivat spunându-mi că (nu ştiu ce eveniment l-a împiedicat s'o facă imediat) şi că apoi a fost prea târziu, că trecuse deja prea mult timp de la cuvântare. Dar el era mulţumit că a găsit un pretext şi că a putut astfel să se eschiveze. N'am ştiut atunci că a apărut şi o critică în presă, lucrul acesta l-am aflat abia acum două luni dintr'un citat în Contemporanul. Tot astfel în timpul alegerilor el nu i-a combătut pe Maniu şi pe Brătianu decât în treacăt punând accentul pe alte probleme. Această a fost desigur o greşeală pentru că deja atunci ei au început să fie duşmanii principali ai ^{Audre} ^{Partidului?} altă atitudine nepartinică a fost dorinţa lui ^{Audre} de a-şi traduce cărţile în alte limbi, fără să întrebe partidul. Aşa s'a întâmplat cu "^{3. S. Gelatani}" pe care a tradus-o ~~XXXXXXXXXX~~ în limba ~~XXXXXX~~ franceză şi a editat-o cu ajutorul lui ^{Mossau}. El a discutat la Paris despre traducerea unui "^{Veacele fătăruşilor France}" în limba germană pentru Elveţia cu o cunoştinţă de a mea de la Viena, un fost simpatizant din România Goldman, care apoi a fost acuzat de troţchism. Lucru pe care el l-a negat însă. Era lector sau avea nu ştiu ce altă funcţie la Universitatea din Zurich, a scris şi el o carte despre "^{Carte şi revoluţiune}", şi ca atare a spus că se va interesa dacă cartea lui ^{Audre} poate prezenta vreun interes.

N'a ieşit nimic din toată povestea asta.

Tot aşa a vorbit cu Zevedei Barbu despre traducerea ei în limba engleză. (Tov. mi-a vorbit despre o scrisoare pe care o avea ^{Audre} către un profesor de la Oxford şi despre care nu ştiu nimic dar mi s'a gândit că nu e în legătură cu traducerea cărţii). ^{Audre} a vrut să-şi creeze prin traducerea acestor cărţi un nume în străinătate, dincolo de faptul că avea dorinţa ca problemele României să fie cunoscute şi în occident.

În epoca aceea el nu s'a gândit că lagărul imperialist şi cel socialist vor avea o graniţă bine determinată care merge de-a carmezişul Europei trecând prin Germania. (Comuniştii participau la guvern în Franţa şi dacă nu mă înşel şi în ~~XXXXXXXXXX~~ Italia. Ne gândeam că un schimb cultural cu apusul e posibil. Dar dacă ^{Audre} n'ar fi vrut s'o facă în primul rând pentru a-şi crea o platformă personală el înştiinţa partidul, care ne făcându-i nici o recenzie s'a arătat a nu fi de acord cu cărţile lui, deci cu atât mai puţin cu traducerile

23

La Conferința dela Paris, Belu și Cristu vorbeau cu ^{Andrei} despre unele chestiuni economice în legătură cu Rușii exprîmîndu-și nemulțumirea dar nu știu despre ce era vorba. 1946 ca străini nu ne-am întîlnit decît cu oameni de teatru, cu redactorul dela Action (cu care mi-a făcut legătură Neculce) cu scriitori de stînga prin Stoilov, ca și Lassaing căruia Lena i-a scris o scrisoare, Touchard, tot un om de teatru (oameni fără importanță politică. ^{Andrei} s'a întîlnit cu o tovarăge care lucra la "Humanité" sau "Le soir", eu cu un unchi și niște verișoare ale mele, cu nici un englez sau american.

În Elveția deasemenea nu ne-am întîlnit cu nimeni demn de relevat. Celelalte lucruri dela Paris și după întoarcere sunt cunoscute.

În perioada lui 45-46 s'a întîmplat și întîlnirea cu Madison și Roberts la Lena și o plimbare cu barca cu Madison și Belu la Snagov, dar despre care n'aș putea să spun ceva deosebit decît că a avut loc din inițiativa lui Belu și că a avut loc tocmai la Lena și nu la noi acasă pentru anu parea suspect că ne întîlnim cu un american. ^{Andrei} la față cu mine nu s'a discutat nimic important și nici ^{Andrei} nu dădea impresia că-i acordă vreo importanță. Tot în 1945-46 s'a petrecut și celelalte fapte pe care ^{Andrei} mai descrie în altă parte căci după 6 Martie, cu care ^{Andrei} n'a fost de acord în felul în care s'a petrecut. ^{Andrei} a avut cele mai multe atitudini antipartinice, pe care apoi, mai târziu în '47 ar fi vrut să le repare dar și-a dat seama că e prea târziu. Tot la Paris Belu mi-a dat să citesc o carte a lui Küstler "Zero et l'infini" o carte antisovietică scrisă în mod foarte perfid și ^{Andrei} despre care am discutat cu Belu spunându-i că pe el și pe ^{Andrei} îl așteaptă soarta eroului din carte, care era acuzat de troțchism. Aceasta dovedește că îmi dădeam seama perfect de bine de atitudinile antipartinice ale lor și ale mele, totuși n'am făcut nimic ca să-i combat sau ca să-mi revizuiesc atitudinea. Ba Belu spunea că se înțelege foarte bine cu mine, ceea ce dovedea că el simțea în mine un om care gîndește ca el. La mine era mai multă pîlăvrăgeală, pentru că nu m'ași fi crezut în stare de fapte dușmănoase față de partid, lucru pe care totuși mai târziu l-am făcut când din panică aș fi fost gata să plec din țară, și apoi să ascund faptele față de partid când aș fi trebuit să desvălui totul.

În legătură cu ^{Andrei} ~~antipartinicele~~ ^{Andrei} ~~antipartinicele~~ lui ^{Andrei} cu ^{Andrei} încercînd încontinuu să-mi aduc aminte în mod concret despre

ce era vorba (atuncia și cred la Băneasa știam acest lucru) mă gândesc că nu putea fi decât o chestiune care nu putea să treacă fără aprobarea ^{Rele} ~~de~~ De aceea m'am gândit întâi la grațierea criminalilor de război. Dar știu că nu era vorba de asta, deoarece cererea de grațiere pentru Antonescu etc. a fost prezentată regelui de acord cu partidul. Poate că era în legătură cu alți criminali de război, poate în legătură cu armistițiul, în legătură cu numirea tov. Ana și Luca nu putea să fie deoarece știu că era în mod expres vorba despre o cerere a Rușilor, ori nu Rușii au cerut numirea tov. Ana și Luca. (Dacă ași avea Constituția de atunci și aș ști care au fost prerogativele regale și-aș aduce mai ușor aminte. Știu că atunci i-am spus lui ^{Andrei} ~~Andrei~~ că n'ar trebui să facă asemenea lucruri dar cum eram preocupată de alte probleme și ^{Andrei} ~~Andrei~~ îmi spusese acestea ulterior n'am mai revenit. Totuși acest fapt a rămas adânc întipărit în mintea mea, altfel nu mi-aș fi adus aminte de el la Băneasa. La Băneasa ^{Andrei} ~~Andrei~~ mi-a dat ca răspuns că partidul știa despre legăturile lui cu regele, cu toate că acest răspuns nu avea nici un rost, din moment ce eu îi vorbeam totuși despre un lucru care, dacă ar fi fost știut de partid, ar avea urmări grave pentru el.

În 1947 în primăvară am plecat din nou la Paris. Nu țin minte ca atunci să se fi întâmplat ceva deosebit. Atunci ne-a dat Madison un telefon și a spus că vrea să-i transmită ceva lui Bela și atunci ne-am întâlnit cu el la Torosian, întâlnire care am descris-o în altă parte. La Paris m'am întâlnit cu o tovarășe din București, sora lui Lucia Flicher, care scăpase de pe Struma și care a vrut să vină în țară să-și vadă sora și i-am făcut rost să vină cu noi și a locuit la noi. Atunci Lena a avut o purtare ciudată față de ea și acum îmi dau seama că dacă ar fi fost mai atentă ar fi trebuit să dau aceste purtări o anumită interpretare, anume de gelozie față de ^{Andrei} ~~Andrei~~ dar atunci nici prin gând nu mi-a trecut așa ceva. Credeam că gelozia se referea la mine, așa cum se întâmplă adesea între fete. După întoarcerea dela Paris ^{Andrei} ~~Andrei~~ s'a pregătit pentru catedra universitară contând pe faptul că poate nu va mai fi ministru și deci trebuie să aibă o meserie. El a făcut acest lucru fără să întrebe partidul, ci discutând acest lucru cu Voitec și cu Rosetti. El și-a dat seama că tov. din Biroul Pol. nu sunt de acord cu aceasta și noi am interpretat-o la fel ca și în legătură cu apariția cărților anume că

tov. nu doresc ca el să-și creeze o "platformă de intelectuali".

Nu ne-am gândit că linia partidului era de a înfăptui reforma învățământului și de a schimba întregul învățământ peste scurtă vreme. Cu toate că ~~eu~~ ^{simțeam} simțeam că poziția lui în Biroul Politic e din ce în ce mai proastă și cu toate că mă gândeam mereu cum o să se sfârșească toate acestea, ~~dar~~ ^{într-o zi} când am plecat la Bruxelles n'am avut sentimentul că se gândesc măcar de departe la o rămânere acolo și nici la Bruxelles n'am știut nimic de vreo întâlnire, vreun telefon etc. Am mai declarat că fiind la Bruxelles am aflat de arestarea lui Maniu și că ~~eu~~ ^{eu} s'a pronunțat că ar fi fost mai bine ca Naț.-țărăniștii să fie combătuți politic și nu nimiciți sub această formă. În al doilea rând a tras concluzia că acest lucru s'a întâmplat tocmai când nu era el în țară, adică că, el fiind suspectat că ar fi împotriva unor asemenea metode, s'a profitat de faptul că lipsește din țară. ~~eu~~ ^{eu} vedeam deci atunci ca formă politică a regimului nostru o democrație burgheză cu opoziție în parlament și nu o democrație populară, care îndeplinește funcția dictaturii proletariatului. Și aceasta pentru că nu prevedea nici ascuțirea luptei de clasă în interior nici ascuțirea conflictului între lagărul socialist și cel imperialist ci o împăcare. Nici eu n'am văzut altfel decât dânsul în ceea ce privește ascuțirea luptei de clasă, adică nu mă gândeam la opunerea unei rezistențe din ce în ce mai învergunată din partea claselor deposedate, în schimb credeam în izbucnirea unui război în vederea căruia noi trebuia să fim încadrați în U.S. Dar asta a fost mai târziu, când noi eram deja la Viena. În orice caz eu nu credeam (ceace era părerea lui ~~eu~~ ^{eu}) că el va mai avea un rol de jucat, ci prevedeam numai un sfârșit catastrofal pentru dânsul, că ~~eu~~ ^{eu} judeca că aceasta s'ar dator poziției și atitudinii lui greșite, ci pentru că, partidul și nașii neavând încredere în dânsul îl vor înlătura.

O discuție între ~~eu~~ ^{eu} și mine despre plecarea nu putea să fi avut loc decât între călătoria la Bruxelles și plecarea lui ~~eu~~ ^{eu} la Budapesta. În acea epocă s'a produs nechemarea lui ~~eu~~ ^{eu} la elaborarea proiectului de Constituție, nechemarea lui la abdicarea regelui, fapte care dovedeau că Partidul își arată în mod deschis neîncrederea față de dânsul. Dacă o asemenea discuție a avut loc înainte sau după arestarea lui Betea sau cu ocazia arestării lui Betea n'ap

putea să spun, pentru că nu țin minte o discuție concretă, ci doar momente de panică în care ne gândeam că trebuie să ne salvăm. ~~Am~~ ^{Am} mi-a vorbit însă odată sau de mai multe ori despre părerea lui Betea că ar trebui să plece. Ea n'am luat părerea lui Betea în seamă, atunci când mi le-a comunicat ~~Am~~ ^{Am}, cred că am discutat cu ~~Am~~ ^{Am} despre plecarea mai târziu, după ce Belu fusese exclus din Partid și după ce Torosian a fost rechemat dela Paris (și a venit în urma sfatului lui ~~Am~~ ^{Am}) ~~Am~~ ^{Am} când a văzut că nu se mai poate întoarce la Paris. Am fost de față când atât Belu cât și Torosian au speriați de ceea ce se va întâmpla cu ei au vorbit despre necesitatea de a fugi. Am avut impresia că Belu n'a vrut să plece cu toate că noi am fost de părere că pentru el nu există altă salvare. Torosian se purta cu gândul concret să plece și am că se informează în acest sens cum ar putea trece granița în Ardeal. Dar n'am știut că el a făcut pregătirile necesare și nici n'am știut că a plecat, crezându-l la Mogosoaia și am aflat acest lucru numai după ce fusese arestat, prin Rupeian. Faptul de a fi asistat la discuții despre fugă, de a fi fost și eu de părere că ei nu au altă salvare, este o faptă gravă de care m'am făcut vinovată și pe care n'am menționat-o înainte nu pentru a o ascunde, ci nu mi-am amintit ~~Am~~ ^{Am} atunci de acest lucru. Am menționat doar că nu știam de plecarea lui Torosian, ceea ce corespunde adevărului, fiindcă a spus că am asistat totuși la o discuție unde el vorbea despre o asemenea posibilitate și urma să ne dea chiar date concrete.

O altă atitudine incalificabilă a fost discuția la care am participat la ~~Am~~ ^{Am} cu ocazia abdicării regelui unde am fost de acord cu ~~Am~~ ^{Am}, că aceasta înseamnă un pas spre pierderea independenței noastre naționale, în forma în care s'a întâmplat. Adică nu printr'o mișcare a maselor în care ideea necesității Republicii să fi prins rădăcini ci printr'o lovitură de Palat. Când mă gândesc acum la acest lucru nici nu-mi vine a crede că am putut avea o asemenea atitudine, atitudine ~~Am~~ ^{Am} care se explică prin faptul că, desigur influențată de ~~Am~~ ^{Am}, vedeam în această nu o măsură revoluționară a Partidului, ci un gest impus de Ruși. Dar în superficialitatea mea, după ce am venit la București și am văzut bucuria cu care acest eveniment a fost primit în rândurile partidului (am asistat la revelionul sectorului de artiști unde s'au scris câteva imnuri și poezii în legătură cu Republica) m'am bucurat și eu și eram gata să văd altfel lucrul.

rile.

În legătură cu venirea lui Tito la noi, ~~nu~~ ^{Andru} nu l-a privit cu ochi ~~mai~~ prea buni, fiindu-i frică, că el să nu-și asume rolul de conducător în Balcani. Pe mine personal nu m'a impresionat bine toată aparatul fastuosă și apariția îngâmfată a lui Tito, dar n'aș fi îndrăsnit să spun acest lucru deschis. Ulterior, când am citit Rezoluția Biroului Informativ în Jianu, mi-am dat seama că o serie de critici aduse lui Tito aveau analogie cu poziția lui ~~Andru~~ ^{Andru}, dar eu judecam că ~~Andru~~ ^{Andru} n'a luat nici odată o atitudine antisovietică deschisă față de Uniunea Sovietică. Eu continuam deci să am părerea, că nu ceace se petrece în forul tău interior ci doar atitudinea pe care o ai în public sau prin fapte contează, aceea dedublare care până în cele din urmă a dovedit că nu poate ~~Andru~~ ^{Andru} decât la fapte dăunătoare. Ulterior, încă la Snagov și ~~Andru~~ ^{Andru} și-a dat seama că legăturile lui Tito cu imperialiștii în timp de pace îl vor împinge în mod fatal în timp de război de partea imperialiștilor. ~~Andru~~ ^{Andru} mi-a spus, că dacă ar izbucni un război civil în Jugoslavia și s'ar duce ea voluntar pentru a-și răscumpra păcatele cu toată asemănarea de poziție, pe care ~~Andru~~ ^{Andru} o avușese - nu în mod deschis - cu Tito. Între faptele care s-au petrecut după Congres am uitat să menționez, că ~~Andru~~ ^{Andru} m'a rugat să mă informez la Ralea prin ~~Andru~~ ^{Andru} Suchianu, dacă nu cumva știe care e situația lui ~~Andru~~ ^{Andru}, presupunând că Ralea are contact cu tov. din Biroul Politic. Suchianu mi-a spus că există divergențe în ceea ce privește soarta lui ~~Andru~~ ^{Andru}, nu toți tov. fiind de aceeași părere. În general însă nu mi-a dat un răspuns clar.

În legătură cu Lena și Harry știu că au cunoscut înainte de război o fotografie americană, care lucra pentru "Life" Miller, cu care am făcut o excursie prin țară și care a venit și în 45 la noi. Ei au venit cu ea la mine la atelier unde dansa ne-a fotografiat cu păpușile și în fața atelierului cu un covor românesc. Harry era în relații foarte bune cu dansa înainte de război. Eu n'am stat de loc de vorbă cu ea.

Am încercat să completez cele scrise de mine anterior, acolo unde relațiile mele au fost incomplete. Am urmat sfatul tovarășilor de a recapitula ~~Andru~~ ^{Andru} an cele petrecute din epoca de când îl cunosc pe ~~Andru~~ ^{Andru}. Eu am mai repetat cele scrise de mine ce nu le pot revizui decât altele, acelea unde am văzut greșit, unde am omis relații de fapte din im-

28

posibilitatea de a nu le aduce aminte. Recunosc că în primele autocritici scrise deja aici eu am ascuns anumite fapte, acelea pe care le-am ascuns și față de tovarășii care m'au anchetat în Jiana. Dar în penultima autocritică anterioară acesteia, eu nu am mai vrut să ascund nimic, ca a fost scrisă cu toată sinceritatea. Dintre declarațiile pe care le-am dat am retractat două : aceea cu înțelegerea și aceea cu o discuție despre plecarea fără a putea lămuri totuși mai bine această chestiune. Ulterior mi-am adus aminte că eu însumi i-am comunicat lui ~~Amie~~ că Vigoianu vrea să-l vadă. Deci și declarația că n'am știut despre întâlnirile cu Vigoianu nu corespunde adevărului. Dar eu nu am făcut aceste declarații cu rea credință.

Faptele mele relatate de mine sunt grave. Poate că există altele, comise tot de mine despre care nu îmi dau seama sau nu mi le amintesc. Pentru că toate faptele antipartinice pe care le-am ~~xxxxx~~ comis nu s'au plasat în centrul preocupărilor mele (eu dând activității mele profesionale și partinice în cadrul organizației o importanță mai mare) dar această nu înseamnă că eu am comis aceste fapte inconștient. Mă apasă îngrozitor faptul că nu pot să lămuiesc o serie de lucruri, care se cer de la mine, pentru că aceasta apare ca o lipsă de sinceritate din partea mea, pe când de fapt este o incapacitate de a-mi aduce aminte și de a face legătură între fapte. Aș dori să lămuiesc lucrurile nu pentru a-mi răscumpăra "păcatele" deoarece sunt complet conștient de ceea ce mă așteaptă, ci pentru ca, măcar în această ultimă oră, să-mi pun conștiința în acord cu faptele, să arăt că în mine s'a petrecut o schimbare că prin desvăluirea ~~ex~~ lucrurilor învățăminte trase de partid, de care se vor folosi alții, vor contribui la mersul victorios al luptei pentru socialism la noi în țară și în lumea întreagă.

Vreau să recapitulez faptele mele antipartinice după 44 : faptul de a fi știut despre : chestiunea cu palatul; chestiunea cu "Dreptatea" fără a-mi reaminti exact detalii; chestiunea cu banii dați de ~~Amie~~ pentru Arad, fără ~~Amie~~ luat altă atitudine decât de a spune în treacăt lui ~~Amie~~ că cred că nu e bine ce face.

Faptul de a fi vorbit eu însumi cu soția lui Vigoianu despre întâlnire și tot eu ~~Amie~~ pentru a-l întreba pe Ralea de situația lui ~~Amie~~ ;

28

posibilitatea de a nu le aduce aminte. Recunosc că în primele autocritici scrise deja aici eu am ascuns anumite fapte, acelea pe care le-am ascuns și față de tovarășii care m'au anchetat în Jianu. Dar în penultima autocritică anterioară acesteia, eu nu am mai vrut să ascund nimic, ea a fost scrisă cu toată sinceritatea. Dintre declarațiile pe care le-am dat am retractat două : aceea cu înțelegerea și aceea cu o discuție despre plecare fără a putea lămurii totuși mai bine această chestiune. Ulterior mi-am adus aminte că eu însumi i-am comunicat lui ~~Ambru~~ că Vișoianu vrea să-l vadă. Deci și declarația că n'am știut despre întâlnirile cu Vișoianu nu corespunde adevărului. Dar eu nu am făcut aceste declarații cu rea ~~credință~~ credință.

Faptele mele relatate de mine sunt grave. Poate că există altele, comise tot de mine despre care nu mi dau seama sau nu mi le amintesc. Pentru că toate faptele antipartinice pe care le-am ~~xxxix~~ comis nu s'au plasat în centrul preocupărilor mele (eu dând activității mele profesionale și partinice în cadrul organizației o importanță mai mare) dar această nu înseamnă că eu am comis aceste fapte inconștient. Mă apăsă îngrozitor faptul că nu pot să lămuiesc o serie de lucruri, care se cer de la mine, pentru că aceasta apare ca o lipsă de sinceritate din partea mea, pe când de fapt este o incapacitate de a-mi aduce aminte și de a face legătură între fapte. Aș dori să lămuiesc lucrurile nu pentru a-mi răscumpăra "păcatele" deoarece sunt complet conștient de ceea ce mă așteaptă, ci pentru ca, măcar în această ultimă oră, să-mi pun conștiința în acord cu faptele, să arăt că în mine s'a petrecut o schimbare că prin desvăluirea ~~o~~ lucrurilor învățămintele trase de partid, de care se vor folosi alții, vor contribui la mersul victorios al luptei pentru socialism la noi în țară și în lumea întreagă.

Vreau să recapitulez faptele mele antipartinice după 44 : faptul de a fi știut despre : chestiunea cu palatul; chestiunea cu "Dreptatea" fără a-mi aminti exact detalii; chestiunea cu banii dați de ~~Ambru~~ pentru Arad, fără a fi luat altă atitudine decât de a spune în treacăt lui ~~Ambru~~ că cred că nu e bine ce face.

Faptul de a fi vorbit eu însumi cu soția lui Vișoianu despre întâlnire și tot eu ~~Ambru~~ pentru a-l întreba pe Rălea de situația lui ~~Ambru~~ ;

29

Faptul de a fi predat eu însămi plicul cu bani și fotografia lui Lena ;

Faptul de a fi știut că Betea se ascunde fără a lua o atitudine;

Faptul de a fi luat parte la discuții antipartinice ca Amber în calificarea Biroului Politic, politica rusească, situația lui Amber în partid etc., la noi acasă ; Amber

Faptul de a fi discutat cu Amber despre plecare (nu Amber țin minte când și sub ce formă concretă);

Faptul de a fi asistat la o discuție între Belu, Torosian și Amber despre necesitatea plecării clandestine a lui Torosian, dacă nu e lăsat să se întoarcă și a lui Belu după excluderea lui ;

Faptul de a fi știut de întâlnirea lui Amber cu Pogoneanu ;

Faptul de a fi discutat și după Congres de plecare cu toate că n'am vrut să plec);

Faptul de a fi ascuns față de partid atunci când am fost întrebată cele de mai sus, pe care le consideram grave și de a fi ascuns în același timp deși nu mi le socoteam grave, dar care ar putea părea suspecte : a/ întâlnirile cu Madison; întâlnirea lui Lena cu ing. Gross la Praga, toate acestea în urma enumerării lor de mine la Băneasa.

Faptul de a fi ascuns și aici, în primele lucrări aceste lucruri;

Faptul de a fi introdus eu însumi la noi în casă pe Lena și pe Harry, cu toate că ași fi trebuit să-mi dau seama că aceasta nu este o prietenie sănătoasă;

Amber Faptul de a fi vrut să mă sinucid și l-am îndemnat și pe Amber la acest lucru;

Faptul de a nu fi înțeles obligațiile unei soții de ministru și membru în Biroul Politic și în general întreaga mea poziție antipartinică față de evenimentele politice gândindu-mă întâi la Amber și apoi la Partid ;

Faptul că nici acum nu pot reconstitui o serie de fapte despre care mi se cer lămuriri și de a enumera altele neaducându-mi aminte de ele.

Amber Reținosc acum întreaga gravitate a faptelor comise de Amber și de mine, recunosc gravele consecințe politice și tot răul cauzat partidului și clasei muncitoare din țara noastră, dacă partidul nu intervenea la timp pentru a pune

capăt acestei situații, recunosc că tot mediul în care ne miș-
cam putea fi sau a fost folosit de dușman ~~pentru scopurile~~ pen-
tru scopurile lui și văd în lumina celor petrecute pe plan
intern și internațional în ultimul an și în lumina liniei par-
tidului trasată de Biroul politic de Biroul Informativ și de
însuși tov. Stalin întregul putregai ideologic și politic, izvo-
rât din naționalism burghez, din devieri de dreapta și de
stânga și ajungând prin acte dușmănoase față de partid, în care
mă infundasem. Dacă partidul, făcându-mă să plătesc pentru
toate gregelile așa cum merit, mi-ar da totuși posibilitatea
de a repara prin munca mea cele din trecut, eu aș lupta pentru
a-mi însuși linia justă a partidului și a o aplica cum ne în-
văță Partidul, fără șovăire. Am învățat în primul rând că într'
adevăr piatra de încercare pentru un comunist este atașamen-
tul lui față de Uniunea Sovietică și cunoașterea profundă a
învățăturii lui Lenin și Stalin, o cheie pentru a-l feri
de a cădea în gregeli.

16 Febr. 1950

ss. ~~_____~~

Scuța, Patașcan

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată despre atitudinea antipartinică și antisovietică și împotriva regimului a lui Harry Brauner declar următoarele :

Eu l-am recomandat în partid după 23 August, în urma activității lui la U.P., fără a cunoaște antecedentele lui din trecut. Ulterior el a avut diferite egiri antisovietice de față cu mine, care s'au exprimat în felul următor :

El colporta diferite bârfeli la adresa Uniunii Sovietice auzite dela oamenii care veneau din U.S., și cu care avusesese contact;

Că un artist sovietic, Galperin i-ar fi vorbit despre antisemitismul care există în U.Sovietică, că tot el i-a admirat o mașină de ascuțit creioane spunând că așa ceva nu există în U.S.

Că Ilie Constantinovski i-ar fi spus că ^{manu} ~~numita~~ și cabanele noastre în viitor vor fi ocupate de copii sovietici.

Că un savant sovietic, Botarierev, i-ar fi dat să înțeleagă că de acum încolo activitatea etnografilor și etnologilor va trebui să se îndrepte în spre cercetarea rădăcinilor slave în limbă, cântecelor și obiceiurilor noastre.

Că un cinematografist sovietic, care a fost la noi în țară, Belaev și care îmbătându-se de câteva ori a avut comportări, pentru care a fost criticat cu amenințări din partea unui responsabil politic, i-a fost frică să se întoarcă în U.Sovietică. Că un prieten din copilărie, un fost funcționar de bancă al cărui nume îmi scapă, întors din U.S., unde fusese în timpul războiului, i-a istorisit câte a pățit acolo, fiind chiar reținut de N.K.V.D., fără motiv.

Că un cumnat al lui, care lucra la o societate sovieto-română de bumbac, a spus că acolo e o atmosferă irespirabilă.

Că lui îi este frică, că va trebui să falsifice folclorul românesc, fabricând diferite cântece la arhivă, iar trecând sub tăcere altele care sunt cu adevărat populare.

Iar după căderea monarhiei, când s'a pus problema reorganizării fostei Fundații Mihai I, a fost împotriva numirii lui ~~xxx~~ Iorgu Stoian acolo, dând să înțeleagă, fără s'o spună deschis, că ar dori să fie el directorul Fundației.

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată despre atitudinea antipartinică și antisovietică și împotriva regimului a lui Harry Brauner declar următoarele :

Eu l-am recomandat în partid după 23 August, în urma activității lui la U.P., fără a cunoaște antecedentele lui din trecut. Ulterior el a avut diferite egiri antisovietice de față cu mine, care s'au exprimat în felul următor :

El colporta diferite bârfeli la adresa Uniunii Sovietice auzite dela oamenii care veneau din U.S., și cu care avusesese contact;

Că un artist sovietic, Galperin i-ar fi vorbit despre antisemitismul care există în U.Sovietică, că tot el i-a admirat o mașină de ascuțit creioane spunând că așa ceva nu există în U.S.

Că Ilie Constantinovski i-ar fi spus că ^{manu} ~~numita~~ și cabanele noastre în viitor vor fi ocupate de copii sovietici.

Că un savant sovietic, Botarierev, i-ar fi dat să înțeleagă că de acum încolo activitatea etnografilor și etnologilor va trebui să se îndrepte în spre cercetarea rădăcinilor slave în limbă, cântecele și obiceiurile noastre.

Că un cinematografist sovietic, care a fost la noi în țară, Belaev și care îmbătându-se de câteva ori a avut comportări, pentru care a fost criticat cu amenințări din partea unui responsabil politic, i-a fost frică să se întoarcă în U.Sovietică. Că un prieten din copilărie, un fost funcționar de bancă el cărui nume îmi scapă, întors din U.S., unde fusese în timpul războiului, i-a istorisit câte a pățit acolo, fiind chiar reținut de N.K.V.D., fără motiv.

Că un cumnat al lui, care lucra la o societate sovieto-română de bumbac, a spus că acolo e o atmosferă irespirabilă.

Că lui îi este frică, că va trebui să falsifice folclorul românesc, fabricând diferite cântece la arhivă, iar trecând sub tăcere altele care sunt cu adevărat populare.

Iar după căderea monarhiei, când s'a pus problema reorganizării fostei Fundații Mihai I, a fost împotriva numirii lui ~~xxx~~ Iorgu Stoian acolo, dând să înțeleagă, fără s'o spună deschis, că ar dori să fie el directorul Fundației.

Susținea părerile lui Neamțu în legătură cu Căminele Culturale, anume că, în urma intervenției partidului ele au fost desorganizate, cu toate că eu îi spuneam mereu că Neamțu este un reacționar deschis.

Că Gheorghe Juster, pictorul, i-ar fi spus că în Uniunea Sovietică, pictura nu este judecată după criteriile artistice, istorisindu-i că un tablou de al lui a fost criticat de un responsabil ~~xxlixix~~ de partid, pentru că pictare o țărancă fără încălțăminte.

Că Perahim i-ar fi spus că în Uniunea Sovietică există două feluri de picturi : una oficială, pompierească și una neoficială, care are adevărate calități artistice.

Că soția lui Gogu Rădulescu, care venise cu armata sovietică în țară, a spus, că a doua echipă care va ocupa posturi de răspundere politică la noi în țară, vor fi acei care au venit cu armata sovietică, ca dânsa, referindu-se la grupul dela "Grai Nou".

Când a fost panică la noi în casă în legătură cu situația lui Andrei, el și-a dat seama că aceasta va avea repercusiuni și asupra situației lui și spunea că dacă el ar trebui să plece el ar găsi de muncă la Londra, unde era cunoscut în cercurile de folcloristi și artiști ca Pentose și o englezoaică bătrână care conduce institutul de folclor britanic.

Se temea de sovietizarea folclorului, că întreaga lui activitate științifică va trebui să fie supusă unui singur scop, aceea de a dovedi legătura între folclorul românesc și cel slav din motive politice. Când se exprima astfel nu s'a găsit nimeni să-l combată, pentru că din punct de vedere politic și noi ne temeam de sovietizare.

În legătură cu apariția broșurei lui Kemenov, Lena, Harry și eu mine am regretat și niam fost de acord cu faptul că pictura franceză dela Courbet încoace, adică toți impresionistii și în special Cezanne să fie declarată decadentă. Punctul de vedere a lui Kemenov era că această pictură reprezintă începutul și este expresia formalismului în artă, dăunător evoluției picturii spre realism, realism de care trebuie să fie pătrunsă arta omenirii progresiste și a clasei muncitoare și nu este decât o otrăvă a burgheziei menită să îndepărteze pe spectator de adevărata realitate. Cred că Harry a fost mai multe ori de față când s'a discutat în mod vag că s'ar putea crea o situație în care să fim obligați să fugim atunci Harry și Lena spuneau că ei vor fi cu noi.

20 Februarie 1950

ss. Elena Patrășcanu

Susținea părerile lui Neamțu în legătură cu Căminele Culturale, anume că, în urma intervenției partidului ele au fost desorganizate, cu toate că eu îi spuneam mereu că Neamțu este un reacționar deschis.

Că Gheorghe Juster, pictorul, i-ar fi spus că în Uniunea Sovietică, pictura nu este judecată după criteriile artistice, istorisindu-i că un tablou de al lui a fost criticat de un responsabil ~~mlxix~~ de partid, pentru că pictase o țărancă fără încălțăminte.

Că Perahim i-ar fi spus că în Uniunea Sovietică există două feluri de picturi : una oficială, pompierească și una neoficială, care are adevărate calități artistice.

Că soția lui Gogu Rădulescu, care venise cu armata sovietică în țară, a spus, că a doua echipă care va ocupa posturi de răspundere politică la noi în țară, vor fi acei care au venit cu armata sovietică, ca dânsa, referindu-se la grupul dela "Grai Nou".

Când a fost panică la noi în casă în legătură cu situația lui Andrei, el și-a dat seama că aceasta va avea repercusiuni și asupra situației lui și spunea că dacă el ar trebui să plece el ar găsi de muncă la Londra, unde era cunoscut în cercurile de folcloriști și artiști ca Pentose și o englezoaică bătrână care conduce institutul de folclor britanic.

Se temea de sovietizarea folclorului, că întreaga lui activitate științifică va trebui să fie supusă unui singur scop, aceea de a dovedi legătura între folclorul românesc și cel slav din motive politice. Când se exprima astfel nu s'a găsit nimeni să-l combată, pentru că din punct de vedere politic și noi ne temeam de sovietizare.

În legătură cu apariția broșurei lui Kemenov, Lena, Harry și eu mine am regretat și niam fost de acord cu faptul că pictura franceză dela Courbet încoace, adică toți impresionistii și în special Cezanne să fie declarată decadentă. Punctul de vedere a lui Kemenov era că această pictură reprezintă începutul și este expresia formalismului în artă, dăunător evoluției picturii spre realism, realism de care trebuie să fie pătrunsă arta omenirii progresiste și a clasei muncitoare și nu este decât o otrăvă a burghoziei menită să îndepărteze pe spectator de adevărata realitate. Cred că Harry a fost mai multe ori de față când s'a discutat în mod vag că s'ar putea creia o situație în care să fim obligați să fugim atunci Harry și Lena spuneau că ei vor fi cu noi.

20 Februarie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată despre atitudinea antipartinică și antisovietică și împotriva regimului a lui Harry Brauner declar următoarele :

Eu l-am recomandat în partid după 23 August, în urma activității lui la U.P., fără a cunoaște antecedentele lui din trecut. Ulterior el a avut diferite egiri antisovietice de față cu mine, care s'au exprimat în felul următor :

El colporta diferite bârfeli la adresa Uniunii Sovietice auzite dela oamenii care veneau din U.S., și cu care avusesse contact;

Că un artist sovietic, Galperin i-ar fi vorbit despre antisemitismul care există în U.Sovietică, că tot el i-a admirat o mașină de ascuțit creioane spunând că așa ceva nu există în U.S.

Că Ilie Constantinovski i-ar fi spus că numiții și cabellele noastre în viitor vor fi ocupate de copii sovietici.

Că un savant sovietic, Botarierev, i-ar fi dat să înțeleagă că de acum încolo activitatea etnografilor și etnologilor va trebui să se îndrepte în spre cercetărda rădăcinilor slave în limbă, cântecele și obiceiurile noastre.

Că un cinematografist sovietic, care a fost la noi în țară, Belaev și care îmbătându-se de câteva ori a avut comportări, pentru care a fost criticat cu amenințări din partea unui responsabil politic, i-a fost frică să se întoarcă în U.Sovietică.

Că un prieten din copilărie, un fost funcționar de bancă el cărui nume îmi scapă, întors din U.S., unde fusese în timpul războiului, i-a istorisit câte a pățimit acolo, fiind chiar reținut de N.K.V.D., fără motiv.

Că un cumnat al lui, care lucra la o societate sovieto-română de bumbac, a spus că acolo e o atmosferă irespirabilă.

Că lui îi este frică, că va trebui să falsifice folclorul românesc, fabricând diferite cântece la arhivă, iar trecând sub tăcere altele care sunt cu adevărat populare.

Iar după căderea monarhiei, când s'a pus problema reorganizării fostei Fundații Mihai I, a fost împotriva numirii lui ~~xxx~~ Iorgu Stoian acolo, dând să înțeleagă, fără s'o spună deschis, că ar dori să fie el directorul Fundației.

Susținea părerile lui Neamțu în legătură cu Căminele Culturale, anume că, în urma intervenției partidului ale au fost desorganizate, cu toate că eu îi spuneam mereu că Neamțu este un reacționar deschis.

Că Gheorghe Juster, pictorul, i-ar fi spus că în Uniunea Sovietică, pictura nu este judecată după criteriile artistice, istorisindu-i că un tablou de al lui a fost criticat de un responsabil ~~marxist~~ de partid, pentru că pictase o țărancă fără înșelăminte.

Că Perahim i-ar fi spus că în Uniunea Sovietică există două feluri de picturi : una oficială, pompierească și una neoficială, care are adevărate calități artistice.

Că soția lui Gogu Rădulescu, care venise cu armata sovietică în țară, a spus, că a doua echipă care va ocupa posturi de răspundere politică la noi în țară, vor fi acei care au venit cu armata sovietică, ca dânsa, referindu-se la grupul dela "Grai Nou".

Când a fost panică la noi în casă în legătură cu situația lui Andrei, el și-a dat seama că aceasta va avea repercusiuni și asupra situației lui și spunea că dacă el ar trebui să plece el ar găsi de muncă la Londra, unde era cunoscut în cercurile de folcloriști și artiști ca Pentose și o englezoaică bătrână care conduce institutul de folclor britanic.

Se temea de sovietizarea folclorului, că întreaga lui activitate științifică va trebui să fie supusă unui singur scop, aceea de a dovedi legătura între folclorul românesc și cel slav din motive politice. Când se exprima astfel nu s'a găsit nimeni să-l combată, pentru că din punct de vedere politic și noi ne temeam de sovietizare.

În legătură cu apariția broșurei lui Kemenov, Lena, Harry și cu mine am regretat și niam fost de acord cu faptul că pictura franceză dela Courbet înceace, adică toți impresionistii și în special Cezanne să fie declarată decadentă. Punctul de vedere a lui Kemenov era că această pictură reprezintă începutul și este expresia formalismului în artă, dăunător evoluției picturii spre realism, realism de care trebuie să fie pătrunsă arta omenirii progresiste și a clasei muncitoare și nu este decât o otrăvire a burgheziei menită să îndepărteze pe spectator de adevărata realitate. Cred că Harry a fost mai multe ori de față când s'a discutat în mod vag că s'ar putea crea o situație în care să fim obligați să fugim atunci Harry și Lena spuneau că ei vor fi cu noi.

20 Februarie 1950

ss. Elena Pătrușcanu

Libernuța Elena Patrîncă, fiind publicată după at. în dinuș
anlipart, în c. și anli sovie t. c. și
impatriu regimului a lui Harry Braun
mer declar urini trare:

Eu l-am recomandat în partidul după
23 august, în urma activității lui la
N. P. firea a cunoaște aut. cedentele lui
dij brent. Ulterior el a avut diferite exin
aut. sovie tice ^{de fapt cu mine} care s-au exprimat în felul
următor:

El colporta diferite bârfeli la adresa lui
Sovietice angite dela oamerni care vorau
din U. S. și cu care avușese contact:

Că un artist sovietic, galperin i-ar fi vrut
după aut. sem. hon ^{care are} N. Sovietici, pe tot
el i-a adunat o mormon de acatit creionare
opuniel ca ~~acatit~~ are perra un exin în
U. S.

Că Olie Constantinovici i-ar fi spus, că
numitii și cata nile vorbe în vitor vor
fi oingate de copii sovietici

Că un morm sovietic, Bogatov, i-ar fi
dat un nitelegă cu de acum pînă la acti-
vitatea etnografilor și etnologilor va trebui
și se îndreptă în opie perpetuare pînă la mîla
slare în limba, cîntec, și obiectivele noastre

Că unii: cinematografiști sovietici, care a fost
la noi în țară, Belacu, și care, într-
un de călătorii ori ~~pe~~ a avut compoziții, pentru
care a fost criticat cu amenințări din partea
unui responsabil politic, și i s-a fost frică
să se întoarcă în U. S. Sovietică
Că un prieten din copilărie ^{un fost funcționar de la București a căruia nume mi s-a spus} din U. S.,
unde fusese în timpul războiului, i s-a istorisit
câte a păținit acolo, fiind el din reținuți
de N. C. D. fără motiv.

Că un amant de a lui, care lucrează la o
societate sovietic-română de București, a
spus că acolo e o atmosferă respirabilă
Că lui îi este frică, că or trebui să fabriceze
folclorul românesc, fabricând de perle can-
tate la arhi-on, iar la corul sub tăcere altele
care sunt cu adevărat populare

Dar după căderea monarhiei, când s'a
pus problema reorganizării fostei Fundații
Mihail J. a fost impozabilă numirea lui Iorga
Știran acolo, dând să năvălească, fără să
opună deschiș, să ar dori să fie el directorul
Fundației

Într-ună pînă la lui Neamtu în legătură cu
cărțile culturale, amare și, cu armă
într-o vîntură pînă la lui de au fost dezorganizate
cu toate că eu îi spuneam mereu, că Neamtu
nu este un reacționar deschiș

Că Gheorghe Jaster, pictorul, i ar fi spus că în
Uniunea Sovietică, pictura nu este judecată
după criterii artistice, istorici nădăruți, că un ^{caz}

de a lui a fost entreat de un responsabil de ⁴⁶ partid, pentru că pictase o laraucă fără înălțimițe.

Că Terahim i-ar fi spus că în Minima Sorretica există două feluri de picturi: una oficială, pompească și una neoficială, care are adesea calități artistice.

Că sora lui Logan Redulisan, care vurea cu armata sorretică în țară, a spus, că a doua echipă care va ocupa poziții de răspundere politică la noi în țară, vor fi acei care au venit cu armata sorretică, ca deose, referindu-se la grupul dela „frat Nou”

Când a fost pus în la noi în casa în legătură cu situația lui Dredoi, el și-a dat seama că acesta nu avea repercursiuni și asupra situației lui și spera că dacă el ar trebui să plece, el ar găsi de muncă la Londra, unde era cunoscut în cercurile de folcloriști și artiști. Ca Terahim, de engleză, bănuia că conduce institutul de folclor britanic.

Se temea de sorretizarea folclorului, că într-o zi lui activitatea științifică va trebui să fie supusă unui noua scuf, ceea ce a dovedit legătura între folclor și mișcarea socială și el s-a dat din motive politice. Când se exprima astfel un răză gînt mișcării și lă combată, pentru că din punct de vedere politic și noi ne temeam de sorretizare.

Un legătură cu apăsări bonari lui Kenner Lene Harry și cu mine am regăsit și în

font de acord cu faptul că Bichim francez
dela Courbet iurase, adică totuși impresi
și în spirit. Cănuu mi sîi declarate decedate.
Functul de redere a lui Rembrandt era
cu această ~~pe~~ pictură reprezentă receptul n¹³
^{arte, expresia} formală mult în artă, dar una în evoluția ex-
liminală picturii spre realism, realism de
care lui sîi mi sîi pictura artă omenirii pro-
grese și a clasei muncitoare și nu este clădit
o otrăvă a burgheziei menită să îndepăr-
teze pe spectatori de adesea viața realitate.
Căci Henry a fost suat multe ori de feli când
s'a dîntat în mod vag că s'ar putea
era o situație în care m'ar obliga să fugi.
atunci Henry și Lena spuneau că ei vor fi
cu noi.

20 Februar 1950

Elena Palry, caz

DECLARAȚIE

13

Subsemnata Elena Pătrășcanu declar că voi răspunde exact, complet și sincer la întrebările ce mi se pun mai jos :

1. Ce sumă de franci elvețieni   Nu pot să răspund la această
dolari și aur au fost predate în   întrebare.
păstrare cu ocazia așteptării
percheziției după Congresul de
unificare în anul 1948 ?
2. Dece nu pot să răspund la
această întrebare ?   Pentru că nu știu exact ce sumă
se afla în plicul pe care l-am pre-
dat lui Lena Constante.
3. Ce conținea plicul ?   Plicul conținea valută în franci
elvețieni și dolari și aur. Mai era
și una sau mai multe fotografii cu
o poză în care era fotografiat
Văginski, Maniu, Brătianu, Titel Petre
cu și Andrei. Ce conțineau alte foto-
grafii nu-mi aduc aminte.
4. De unde știi că erau dolari
franci elvețieni și aur ?   Pentru că Andrei, în prezența mea
a umblat cu acel plic.
5. Cum a umblat cu plicul ?   Andrei a revăzut banii care erau
acolo.
6. Cum a revăzut acești bani ?   Socotindu-i și enumerându-i și
punându-i în loc.
7. Dacă mi-a spus suma pe care a
enumerat-o ?   Nu mi-a spus suma, din moment ce
eram de față și am asistat.
8. Unde era păstrat plicul cu
valută ?   Într-o casetă, care se afla în
dulap.
9. De ce era necesar ca să pre-
dai banii în păstrare ?   Deoarece ne temeam de percheziție
10. De ce ne temeam de percheziție ?   Pentru că am judecat că atacul
tov. Techari în Congres va avea ur-
mări că poate urma o arestare, care
poate fi precedată de o percheziție
și nu era legal să ții aur și

tă în casă.

132 132

11. Dacă întreg conținutul al aurului, al dolarilor și alți bani cuiva în păstrare, dar nu știu francilor elvețieni erau să fi scos din plic bani, plic pe care date în păstrare numai lui l-a dat lui Lena Constante.
Lena Constante ? Nu știu dacă Andrei a mai dat și
12. Cine personal a dat în păstrare Lenii Constante aur, franci și dolari ? Eu personal la ea acasă în strada Dionisie Lupu.
13. Cui am mai dus personal valută pentru a fi dată în păstrare ? Eu nu pot să afirm sută în sută că n'am dat bani, adică valută, altcuiva în păstrare, poate mamei mele.
14. Dacă a mai dat cuiva valută în păstrare, soțul meu ? Nu știu că ar mai fi dat altcuiva valută în păstrare.
15. Dacă știam conținutul casetei și suma de franci elvețieni, dolari și aur înainte de așteptarea percheziției ? O știam în mod vag.
16. Ce înseamnă a ști în mod vag ? Nu știam exact câte bucăți sau hârtii și nu știam exact valoarea lor.
17. Dacă am ajutat și eu la enumerarea valutei înainte de a fi predate lui Lena Constante ? Nu am ajutat, dar am asistat.
18. Dacă am întrebat pe Andrei ce sumă dă în păstrare lui Lena Constante ? Nu am întrebat.
19. Dece n'am întrebat ? Pentru că nu m'au interesat.
20. Dacă am enumerat ceace am predat în păstrare la mama ? Nu știu, din moment ce nu pot să-mi aduc aminte când și cu ce ocazie i-am predat mamei.

20 Februarie 1950

ss. Elena Pătrușoanu

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată ce legături a avut soțul meu Lucrețiu Pătrășcanu cu Max Auschnitt declar următoarele :

Max Auschnitt a fost unul din cei mai mari capitaliști și industriați la noi în țară, care reprezenta aici capitalul anglo-american și ca atare a fost deținut în lagăr în timpul lui Antonescu, când nemții au vrut să pună mâna pe Reșița. Stiam că are legături cu englezii și americanii. În 1949, aflându-mă la Snagov am aflat din ziare, dela procesul Popp-Bujoi, că el ducea o activitate de sabotaj la Reșița prin acuzații procesului, fiind în legătură cu serviciul de spionaj britanic și american. Reșea deci că el este un pion important în politica de subminare pe care o duceau imperialiștii anglo-americani, împotriva democrației ei populare dela noi. Nu știu nimic despre caracterul secret al legăturilor între Max Auschnitt și soțul meu. Știu că s'au cunoscut în lagărul dela Tg. Jiu, unde soțul meu a stat de vorbă cu dânsul și fiind trimis din lagăr înapoi la Poiana Tapului, soțul meu mi-a spus că Max Auschnitt i-a propus să-i trimeată un om de al lui de încredere care are legături sau face parte din serviciul de informații englez și care urma să facă legătura între soțul meu și tov. Bodnăraș în legătură cu organizarea rezistenței împotriva nemților. Dar n'a venit nimeni. Soțul meu l'a întâlnit pe Auschnitt în perioada 1944-45 la diferite recepții, atunci după mine în mod întâmplător ; odată la o masă la Xenopol unde am fost invitați cu multă lume și unde cred era și cineva dintre tovarășii din conducere de față, odată la doamna Bragadiru, unde am fost invitați după o recepție oficială la americani, unde am stat puțin de față fiind și colonelul Scyler (ulterior, cred la Snagov, soțul meu m'a întrebat ce am căutat de fapt acolo și cum s'a putut lăsa antrenat să accepte această invitație); odată în casa lui Rică Georgescu tot la o masă cu multă lume, invitația venind din partea lui Belu Silber (și despre această masă soțul meu mi-a spus la Snagov cum a putut fi atât de ușuratec, încât să primească invitația); odată la Guță Steinberg acasă, unde am

fost rugați de soția lui Maria Voluntaru să venim la o sărbătorire fie a zilei onomastice a unuia dintre gazde fie o altă sărbătorire. Acolo se afla multă lume, în majoritate tovarăși și actori dela Teatrul Național. Știu că soțul meu a mai fost într-o seară la Auschnitt acasă, tot la o recepție, nu știu dacă aceasta a fost de revelion și nu țin minte dacă am fost și eu de față, deoarece țin minte să fi fost în casa lui Auschnitt, dar nu știu dacă aceasta s'a întâmplat deja după ce casa a fost preluată de generalul Susaikov (atunci am fost sigur acolo) sau dacă am mai fost și altă dată acolo. Nu știu dacă sâțul meu s'a întâlnit cu Auschnitt la Paris. Am impresia dar nu sunt sigură că l-am zărit odată în Hallul hotelului la care am stat. Știu că ~~xxx~~ Guță Steinberg care era director la Titan, Nadrag, Calan și care aparținea lui Auschnitt, care era un bun cunoscut al soțului meu (il cunoștea pe Guță Steinberg și pe frații lui dela Chișinău, unde frații Steinberg fiind simpatizanți ai Partidului, l-au ajutat să scape de urmărirea poliției în legătură cu procesul tov. Constantia nescu-Iași) venea de multe ori dimineața, când eu plecam, la noi acasă. Nu mi-am pus niciodată problema că el ar putea să fie un om de legătură între soțul meu și Auschnitt. De față cu mine ei au discutat despre un frate de al lui Guță Steinberg, pe care acesta îl ruga pe Andrei să-i găsească un loc în magistratură la Brașov. Apoi Guță Steinberg i-a spus lui Andrei diferite lucruri din întreprindere, el neștiind dacă va fi menținut mai departe director. Când am făcut casa dela Snagov Guță Steinberg ne-a procurat tablă, țevi și instalație sanitară contra plată, deoarece am văzut facturile la soțul meu pe birou. Tot așa soțul meu mi-a spus că prin Guță Steinberg el a plasat-o pe vara lui Constanța Cuza și pe Coca Moscovici, ~~xxx~~ după ce i-a murit soțul, la Titan, Nadrag, Calan, unde avea posturi de dactilografe sau alt post mic. Acestea s'au întâmplat după ce Auschnitt plecase din țară. După Congresul de unificare din 1948, când soțul meu a fost atacat de tov. Teohari ne mai vrând să primească pe nimeni la noi acasă, Guță Steinberg și Maria Voluntaru au venit la mine la atelier, pentru a se informa ce mai face soțul meu, Guță Steinberg întrebându-mă dacă mai merge la facultatea de drept, fiind întrebată cine făcea legătură între soțul meu și Auschnitt nu văd pe altcineva decât pe Guță Steinberg, cu toate că până acum nu mi-am pus niciodată această problemă, deoarece știam că Andrei are legături de prietenie cu frații Steinberg, iar eu eram în relații bune cu Maria Voluntaru, deoarece ce lucram împreună în aceeași organizație de partid și pe ea o

vedeam foarte des la Teatrul Național unde lucram. Căuță Steinberg mi-a adus de câteva ori un pachet de țigări americane și odată o sticlă cu coniac. Soțul meu nu mi-a vorbit niciodată despre legăturile lui cu Auschnitt și când la Snagov, cetind despre procesul lui Popp-Bujoi, l-am întrebat dacă a avut legături cu Auschnitt, el a negat acest lucru. Stiu că Xenopol, care venea în 45-46 mai des la noi a avut legături cu Auschnitt. Eu personal n'am vorbit niciodată cu Auschnitt și n'am luat parte nici odată la convorbirile lor.

Dau această declarație nesilită de nimeni și în deplină posesie a facultăților mele mintale. -

ss. Elena Pătrășcanu

28 Febr. 1950

436

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, în dorința de a face față de Partid (din care am fost exclusă) o analiză a atitudinii mele nepartinice, dușmănoase și a celei a lui Andrei, o analiză fără rezerve și cu toată sinceritatea, pentru a arăta că nu am trecut zadarnic prin mișcarea muncitorească revoluționară; că, cu toate atitudinile și faptele mele am știut să învăț dela Partid și că timpul cheltuit cu mine aici m'a făcut să judec întreaga noastră atitudine din trecut în lumina liniei Partidului, ~~XXXXXX~~ încerc să revizuesc cele scrise de mine anterior prin prizma unei judecări politice și să adaog unele omisiuni sau relatări incomplete.

Desigur că legătura mea cu Andrei, care a durat 14 ani, nu-și găsește numai o explicație de ordin personal, dragostea, prietenia și aprecierea reciprocă, ci își are originea și într-o identitate de vederi, identitate de vederi care a existat la început când ne-am cunoscut și care s'a întărit în decursul conviețuirii noastre și a suferinții noastre comune. Dacă conștiința mea de comunistă ar fi fost trează, dacă nu m'aș fi abătut eu însumi dela linia partidului, cu toată influența și autoritatea pe care o avea Andrei asupra mea, eu aș fi găsit forța să-l combat, aș fi găsit calea spre Partid, pentru a face cunoscut partidului drumul pe care aluneca Andrei, de care în parte și în măsura în care cunoșteam lucrurile îmi dădeam seama și despre consecințele fatale, de care mi-am dat seama prea târziu, eram perfect conștientă. Dar tocmai pentru că în mare măsură am împărtășit părerile lui politice, pentru ca apoi, prin prizma lor am început să-l consider o victimă și ca atare am văzut mai mult latura personală a conflictului lui cu Partidul eu m'am solidarizat complet cu el, am început să consider partidul dintr'un punct de vedere dușmănos și am mers atât de departe încât aș fi plecat cu el din țară, am mers atât de departe încât atunci când, fiind pusă în situația de a spune adevărul față de Partid (deoarece atâta vreme cât Andrei era membru în Biroul Politic nici nu mi-ar fi venit prin gând că tovarășii ar ține cont de cele spuse de mine) eu am ascuns ceea ce știam, negându-mă decât să-l apăr pe Andrei și prin aceasta desigur și pe mine.

Am arătat în declarații anterioare evoluția atitudinii mele antisovietice, lăsându-mă influențată de părerile lui Valiani influență care a găsit teren favorabil în înconsecvența revoluționară a micii burgheze din mine, care a trecut dela recunoașterea necesității dictaturii proletariatului ca singura cale a zdrobirii

• / •

centrarea revoluției și a distrugerii definitive a capitalismului la
 părerea că forma pe care a luat-o dictatura proletariatului în U.
 Sovietică la 20-30 de ani după revoluție, ar putea fi alta la noi
 în țară, că s'ar putea schimba chiar în Uniunea Sovietică în urma
 războiului. Uitănd de una din învățăturile fundamentale ale mar-
 xism-leninismului, aceea că, atâta vreme cât există o încercuire ca-
 pitalistă, vigilența revoluționară, disciplina revoluționară și
întărirea aparatului de represie îndreptat împotriva dușmanilor
interni și externi sunt chează menținerii puterii dobândite de
către clasa muncitoare, noi credeam în slăbirea vigilenței revolu-
ționare în U. Sovietică după război, în colaborarea ei după război
cu țările imperialiste, credeam în stingerea și nu în ascuțirea
luptei de clasă la noi în țară. Subapreciind forța partidului nos-
tru și deci a clasei muncitoare, Andrei credea că partidul trebuie
să câștige întâi încrederea maselor, înainte de a rupe colabora-
rea cu celelalte partide burgheze, cu care era în alianță vremelni
că. Cred că s'a gândit în primul rând la o alianță cu întreaga ță-
rânie (atunci nu se punea încă problema chiaburilor) și deoarece
influența partidului la sate era foarte slabă iar "Frontul Pluga-
rilor" abia se înfăptuise el nu a crezut că partidul național-ță-
rânesc va putea fi distrus atât de repede, ci va trebui combătut
doar din punct de vedere politic. Contând pe colaborarea Uniunii
Sovietice cu țările din occident și nu pe o ascuțire a conflictu-
lui între lagărul imperialist și cel socialist, noi credeam că
lucrările se vor desvolta mai încet la noi în țară, că stadiul
unei democrații burgheze la noi se va prelungi și că calea spre
socialism va fi înfăptuită prin reforme. Aceasta se numește concii-
liatorism, oportunism, reformism, aceasta însemna nu numai subapre-
cierea forței partidului și negarea rolului hegemon al proletari-
atului, aceasta însemna atât subaprecierea puterii Uniunii Sovie-
tice cât și subaprecierea ^{relunilor} ~~relunilor~~ agresive de expansiune a
capitalismului anglo-american față de țările din răsăritul Euro-
pei. Prin aceasta se explică rolul pe care și-l atribuia Andrei,
acela că popularitatea lui (nu numai în rândul muncitorilor dar
și în rândurile micii burghezii și a unei părți a birgheziei, iar
anglo-americanii (asta a fost în 1945 sau 46 îl vor accepta mai
ușor decât pe un comunist venit din emigrație. El explica popula-
ritatea lui prin rolul pe care l-a jucat la 23 August, că a dus
o activitate publică multă vreme în țară, că e român. El nu vedea
în faptul că se vorbea despre Pătrășcanu ca un "comunist naționa-
list care pune interesele poporului român deasupra intereselor
partidului" o alunecare pe panta naționalismului burghez, care duc
în lagărul contrarevoluționar, ci credea, că tocmai în aceasta con-

tică, în crearea Sovromurilor, în ajutorul tehnic și organizatoric pe care ni l-a dat, singura cale de a desprinde țara noastră de lagărul imperialist și de a anihila astfel ultimele puncte de sprijin pe care capitalul străin le avea la noi în țară, ci credes că ruperea oricărei legături comerciale cu Occidentul va fi în detrimentul refacerii țării noastre, care după război avea o parte din industrie distrusă și a cărei populații ducea mari lipsuri. Crezând deci într'o colaborare economică între Răsărit și Apus, într'o colaborare între America și Uniunea Sovietică așa cum ea se desemnase în timpul războiului pe vremea lui Roosevelt, îndreptată împotriva imperiului Britanic slăbit și zdruncinat după război, crezând într'o înțelegere între U.Sovietică și anglo-americanii în ceea ce privește împărțirea sferelor de influență (răsăritul Europei căzând în sfera de influență rusească) el era de părere că Anglo-americanii au acceptat această ca un fapt împlinit, au abandonat speranța de a domina aceste țări ca în trecut și că atare nu-i considera ca dușmani care nu vor precupeții nici un efort pentru a zădărnici această înțelegere. Aceasta explică lipsa totală de vigilență din partea și a mea față de unii ziariști sau reprezentanți diplomatici străini. Gândul, că ar putea fi spioni, că ar putea folosi pe oamenii care erau în jurul nostru ca instrumente de spionaj, era departe de mine; ba mai târziu, când s'a pus această problemă noi am crezut că aceasta este o exagerare; Andrei vroia, ca noi să apărem în fața lor ca niște oameni "civilizați" iar eu, în convorbirile pe care le-am avut și cărora nu le-am dat niciodată un caracter secret (întâlnirea cu Madison la Lena nu mi s'a părut secretă prin aceea ce s'a discutat ei doar ca să nu dea în mod gratuit de bănuț) am vrut să dovedesc că comuniștii nu sunt niște "incalzi și nespălați" așa cum presupuneam că și-o închipuiau ei. Aceasta însemna, că de fapt am vrut să fim apreciați de ei, să le facem o impresie bună, uitând că reprezintă dușmanul de clasă, care după cum s'a văzut mai târziu, nu a uitat nici un moment să ducă în mod consecvent politica lui de dușman de clasă. Nu am transmis însă și nu mi-ași fi închipuit vreo dată că Andrei ar putea să le transmită lor vreo informație de care s'ar putea folosi. Dar faptul că noi discutăm acasă de față cu Lena, Harry, Belu chestiuni care se discutau în Partid, călcând prin aceasta disciplina de partid și dând prin aceasta dovadă lipsei celei mai elementare vigilențe revoluționare, noi ne-am făcut în modul cel mai grav vinovați față de Partid.

Eu nu am judecat niciodată până acum că poziția pe care ~~EXXIII~~ o avea Andrei în Partid (vorbesc de faptul că se vorbea și în afară de "Pătrășcanii" pe de o parte și de "Partid" pe de alta) ar putea fi denumită fracționism. Cu atât mai mult cu cât Andrei îmi spunea mereu, că se ferește de acest lucru. Dar îmi dau seama că faptul că la noi în casă veneau nemembrii și membrii de Partid, care își exprimau nemulțumirile lor pe care nu le-ar fi spus față de Partid (între alții Ralea, Rosetti, Goccea, Beninc, Dombrowski) adică care îndrăzneau să-și exprime aceste nemulțumiri tocmai bazându-se pe faptul că știau că există divergențe între Andrei și Partid (iar Andrei nu a făcut nimic pentru a infirma zvonurile despre aceste divergențe), poate fi denumit fracționism. Deasemenea nu este întâmplător faptul că nu am avut legături mai strânse cu membrii de partid lipsiți într'adevăr de orice șovăială, cu toate că știam să-i disting prea bine (în organizația de partid unde activam am știut perfect să disting și să promovez acolo unde am avut ocazia, elemente adevărat cinstite).

Reiese acum clar, că divergențele între Andrei și Partid erau de ordin politic. Dar, deoarece aceste divergențe nu erau nici odată pe față (afară de discursul dela Cluj) Andrei neexprimându-și părerile intime față de Partid, eu interpretam, (și Andrei îmi prezenta așa lucrurile) că conducerea vrea să-l îndepărteze din cauza popularității lui, din cauza unei neîncrederi și rivalități personale, eu confundând cauza cu efectul.

Si dacă am prezentat și aici lucrurile așa, aceasta se datorea în parte acestei păreri, sugerată mie de Andrei, în parte faptului că mă infundasem tot mai adânc în jocurile unei judecări antipartinice și nemarxiste, care m'a făcut să uit rolul și linia partidului în concepția leninist-stalinistă, (deoarece toate greșelile lui Andrei datau dintr'o epocă în care problemele, din punct de vedere tactic, dar fără a se uita scopul final, se puneau altfel) în parte, pentru că n'am avut tăria și curajul să privesc lucrurile așa cum au fost și din punct de vedere politic.

În ceea ce mă privește pe mine, lucrurile s'au petrecut cam la fel. Având conștiința că nu mi-am exprimat în afară părerile sentimentale mele, creșând deci că Partidul nu le cunoaște, eu m'am considerat neîndreptățită, pe de o parte prin faptul că totuși nu aveau o părere bună despre mine, din cauza mediului de artiști, în care mă învârtteam, din cauza originii mele mic-burgeze, din cauza aspectului meu exterior de femeie aguratăcă (ceea ce n'am fost niciodată, munca fiind pentru mine totul, iar chestiunea cu Harry singura mea rățâcire) pe de alta, că am fost conside-

rată doar în calitate de soție a lui Andrei a cărei soartă trebuie s'o împărtășesc. Și în cazul meu eu nu am avut tăria și curajul să privesc lucrurile din punct de vedere politic, să-mi asum în-treaga răspundere a comportării mele dușmănoase față de Partid.

Prin urmare : dela adoptarea unei poziții critice față de unele stări de lucruri și unele acțiuni politice ale Uniunii Sovietice (evoluția atitudinii mele antisovietice am arătat-o pe o altă foaie) având apoi păreri oportuniste, conciliatoriste atât în politica internă cât și externă, care au dus în esență la subaprecierea partidului și la supraaprecierea forței burgheziei rupându-mă prin aceasta tot mai mult de Partid, am alunecat pe o poziție burgheză, care l-a dus pe Andrei :

La gândul de a-și asuma un rol important în politica țării noastre după 23 August ;

La divergențe (nu deschise) cu linia partidului;

La acte dușmănoase față de Partid

La contactul cu elemente dușmănoase Partidului, apoi dându-și seama că va fi dat la o parte)

La o exprimare a acestor temeri și față de alții (acasă, Rulea, Kaftaradze)

La gândul de a se salva prin fugă, dar pe care nu l-a pus în practică, deoarece spera să se reintegreze pe linia Partidului și s'o apuce pe calea cea bună,

La resemnare, când și-a dat seama că lucrurile s'au agravat - de a fi simpla profesor universitar;

La intrarea din nou în panică după congresul de unificare

La speranța din nou că Partidul necunoscând toate atitudinile lui, îi va da posibilitatea să se reabiliteze;

La o nouă atitudine dușmănoasă față de Partid după arestare, ascunzând adevărul.

La toate acestea eu am fost alături de Andrei, eu toate că nu știam decât despre unele acțiuni concrete ale lui (pe care le-am arătat în celelalte lucrări) crezând că în fond aproape totul se reduce la vorbe, la discuții). Eu neavând ambiții politice, dedicându-mă cu toată pasiunea (a unui om care n'a avut posibilitatea să se realizeze, din cauza împrejurărilor până la 23 August) muncii mele artistice, nu pot invoca decât scuza că nu mi-am dat seama de răspunderea pe care îmi revine personal, în calitate de soție a lui Andrei. Vreau să spun că în afară de calitatea mea de membră de partid, pe care am dovedit că nu o merit prin atitudinea mea, calitatea mea de soție a lui Andrei îmi impunea o răspundere și mai mare. Am judecat deci complet greșit atunci când am

am crezut că numai Andrei poartă răspunderea faptelor sale, că din moment ce eu nu am avut o muncă de răspundere în Partid, că nu m' am făcut vinovată în activitatea mea de partid, nu pot fi dusă în fața judecății poporului, ci pot fi sancționată doar de Partid. Dar asociindu-mă faptelor lui grave, fapte comise de un ministru și de un membru în biroul politic, eu am contribuit direct la acțiunile lui. Chiar dacă n'am dus nicio acțiune proprie eu am avut păreri politice proprii, care se întâlneau cu acelea a lui Andrei, am știut despre o parte din acțiunile lui, am dus eu însumi oameni în casă și eram prietenă cu ei fără să mă gândesc că acești oameni ar putea fi unelte ale dușmanului, am discutat despre o plecare în străinătate, chiar dacă nu în mod concret, am știut că Andrei deținea valută și ar folosi-o eu însumi pentru casa de la Snagov, am dus eu însumi acești bani la Iena, când ne teamam de percheziție și m'am comportat la interogare în continuare ca o tănuitoare a faptelor lui. Afirm însă că nu am devenit conștientă de gravitatea acestor fapte decât aici ; și aceasta nu dintr'o dată, ci în mod treptat. (Căci atunci când eu am vrut să ne sinucidem și apoi să mă sinucid eu singură, am vrut s'o fac, nu din cauză că mi-am dat seama de gravitatea faptelor a căror consecințe aș fi fost prea lăse să le trag, ci din disperare judecând în mod nepartinic că înprejurările politice ar cere sacrificarea noastră, o sacrificare față de care am preferat să-mi iau singură viața. Afirm însă că mi-am schimbat atitudinea și m'am transformat eu însumi după 3 săptămâni de ședere aici, că am încetat să mai ascund ceva în mod conștient față de partid și că toată frământarea și disperarea ulterioară se datora unui singur fapt : acela de a nu putea lămuri toate lucrurile care mi se cereau, din lipsă de memorie, din lipsa de a-mi fi dat seama și atunci când s'au întâmplat și acum, când trebuia să le rememorez, despre discuții și întâmplări concrete, relatând astfel unele lucruri neexact, omițând altele și că într' adevăr așa cum am relatat unele lucruri, ele par de necrezut.

Cu toată boala mea, cu toate suferințele anterioare și prezente datorită loviturilor pe care le primesc zi de zi, prin desvăluirea unor situații de natură personală și politică în legătură cu adevărata față a oamenilor care ne înconjurau, în legătură cu unele acțiuni a lui Andrei pe care nu le-aș fi bănuț niciodată, cu toată conștiința față de viitorul care ne așteaptă, eu aș avea moralul ridicat, dacă n'ar persista în mine conștiința, că n'am putut câștiga încrederea anchetatorilor, care continuă să creadă că mint, pentru că recunosc - incapacitatea mea de a preciza unele lucruri, pare cu totul neverosimilă. Dar eu nu încetez să mă străduiesc să scot la iveală adevărul, așa cum îl cunosc eu. Nici

odată n'am trăit într'o atmosferă mai sănătoasă ca aici; oamenii simpli cu care stau îmi par mai cinștiți, mai curați decât toți cei cu care am avut de aface anterior, străduințele lor de a învăța de a fi membrii disciplinați ai Partidului îmi dă convingerea că într'adevăr Partidul a reușit să crească oameni noi și sănătoși și mă face să văd și mai clar putregaiul în care am trăit până acum. În aceste ultime luni, cele mai grele din viața mea, dețineră aici a născut în mine dorința de a fi om, de a avea măcar la proces comportarea unei foste comuniste. Dorința mea ceas mai fierbinte a fost, ca până la proces eu să pot lămurii într'atâta lucrurile încât să pot apărea acolo ca un om care își recunoaște toate greselile, care primește pedeapsa ca o pedeapsă dreaptă. Dar se pare că încă n'am reușit să fac acest lucru, că sunt chestiuni pe care alții le-au lămurit în locul meu, de care nu sunt conștient, pe care nu mi le reamintesc. Dacă partidul socotește că aș putea să nu fiu definitiv pierdută, dacă îmi întinde o mână de ajutor, eu n'as precupeți nici un efort, nu m'aș da în lături dela nimic, ori cât de greu ar fi ceea ce mi se cere, pentru a putea lupta, dacă nu în rândurile partidului, măcar în afara lui și oriunde m'aș afla (în libertate sau nu) pentru cauza clasei muncitoare, pentru cauza socialismului.

Vreau să adaug la cele declarate până acum de mine anterior :

În legătură cu Augnit, Andrei s'a exprimat față de mine că nu e nicio diferență între Augnit și Malaxa; că unul reprezintă capitalul englez și celălalt capitalul german, dar că până în cele din urmă amândoi s'au înțeles să tragă pe sfeară guvernul român, sprijinindu-se reciproc, pentru a face afaceri comune în America.

Nu mi-a vorbit deci de rolul politic jucat de Augnit după 23 August.

În legătură cu Josette Lazăr : nu știu dacă am fost odată sau de două ori la ea în casă, la București, de față fiind Brătăganu și cred, odată și Harry, când erau Braher și Roberts acolo. Odată am fost la prietenul ei Costandache acasă, de față fiind numai Lic Brătăganu, care făcuse planurile pentru o vilă a lui Costandache și la întocmirea cărora m'a rugat să-i dau o mână de ajutor. Odată ne-a invitat cu barca, când erau la Snagov, în casa pe care o închiriasse la Snagov unde a fost de față Braher, Harry, Lena, Josette Lazăr, sora ei și Andrei. Odată ne-a făcut o vizită la Mangalia împreună cu sora ei, de față fiind Harry, Lena, Andrei, cred și Brătăganu și ne-a invitat la Costinești (la câțiva km. de Mangalia) unde locuia, de față fiind sora ei, Costandache, Brătăganu (nu cred că Andrei să fi

odată n'am trăit într'o atmosferă mai sănătoasă ca aici; oamenii simpli cu care stau îmi par mai cinstiti, mai curați decât toți cei cu care am avut de aface anterior, străduințele lor de a învăța de a fi membrii disciplinați ai Partidului îmi dă convingerea că într'adevăr Partidul a reușit să crească oameni noi și sănătoși și mă face să văd și mai clar putregaiul în care am trăit până acum. În aceste ultime luni, cele mai grele din viața mea, dețineră aici a născut în mine dorința de a fi om, de a avea măcar la proces comportarea unei foste comuniste. Dorința mea ceas mai fierbinte a fost, ca până la proces eu să pot lămurii într'atâta lucrurile încât să pot apărea acolo ca un om care își recunoaște toate greșelile, care primește pedeapsa ca o pedeapsă dreaptă. Dar se pare că încă n'am reușit să fac acest lucru, că sunt chestiuni pe care alții le-au lămurit în locul meu, de care nu sunt conștientă, pe care nu mi le reamintesc. Dacă partidul socotește că aș putea să nu fiu definitiv pierdută, dacă îmi întinde o mână de ajutor, eu n'as precupeți nici un efort, nu m'as da în lături dela nimic, ori cât de greu ar fi ceea ce mi se cere, pentru a putea lupta, dacă nu în rândurile partidului, măcar în afara lui și oriunde m'as afla (în libertate sau nu) pentru cauza clasei muncitoare, pentru cauza socialismului.

Vreau să adaug la cele declarate până acum de mine anterior :

În legătură cu Augnit, Andrei s'a exprimat față de mine că nu e nicio diferență între Augnit și Malaxa; că unul reprezintă capitalul englez și celălalt capitalul german, dar că până în cele din urmă amândoi s'au înțeles să tragă pe sfoară guvernul român, sprijinindu-se reciproc, pentru a face afaceri comune în America.

Nu mi-a vorbit deci de rolul politic jucat de Augnit după 23 August.

În legătură cu Josette Lazăr : nu știu dacă am fost odată sau de două ori la ea în casă, la București, de față fiind Brătăganu și cred, odată și Harry, când erau Bruher și Roberts acolo. Odată am fost la prietenul ei Costandache acasă, de față fiind numai Lic Brătăganu, care făcuse planurile pentru o vilă a lui Costandache și la întocmirea cărora m'a rugat să-i dau o mână de ajutor. Odată ne-a invitat cu barca, când erau la Snagov, în casa pe care o închiriasc la Snagov unde a fost de față Bruher, Harry, Lena, Josette Lazăr, sora ei și Andrei. Odată ne-a făcut o vizită la Mangalia împreună cu sora ei, de față fiind Harry, Lena, Andrei, cred și Brătăganu și ne-a invitat la Costinești (la câțiva km. de Mangalia) unde locuia, de față fiind sora ei, Costandache, Brătăganu (nu cred că Andrei să fi

fi fost de față și nu sunt sigură dacă Harry și Lena au fost tot acolo. O cunoșteam înainte de 23 August, dela ~~Brătăganu~~ Brătăganu, a cărui vară este, ea rugându-mă atunci să-i fac un desen pentru o bibliotecă portativă. Știam că după 23 August devenise secretara lui Bruer și în calitate de aceasta oficială, ea a venit de câteva ori la Minister la Andrei și de câteva ori la noi acasă. Știu că, pe vremea când Franasovici era ministru la Londra, ea fiind o rudă a lui, el îi promisese s'o folosească la legăția dela Londra și ea l-a rugat pe Andrei să-i înlesnească acest lucru.

Nu știu dacă Andrei a intervenit pentru ea. După ce l-am întâlnit, fără să știu în prealabil, pe Roberts acolo, (despre care Andrei mă avertizase) nu m'am mai dus pe acolo atâta vreme cât ei erau în țară, iar după ce Harry îmi povestise, că fiind invitat odată la ea, l-a găsit pe Porter acolo, care a încercat să-l tragă de limbă, am început să bănuiesc, că ea ar putea fi folosită de englezii și americanii cu care avea de a face pentru scopurile lor. Despre plecarea surorii lui Josette Lazăr am aflat dela Brătăganu care mi-a spus că soțul ei ar fi primit o bursă dela guvernul francez și că au plecat împreună la Paris. Iar despre plecarea lui Josette Lazăr și a lui Costandache am aflat tot dela Brătăganu, cam după două luni după plecarea lor, Brătăganu spunându-mi că au plecat în mod clandestin, fără să-l înștiințeze, lăsându-l să creadă că e la țară în județul Romanai. Nu știu ca Andrei să fi avut vreun amestec cu această plecare.

Întrecu aceste adăogiri, pentru a relata din nou faptele nepartinice și dușmănoase întâmplate în decursul conviețuirii mele cu Andrei.

După ce am făcut cunoștiință în anul 1936 cu Andrei în biroul lui Sraer (la care mă dușesem în urma recomandărilor tovarășilor dela Paris în legătură cu procesul meu), Andrei mi-a dat sfaturi în legătură cu acest proces, iar ulterior când m'am întors dela Cernăuți unde a avut loc procesul, Andrei mi-a propus să lucrez cu el în organizația R.U.P.-ului, care se înjghebase atunci. Eu știam despre personalitatea lui încă din timpul activității mele în mișcare la Cernăuți, unde Andrei, venind în calitate de apărător într'un proces intentat unui grup de tovarăși, a fost atacat de studenții huligani și a reușit deabia să scape cu viață. Admirația mea pentru activitatea lui din trecut, interesul pe care mi-l purta și care mă măgulea, felul lui simpatic și fermecător de a fi a făcut ca el să exercite o puternică atracție asupra mea. Întâlnindu-ne mai des și devenind apoi intimi, am vorbit despre viața

noastră trecută, am discutat probleme politice. Dubiile pe care eu le aveam în legătură cu linia politică a cominternului în unele chestiuni ca: politica cominternului în Germania, care n'a știut să împiedice venirea lui Hitler la putere, politica "națională" a partidului francez care în perioada frontului popular a încetat să pună problema independenței coloniilor franceze și dubiile pe care le aveam în legătură cu unele stări de lucruri din Uniunea Sovietică ca :atmosfera de acolo după procese (toate acestea le dețineam dela Valiani, care a reprezentat pentru mine o mare autoritate - fusese 9 ani în închisoare, conducea sau avea o muncă de mare răspundere la ziarul emigrației italiene, era prieten cu Longo, actualul secretar al Partidului italian, el însuși era un om extrem de cult și (așa mi se părea mie atunci) avea o temeinică cultură marxistă - dubii pe care astăzi le caracterizez ca având un caracter trotțchist (cu toate că nu am citit nicio carte de a lui Trotțchi, nici nu am avut legături cu trotșighi și acolo unde am întâlnit pe vreunul în Franța, l-am combătut cu vehemență) i le-am comunicat în discuțiile noastre și lui Andrei. Faptul că eu eram la curent cu toate problemele politice, l-a făcut pe Andrei să vorbească cu mine mult mai deschis decât ar fi fost normal s'o fi făcut un tovarăș de răspunderea lui și de vârstă și experiența lui (era cu 15 ani mai mare ca mine) față de o fată de 22 de ani, de care îl legau recente sentimente de dragoste.

Dar identitatea de vederi, nevoia de a-și exprima nemulțumirile personale de care era frământat în acea epocă (lipsa unei munci de răspundere și a unei activități politice) l-au făcut să mi se dăstăinuiească chiar din primele luni ale legăturii noastre, spunându-mi că e mulțumit că a plecat din Uniunea Sovietică, unde atmosfera devenise foarte încărcată în urma măsurilor de represii luate împotriva unor emigranți, dintre care și români, după ce se descoperiseră acte de sabotaj la care erau amestecați și străini că el însuși nu se bucura de o atmosferă prea bună, deoarece avea un frate ofițer în armata română și un cumnat, atașat de presă la legația din Berlin ; că și în Uniunea Sovietică a avut manifestări nervoase, pentru care medicul de acolo i-a dat explicația că este nemulțumit de lipsa lui de activitate, că făcând o călătorie la Tiflis și-a dat seama că posturile de răspundere sunt deținute de ruși și nu de populația localnică, că deci egalitatea naționalităților nu este tradusă în fapte; că el, făcând parte din aparatul cominternului trăia foarte bine în timp ce, o mare parte din populație ducea încă lipsuri. MI-a povestit și multe lucruri bune despre Uniunea Sovietică. Faptul că doi oameni de talia lui,

Valiani și Andrei, cu trecutul lor revoluționar și cu funcția de răspundere pe care o ocupau în Partid, au vorbit cu mine în felul acesta, mi-am creat părerea nesănătoasă, că numai tovarășii "de jos" sunt "ortodoxi" că cei "de sus" au vederi mai largi, că judecă și critică independent politica și linia partidului, iar eu, cu toată educația și disciplina mea partinică anterioară, m'am complăcut în această libertate de a critica, care este caracteristică elementelor intelectuale mici burgheze, fără a avea în același timp curajul să fac acest lucru în mod deschis de față cu Partidul sau față de tovarăși intransigenți. Deaceia eu, în toată activitatea mea n'am fost niciodată în conflict cu Partidul și n'am fost admonestată decât de trei ori pe chestiuni fără importanță dintre care două ori în mod nejust, ceea ce a fost recunoscut ulterior : odată la Viena când cu ocazia grevei dela Grivița am organizat spargerea geamurilor dela legația română, hotărând acest lucru la grupul român și comunicând acest lucru numai celei de partid din care făceam parte, fără a înștiința Comitetul Central al Partidului austriac, care nu a fost de acord cu această acțiune, dar ulterior a revenit asupra admonestării; odată când am fost chemată în fața tovarășilor care conduceau grupul român dela Paris, anume de tov. Jacques Axel, care m'a învinuit că eu aș părta vina destrăbălării fratelui său (tot Axel, dar i-am uitat numele mic) care locuia în același hotel cu mine, lucru care s'a dovedit a fi o calomnie; odată la București, când m'a chemat tov. Moraru pentru a-mi face observație în legătură cu o scrisoare, pe care i-o scrisesem (și a cărei copie am trimis-o tov. Chiginevski) și în care mă plângeam că în mod intenționat nu i se face o cronică "Teatrului de păpuși", atitudine pe care am analizat-o ca greșită și am regretat-o apoi și în urmă cărei conversații am fost în relații bune tovarășești cu tov. Moraru, căzând de acord, că la Comitetul de Artă și Cultură trebuie să se acorde și o atenție manifestărilor pentru copii. Faptul de a nu fi avut niciodată curajul să-mi exprim părerile intime față de Partid, mi-a creat conștiința că sunt un membru disciplinat și această falsitate m'a făcut să continui mai departe în a critica față de Andrei linia Partidului, de data aceasta desigur sub influența lui și prin ceea ce știam dela el. Aceasta s'a întâmplat în perioada 1937-1940, când Andrei era în conflict cu Foris, când pe plan politic intern nu era de acord cu politica adoptată de Partid față de "Frontul Renașterii Naționale" iar pe plan extern consideram disolvarea Cominternului ca o abandonare din partea Uniunii Sovietice a mișcării muncitorești internaționale, ea bazându-se într'un eventual război doar pe propriile ei forțe. Tot așa consideram pactul

de neagresiune încheiat cu Germania hitleristă ca un act care face mult rău partidelor comuniste din celelalte țări, care luptau împotriva fascismului. Ne gândeam deasemenea că războiul cu Finlanda este un război nepopular. Această critică și neînțelegere a politicii staliniste (a cărei justete și roade s'au văzut abia după Stalingrad) a fost o tipică deviere atât de dreapta cât și de stânga, de care au dat dovadă o serie de elemente guvernice, lipsite de o încredere nezdruincată în Partidul Belgiei și în conducerea lui, care a fost capabilă să conducă proletariatul în mod victorios în timpul Revoluției din Octombrie și să construiască cu forțe proprii împotriva tuturor dificultăților și dușmanilor, desvoltând mai departe și punând cei dintâi în practică teoria marxist-leninistă - primul stat socialist din lume. Noi făcuserăm deci parte din aceste elemente guvernice, fără a ne exprima bine înțeles fața de alții în acest sens.

În ceea ce privește conflictul lui Andrei cu Forig pe plan personal, el îmi explica că Forig vrea să scape de el, că vrea să-l bage cu tot dinadinsul la închisoare îndemnându-l să se prezinte la proces în legătură cu greva ~~stăru~~ din 1933, Andrei obiectând că acest proces nu ar aduce nici un folos Partidului, deoarece chestiunea nu mai era actuală și că el trebuie să încerce cu orice mijloace să scape de proces. El a făcut un aranjament prin mama lui și prin Braer, mamă lui cunoscând pe judecător. Nu știu exact dacă Braer a luat bani pentru această intervenție (cum pare-mi-se avea obiceiul s'o facă), dar dacă s'a întâmplat acest lucru banii i-au fost dați de mama lui Andrei, pentru că Andrei nu avea bani atunci. La Andrei exista deci de pe atunci convingerea că el trebuie să se bazeze pe propriile lui forțe, folosindu-se de legăturile pe care le avea prin familia lui și printre intelectuali, legături pe care atunci le-a folosit nu numai pentru el personal, dar și în interesul Partidului.

În anul 1937, câștigând ceva bani dela o lucrare de arhitectură, în afara lefii pe care o aveam ca arhitect la "Liga contra Tuberculozei" și ajutat de Andrei am plecat la Expoziția Internațională, care a avut loc la Paris, Andrei dându-mi în același timp îndrumarea să iau contact cu tovarăgul Arnoldi, pe linia R.U.F.-ului. Dela tov. Arnoldi am simțit că Andrei nu este atât de bine văzut de el (el fiind atunci, cred, responsabilul emigrației române la Paris) și acest lucru nu l-am judecat în detrimentul lui Andrei, ci l-am pus tot în secoltea conflictului lui cu Forig. Tot la Paris l-am întâlnit pe Valiani, care se întorcea din Spania și care între altele a avut o atitudine critică

față de unele evenimente de acolo (cred ajutorul insuficient acordat de Uniunea Sovietică) și altele, - pe care nu le mai țin minte - pe care le-a evocat într'un articol publicat într'o revistă franceză și pe care mi l-a dat să-l citesc. Eu am adus între alte reviste, pe care le-am ascuns la graniță și această revistă în țară și am arătat-o și lui Andrei. Am relatat acestea pentru a arăta și contribuția mea la întreținerea unor păreri, care nu erau pe linia partidului în relațiile mele cu Andrei. În perioada dintre 1937-40, în care am dus o activitate legală și semilegală pe linie de partid, legătura practică a lui Andrei cât și a mea cu Partidul devenise din ce în ce mai slabă, datorită în parte activității mai reduse a partidului în epoca ceea (creșterea teroarei, trădarea lui Foris), în parte poziției lui Andrei față de conducerea de atunci, care se refrângea și asupra mea, în parte delăsării, venite însăși din partea noastră (delăsare care își are explicația în motivele arătate mai sus, la care se adaugă desigur starea noastră de spirit nepartinică și care a făcut loc unor preocupări de ordin personal (am legalizat legătura noastră în 1939, - pentru aceasta l-am rugat pe Gala Galaction să-mi aranjeze un botez, era în epoca lui Goga-Guza când căsătoria între evreii și românii nu era acceptată. Andrei scria la o carte unde făcea analiza dictaturii regale la noi și care i-a servit apoi drept bază pentru cartea "Sub 3 dictaturi", ne-am preocupat de câștigarea existenței și eu de a mă califica și de a parveni în meseria mea (de atunci datează colaborarea mea cu Lic Brătășanu). Pot spune că, la un moment dat, dorința de a mă afirma pe plan artistic devenise unica mea preocupare. (Astfel am fost trimisă împreună cu Brătășanu în primăvara lui 1940 în Italia unde împreună am lucrat la Pavilionul român al expoziției de la Milano și de unde Andrei venise să mă ia, obținând un pagament cu ajutorul unor veri (nu știu exact Stoica sau ~~un~~ Ulea (nu cel dela palat). În acea epocă am fost deci rupți de partid și începerea prigoanei în vara lui 1940 ne-a surprins izolați, noi ascunzându-ne atunci când am fost anunțați de Maurer că suntem căutați, prin propriile noastre mijloace, adică prin legăturile personale, pe care le avea Andrei (la Cocea, la Bretzel, la o prietenă a lui Lucia Flicher, iar eu o noapte, fiind bolnavă având temperatură mare și neputând părăsi casa la Pepi Leibovici, care locuia ușă în ușă cu noi). De atunci datează și legăturile cu acești oameni, căroră Andrei i-a fost recunoscător că ne-au găzduit, cu tot riscul pe care îl prezenta atunci găzduirea noastră. A urmat arestarea lui Andrei

și internarea lui în lagărul dela Miercurea Ciucului, apoi evacuarea lui, în urma bolii, la spitalul militar dela Brașov. În această epocă, până la aducerea lui Andrei la Siguranță la București, eu nu mă gândeam decât la salvarea vieții lui Andrei și am făcut demersuri, cu ajutorul soacrei mele la șeful jandarmeriei de atunci Topor, pentru a-l putea vedea. Astfel am primit permisiunea, fără a mi se da vreo hârtie în scris, ci doar printr'un telefon a lui Topor, să-i aduc o valiză cu lucruri la Miercurea Ciucului și cu ocazia asta am stat și un sfert sau o jumătate de oră de vorbă cu Andrei; apoi la Brașov, printr'o întâmplare (căpitanul responsabil crezând că este vorba despre un legionar) am putut să-l văd pentru scurtă vreme. Nu mi s'a cerut nimic în schimb, nici un angajament sau declarație, dar în cererile pe care le făceam, declaram că Andrei nu duce nicio activitate politică ilegală, cereri care nu se deosebeau a cele făcute atunci de soțiile altor tovarăși deținuți la Miercurea Ciucului, cu care luasem contact și cu cari, din îndrumarea Partidului am mers și în delegație la ministrul Justiției, (soția tov. Mihailov, Zaharescu, Calimachi, Constantinescu Iași, sora tov. Nițulescu, etc.). Desigur că mi-am dat seama de situația privilegiată pe care o aveam în calitate de soția lui Andrei (faptul că l-am putut vizita la Miercurea Ciucului), punând această situație privilegiată numai în parte în seama faptului că organele polițienești știau prea bine de conflictul lui în Partid și că el efectiv nu ducea nici o activitate ilegală atunci, în parte însă o atribuiam faptului că fiind intelectual, de origine burgheză, român, fiul lui D.D. Pătrășcanu aceasta are un rol determinant asupra comportării acestor organe, precum și legăturile personale ale soacrei mele, ba, îmi atribuiam și un succes personal.

Când în urma deținerii lui Andrei la Siguranță, el a fost eliberat, el mi-a istorisit că a avut o conversație cu Ghica, în care Ghica i-a dat să înțeleagă că îl crede om cinstit (adică că nu va călca cuvântul dat că nu va face politică sau va face politică și în urma căreia Andrei a dat o declarație în acest sens. Nu mi-a vorbit de nici un angajament luat de altă natură. Explicația pentru această atitudine a lui Ghica Andrei mi-a dat în sensul celor scrise de mine în pagina anterioară jos, subliniate, adăugând că a avut impresia că aceasta era părerea sinceră a lui Ghica, care era un fel de fantezist și care îl credea pe Andrei "bun român".

Andrei mai spunea că de iureșul și nebunia regimului

și internarea lui în lagărul dela Miercurea Ciucului, apoi evacuarea lui, în urma bolii, la spitalul militar dela Brașov. În această epocă, până la aducerea lui Andrei la Siguranță la București, eu nu mă gândeam decât la salvarea vieții lui Andrei și am făcut demersuri, cu ajutorul soacrei mele la șeful jandarmeriei de atunci Topor, pentru a-l putea vedea. Astfel am primit permisiunea, fără a mi se da vreo hârtie în scris, ci doar printr'un telefon a lui Topor, să-i aduc o valiză cu lucruri la Miercurea Ciucului și cu ocazia asta am stat și un sfert sau o jumătate de oră de vorbă cu Andrei; apoi la Brașov, printr'o întâmplare (căpitanul responsabil crezând că este vorba despre un legionar) am putut să-l văd pentru scurtă vreme. Nu mi s'a cerut nimic în schimb, nici un angajament sau declarație, dar în cererile pe care le făceam, declaram că Andrei nu duce nicio activitate politică ilegală, cereri care nu se deosebeau a cele făcute atunci de soțiile altor tovarăși deținuți la Miercurea Ciucului, cu care luasem contact și cu cari, din îndrumarea Partidului am mers și în delegație la ministrul Justiției, (soția tov. Mihailov, Zaharescu, Calimachi, Constantinescu Iași, sora tov. Nițulescu, etc.). Desigur că mi-am dat seama de situația privilegiată pe care o aveam în calitate de soția lui Andrei (faptul că l-am putut vizita la Miercurea Ciucului), punând această situație privilegiată numai în parte în seama faptului că organele polițienești știau prea bine de conflictul lui în Partid și că el efectiv nu ducea nici o activitate ilegală atunci, în parte însă o atribuiam faptului că fiind intelectual, de origine burgheză, român, fiul lui D.D. Pătrășcanu aceasta are un rol determinant asupra comportării acestor organe, precum și legăturile personale ale soacrei mele, ba, îmi atribuiam și un succes personal.

Când în urma deținerii lui Andrei la Siguranță, el a fost eliberat, el mi-a istorisit că a avut o conversație cu Ghica, în care Ghica i-a dat să înțeleagă că îl crede om cinstit (adică că nu va călca cuvântul dat că nu va face politică sau va face politică și în urma căreia Andrei a dat o declarație în acest sens. Nu mi-a vorbit de nici un angajament luat de altă natură. Explicația pentru această atitudine a lui Ghica Andrei mi-a dat în sensul celor scrise de mine în pagina anterioară jos, subliniate, adăugând că a avut impresia că aceasta era părerea sinceră a lui Ghica, care era un fel de fantezist și care îl credea pe Andrei "bun român".

Andrei mai spunea că de iureșul și nebunia regimului

legionar era important să scape prin orice mijloc cu viață și eu necrezându-l pe Andrei pentru nimic capabil de o mângâvie, am luat toate drept bune și m'am bucurat că a venit acasă, fără a-mi pune mai departe vreo problemă în tot decursul anilor. Totuși, ceva mi-a rămas întipărit, deoarece, fiind la Snagov, când am aflat la radio despre arestarea lui Rayk, l-am întrebat pe Andrei, dacă la un eventual proces a lui nu i s'ar putea imputa declarația dela Siguranță. Dar Andrei mi-a spus că ea nu conține nimic compromițător. Fiind atunci (în 1940) complet rupți de partid, nu i-am pus și nu mi-am pus întrebarea esențială, aceea, dacă partidul știa atunci despre această declarație.

Câteva luni după eliberarea lui Andrei a urmat a doua arestare, a căror împrejurări nu le mai țin minte. Stiu că Andrei i-a telefonat lui Gerota (cu care fusese coleg, și care era atunci secretar general la Justiție sub Ică Antonescu). În urma intervenției acestuia și cred, în urma intervenției colonelului Stefan Stoica (un văr de a mamei lui Andrei) i s'a fixat domiciliu obligatoriu la Poiana Tapului. Si acestei situații favorizată i-am dat explicațiile anterioare (subliniate) adăugând și intervențiile mai sus menționate ca decisive. Eu am mai fost o bucată de vreme liberă, apoi am fost dusă la prefectură, unde mi s'a pus în vedere că mi se fixează și mie domiciliu obligatoriu la Poiana Tapului. Am scris într'altă lucrare, că atunci Sava Dumitrescu a vorbit cu mine. Nu sunt sigură dacă acest lucru s'a întâmplat atunci sau în primăvara lui 1940 când mi s'au făcut dificultăți cu obținerea pașaportului pentru Italia cu ocazia lucrării expoziției dela Milano. El nu mi-a cerut nimic, a făcut doar teatru, spunându-mi să nu mă prindă că fac politică, că o voi păți rău și m'a întrebat dacă sunt evreică ceiace am negat. El nu știa nimic despre procesul meu și nici despre activitatea mea politică între 1936-39.

În perioada războiului, cât am stat la Poiana Tapului noi nu am avut nicio legătură cu partidul și din cauza lipsei de activitate partinică și profesională eu am suferit mai mult decât Andrei, care avea moralul ridicat (nu s'a îndoit nicio dată de înfrângerea lui Hitler și de victoria aliaților, nici eu. Am suferit mult pentru fiecare metru pătrat ocupat din teritoriul sovietic și apoi, când la Stalingrad situația frontului a început să se îmbunătățească am așteptat și noi clipa eliberării) și lucra cu intensitate la "Problemele de bază" și la "Sub 3 dictaturi". Într-o discuție cu dânsul, despre o carte a

lui Engels, el mi-a spus că are o gândire idealistă și m'a combătut, lucru pe care l-am ținut minte, deoarece începusem să scriu despre unele probleme de estetică și mi-am dat seama că a avut dreptate. În decursul șederii noastre la Poiana Tapului până la internarea în lagărul dela Tg. Jiu, nu au venit să ne viziteze decât Bretzel cu prietena lui Violetta Zubcov. Noi nu am dat altă interpretare decât de prietenie acestor vizite și că el, fiind italian nu se temea să facă acest lucru.

Despre Bretzel am de relătat următoarele : am făcut cunoștință cu el în tren dela București la Milano în 1940, când am plecat cu Lic Brătășanu pentru a lucra la expoziție. Din conversații mi-am dat seama că este un antifascist, că urăște regimul lui Mussolini și a lui Hitler și, deoarece l-am întâlnit întâmplător și la Milano pe stradă, i-am dat adresa noastră dela București. El era reprezentantul unei firme italiene în capitală și cu toate că era un burghez și nu înțelegea mare lucru despre comuniști și despre Uniunea Sovietică îi privea totuși cu simpatie și noi am căutat să-l convingem în această direcție. Dădea impresia că nu se pricepe în politică, dar avea mare încredere în conducerea militară engleză. El avea însă și o bună părere despre conducerea militară sovietică, deoarece ne-a istorisit despre un pariu pe care l-a făcut cu un român, că Moscova nu va fi luată. Nu dădea impresia că are vreo legătură cu cineva, deoarece, în dorința de a activa împotriva nemților se lua după indicații date la Radio-Londra și ne-a istorisit cum a pus în practică aceste indicații, aruncând lame în cartofi sub camioanele nemțești în plin centrul orașului. Deoarece l-a găzduit pe Andrei în noaptea rebeliunii legionare, a venit la noi, la Poiana Tapului, unde eram singuri și am fost bucuroși să mai stăm de vorbă cu cineva din afară, deoarece prietena lui Violetta Zubcov, a venit la mine când am rămas singură deținută la Poiana Tapului după trimiterea lui Andrei la Tg. Jiu, cu toate că pentru ea aceasta a fost un lucru riscant, apoi mai târziu în Ianuarie 1944 dânsa a fost chemată tot din cauza legăturilor cu noi la poliție. Andrei a vrut să se arate recunoscător după 23 August și după reînțoarcerea lui Bretzel în Italia în 1945, Andrei a recomandat-o pe Violetta Zubcov la Externe. Nu aveam nici un fel de afinitate cu acești oameni și după 23 August i-am văzut din ce în ce mai rar. Nu m'ași fi gândit niciodată că este spion, ci îl consideram ca pe un funcționar comercial, care nu price-

pe mare lucru din politică. Din Italia ne-a scris câteva scrisori în care se arată nemulțumit de starea de lucruri de acolo, iar noi nu i-am scris decât odată sau de două ori câteva rânduri cu banalități. Reflectând asupra afirmației că ar fi ~~existat~~ fost spion, îmi vin în gând următoarele: nu țin minte ca Andrei să fi avut cu el conversații antipartinice sau de natură care i-ar fi putut fi folositoare (dar acest lucru este greu de stabilit ~~atunci~~ atunci când stai de vorbă prietenește cu un om asupra căruia nu ai o bănuială de această natură). Țin minte doar că înainte de plecare în urma rugăminții lui Andrei a spus că se va informa de posibilitatea de a publica traducerea uneia din cărțile lui Andrei în italianește și apoi i-a scris că se străduiește în această direcție, dar că nu a reușit până atunci. Tot așa, ne-a trimis o cutie cu bomboane în 1947, printr'un argentinian Fred dela legația argentiniană, pe care l-am cunoscut în casa lui Papula, unde locuia și el și unde am stat ilegali în Iunie sau Iulie 1944) și m'a mirat ~~existat~~, dar am atribuit-o unei simple întâmplări - faptul că Bretzel îl cunoaște.

În ceea ce privește pe Violetta Zubcov, eu i-am spus lui Andrei că a fost o ușurință din partea lui s'o recomande lui Ralea la plecare, deoarece nu avea nici o contingentă cu regimul nostru, era nedisciplinată, aventurieră, vroia să călătorească, să se mărite. Pentru a fi și ea spioană nu cred că o ținca capul, dar vorbind vrute și nevrute ar fi putut fi folosită, dar n'am impresia că știa sau pricepea ceva. Andrei ni-a spus că s'a purtat frumos cu noi și că vrea să-i facă un serviciu, că se va disciplina și că e un om cinstit (într'adevăr nu făcea impresia a fi necinstit). Am aflat la Snagov dela mama, că s'a căsătorit în America și că i-a scris surorii ei că a rămas acolo, nu din motive politice ci din motive sentimentale.

În decursul anilor petrecuți la Poiana Tapului am trăit din chiria pe care o primeam pentru apartamentul pe care îl ocupam și care aparținea de drept soacrei mele, dar pe care de fapt îl consideram al nostru. Am avut mai mulți chiriași, cu care nu aveam contact, ^{lucrau} mama luând chiria și trimițind-o nouă. Ultimul era un sas, Schönauer, consilier la un ^{la}știu de minister, numit de nemți. Deoarece în ultimul timp se comporta ca stăpânul casei, noi am presupus că el vrea să pună mâna pe apartamentul nostru. De aceea, când, după trimiterea lui Andrei la Tg. Jiu în 1943 noi căutam o explicație pentru acest fapt, Andrei presupunea că a fost trimis în lagăr în urma intervenției lui Schönauer, deoarece odată cu el au fost trimiși câțiva în urma unei

liste care părea întocmită după denunțuri. Nu știu cine erau ceilalți. Andrei mi-a spus că a încercat de două ori să fugă sub escortă, dar a alunecat din cauza ghețușului și a fost prins.

Ulterior mi-a spus însă că nu-i mai pare rău că n'a reușit să fugă, deoarece a putut lua astfel contact cu tovarășii că nu s'a mai simțit atât de izolat. Dintre tovarășii cu care Andrei (după cele spuse de el) a avut mai mult contact i-a enumerat pe :tov. Grigore Preoteasa, Popescu-Doreanu, Guină, Simion Stefan, o tovarăge Sari, iar dintre cei dela clasa I-a s'a văzut cu Maurer, Ralea, Xenopol, Augnit. (Desigur că mi-au scăpat câteva nume). Despre ultimul știu că l-a cunoscut în lagăr, că a avut o conversație cu el și că în urma acestei conversații Augnit i-a propus să-i trimeată un om de a lui, la Poiana Tapului, care avea legătură cu serviciul de informații englez (nu știu cine) și care să facă legătura cu tov. Bodnăraș și eventual să ne ajute să fugim de acolo. Eu credeam că această conversație și acest aranjament a avut loc cu știrea partidului, la fel ca conversațiile cu Xenopol, care devenise un fel de tutore al comuniștilor în lagăr. Despre șederea lui Andrei în lagăr, știu că avusese un conflict (nu personal) cu Ovidiu, că în urma venirii tov. Gheorghiu Dej în lagăr lucrurile s'au lămurit. Despre tov. Gheorghiu-Dej, Andrei mi-a spus că simțise o oarecare rivalitate din partea lui, că Andrei a vrut să se dea în lături tocmai pentru a nu crea această impresie tov. Gheorghiu-Dej, dar că n'a reușit întocmai, deoarece nu a știut să facă acest lucru fără rezerve, așa cum Maurer spre exemplu a reușit să câștige încrederea lui, cu toate că în general tov. Gheorghiu-Dej se înconjură de oameni din închisoare. În perioada aceea deci, n'am putut observa atitudini antipartinice la Andrei decât în măsura în care relațiile între el și tov. Gheorghiu Dej, nu erau bazate, din partea lui Andrei, pe sinceritate.

Existând pericolul, ca Nemții în retragere să încerce să-i distrugă pe toți cei care se aflau în lagăr, Andrei, dar mai ales eu, am vrut ca el să scape din lagăr. Deoarece multe tovarăge făceau atunci cereri de eliberare pentru soții lor din lagăr, și o parte din ei au fost chiar eliberați (Maurer, Matei Socor, Ralea și alții, după cum se vede toți intelectualii proveniți din burghezii) nu știu prin ce mijloace (mai târziu am aflat că Maurer fusese eliberat în urma intervenției fratelui lui pentru a merge pe front, iar lui Matei Socor prin intervenția lui Enescu i s'a fixat domiciliu obligator la Craiova) am făcut și eu diferite cereri la Ministerul de Interne. Pentru a obține o audiență la Cealep și prin el la Pichi Vasiliu m'a

ajutat un avocat Rădulescu, care stătea la mama în casă și un avocat Chircuță, pe care l-am cunoscut prin Brătășanu, a introdus o cerere la șeful Jandarmeriei (nu-i țin minte numele). Stiu că am dat și o sumă de bani (nu mai țin minte câtorva dintre ei sau poate la amândoi) o sumă importantă, deoarece nu aveam bani și am vândut nu știu ce, ~~pentru~~ pentru a face rost de acești bani. Până în cele din urmă nu știam exact cărei intervenții se datorea trimiterea lui Andrei înapoi la Poiana Tapului. Nu am spus nimănui (în afara lui Andrei) că am făcut aceste intervenții, dar am spus tovarășilor cu care aveam contact despre audiența la Gelep și Pichi Vasiliu. Eu acționam de una singură și nu aveam nicio legătură organizatorică cu Partidul, ci lucram doar în mod sporadic împreună cu diferiți tovarăși sub îndrumarea Partidului în legătură cu lagărul dela Tg. Jiu.

În timpul șederii noastre la Poiana Tapului, după reîntoarcerea lui Andrei din lagăr am fost vizitați de Ralea, cu care Andrei a avut o conversație la care n'am asistat, eu stând cu sora lui Ralea de stație ca ei să nu fie văzuți în pădure. Andrei mi-a spus, că întrevăderea a avut loc din inițiativa lui Ralea, care era în panică și căuta un contact cu comuniștii. Despre relațiile lui Andrei cu Ralea știu următoarele: ei se cunoșteau de mult, au învățat la aceeași școală și aveau relații și înainte de război, când Andrei a publicat unul sau mai multe articole la Viața Românească. În perioada pregătirii lui 23 August, în primăvara lui 44, Andrei a avut mai multe întrevăderi cu el, eu fiind de mai multe ori în casă cu ei, dar nu participam la discuții. Stiu că Ralea spunea atunci că are convingeri comuniste, că are un grup de studenți simpatizanți, care ar putea fi folosiți (dintre care nu rețin decât numele lui Suter) și se sfătuia cu Andrei dacă să intre în partid sau să-și facă un partid propriu și cred că Andrei l-a sfătuit să intre în Frontul Plugarilor. După 23 August știam că Ralea devenise membru de partid și că se infățișa lui Andrei drept un om de încredere al Rușilor și al tovarășilor din conducere. De față cu mine, Ralea și-a exprimat odată nemulțumirea de felul cum a fost alcătuită noua redacție a Vieții Românești (din care nu mai făcea parte, sau nu avea un loc de frunte) spunând, sub formă de intrigă că, cu toate că și Andrei ar fi trebuit să facă parte din comitetul redacției, tovarășii responsabili au respins acest lucru, ~~iar~~ iar Andrei nu l-a combătut. Eu nu știu despre anumite conversații antipartinice între Ralea și Andrei (aceea că Andrei i-ar fi spus că nu va mai face parte din viitorul guvern, am aflat-o la Băneasa) cred însă posibil acest lucru dat fiind relațiile lor

personale, cu toate că Andrei nu avea încredere în sinceritatea lui Ralea, considerându-l un oportunist, care pentru folosul intereselor lui proprii ar fi capabil de orice. Comparându-l cu Vișoianu, când a avut loc conflictul între el și Ralea, Andrei spunea că Vișoianu este mai cinstit decât Ralea. Tot așa într-o discuție cu Belu ei fi învinuiau pe Ralea că a băgat intrigă împotriva lui ~~Belu~~ și a lui Moisiil. Eu frământându-mă în legătură cu broșura lui Kernenov l-am întrebat pe Ralea, după ce s'a întors în țară, venind din America și Paris, cum a fost primită această broșură acolo, dar el mi-a spus că nici nu știe de existența ei. Eu i-am spus conținutul ei, fără a comenta pro sau contra. La un moment dat, cred că Andrei a crezut că Ralea va fi ministru de externe (nu știu dacă înainte sau după Tătă-răscu). - După atacul tov. Teohari împotriva lui Andrei la Congresul de unificare, Andrei, în așteptarea soluționării cazului lui m'a rugat să-l întreb pe Ralea, prin Suchianu, dacă știe ceva despre situația lui. Suchianu a venit la mine și nu mi-a dat nici un răspuns concret, spunând doar că în cecece privește soarta lui Andrei, părerile sunt împărțite în Biroul Politic.

În iarna lui 44 Andrei a încercat să plece cu orice chip dela Poiana Tapului, pentru a veni la București. În acest sens a făcut mai multe cereri prin mama lui, pentru a fi lăsat pentru două săptămâni la București, ca să ~~urmeze~~ urmeze un tratament medical. În cele din urmă am primit această permisiune, dându-i desigur explicația că situația războiului și a frontului i-a făcut pe cei dela Interne să adopte această atitudine așa cum și în lagăr col. Leoveanu începuse să-și schimbe atitudinea. Noi am stat câțiva vreme legali, fiind însă urmăriți de poliție și pentru a scăpa de urmărire ne-am ilegalizat.

Știu că Andrei luase contact cu tov. Bodnăraș și știam că întreaga activitate dusă de Andrei în vederea pregătirii lui 23 August a fost cunoscută și îndrumată de Partid. În acea epocă (înainte de a ne ilegaliza complet) eu am făcut diferite legături între Andrei cu Vișoianu, cu Ralea, cu Orban pentru tov. Bodnăraș. Apoi Andrei nu m'a mai folosit, eu mutându-mă doar dintr-o casă ilegală într'alta și așteptându-l să vie, el fiind toată ziua plecat și lipsind de multe ori și noaptea sau mai multe zile în gir. El mi-a vorbit despre o serie de întâlniri cu fel de fel de oameni politici și dela palat dar nu în amănunt (și nu țin minte ca printre ei să fi vorbit și despre Augin). Nu știam exact ce se pregătește. Știam doar cu câteva zile înainte de 23 August că lucrurile se precipită și ulterior Andrei mi-a spus că de fapt lovitura trebuia să aibă loc cu

câteva zile după 23 August. Am fost doar la Florica, la Brătianu, cu dânsul și l-am văzut într-o mașină seara pe Stârcea și pe Buzeghi pentru o clipă și în altă zi pe Aldea și Stârcea, care au venit să-l vadă pe Andrei în casa în care locuiam. El mi-a spus că și Maniu și Brătianu ar vrea să saboteze 23 August. Din acea epocă, ca atitudine antipartinică aș avea doar de ~~relatat~~ relatat întâi că Andrei își atribuia un rol hotărâtor în acțiunea dela 23 August, spunând că el este motorul ei și că și după 23 August el era de această părere, uitând că el nu a fost decât mandatarul partidului în pregătirea și executarea loviturii de stat propriu zisă, care a fost posibilă și se datoră în întregime înaintării trupelor sovietice pe teritoriul nostru și că, fără mobilizarea forțelor patriotice de către Partid și bineînțeles fără ajutorul trupelor sovietice această lovitură ar fi putut să semene cu aceea a lui Badoglio în Italia. În al doilea rând faptul că majoritatea oamenilor care l-au ajutat pe Andrei (technice, case conspirative, grupul lui Golopenția) au fost oameni recomandați de Belu, dovedea că Andrei era de pe atunci lipsit de orice spirit de vigilență din punct de vedere partinic. Mă refer la faptul că Andrei știa că Belu s'a purtat incorect față de partid (într-o epocă mult anterioară) în legătură cu niște bani (acest lucru m'a l-a spus Andrei mai târziu la Snagov), apoi faptul că totuși nu exista o explicație valabilă de ce Belu, care a stat și la închisoare, a fost liber în tot timpul războiului. (Așa judec acum, dar această judecată nici nu mi-a venit prin gând în epoca aceea, cu toate că, întâlnindu-l odată pe Belu pe stradă, înainte de a mi se fixa și mie domiciliu obligator, prin 41, l-am evitat tocmai pentru că această suspiciune mi-a trecut prin minte. În timpul lui Antonescu, Belu a fost în bune relațiuni cu Dna Manuilă (prin care a intervenit pentru a scăpa unii tovarăși dela moarte. Tin minte că în zilele între 23 August și plecarea noastră la Moscova, sau poate imediat după întoarcerea dela Moscova, eu luasem contact cu U.P.-ul și am lansat un manifest care se adresa femeilor, cerându-le să se alăture luptei pentru eliberare și care trebuia semnat de mai multe personalități (am fost la Florica Bagdasar, Dina Cocea etc.,) și Belu insistă ca Dna Manuilă să semneze acest manifest dar tov. dela U.P., au fost contra și nu m'am dus. Tot el a trimis-o de fapt pe Lena (pe care o cunoșteam vag și dinainte) ca să-mi propună să lucreze cu mine la U.P..

A urmat plecarea la Moscova, Andrei spunându-mi că a

insistat să mă poată lua și pe mine pentru a-mi face o plăcere și eu am fost fericită că mă ia cu dânsul, luându-mi angajament în același timp, față de România Liberă, de a scrie un reportaj mai larg, lucrul pe care l-am și făcut.

Sentimentele mele erau în primul rând de curiozitate apoi după o mare încordare ele s'au amestecat și cu sentimente de frică față de această "mare necunoscută" și oarecum de suspiciune în ceea ce privește primirea delegației noastre, care reprezenta încă inamicul. Probabil că această frică se datora influenței diferitor dubii politice și a relatărilor lui Andrei din trecut precum și a diverselor cleветiri a unor oameni care plecaseră în 1940 în Bucovina și s'au întors de acolo decepționați (elemente evreești, mic-burgeze, care au plecat de la frica legionarilor și care nu s'au putut încadra). Totuși atitudinea celor din delegație față de Uniunea Sovietică și față de cele văzute la Moscova m'a enervat îngrozitor și fără a-mi permite prea mult și acolo unde ei îndrăzneau să se exprime eu i-am combătut sincer. De altfel, cât am fost de față și Andrei își bătea joc de ei spunându-le că în față. În special atitudinea lui Vișoianu m'a revoltat, care stătea ursuz și enervat aproape tot timpul și lucrul acesta i l-am spus și lui Andrei. În ceea ce mă privește pe mine, eu nu m'am preocupat prea mult de delegație și de tratative deoarece vroiam să văd cât mai multe, să fac un reportaj cât mai bun, cu toate că seara, când Andrei îmi comunica unele din nemulțumirile lui, eu mă lăsam impresionată de ele și eram de acord cu el.

Această atitudine a mea, caracteristică pentru întreaga epocă de după 23 August, dovedește un mare grad de superficialitate, de lipsă de consecvență politică, de neînțelegere a răsunetului care îmi revenea în calitate de soție a lui Andrei, cu alte cuvinte de lipsă de conștiință și comportare comunistă. La baza lor stătea însă desigur o lipsă de dragoste și simpatie necondiționată față de Uniunea Sovietică, o dragoste și admirație pentru tot ce venea din U.S., care exista la mine până în 1935 și care cu timpul s'a transformat în judecare chiar dăgănoasă a unor manifestări de acolo. Am admirat multe lucruri și oameni și am criticat tot atât de multe, manifestând o poziție tipică "Obiectivă" burgheză neținând cont de conținutul social al lucrurilor ci mai mult de cel formal, neținând cont prin ce a trecut această țară, acest orag și poporul lui și nepunând în cumpănă uriașul efort, încrederea și abnegația cu care a luptat (și pe care le-am admirat în tot ~~acest~~ decur-

sul războiului) față de unele lipsuri care erau fatale după război. Si nu m'am sfiit să comunic aceste critici, mai târziu acasă, unor oameni, ca Lena și Harry, oameni fără nicio conștientă cu mișcarea până atunci și pe care aducându-i în partid, așa fi avut obligația de comunistă de a-i influența în bine. Reportajul a fost totuși, în cea mai mare parte scris sincer și nu de conveniență.

În ceea ce-l privește pe Andrei, el era exclusiv preocupat de tratativele armistițiului, de întrevederile cu tovarășii de acolo (eu nu știu decât despre două întrevederi cu tovarășa Ana și cu o tăvarășe a cărui nume nu l-am reținut. El și-a exprimat față de mine nemulțumirea în legătură cu:

Comunicatele din ziare care vorbeau despre înaintarea trupelor sovietice ca într-o țară inamică și nu una, care a încetat să opună rezistență ci dimpotrivă îi desarma pe nemții;

Focurile de artificii și lovăturile de tun care s'au tras la Moscova pentru intrarea trupelor la București, ca și cum el ar fi fost un oraș cucerit, artificii care i-au fost arătate chiar de tov. Molotov la Kremlin, pentru (așa comenta Andrei) a-i da a înțelege cum privesc Rușii lucrurile;

Clauzele armistițiului, care i se păreau grele;

Faptul că delegația a fost reținută vreme îndelungată la Moscova până la semnarea armistițiului;

Faptul că tovarășa Ana nu i-a făcut o primire așa cum s'a așteptat el și nu s'a arătat atât de bucuroasă în urma celor întâmplare în țară.

Toate acestea i-au dat convingerea că Rușii nu sunt atât de mulțumiți de actul dela 23 August și că ar fi preferat să scape singuri România, pentru a putea motiva mai ușor impunerea clauzelor armistițiului. - Cât am putut observa eu, Andrei s'a sfătuit cu Vișoianu și cu Cristu asupra clauzelor armistițiului. În ceea ce privește cunoștința mea cu tov. Ana eu am avut impresia că nu mă privește cu simpatie, impresie care mi-a rămas și mai târziu la București (lucru pe care mi-l explicam atunci din cauza aspectului meu burghez-occidental) impresie care s'a răsfrânt asupra mea și am privit-o oarecum cu răceală și cu sfială și cu toate că aș fi vrut să repar acest lucru, să-i schimb părerea, m'am comportat față de ea tocmai pe dos decât o doream.

Andrei îmi spunea totdeauna despre dânsa că e foarte deșteaptă și că ei sunt în relații prietenești. Totuși cred că lui Andrei i-a fost oarecum frică de venirea tov. Ana în

București, deoarece în el începuse să se formeze ideea că Uniunea Sovietică își va impune politica cu forța aici și că tovarășa Ana va fi executoarea acestei politici.

Evenimentele care au urmat după întoarcerea noastră în țară ca: venirea tovarășei Ana și tov. Luca în țară, nealegerea lui Andrei în Secretariat, Conferința Partidului la care a fost prezentat doar ca avocat în procesele comuniste, faptul că la 24 Februarie a fost expus, după părerea lui și a noastră gloanțelor în piața Palatului, felul cum a fost înscăunat guvernul Groza, i-au confirmat lui Andrei părerea că Uniunea Sovietică și tovarășii din conducerea partidului care aplicau linia politică a Uniunii Sovietice, vor să-l dea deoparte, tocmai pentru că nu aveau încredere în sentimentele lui față de U.S. În același timp - plecând de la ideea că forma politică a țării noastre va continua să fie o bucată de vreme, mai îndelungată decât s'a întâmplat în realitate, o democrație burgheză, cu coexistența mai multor partide politice, că în orice caz până, dar și un oarecare timp după semnarea tratatului de pace cu Națiunile Unite, Uniunea Sovietică va colabora cu statele occidentale și va ține cont de părerile lor - el se baza pe popularitatea lui, ca suportul lui politic cel mai important și deci era convins de necesitatea de a fi folosit atât de către partid cât și de către tov. ruși pentru a juca un rol politic, pentru a atrage masele de alegători în alegeri (ca român și ca comunist care a jucat un rol important la 23 August, care se bucură de simpatie printre intelectuali și care are ~~xx~~ o presă mai bună în occident decât tovarășii care au fost în emigrație)

În acest sens el a fost încurajat de tovarășul Susai-kov. Mergând pe această linie politică și în dorința de a-și menține popularitatea el a ținut discursul de la Cluj, și-a publicat cărțile. Din cele ce se spunea acasă reșeau aceste păreri ale lui, dar tot așa el le prezenta acasă sub aspectul unor rivalități personale, tocmai având în vedere popularitatea lui, asta mai târziu când avea impresia că tov. Boănăraș lansează zvonul că el nu se mai întoarce în țară (de la Paris) că nu i se fac recenziiile cărților cu toate că tovarășii n'au obiectat atunci nimic împotriva conținutului lor și că nu a fost văzută cu ochi buni intrarea lui la Universitate. Tot din aceste motive, adică că el își creia o platformă de popularitate. Despre întâlnirea lui cu Pogoneanu și aceea cu Vișoianu (după ce nu mai fusese ministru) și despre care am știut din întâmplare, deoarece prima a avut loc la mama Lenei acasă și despre cealaltă i-am comunicat eu (despre conținutul discuțiilor el nu

mi-a spus nimic), eu mi-am închipuit că au un caracter informativ că Andrei vrea să afle părerile lor, dar nici decum de a pune ceva la cale. Stiu că avasese înainte de ruperea colaborării cu partidele istorice, contact mai strâns cu Vișoianu și că îl folosea pentru legăturile lui cu Palatul, legături ce le meținea în urma mandatului dat lui în acest sens de Partid. Dar tot așa eu știam că el folosește aceste legături cu palatul în scopuri personale și nepartinice, dintre care știam în mod concret doar una, aceea de a fi vorbit cu regele să refuze să semneze un decret în legătură cu cererea Rușilor, de a se da în judecată sau livra niște criminali de război. Aceasta era pentru mine singurul fapt deschis antisovietic a lui Andrei, pe care îl cunoșteam, deoarece, după câte știam eu, chiar dacă avea atitudini antisovietice, el nu le-a arătat niciodată deschis și nu a trecut la fapte, (nici la Moscova nici la Paris eu nu știu ca el să fi încercat să opună vreă rezistență în legătură cu clauzele armistițiului, cu toate că le considera grele).

Faptele pe care le consideram eu grave sau (fără a mi se părea grave) le consideram că ar putea părea suspecte și acele, despre cari Andrei mi-a spus că a fost întrebat și învinuit de tovarăși cu ocazia arestării, le-am discutat la Băneasa, enumerându-le atunci, Andrei dându-mi explicații pentru fiecare în parte și noi hotărând ca așele, pe care le presupunea Andrei că nu pot fi cunoscute de Partid, să le ascundem și în unele cazuri să nu le recunoaștem. Aceasta poate fi numită o înțelegere. Dar în ~~xxxx~~ ceea ce privește întrebările puse de tovarășii care-l anchetau atunci, el mi-a spus să spun adevărul așa cum îl cunosc. Dar acest adevăr îmi era mie prezentat de Andrei (și eu l-am luat drept bun) văzându-l atunci printr'o prizmă cu totul diferită decât cea de astăzi. Deaceia eu în cele mai multe cazuri, la întrebările puse mie (cu toate că ascundeam altele pe care le știam, dar de care n'am fost întrebată) eu am avut impresia că nu spun decât adevărul și n'am avut curajul să mint conștient, decât atunci când am fost întrebată despre relațiile mele cu Harry. (Aceasta și pentru că Andrei să nu afle nimic). În declarațiile mele despre Lena, Belu, Harry, etc., am dat relatări cu totul incomplete și neesențiale, din lipsă de sinceritate și curaj, din lipsă de gândire politică, din lipsă de bănuială, din superficialitate, și din lipsă de bunăvoință de a scormoni tot trecutul și toată atitudinea lor, din dorința de a-i apăra.

I. Invinuirile aduse de tovarăşii care îl anchetau.

1. Betea fiind arestat a vorbit despre pregătirea unei fugi în străinătate, pe care a discutat-o cu Andrei, precum şi despre intenţia lui Andrei de a nu se mai întoarce de la Bruxelles. La întrebarea mea, Andrei mi-a răspuns, că într'adevăr Betea i-a propus aşa ceva şi că el i-a răspuns că o să se gândească pentru a scăpa de Betea, de care ar fi vrut să se descotorosească, dar că nu a avut de gând să plece efectiv. Nu mi-a spus atunci când a discutat acest lucru şi nici că a vorbit cu el în mod concret despre un anumit avion, care trebuia să fie pilotat de Max Manolescu, pentru care Andrei ar fi trebuit să plece întâi la Arad şi care trebuia să zboare spre Noua Zeelandă. Acest lucru l-am aflat pentru prima oară de la tovarăşul Ranghet care mi-a arătat o declaraţie de a lui Andrei în acest sens şi dacă nu aş fi recunoscut scrisul lui Andrei, nu mi-ar fi venit să cred acest lucru). Când întorcându-mă la Băneasa l-am întrebat despre cele scrise în declaraţie, el mi-a spus că într'adevăr Betea i-a propus acest lucru şi el a acceptat sau i-a spus că se va gândi, pentru a scăpa de el. Eu i-am spus că această explicaţie este foarte neverosimilă şi l-am întrebat de ce nu mi-a spus şi mie acest lucru, când am fost pentru prima dată la Băneasa împreună. El mi-a răspuns că oricât de neverosimilă ar părea explicaţia, lucrurile s'au întâmplat aşa, că dacă ar fi avut într'adevăr de gând să pună în practică acest lucru, l-ar fi discutat şi cu mine şi că nu a vrut să-mi spună acest lucru când am fost împreună la Băneasa, ca să nu-mi îngreuneze situaţia, dacă ~~mi-ar~~ cumva voi fi întrebată. Nu mi-a spus că ar exista vreo legătură între fuga lui Manuilă şi acest plan şi nici mie nu mi-a venit în gând să fac această legătură decât aici, cu toate că, cred, dar nu sunt sigură, numele lui Max Manolescu a fost pronunţat de Andrei atunci când mi-a vorbit despre păţania lui Betea cu maşina americană. Această păţanie am aflat-o de la Andrei şi de la Ileana Popescu (care o ştia de la nevasta lui Duşescu) atunci când s'a întâmplat dar nu mai reţin luna, în toamna lui 47. Andrei mi-a povestit această întâmplare ca ceva care nu l-ar privi pe Betea şi pe dânsul numai în măsura în care e neplăcut pentru el, deoarece se cunoşteau legăturile lui cu Betea. După ce, peste câţiva vreme am aflat că Manuilă a fugit dar că Betea s'a ascuns (fie de la Andrei, fie de la Ileana Popescu) Andrei mi-a dat să înţeleg că regretă că Betea n'a plecat, pentru că astfel ar fi scăpat de el şi mi-a spus, că nu a vrut

să plece pentru a nu-l părăsi pe Andrei. (Aici ași fi trebuit să fac o legătură între această plecare și Andrei, deoarece aceasta dovedea că de fapt Betea n'a vrut să plece fără Andrei dar acest gând nu mi-a trecut prin minte atunci, ci abia acum).

Când eu, aflând despre această pățanie, mi-am exprimat indignarea față cu Betea, cum a putut să facă un asemenea lucru, negândindu-se, că îl compromite pe Andrei, la care, cum spunea el ținea atât de mult, Andrei mi-a răspuns că Betea, fiindu-i recunoscător lui Manuilă, pentru felul cum s'a purtat cu el în timpul lui Antonescu și fiind legat de Manuilă ca fiind șeful lui dela Statistică a vrut să-i dea o mână de ajutor. Eu m'am alarmat atunci mult mai mult, decât părea a fi Andrei, prevăzând din aceasta urmări grave pentru Andrei și deoarece ~~și deoarece~~ discutase de mai multe ori, dar niciodată în mod concret, atunci când Andrei era în panică în legătură cu viitorul lui, despre o eventuală necesitate de a se salva, e posibil ca eu să fi pus și atunci această problemă sau că, cu această ocazie, i-ași fi spus, că ar fi fost mai bine dacă rămâneam la Bruxelles.

În orice caz nu m'am gândit în mod concret la plecare (deoarece nici nu rețin o asemenea conversație) și deoarece în afara momentelor de panică de care eram câteodată cuprinsă în urma vreunui eveniment sau vreunei relatări din partea lui Andrei, care lăsa să se întrevadă unde o să ajungă până în cele din urmă, eu nu am avut dorința personală să plec, deoarece eram pasionată de munca mea și nu vedeam nicio perspectivă în emigratie, ci doar o infundare pentru totdeauna în mizerie și o rupere definitivă cu țara și cu cauza pentru care am luptat, în doar pentru a ne salva viața. De altfel Andrei a știut - ca totdeauna - să mă liniștească, spunându-mi că a vorbit cu tov. Teohari despre întămplarea cu Betea și eu, în superficialitatea mea, nu m'am mai preocupat de ea după câteva zile. Am mai aflat dela Andrei că Betea, fiind ascuns a trimis după niște bani la Torosian sau Rupenian. Nu știam că Andrei ar fi avut legături cu Betea și după ce s'a ascuns, dar știam că a vorbit cu Colopența.

În legătură cu învinuirea tovarășilor, că noi am fi avut de gând să nu ne mai întoarcem dela Bruxelles, discutând acest lucru cu Andrei la Băneasa, el mi-a spus că eu știu prea bine că nu a fost vorba niciodată despre așa ceva, că dacă ar fi avut asemenea planuri le-ar fi discutat și cu mine, ar fi făcut vreo pregătire. Deasemenea noi am discutat că și Lena, dacă va fi arestată, va putea dovedi, că nu s'a pregătit niciodată de plecare. Într'adevăr așa cum a decurs întreaga călătorie- dela

anunțarea lui Andrei la Mangalia (unde ne aflam) că plecăm, reținerea camerei acolo, asigurarea dată lui Harry că nu stăm mai mult de două săptămâni, apoi găsirea la Bruxelles (unde am fost într'adevăr mai mult singură sau cu Torosian, Andrei fiind ocupat) plecarea la Paris, unde întâlnind-o pe mama și văzând-o bolnavă am rugat-o să nu stea prea mult la fratele ei și să vină mai repede acasă, reîntorcerea la Praga, unde Lena aranjase diferite vizionări în legătură cu Teatrul de Păpuși - nu a fost vorba vreodată între noi despre o rămânere acolo. Dar faptul că el a făcut un aranjament telefonic cu Mioga, (lucru despre care am fost întrebată în Jianu și despre care nu știam) și la care, întorcându-mă la Băneasa și întrebându-l pe Andrei, el mi-a răspuns, că într'adevăr promisese să dea un asemenea telefon dacă ar fi avut de gând să rămână la Bruxelles, dar că nu l-a dat tocmai pentru că nu s'a gândit să rămână și faptul că a discutat cu Lena acest lucru, dovedește că el avea asemenea gânduri, dar nu mi le-a comunicat mie. Ba întorcându-mă la Băneasa, el mi-a repetat că nu avrur să plece, că și tovarășii sunt convingiți de acest lucru și nu mi-a vorbit de nici un fel de întrevvedere avută în acest sens la Bruxelles. În legătură cu plecarea lui Lena la Bruxelles, ea l-a rugat să-i facă rost de pașaport până la Praga deoarece Gros, care spunea că o iubește, o roagă de mult să se întâlnească cu dânsul și deoarece noi vorbisem mai de mult că am dori să mergem la Praga pentru teatrul de păpuși, aceasta a fost o ocazie bună. Eu personal m'am gândit, că nu va face (față de lume) o impresie bună că ea merge cu noi, dând totemai loc la bârfeli, dar n'am spus nimic lui Andrei ca să nu apar egoistă. Deoarece în general Lena făcea un mister din legăturile ei cu Gros (nu mi-a arătat niciodată o fotografie sau scrisoare de a lui ea ne gândindu-mă la altceva decât la o legătură sentimentală și în general nefiind o persoană curioasă, n'am întrebat-o mult despre întrevvedereea lor. Ea mi-a spus doar că s'a schimbat, că ea s'a instrăinat de el, că el e preocupat numai de probleme științifice, că, cred, i-a dat ceva bani ca să-și plătească găsirea la Praga. Eu am întrebat-o dacă știe despre prietenia ei cu noi și ea mi-a răspuns că da, nu numai de la ea dar de la Zvezdel Barbu și soția acestuia cu care Gros (cu ultima) era încă prieten din România. Știu că, odată am discutat cu Andrei sau cu Lena spunând despre Gros că probabil a făcut în timpul războiului servicii englezilor deoarece a putut să plece din Palestina în Anglia (lucru care nu era atât de ușor) dar nu m'am gândit că poate fi

un spion și acum, folosind întrevăderea cu Lena pentru aceasta, cu atât mai mult că Lena mi-a spus că sta mai tot timpul la Cambridge și nu vine decât rar la Londra (probabil pentru conferințele care le ținea la Radio). Lena vorbea despre Gros cu prietena ei Bălan, care îl cunoștea și ea pe Gros. Când am hotărât să nu vorbim despre întâlnirea lui Lena cu Gros la Praga, am făcut-o pentru a nu-i face un rău lui Lena și pentru ca acest lucru să nu pară suspect, deoarece - atunci la Băneasa-tovarășii au pus problema legăturilor lui Andrei cu Americanii.

Dar nu m'am gândit că la baza acestei întâlniri ar putea sta altă legătură decât de natură sentimentală. M'am știut că Lena l-ar fi întâlnit pe Gros cu ocazia călătoriei ei în Turcia în 1946.

În legătură cu discuțiile între Andrei și mine despre o plecare în străinătate înainte de Februarie 1948, adică înainte de demisia lui Andrei, ele s'au produs cu ocazia unor momente de panică și eu țin minte doar că discutând despre o posibilitate de existență în străinătate, Andrei spunea că ar avea ceva bani, din care am putea trăi un an (știam că avea valută străină și aur la noi în casetă) și mai spunea că l-ar putea ajuta Torosian și s'a gândit și la Bretzel în Italia. În același timp spunea că lui i-ar veni mult mai greu decât mie să-și câștige existența, deoarece nu are nicio meserie și nu posedă suficient de bine limbi străine. Nu am vorbit niciodată despre un plan concret.

II. Betea fiind arestat a vorbit despre întâlniri pe care le-a avut Andrei cu americanii la o recepție oficială. La întrebarea mea, Andrei mi-a spus că aceasta este o prostie, că dacă ar fi vrut să aibă asemenea întrevăderi nu le făcea la recepția dimpotrivă a căutat să nu aibă nici un contact cu ei în legătură cu casa pe care ei o închiriaseră pentru legăție prin Ministerul de Justiție, el a aranjat lucrurile în așa fel încât plata chiriei să se facă prin intermediul lui prin ce altă cale, tocmai pentru a evita contacte permanente între legăția americană și oamenii din Minister. În legătură cu aceasta eu mi-am adus aminte de întrevăderile cu Madison și Roberts la Lena și cu Madison la Paris. Am hotărât să nu spunem nimic despre aceste întrevăderi, care puteau părea suspecte, dar care după știrea mea (deoarece am fost de față, nu știam că Andrei s'ar fi întreținut cu ei înaintea venirii mele despre altele) aveau un caracter cu totul inofensiv. Am hotărât să nu spunem nimic despre aceste întâlniri, deoarece Andrei presupunea că nu se va

afla despre ele, dat fiind că nici Belu nici Lena nu aveau interesul să vorbească despre ele. Belu ne-a vorbit înaintea acestei întâlniri despre Madison ca despre un simpatizant comunist, iar pentru noi legăturile lui Belu cu americanii nu erau suspecte, deoarece noi știam că el avea o misiune pe această linie.

Despre Roberts însă, Andrei mi-a spus după întâlnire câteva zile sau săptămâni mai târziu că aflase că face parte din serviciul de informații și că trebuie să se ferească de el. Nu știu dacă ne-am adus aminte tot atunci la Bineasa de invitația pe care am acceptat-o la doamna Bragadiru, unde a fost de față și Scyler; știu însă că atât la această invitație cât și la cele acceptate cu Bruher noi nu ne-am ferit de nimeni, agentul era la curent cu ele și le-am acceptat doar din ușurință, din lipsă de bănuială și în același timp, cum am mai spus, din curiozitate de a sta de vorbă cu acești oameni pe care nu i-am considerat ca dușmani - ceea ce erau de fapt - și pentru că Andrei dorea să aibă o presă bună la ei.

III. În legătură cu arestarea lui Betea, Andrei s'a exprimat, atunci când l-am întrebat dacă este un provocator, că el nu crede acest lucru, dar că probabil, fiind bătut, a vorbit și că ar fi putut vorbi lucruri mai grave (referindu-se la conversațiile lor cu caracter naționalist și antipartinic) ale căror conținut nu-l cunoșteam deoarece în cea mai mare parte n'am fost de față, dar al căror caracter îl cunoșteam din relatări de a lui Andrei și din crâmpes de conversații cu Betea. Andrei știa că nu-l pot suferi pe Betea și că sunt împotriva relațiilor lor și evita să discute cu mine în contradictoriu.

IV. În legătură cu arestarea lui Micoș, Andrei nu mi-a dat amănunte, spunând doar că a vorbit tot ce a avut în burtă, povestind și despre o masă care a avut loc la noi cu ocazia victoriei în alegeri și la care au participat toți ceilalți care l-au ajutat pe Andrei în județul Arad (Andrei spunea că ei i-au fost de mare folos în aranjarea voturilor). Eu cred acum că Andrei, având suspiciunea că Partidul nu-l va ajuta, deoarece se simțea mereu persecutat, a vrut să se bazeze pe proprii lui oameni) precum și Harry, în Micoș menționând cu această ocazie și despre relațiile mele cu Harry. Cred să-mi aduc aminte acum, ca Andrei mi-a spus atunci și că Micoș ar fi vorbit despre o înțelegere cu un telefon pe care trebuia să-l dea Andrei dela Bruxelles. Așa că cele spuse de mine în pagina nu corespund adevărului, dar am impresia, că Andrei mi-a spus atunci că acest

lucru nu este adevărat. În orice caz eu nu l-am ținut minte, dar mi-a venit totuși în memorie acum. Eu am susținut că și Micașă trebuie să fie un provocator și mi-am adus aminte, că după demisia lui Andrei, Micașă mi-a trimis vorbă prin Edith Marcovici (pe care o cunoștea, deoarece Andrei l-a înșărcinată să se ocupe de pașaportul ei, ea având o viză pentru Argentina unde avea un frate - și căreia Andrei a vrut să-i facă un serviciu, deoarece îl găzduise în ilegalitate în 1936 și în primăvara lui 44) că ar fi bine să se vadă cu Golopenția, lucru pe care Andrei l-a refuzat. Știu despre un telefon sau o întâlnire a lui Andrei prin Lena cu Golopenția, după arestarea lui Betea, dar nu știam ce anume s'a discutat. Din lipsă de interes nu m'am gândit, că s'a discutat probabil ceva în legătură cu Betea.

V.-În legătură cu arestarea lui Rația, discutând cu Andrei, el nu mi-a vorbit despre legături pe care le avea cu dânsul și eu nu știam despre alc. Doar eu mi-am adus aminte, că în urma istorisirii mele, că Rația, lucrând la poliția economică are de aface cu pașatul dela Sinaia, unde l-am întâlnit, Andrei mi-a spus că l-a rugat pe Rația să-i scoată o carte (sau mai multe) cu dedicații date regelui și i-am făcut reproșuri lui Andrei că a procedat astfel, înșărcinând lucrul putând părea suspect cu toate că era normal să-i fi dat aceste dedicații din moment ce avea legături oficiale cu el. Faptul că a aflat dela mine unde lucrează Rația, m'a întărit în convingerea că nu are legături cu el.

VI. În legătură cu învinuirile aduse de tovarăși, că Andrei s'ar fi întâlnit cu Sandu Natanson, în mod conspirativ la biblioteca Arlus-ului pentru a se informa de scarta lui Belu, Andrei mi-a spus că acest lucru este adevărat (dealtfel îl știam și eu pentru că circulase zvonul că Belu a murit. Atunci când s'a informat, credeam că o face din prietenie pentru Belu, eu negândându-mă că Belu este arestat în legătură cu Andrei. Andrei mi-a spus că se adresase lui Sandu Natanson, deoarece știa că acesta are legături cu Internele. Cunoșteam legăturile lui Andrei cu Sandu Natanson încă înainte de 23 August, când Sandu Natanson ne duse de câteva ori cu mașina. Știu că el avusese legături cu Siguranța prin Zaharia, că Sandu Natanson l-a folosit pe Zaharia pentru a da informații Partidului, dar în același timp, știam, că asupra lui Natanson planează o suspiciune și că el a venit de mai multe ori la Andrei, cu care era în bune relații, după 23 August, pentru ca Andrei să-l aranjeze situația în Partid.

34

VII. În legătură cu învinuirea adusă de tovarăși, că Andrei ar fi vorbit cu Ralea, că nu va mai face parte din viitorul guvern și că i-ar fi spus că evoluția politică la noi s'a făcut într'un ritm mai rapid decât credea, Andrei a recunoscut că a vorbit într'adevăr cu el în acest sens, motivând că îl știa pe ~~Ralea~~ Ralea membru de Partid care avea legături mai strânse cu tovarășii din conducere. Eu m'am exprimat atunci despre Ralea că se poartă ca un denunțator.

VIII. Andrei mi-a spus că a fost învinuit de tovarăși, că ar fi avut legături cu Mannilă și la întrebarea mea, Andrei mi-a răspuns că nu l-a văzut pe Mannilă decât odată sau de două ori și asta prin sau în prezența tov. Bodnăraș, cu care știa Andrei, Mannilă avea legături.

II. Vorbind despre ceilalți oameni, care au fost arestați sau pe care îi presupuneam că sunt arestați în jurul nostru :

1. Despre Bela, Andrei fiind conștient de toate conversațiile antipartinice și antisovietice pe care le-a avut cu dânsul (nu le-am evocat sau repetat la Băneasa) a fost totuși sigur, că Belu nu va vorbi, deoarece aceasta nu este în interesul lui, Andrei spunea însă că nu poate crede că Belu e spion.

2. Ne-am mirat că Andrei n'a fost întrebat de tovarăși despre Torosian, Mie îmi era frică să nu fie întrebat în legătură cu încercarea lui de fugă, dar Andrei îmi spunea că efectiv n'are nici un amestec cu fuga lui, deoarece aflase despre ea abia după ce Torosian fusese arestat, crezându-l în timpul absenței sale la Mogogoia. Aceasta, știam corespundea adevărului în ceea ce privește încercarea concretă de a fugi (nu ne-a comunicat-o) dar în principiu noi știam despre preocupările lui de fugă, faptul că s'a sfârșit în acest sens cu Andrei că i-a promis chiar că-i va da informații concrete pentru a putea fi folosite la nevoie și de Andrei, fiind și eu de față. Cred că i-a transmis în legătură cu aceasta și ceva prin Rupenian o adresă sau alte date.

Și despre Torosian, Andrei spunea că nu va vorbi.

3. Presupunem și că Lena și Harry pot fi arestați. Despre Lena era mai mult ca sigur, deoarece nu apăruse nicio recenzie în ziare în legătură cu expoziția ei, care a avut loc atunci. Și despre Lena presupuneam că nu va vorbi (m'am gândit la banii pe care-i înmănasem, la întâlnirea cu Madison și cu Pogonaru, care au avut loc la ea și prin ea, la mama ei) deoarece aceasta ar fi împotriva intereselor ei. Iar despre Harry spunea că nu este

amestecat în nimic și nu știe mare lucru.

4.-În legătură cu arestarea lui Xenopol, eu mi-am adus aminte că Andrei mi-a povestit că a primit niște bani dela el pentru alegeri, prin intermediul lui Sandu Trotuș, fratele lui Pepi Leibovici, care locuia și, el în aceeași casă cu noi, pe care Andrei spunea că vrea să le folosească în alegeri, deoarece avea suspiciunea, că partidul, pentru a-l sabota nu-i va da bani suficienți. Stiu că nu a comunicat partidului despre acești bani. Eu presupuneam că Xenopol poate dezvălui acest lucru, deoarece în ultimul an era în relații de dușmănie cu Andrei, deoarece Andrei refuzase să transmită o scrisoare și bani în străinătate când am plecat la Paris. Andrei a spus că nu va recunoaște primirea acestor bani, deoarece nu i-au fost dați de Xenopol direct. Stiam că Andrei era în relații bune cu Xenopol (venea des la noi am fost invitați și odată la el acasă cu multă lume la începutul lui 45, masă la care între alții l-am văzut și pe Așnit și am fost și odată sau de mai multe ori la Pepi Leibovici împreună cu Xenopol. Stiu că Xenopol avea legături cu Așnit. Eu nu-l puteam suferi pe Xenopol, spuneam că e un boer infect, știam că vine cu intervenții pe care Andrei susținea că nu i le face, dar cred că plecarea lui Xenopol și a lui Pepi Leibovici s'a făcut prin intervenția lui Andrei. Tot Andrei îmi spunea că el are legături și cu tovarășii din conducere și că Partidul știe despre legăturile lui cu Xenopol. După ce s'a descoperit panamaul lui Xenopol cu Dimitriu, Andrei mi-a spus că a luat atitudine împotriva lui. Atât el, cât și Pepi Leibovici ne-au făcut câteva cadouri (mătasă pentru cămăși, fabricată la ei și cu ocazia zilei mele sau a lui Andrei, două tăvi de argint, iar Pepi Leibovici mi-a dat o stoffă făcută de cumnata ei pentru care n'a venit să ia banii.

III. Vorbind despre celelalte fapte grave a lui Andrei, eu mi-am adus aminte la Băneasa despre :

1. Un articol, pe care Andrei îl insiprase sau îl transmisese prin Xenopol la "Dreptatea" și în care se vorbea despre conflictul lui cu Partidul sau cu tovarășul Bodnăraș și din care rezeșea că Andrei va fi dat deoparte. Stiu că atunci când mi-a povestit despre acest lucru eu i-am spus că nu trebuia s'o facă dar Andrei mi-a răspuns că știe ce face. Nu-mi dau seama ce urmărea Andrei prin publicarea acestui articol (nu țin minte să-l fi citit) probabil pentru a face cunoscut opiniei publice că există tendință de a-l da deoparte și a zădărnici prin aceasta lucrul acesta. El a dat astfel în vileag dughanului și în mod tenden-

țios situația din partid, prin aceasta el a făcut direct jocul dușmanului împotriva partidului.

2. Relatarea, cu ocazia primei aniversări a lui 23 August, a evenimentelor dela 23 August unui ziarist, Masoff dela "Jurnalul" fără ținerea partidului și deco probabil nu pe linia interpretării evenimentelor dela 23 August, fixată de Partid.

3. Legăturile lui personale cu palatul și sfătuirea regelui de a nu semna anumite decrete cerute de Ruși. Eu țin în mod concret minte despre un decret în legătură cu judecarea unor criminali de război (dar nu știu despre ce criminali de război era atunci vorba). Știu că Andrei era împotriva judecării lui Maniu în calitate de criminal de război, spunând că acest lucru ar fi nepropagandistic din punct de vedere politic și știu că a încercat să împiedice acest lucru dar nu știu dacă l-a spus pe față Rușilor. Nu țin minte despre ce alte uneltiri, în legătură cu palatul mi-a fi vorbit Andrei. Știam că el nu ar fi fost mulțumit de numirea tov. Bodnăraș la ministerul de Externe, așa cum credea el că se va întâmpla, dar nu țin minte ca Andrei să-mi fi vorbit despre o uneltire în acest sens la palat.

4. Predarea unui plic de către mine Lenei, după demisia lui Andrei în 48, care conținea aur, valută, o fotografie sau mai multe cu Văginski împreună cu Maniu, Brătianu, Titel Petrescu și Andrei, precum și un album cu desene făcute de Lena, niște poezii făcute de noi la Plaiul Foi, câteva cărți dintre care una a lui Troțki. Documentul și cărțile, Andrei vroia să le păstreze pentru că au o valoare istorică.

La toate aceste întrebări ale mele, Andrei mi-a răspuns că nu vor fi aflate de partid, deoarece regele și Negel erau plecați, iar despre articolele publicate el nu credea că vor egi la iveală. Astfel am ascuns față de partid aceste fapte și deasemenea în primele săptămâni nu am avut curajul să le desvălui nici aici considerându-le foarte grave și dând astfel din nou dovada unei lipse de sinceritate față de partid, nevrând ca acuzațiile cele mai grave împotriva lui Andrei să pornească tocmai dela mine, dela soția lui. Acum, când îmi dau seama, că măsurile luate de partid împotriva noastră sunt pe deplin justificate și în folosul partidului și poporului din țara noastră și îmi dau seama cât de greșită a fost părerea pe care o aveam până la venirea mea aici, anume că suntem victime a unor împrejurări politice, sunt conștientă cât rău am fi pricinuit partidului prin tănuirea acestor fapte.

După Bănăasa noi nu am mai rediscutat toate aceste fapte și înocesc rugămintea să fiu crezută atunci când am afirmat că îmi este atât de greu să-mi reamintesc o serie de conversații și fapte după trecerea unui timp atât de îndelungat, eu având întregul sistem nervos desechilibrat.

Despre oamenii care ne înconjurau și despre legături.

Analizând relațiile noastre de prietenie, mi-am dat seama că nu e întâmplător faptul că am fost încongruiți de elemente nepartinice, dar fiind pe de o parte propria noastră atitudine nepartinică iar pe de altă lipsa de vigilență și judecata politică în ceea ce privește acțiunile și planurile dușmanului pe care de fapt în acea epocă nici nu-l judecam dușman. De aici prietenia cu Belu, despre care ne dădeam prea bine seama, că în unele privințe are o atitudine dușmănoasă față de partid, dar ale căror păreri în multe privințe le împărtășeam, fără a bănui însă că el ar putea fi însăși un dușman cu scopuri ascunse. Lena Harry, Torosian, apoi Betea, Ratiu, Golopenția, au fost de fapt introduși la noi tot prin Belu. Andrei, nepartinic bazându-se în activitatea lui pe Partid ci pe el însuși, a folosit acești oameni și s'a lăsat influențat pe plan politic și personal iar eu, neavând prieteni, m'am împrietenit cu Lena și cu Harry și deoarece ei au știut să-mi câștige încrederea și simpatia, le spuneam lor o mulțime de gânduri intime și discutam cu ei în mod nepartinic și chestiuni de partid. Nu bănuiam că relațiile între Andrei și Lena pot fi de altă natură decât pur prietenească, iar eu m'am lăsat antrenată în legătura cu Harry pe o pantă greșită, care n'a fost altceva decât o lipsă de stăpânire și superficialitate, pe care apoi, când mi-am dat seama că Andrei (care nu știa nimic) suferea și îmi făcea unele reproșuri din cauza comportării mele, am regretat-o și evitat-o.

Deste Belu, pe care l-am cunoscut prin Andrei în 1937 sau 38, și tiam trecutul lui și cu toată că aveam oarecari bănueli în timpul războiului, le-am uitat, gândindu-mă doar la ajutorul pe care i l-a dat lui Andrei și Partidului la 23 August. Știam de la Andrei că după 23 August el lucrează pentru ruși, ceea ce îmi explica relațiile lui cu americanii și îmi dădea deci convingerea că se bucură de încredere, având în vedere și activitatea lui anterioară pe această linie. El era făuritorul de "înalte teorii" politice la noi, care desigur nu erau partinice, dar în acea epocă linia partidului nu a fost clară pentru mine și considerându-l un om documentat l-am ascultat și luam drept bune unele din părerile lui, eu însumi neavând o gândire partinică. El colporta ști-

ri antisovietice, pe care le deținea dela cumnata lui și dela Ilie Constantinovski despre lipsa de libertate de gândire în U. Sovietică. El vorbea despre slăbirea Uniunii Sovietice după război și deci despre necesitatea de a colabora vremelnic cu Americanii. El îi dădea lui Andrei date statistice în legătură cu plățile armistițiului, din care reținea că se plătea mai mult decât era stabilit, acest lucru l-a făcut și la Paris (dar eu nu știam nimic concret despre ele). El ar fi vrut să plece ca consilier economic în străinătate, dar nu cred că Andrei l-a sprijinit în această direcție. El îi făcea critica cărților lui Andrei, înainte ca Andre să le fi prezentat la Partid. El a criticat de față cu mine rezoluția cu privire la cartea lui Alexandrov; tot el mi-a dat să citesc la Paris cartea lui Kōstler "Zero et l'infini" comentând-o apoi cu mine. De față cu dânsul și cu ei noi am vorbit în mod nepartinic despre tovarășii din conducere sub formă de bârfe. Socotindu-l un om bolnav de hipertrofia eului, un spirit de contradicție căruia îi plăcea să vorbească și să bârfească mult, nu l-am luat prea în serios și am dat discuțiilor noastre mai mult un caracter de glume. Aceste glume erau însă de multe ori pline de venin împotriva liniei, partidului, ceea ce m'a făcut să-mi dau seama pe ce pantă alunecăm și să mă exprim "că vom ajunge cu toții în Siberia". Când a fost exclus din Partid, așa cum prezenta el lucrurile, eu l-am considerat neîndreptățit. Am fost de față când, după excludere el fiind în panică, Andrei i-a dat sfatul să plece și eu m'am gândit sau exprimat că aceasta ar fi singura soluție pentru el. Tot așa, deoarece după excludere nu mai venea pe la noi, l-am întâlnit odată sau de două ori, în urma rugăminții lui la Lena. (Acest lucru l-am enumerat la Băneasa când am trecut în revistă faptele noastre negtuite de Partid). Eu am istorisit de față cu Belu întâmplări din viața de partid. În general eu îl consideram pe Belu mai mult prietenul lui Andrei, așa cum îi consideram pe Lena și pe Harry prietenii mei, pe care Andrei îi tolera. (Am văzut deci și aici complet greșit). Belu însă spunea că se înțelege bine cu mine, ceea ce poate fi o dovadă a comportării mele antipartinice.

Întâlnirea cu Madison a avut loc din inițiativa lui și tot el ne-a propus să ne plimbăm cu Madison la Snagov (lucru pe care nu-l țin minte dacă a avut loc sau dacă nu confund această plimbare cu una cu Bruher. Tot Belu ne-a transmis o invitație la Rică Georgescu, pe care am acceptat-o (Andrei spunându-mi mai târziu cum a putut fi atât de ușuratic).

Dacă Belu a fost într'adevăr spion, el a avut, grație compor

tării noastre, toate posibilitățile să-și facă meseria noi neobser-
vând față de el nici un fel de vigilență sau de disciplină de
partid, nebănuind că el ar putea fi așa ceva.

Despre Lena știam că înainte de 23 August, a găzduit în
urma recomandăției lui Belu, o tovarășe și pe tov. Bender în ilegali-
tate. Am aflat, după împrietenirea noastră, că avusese legături cu
Gros, în trecut, pe care l-a condus la Istanbul când el a plecat
în Palestina în timpul legionarilor, ea renunțând să se mărite cu
el din cauza mamei lui. Știam că era în corespondență și după 23
August cu el (ea avea grijă de casa lui, care a rămas goală sau în-
chiriată). Știu că la începutul lui 45 ea a primit o scrisoare de la
Gros printr'un colonel sau căpitan Green, pe care ea ~~mă~~ ^{mă} l-a arătat
(nu țin minte să mă fi prezentat) într-o sală de teatru și că
atuncea când legăturile poștale cu Anglia nu funcționau încă, a ma-
primit niște scrisori de la el tot prin legăție, nu știu prin cine.
Eu i-am dat sfatul să nu se mai ducă la legăție. Pe acest Gros
(despre care ne-a spus de mai multe ori că o roagă să se mărite cu
el, dar că ea ~~nu~~ e nedecisă în această privință) îl cunoștea atât
Belu cât și Harry, soții Bălan, soția lui Zvedei Barbu. Ea nu prea
mi-a vorbit despre dânsul, făcând un fel de mister din această le-
gătură, dând impresia că nu vrea să vorbească de față cu Harry des-
pre el. Știu însă că avea legături cu un fost contabil sau funcțio-
nar de a lui, cu care spunea că discuta chestiuni în legătură cu
administrația casei. Tot de la Lena știam că era înainte de 23 Aug.
prietenă, între alții, cu Mircea Vulcănescu, Pogoneanu, Mihai Pop,
Neamtu, Mircea Manolescu, Stahl, etc., adică un grup, care a lucrat
sub Gusti la Serviciul Social unde lucra și Lena și Harry. Ea mi-a
spus că a luat odată sau de mai multe ori parte la mesele la care
se întruneau din când în când susmenționații, fără Mircea Vulcănes-
cu, mese la care de obicei lua parte Harry și mi se pare câteodată
și Belu. Nu știu ce se discuta acolo. La dânsa veneau câteodată o
funcționară de la legăția cehă, Melanova și un consilier tot de la
legăția cehă, care erau prieteni cu sora ei Bliza. Noi nu i-am vă-
zut niciodată acolo, dar în 1948, mergând la legăția trimisă de
USASZ în legătură cu strângerea de material pentru copii, Lena
mi l-a prezentat pe acest consilier. Am schimbat două vorbe și nu
l-am mai văzut niciodată. Știu că atât el cât și ea fuseseră în
timpul războiului în emigrație la Londra. Lena spunea că acest
consilier îi face curte, dar ea susținea acest lucru și despre
Gavrilov și despre Betea și o serie de alți oameni. După ce lucra-
se cu mine, o bucată de vreme, la U.P., când s'au deschis larg por-
țile Partidului am recomandat-o în partid, cu toate că ea avea

unele govăneli la început. Apoi a avut o atitudine pasivă, de eschivare față de munca de partid, dar când i se cerea ceva pe linie plastică (ziar de perete, expoziții, tablouri, etc.) ea le făcea cu multă conștiințiozitate. Când eu îi făceam observații, să se ducă la ședinte, etc., ea se supăra făcându-mi chiar reproșuri decă am dus-o în partid, deoarece ea vrea să lucreze și să fie lăsată în pace. (Nu a avut ambiția să ocupe vreo funcție și de multe ori îmi făcea același reproșuri și în legătură cu teatrul de păpuși. Eu simțeam că ea nu vrea să fie sub tutela mea și evitam asemenea discuții. De multe ori ea și chiar Andrei îmi făcea reproșuri că sunt prea activă, că-mi iau prea multe sarcini în partid având în vedere și ocupația mea în afară de partid. Am criticat de multe ori față de dânsa anumite lucruri de care mă loveam în munca mea de partid, decăciun împreună cu Harry pentru că eram amândoi în aceeași organizație, m'am exprimat față de toate problemele artistice, în care adoptam o poziție formalistă (broșura lui Kemenov, pictura sovietică, unele concerte sovietice, felul cum s'a pus problema picturii la noi, despre cărți etc., față de ea, discutam cu toții împreună diferite probleme de ideologie și problemele politice cum le privea Andrei precum și poziția lui Andrei în Partid în mod nepartinic. Nu țin minte să-i fi dat Troțchi "Mein Leben" (care într'adevăr se afla la noi în bibliotecă) s'o citească deoarece n'am citit-o nici eu. Cred că i-am dat-o în păstrare, în ziua în care i-am adus plicul împreună cu alte cărți trimise de Andrei. M'am exprimat în seara abdicării regelui ca și Andrei cu regret despre acest ~~mare~~ eveniment, așa cum s'a întâmplat socotind că aceasta înseamnă un pas spre rusificare și spre pierderea independenței naționale, fiind în contradicție cu dânsa, care se plasa pe o poziție cosmopolită. Am avut și discuții vehemente în care eu apăram linia partidului, ea spre exemplu în chestiunea politicii duse de Partid la Căminele culturale, unde ei criticau linia partidului, tot așa cum îl atacam pe Neamțu ca reacționar iar ei îl apărau. Lena a fost aceea, care l-a împins pe Harry să aibă ambiția de a fi directorul Fundației, consilier cultural în străinătate. Ea împreună cu Harry mi-a făcut reproșuri dece l-am sfătuit pe Harry să intre în Partid, deoarece astfel el va trebui să sacrifice "obiectivitatea" muncii lui științifice. Ea a fost inspiratoarea închirierii casei lui Manuilă la Snagov și tot așa inspiratoarea construirii casei dela Snagov, ea a fost inspiratoarea manopereilor bănești, pe care le făcea Andrei printr'ansa sau prin tatăl ei, inclusiv schimbarea banilor în Turcia și cumpărarea locului dela Poiana de către Moisil, deoarece se pricepea în

aceste chestiuni și îi plăcea să aibă bani și să trăiască bine, lucru care nu m'a preocupat și la care nu m'am priceput niciodată.

De aceea Andrei se sfătuia în toate aceste chestiuni cu ea și nu cu mine. Ea i-a recomandat lui Andrei la minister și mie la teatrul de păpuși diferiți oameni, fără importanță: dactilografa, un șef de garaj (pe Bălan) pe vărul ei Lega, ca procuror, o magistrată, pe Lucia Demetrius ca funcționară a ministerului, mie administratorul Tudor dela teatrul de păpuși, ea fiind o persoană activă și cu multe legături. Lena a avut legături și cu o doamnă Gros, soția unui evreu care a colaborat cu nemții și care a fost achitat (nu prin intervenția lui Andrei) și care prin Lena, noi ne vrând să acceptăm) dar în urma insistenței lui Lena am primit fără să cunoaștem, ne-a trimis un serviciu de sticlă și flori. Andrei a folosit-o pentru schimbul banilor, pentru corectarea unor manuscrise, pentru a-i face legătura cu Pogoneanu cu Golopența și ea știa cam tot ce se petrece la noi în casă. Ne având nici o bănuială că ar putea exista legături între ea și Andrei, deoarece Andrei se exprima în legătură cu ea față de mine, în mod defavorabil, despre caracterul ei de interesată și intrigantă, despre sentimentele ei de invidie față de mine, iar ea dădea impresia că nu o interesează bărbății, credeam că ea le face toate astea din prietenie dar și din interes personal (pentru a se face indispensabilă și a folosi prietenia cu noi în avantajul ei și a lui Harry (magicianul, casa dela Snagov, etc.) Ea se erija într'un fel de tutor al nostru al tuturor, iar din punct de vedere politic eram cu toții influențați de Andrei dar ea colportă diferite vești pe care le deținea dela oamenii cu care venea în contact. Ea, nevenind în general în contact decât cu tovarăși din partid sau cu oamenii din atelierul de păpuși sau dela teatrul național (cu care nu discutam decât probleme profesionale) nu aflam asemenea vești decât dela Lena, Harry, Andrei, Belu, în schimb, pornind dela un punct de vedere politic și ideologic greșit, făceam comentarii care erau de multe ori cu totul nepartinice, de multe ori stângiste, de multe ori de dreapta. În legătură cu călătoria ei în Turcia eu știam, că a făcut-o din dorința de a călători, de a câștiga bani cu expoziția și de a o vedea pe sora ei Meisil. Nu mi-a spus niciodată că l-ar fi întâlnit pe Gros acolo. Mi-a spus doar, că, între altele a întâlnit-o pe Dna Fuad, soția fostului ministru egiptean în București, cu care era împrietenit Harry. Ea mi-a spus că a fost privită cu suspiciune de toți diplomații țărilor imperialiste, că fiind din România și i-a criticat pe Turci și politica lor.

În timpul șederii noastre la Paris în 1946 Poulopol și cu Nicolau veneau des pe la ea și i-au inspirat probabil scrisoarea, în care ne scria să ne întoarcem mai repede, cu ea fiind și Harry și Betea de față, m'am sfătuit când am hotărât să mă duc la tov. Teohari în legătură cu casa lui Manoilă, dar eu nu m'am dus cu nici un gând ascuns, ci pentru că eram revoltată și alarmată în acelag timp de cele întâmplate și ași fi vrut ca tov. Teohari să mă sfătuiască ce am de făcut, deoarece nici nu bănuiam despre vreo legătură între Andrei și Manuilă. Lena mi-a propus să închiriem casa lui Manuilă la Snagov prin intermediuul sorei ei, care lucra cu Doamna Manuilă și tot prin sora ei plăteam chiria. Eu am văzut-o pe dna Manuilă odată când ~~am~~ tot prin intermediul Lenei a venit la teatrul de păpuși ca să-mi vorbească despre paznicii dela vilă și plata lor, despre niște cireși pe care vroia să le culceagă la vilă în absența noastră și pentru a mă întreba când plecăm în concediu și pentru cât timp și dacă ea, în timpul cât lipsim noi se poate folosi de vilă pentru mama ei sau a lui, care era bolnavă.

Eu i-am dat această permisiune, cred că aceasta s'a întâmplat în vara anului 1946. Altceva n'am vorbit. Stiu însă că după arestarea lui Maniu, sora lui Lena l-a întrebat pe Andrei, din partea doamnei Manuilă, care este situația lor. Nu știu ce răspuns i-a dat Andrei. Nu știu dacă am discutat vreo dată despre o eventuală plecare în străinătate cu Lena înainte de congresul de unificare. După cum am aflat la confruntare, Andrei a vorbit cu ea despre acest lucru la Praga. Stiu însă, că am discutat în mod teoretic, cred, după congres, despre necesitatea, dacă am pleca noi, de a-i lua cu noi, deoarece altfel ar avea de suferit. Afându-ne odată în mașină (nu știu ~~dacă~~ dacă în drum spre Predeal sau spre Ritești, Lena a spus, dar mai mult în glumă, că am putea pleca la Predeal și de acolo să-l forțăm pe șofer și pe agent să meargă cu noi mai departe până la graniță. A fost doar o vorbă lansată, asupra căreia nu ne-am oprit, deoarece Andrei și cu mine n'am avut intenția efectivă să plecăm și nu cred că Lena și Harry să fi avut această intenție. În lunile care au urmat congresului PMR, când Andrei n'a vrut să primească pe nimeni acasă, Lena și cu Harry au hotărât să vină totuși la noi, deoarece nu ar fi părut normal, după ce fusesem atâta vreme împreună, să întrerupă relațiile cu noi și deoarece - spuneau ei - nu vor să ne părăsească în momentele cele mai grele.

Despre Harry știam din trecutul lui că a fost în

timpul nemților ascuns la tatăl lui Dorica Bălan în județul Gorj. Nu mi-a spus niciodată, că în acea epocă ar fi dat informații siguranței. Am aflat apoi, din povestirile lui și ale lui Lena, că era înaintea de război prieten cu doamna Fuad, soția ministrului Egiptului și că tot atunci, în calitate de folclorist (dar se pare că a avut și relații personale) a făcut o călătorie cu o reporteră fotografică Miller, care a venit și în 1945 în țară și pe care Harry mi-a prezentat-o odată la atelier. Deoarece a fost și la Londra cu ocazia unui concurs de jocuri țărănești, avea relații printre artiștii și folcloriștii dela Londra, el vorbindu-mă despre o folcloristă bătrână și despre un colecționar Penrose, care ar putea să-l ajute dacă ar pleca la Londra. Deasemenea el mi-a spus că doamna Fuad l-ar ajuta, dacă ar pleca în Egipt. El mi-a spus că s'a gândit să plece din țară atâta vreme cât i-a fost frică, că Brăiloiu, fostul director al Arhivei de folclor, refugiat în Elveția în timpul nemților sau cu nemții s'ar putea reîntoarce, deoarece l-a exploatat ani de zile și nu mai vroia să se lase exploatat. Aceasta a fost la începutul lui 45. Având legături strănse cu Neamțu, el a fost numit de către Neamțu directorul arhivei. Deoarece știam că după 23 el a depus o activitate în cadrul sindicatelor sau al U.P.-ului, ocupându-se de coruri muncitorești, apoi, invitându-l la U.P. a ținut o conferință despre muzica lui Sostacovici și că avea legături cu tarafurile de lăutari și cu țărani din căminele culturale l-am sfătuit să intre în Partid gândindu-mă că-și va putea desfășura activitatea mai bine în cadrul Partidului și să-i fie de folos Partidului. În cadrul organizației de partid unde am lucrat o bucată de vreme cu Hary împreună, el era activ și cred și oarecum apreciat și se părea că s'a încadrat în muncă, după ce abandonase planurile de a fi consilier cultural în străinătate și în urma indemnului Lenci, - fără să ne-o fi spus vreodată, directorul fostei Fundații Regale, după demiterea lui Neamțu. Andrei nu avea păreri bune despre Harry, spunea că e neserios, că e laș și nici nu credea în capacitățile lui științifice, așa cum îl prezenta Lena. Nici eu nu credeam în capacitățile lui științifice (ceea ce simțea și Lena și Hary) dar credeam că este un om cu multă intuiție și talent, cu multă experiență și cu o memorie prodigioasă și că își face foarte bine meseria. Știu că a primit una sau două scrisori oficiale dela Londra în legătură cu chestiuni de folclor. Tot la el am întâlnit în 1947 un ziarist englez tovarăș, dela o gazetă comunistă, care venise în mod oficial în țară și care era entuziasmat de tot ce a văzut la noi. Am stat foarte puțin (nici nu știu dacă știa cine

timpul nemților ascuns la tatăl lui Dorica Bălan în județul Gorj. Nu mi-a spus niciodată, că în acea epocă ar fi dat informații siguranței. Am aflat apoi, din povestirile lui și ale lui Lena, că era înainte de război prieten cu doamna Fuad, soția ministrului Egiptului și că tot atunci, în calitate de folclorist (dar se pare că a avut și relații personale) a făcut o călătorie cu o reporteră fotografică Miller, care a venit și în 1945 în țară și pe care Harry mi-a prezentat-o odată la atelier. Deoarece a fost și la Londra cu ocazia unui concurs de jocuri țărănești, avea relații printre artiștii și folcloriștii dela Londra, el vorbindu-mă despre o folcloristă bătrână și despre un colecționar Penrose, care ar putea să-l ajute dacă ar pleca la Londra. Deasemenea el mi-a spus că doamna Fuad l-ar ajuta, dacă ar pleca în Egipt. El mi-a spus că s'a gândit să plece din țară atâta vreme cât i-a fost frică, că Brăiloiu, fostul director al Arhivei de folclor, refugiat în Elveția în timpul nemților sau cu nemții s'ar putea reîntoarce, deoarece l-a exploatat ani de zile și nu mai vroia să se lase exploatat. Aceasta a fost la începutul lui 45. Având legături strânse cu Neamțu, el a fost numit de către Neamțu directorul arhivei. Deoarece știam că după 23 el a depus o activitate în cadrul sindicatelor sau al U.P.-ului, ocupându-se de coruri muncitorești, apoi, invitându-l la U.P. a ținut o conferință despre muzica lui Sostacovici și că avea legături cu tarafurile de lăutari și cu țărani din căminele culturale l-am sfătuit să intre în Partid gândindu-mă că-și va putea desfășura activitatea mai bine în cadrul Partidului și să-i fie de folos Partidului. În cadrul organizației de partid unde am lucrat o bucată de vreme cu Hary împreună, el era activ și cred și oarecum apreciat și se părea că s'a încadrat în muncă, după ce abandonase planurile de a fi consilier cultural în străinătate și în urma indemnului Lenei, - fără să ne-o fi spus vreodată, directorul fostei Fundații Regale, după demiterea lui Neamțu. Andrei nu avea păreri bune despre Harry, spunea că e neserios, că e laș și nici nu credea în capacitățile lui științifice, așa cum îl prezenta Lena. Nici eu nu credeam în capacitățile lui științifice (ceea ce simțea și Lena și Hary) dar credeam că este un om cu multă intuiție și talent, cu multă experiență și cu o memorie prodigioasă și că își face foarte bine meseria. Știu că a primit una sau două scrisori oficiale dela Londra în legătură cu chestiuni de folclor. Tot la el am întâlnit în 1947 un ziarist englez tovarăș, dela o gazetă comunistă, care venise în mod oficial în țară și care era entuziasmat de tot ce a văzut la noi. Am stat foarte puțin (nici nu știu dacă știa cine

sunt și n'am ascultat decât cuvintele lui pline de laudă pentru înfăptuirile dela noi, Harry și cu mine susținându-l. Stiu că Josette Lazăr vroia să flirteze cu Harry, că a insistat s'o viziteze și astfel Harry a fost odată împreună cu mine la ea în casă la București (cred când mai era Bruer acolo) dar nu s'a discutat nimic politic sau personal, care ar fi putut să le fie de folos, dacă au fost spioni. Stiu că Harry a mai fost invitat singur la Josette Lazăr și mi-a istorisit că, fără să știe în prealabil, l-a întâlnit pe Porter acolo, despre care Harry știa că este spion și cred îl cunoștea dinainte (cu auzisem atunci pentru prima oară de acest nume) care a încercat să-l tragă de limbă și Harry a fost supărat și a spus că nu se mai duce pe acolo. Eu nu am discutat cu Harry alte chestiuni decât ceace vorbeam și cu Lena și când eram noi toți împreună. Am fost foarte rare ori cu el singur și atunci nu discutam politică. Lena și cu Harry mi-au dat să înțeleg că între ei nu mai e de mult decât o simplă legătură de prietenie dar el era complet sub influența lui Lena și ea avea grijă de el din toate punctele de vedere. Mi-am exprimat față de Harry îngrijorarea mea despre soarta noastră. Stiu că i-am spus odată, după congres - să nu mă mai supere, pentru că în curând nu mă va mai vedea (gândindu-mă că vom fi arestați, mai curând decât plecați) dar Harry mi-a răspuns că va fi cu noi, că nu ne va părăsi. (Toate astea erau doar vorbe). În general el nu participa la discuțiile noastre (făcea doar glume) dar a colportat diferite relații antisovietice, pe care le deținea dela soția lui Gogu Rădulescu (că cei care au venit, ca ea, cu armatele sovietice în țară vor deține posturile politice în țară) dela Perahim și Juster, care vorbeau în mod critic despre pictura din Uniunea Sovietică) dela Ilie Constantinovski (care spunea că cabanele din munții noștri vor fi ocupate de copii sovietici) dela cumnatul lui Ieroham, care spunea că la o societate de bumbac româno-sovietică la care lucra este o atmosferă imposibilă) dela unii artiști sovietici cu care avusese contact. Tot astfel el nu era de acord cu politica Partidului la căminele culturale (numirea lui Iorgu Stoian), unele măsuri luate la Radio (demiterea lui Alexandrescu și Rogalski - măsuri asupra cărora s'a revenit apoi), demiterea lui Stroescu dela conservator (și asupra acestei măsuri s'a revenit apoi) iar el a avut nu știu ce conflict cu tov. Moraru. Era însă în general mulțumit de situația lui la arhiva de foldor și se străduia să aibă o presă bună în organizație, ceace m'a făcut să spun în glumă că va ajunge mai ajunge un bun membru de partid.

De aici voi încerca să fiu mai concisă, deoarece trebuie să termin lucrarea până diseară).

Despre Torosian știu că în urma serviciilor făcute la 23 August a vrut să plece în străinătate și Andrei l-a ajutat în această privință. Andrei a avut cu el diferite socoteli de bani pe care nu le știu în mod concret. Știu că atât în țară cât și la Paris Torosian l-a schimbat valută și aur; tot el l-a ajutat pe Andrei să-și tipărească cartea ~~xxx~~ "Sub 3 dictaturi", în franțuzește. El a insistat pe lângă Andrei să fie ridicat la un rang mai înalt la legăție și cu toate că Andrei n'a fost de acord cu aceasta, a intervenit pentru el. El a venit în țară în urma sfatului lui Andrei, ca să se prezinte la minister și după patru luni după ce a văzut că nu se mai poate întoarce și în urma arestării lui Belu și a unui frate de a lui (nu știu în legătură cu ce) a discutat cu noi că vrea să plece clandestin. Andrei spunea că el lucrează cu Rușii în urma legăturilor făcute cu aceștia de Belu. Eu am fost totdeauna împotriva legăturilor lui Andrei cu Torosian, care era un om, care nu avea nimic de a face cu Partidul, căruia îi plăcea să trăiască bine dar de față cu care Andrei nu s'a ferit să în destăinuiriile lui, considerându-l un om devotat lui. În seara în care a fost arestat fratele lui el a venit la Harry, unde mă aflam și eu și ne-a spus că are de gând să plece clandestin. Acest lucru l-a repetat și la noi acasă, când eram și eu de față și a spus că se informează de o posibilitate de a trece granița în Ardeal. Aceasta s'a întâmplat după Congres. Eu mă fream de soția lui, care avea o proveniență suspectă, fiind plecată din Uniunea Sovietică pentru a găsi-o pe mama ei la Paris, dar n'am putut afla niciodată amănunte mai detaliate, evitând să vorbească cu dânsa chestiuni politice și aceasta era și atitudinea lui Andrei față de ea.

Despre Betea a cărui existență mi-a părut totdeauna suspectă, știu că Andrei întreține relații strânse cu dânsul, folosindu-l pentru diferite treburi, între altele la alegeri, la strângerea de material statistic pentru trebuințele lui (spre exemplu în legătură cu discursul dela Cluj) că se sfătuia cu el și că Betea îl susținea în punctul lui de vedere naționalist și îl influența. Știu că prin el, Andrei avea legături cu Golopențiu despre care Andrei spunea că este un om cinstit și că Betea i-a pus la dispoziție oameni dela statistică atunci când avea nevoie de ei (Biro, Nicșu, Rațiu, Cicloveanu) oameni care, cu toate că erau în Partid, nu aveau o situație clară în Partid și eu i-am atras atenția lui Andrei asupra acestui fapt. Eu personal n'am

avut legături cu Betea. Tin minte doar că întorcându-mă dela Paris singură (după ce circularaseră zvonul că Andrei nu se mai întoarce și după întâmplarea cu casa dela Snagov) seara a venit și Betea la mine și părea foarte îngrijorat, făcându-mi reproșuri că trebuia să ne întorcem mai repede pentru a infirma aceste zvonuri și că nu am luat în serios sau înțeles scrisoarea trimisă de Lena, prin care ne dădea să înțelegem să ne întorcem mai repede acasă, dar față de care Andrei s'a exprimat că a fost scrisă de Lena din invidie și din dorința ei personală de a ne vedea iar împreună. Stiu că felul lui Betea de a fi îngrijorat m'a enervat foarte mult și am fost mulțumită când a plecat. Stiam că a venit de mai multe ori la Lena acasă (ca punea asta pe socoteala că-i face curte) dar Lena mi-a spus că a căutat să se descotocească de el și nu mi-a spus că au discutat împreună. Stiam că el avea legături cu Manuilă, acesta fiind șeful lui dela Statistică dar nu știam că aceste legături erau atât de strânse și de natură politică încât l-a și ajutat, cu ajutorul americanilor să plece din țară sau că făcea legătura între Manuilă și Andrei. Stiam că Betea venea și pe la Stefan și Ileana Popescu, dar Ileana Popescu era ea și mine împotriva lui și eu am avut impresia că ea se străduiește a fi o bună membră de partid. (Ileana Popescu care ea și Lic Brătăganu erau dela 23 August toată ziua cu mine împreună, începuse - am impresia - a nu-mi purta sentimente bune din cauza geloziei ei pe Lena și amândouă intrigau una împotriva celeilalte da față cu mine).

Despre Rațiu și Micșu nu știu nimic, deoarece Andrei nu mi-a vorbit despre ei iar eu personal nu am stat de vorbă cu ei.

Despre Neamțu eu știam că Andrei are doar legătura prin Harry, care îl sprijinea pe Neamțu în interesul lui personal și a lui Neamțu tot personal. Ini închipui că Neamțu, dorind să-și păstreze postul lui la Fundație și știind că Harry și Lena sunt prieteni cu noi, l-a numit pe Harry director la Arhiva de folclor în speranța ca Andrei să-l sprijine. Tot astfel, prin intermediul lui Lena și Harry, Neamțu pentru a se face folositor mi-a cedat o sală a Fundației (de construcția căreia m'am ocupat) pentru folosul teatrului de păpuși, iar Andrei a prelungit în vederea aceastei contractul între Ministerul de Justiție și Fundație în legătură cu fundațiile senatului. Andrei avea ca și mine o părere proastă despre Neamțu ca fiind reacționar și eu știam că Andrei l-a trimis pe Neamțu la minister numai în legătură cu acest contract neavând de gând să-i facă vreun contraserviciu, pe care Neamțu desigur conta. Harry și Lena ini reproșau chiar, că pe deo parte am acceptat oferta lui Neamțu, în ceea ce privește cedarea sălii pentru teatrul

de păpuși, iar pe de altă sunt împotriva lui Neamtu. Nu știam despre alte legături ale lui Andrei cu Neamtu. După ce a fost arestat Lena și Mary mi-au spus că au rupt legăturile cu el.

Despre Manuilă nu știam că întreține relații cu Andrei. Eu personal l-am văzut o singură dată la Arlus, unde mi-a fost prezentat, nu am stat de vorbă cu el. Despre cele ce știam în legătură cu Manuilă (adică despre Beta, Eliza Constante, doamna Manuilă și cele ce mi-a spus Andrei la Bineasa am scris mai sus)

Despre Augnit. Cunogteam întrevederea lor în lagăr și promisiunea lui Augnit de a-i trimite un om de legătură, care n'a venit niciodată. Fiind împreună cu Andrei, l-am văzut pe Augnit, 1/ la o masă cu multă lume la Xenopol, 2/ la un "pahar de vin" la care ne invitase doamna Bragadiru după o recepție la americani, 3/ la Rică Georgescu unde fusesem invitați la o masă mare cu multă lume și unde era de față și Belu, 4/ într-o seară la o sărbătorire la Guță Steinberg, tot de față cu multă lume. La toate acestea eu am avut impresia că el se află întâmplător acolo, (adică fără ca Andrei să știe acest lucru în prealabil) și nu am avut impresia că Andrei caută o conversație cu el.

Tin minte în mod vag că Andrei a fost în 44 sau 45 în trecere la o recepție la Augnit acasă (nu știu dacă era de revelie și nu știu dacă am fost și eu de față, deoarece am fost în casa lui Augnit, dar nu știu dacă aceasta nu s'a întâmplat după ce tov. Susaicev o prelucrase (atunci am fost sigur acolo). Vreau să spun că îmi reamintesc doar despre arhitectura interioară și nici de cum despre oamenii care au fost de față.

Andrei nu mi-a spus niciodată de vreo întâlnire secretă cu el după 23 August, iar înainte de 23 August, Andrei întâlnindu-se cu multă lume și spunându-mi câteva crâmpoie din aceste întâlniri e posibil să fi menționat și numele lui Augnit, dar eu în orice caz nu am reținut acest lucru. Știu că Guță Steinberg, care era director la Titan, Mădrăg, Galan, venea des pe la noi (atunci când venea știam că discută chestii personale, în legătură cu întreprinderea, făcea intervenții pentru un frate de a lui, pe care Andrei l-a numit magistrat. Andrei a intervenit pe la el pentru ca vara lui Constanța Guza și Coca Moscovici să fie primite în întreprindere ca funcționare, el ne-a ajutat atunci când am construit casa dela Snagov, procurându-ne material (tablă, țevi și instalații sanitare dela întreprinderea pe care o conducea) dar deoarece am văzut facturile știam că e contra plată, eu punând toate în socoteala prieteniei între Andrei și Guță Steinberg, care

data încă dela Chiginiu. Numai aici fiind întrebată despre Guță Steinberg m'am gândit că el ar fi putut fi acela care făcea legătură între Andrei și Augnit, dar n'am fost niciodată de față la o asemenea discuție. Venirea lui Guță Steinberg și a soției lui Maria Voluntaru, după Congres la mine pentru a se interesa de soarta lui Andrei și a-mi oferi ajutorul lor dacă am nevoie de ceva am pus-o tot numai pe socoteala prieteniei între el și Andrei și pe socoteala simpatiei, pe care mi-o manifesta Maria Voluntaru, de câte ori mă întâlneam cu ea la teatru, la Partid sau la Mangalia. Andrei s'a exprimat față de mine despre Augnit că e un om deștept și că scrisese de mine în pag. a acestei lucrări. Căutând la Snagov despre procesul Pop-Bujoiu și întrebându-l pe Andrei dacă a avut vreo legătură cu Augnit (aceasta deoarece Andrei presupunea că Lena este reținută în legătură cu acest proces) el mi-a negat categoric acest lucru.

Despre Vișoianu știam că Andrei era în bune relații încă înainte de 23 August. Știam că s'a sfârșit cu el la Moscova, că a avut relații cu el și după 23 August, dar despre relațiile lui secrete după demiterea lui nu știam decât despre acea care a avut loc în urma rugăminții lui Vișoianu prin soția lui (transmisă prin mine) și care cred, a avut loc la ea în casă. Nu mai țin minte dacă aceasta s'a întâmplat odată sau de două ori. Știam că, după plecarea lui din țară, soția lui Vișoianu a venit la Andrei (cred la minister) pentru a se sfârși cu dânsul dacă ar putea să plece din țară. Știam că avea o părere bună despre dânsul anume că este un om cinstit și deștept și că Andrei ținea la părerile lui. Îmi dădeam seama și atunci că este antisovietic, dar îl credeam împotriva lui Maniu. Credeam că întâlnirea cu el ca și cea cu Pogoneanu are un caracter informativ și nu-mi închipuiam că unele ceva împreună. Nu mi-am pus atunci, în legătură cu aceste întrevăderi nicio problemă, deoarece Andrei/mi-a spus că a discutat dar îmi dau seama acum, că aceste întâlniri, chiar dacă ar fi avut numai un caracter informativ, având loc între un ministru comunist și doi membrii din opoziție, însemna o luare de contact cu lagărul dugman, Andrei considerându-i ca atare sau nu (ceea ce este tot atât de grav).

Despre bani :

Andrei avea valută străină dela călătoria la Moscova și dela cele două călătorii la Paris, unde a primit diurne mari pe care nu le-a cheltuit. Nu știu dacă i-au rămas și bani dela Burxel les, știu însă că dela Budapesta nu i-a rămas nimic. În afară de

asta Andrei a câștigat foarte mult cu editarea cărților lui și în urma sugestiei lui Lena și a propunerii lui Dombrovski de a-i vinde un loc, foarte ieftin la Snagov (în cadrul unei legi care admitea acest lucru pentru intelectualii care s'au evidențiat) știind că că mie mi-ar face mare plăcere să construiesc o casă neavând altă întrebuințare pentru bani, am început să construim casa dela Snagov. În timpul construcției, care s'a petrecut în timpul inflației, Andrei, ca să facă față cheltuielilor, a schimbat de mai multe ori lei în aur și aur în lei, întâi prin Torosian, apoi prin tatăl lui Lena. Nu cred că a schimbat valută străină pe care o avea din străinătate, în țară, ci la Paris prin Torosian. Neajungându-ne banii, Andrei, tot în urma sugestiei lui Lena i-a vândut ~~partea de loc~~ partea de loc pe care o moștenise dela tatăl lui, lui Moisil, urmând ca Moisil că-i plătească acest loc în mod trepatat tot în aur din Turcia, mi se pare 50 de monezi. Tot în urma sugestiei lui Lena el a făcut un schimb de bani în Turcia unde cursul era mai favorabil, prin Lena și sora ei (poate și părinții ei) care fuseseră toți în Turcia în vizită la Moisil. Tatăl lui neavând decât o pensie foarte mică (sau o leafă mică la Universul) dar asta mi se pare numai un timp, când Andrei în urma rugăminții lui Lena l-a recomandat acolo, trăia din banii trimiși de Moisil și știu că el cât și Lena au schimbat și au adas de mai multe ori aur atât pentru ei cât și pentru Andrei. Toate chestiunile de bani Andrei le discuta cu Lena și nu cu mine, deoarece nu mă pricepeam deloc în această chestiune și n'am fost niciodată interesată în chestiunea banilor, deoarece am trăit totdeauna foarte modest. După ce cheltuiam leafa mea pentru diferite chestiuni personale și dădeam la alții, la atelier, sau îi cheluiam pentru casă îi ceream lui Andrei bani și între noi n'a fost niciodată o socoteală, Andrei notând doar câți bani a scos din casă. Eu știu că el ține banii și valuta într'un plic în caseta din dulap, (nu știu alt loc) a cărei cheie o avea el și tot acolo puneam și banii pentru folosul zilnic. Știu că Andrei a numărat de mai multe ori banii de față cu mine (eu bătându-mi joc de acest gest) dar deoarece nu știu ce valoare prezintă și nu mă interesam aceasta fiind o chestiune care îl privește pe Andrei, nu m'am interesat mai de aproape cu toate că Andrei îmi spusese de câteva ori, ce valoare ei reprezentau atunci când, în timpul inflației, cursul se schimba mereu. Știu că în acea casetă se aflau franci elvețieni în hârtie de câte o mic, dolari și monezi de aur, de diferite feluri (englezești, francezești). Acolo mai ținea cred vreo 7 monezi de mamei lui și vreo trei bucăți care erau ai teatrului de păpuși

când din cauza inflației eu n'am vrut să țin lei la teatru, iar ulterior nu am mai vrut să-i schimb, fie că le-a cumpărat Andrei, fie că le țineam deoarece vroiam să cumpăr plăci de imprimat pentru aparatul teatrului în străinătate. Nu țin minte să fi văzut o sumă de monezi de aur, care să întrecă suma de o sută de bucăți în casetă. Tot așa hărțile de dolari, care erau de o sută sau mai mici de o sută, nu cred să fi fost mai mult de cincizeci iar hărțile de o mie de franci elvețieni erau mult mai puțini. Imi este imposibil să reconstitui această sumă cu toate că am fost în cameră când Andrei umbla în dulap și în casetă, după congres, și temându-se de o percheziție. Cred că Lena era de față. Si cum eram obligată să las toate chestiunile de bani pe seama lui Andrei, iar el le discuta cu Lena m'am preocupat de fotografii pe care le rugam pe Andrei să le distrugă. Tot atunci am distrus câteva fotografii, în care eram fotografiată fără să știu lângă Bruher, la o expoziție, care a avut loc în str. Robert de Flers în 1945 și care se aflau în camera mea. Știu însă că plicul pe care i l-am dus a doua zi dimineața lui Lena împreună cu niște cărți dintre care țin minte a carte a lui Troțki) nu putea să conțină multe monezi, deoarece era de hârtie și s'ar fi rupt. Nu mai știu dacă tot atunci i-am dat și un carton cu desene făcute de Lena la Mangalia și niște glume în versuri făcute de noi de Grăciun 1945-46, când Andrei credea că poate fi prim-ministru și noi ne bateam joc de el, sau dacă Lena a luat acesta cu o seară înainte. Nu știu deasemenea dacă i-am dat mamei mele bani și în ce împrejurări. Țin minte vag că i-aș fi dat un plic, dar știu precis că, după ce am fost arestați, eu știam că mama n'are bani, că în casetă n'au rămas decât 60.000.- lei pe care mama i-a folosit pentru plata impozitelor și a întreținerii casei și plata femeii de serviciu, care a rămas la noi și că imi făceam griji că mama personal n'are bani. Mama discuta chestiuni de bani tot cu Andrei și nu cu mine. Tot așa nu știu ce sumă de bani a adus sora lui Lena pentru noi, eu aflând doar că a adus monezile cusute în umăr și că deci aceasta nu putea fi o sumă mare. Dar ea a adus atunci monezi și pentru familia Constante și Moisil. Despre suma de bani din casetă Andrei mi-a spus doar că ea ne-ar ajunge ca să trăim un an în străinătate și nu mi-a spus niciodată despre un alt loc în care păstrează bani. Știu că Andrei îi era dator lui Torosian niște bani și când Torosian a stat în București așteptând răspunsul dela Externe, Andrei i-a restituit o parte din toți banii, socoteala fiind făcută în monezi. Cu toate eforturile mele de a lămurii întreaga chestiune a banilor, eu nu sunt capabilă s'o fac

deoarece nici atunci nu m'am preocupat de ea.

Despre atitudinea lui Andrei față de național-tărâniști,
 știu că nu i-a combătut în campania de alegeri din 46 (când
 am fost și eu de față) decât în treacăt, nepunând accentul pe
 combaterea lor. Eu i-am atras atenția asupra acestui lucru și el
 mi-a spus că nu-l câștiga pe țărani combătându-l pe adversarul
 care mai are priză în masă ci punând accentul pe realizările
 și pe programul blocului. El de fapt ~~nu~~ nu i-a atacat, pentru că
 n'a fost convins de necesitatea de a-i demasca ca dușmani prin-
 cipali ai regimului. El credea atunci că o opoziție național-tă-
 rînistă în parlament nu poate strica regimului ci corespunde
 unui regim democratic (bine înțeles burghez) care va dăuna atâta
 vreme cât, partidul fiind încă slab, nu va putea lua întregă pu-
 tere în stat ci va trebui s'o împartă, negândindu-se la posibi-
 litatea în momentul acela, a luării puterii pe cale revoluționară.
 Când am aflat la Bruxelles fiind, despre arestarea lui Maniu, el
 spunea că partidul național-tărănesc nu trebuia distrus sub
 forma aceasta și combătut politicește. Despre proces, cu care -
 mi-a spus el - nu avea nici un amestec deoarece a fost în întro-
 gine condus de Interne, el s'a exprimat însă că a fost foarte
 bine organizat. Despre întâlnirile secrete cu național-tărâniști
 știam doar despre acea cu Pogoneanu și cu Vișoianu.

Scrisori primite de mine din străinătate :

După 23 August eu am primit o scrisoare prin poștă dela
 o colegă, simpatizantă, din Viena Alice Pollak, care se refugiase
 din cauza lui Hitler și se căsătorise în America și în care
 îmi anunțase că e în viață. Eu i-am răspuns câteva rânduri și
 dânsa mi-a mai scris odată despre viața ei familială și copii
 ei. Tot din America am primit o ~~scrisoare~~ singură scrisoare prin
 poștă dela fostul meu prieten din Viena Manulay, pictor și tovară-
 răș, cântinând câteva rânduri în care se bucura, aflând dela Alice
 Pollak că sunt în viață. Apoi nu am mai corespondat. Imediat după
 23 August am primit o scrisoare căreia cred că nu i-am mai
 răspuns dela vara mea Guisti, din Italia, trimisă atunci când
 încă nu mergea poșta printr'un ziarist Sbec. El a dat un telefon
 la minister sau la atelier să mă anunțe despre scrisoare și eu
 am trimis-o pe Ileana Popescu s'o ridice dela misiunea ameri-
 cană. Nu l-am văzut niciodată pe acest ziarist personal. Am mai
 primit câteva scrisori dela Valiani din Italia, dela Elvira
 Segal, o tovarășe din București care a plecat cu Struma și care

locuia în Liban și pe care întâlnind-o la Paris am dus-o în țară ca s'o vadă pe sora ei Lucia Flicher. Ea activa la societatea pentru strângerea relațiilor între Liban și URSS, de la Bretzel, o scrisoare de la Jaques Chenet, directorul teatrului de păpuși din Paris, de la Touchard, directorul actual al comisiei franceze tot de la Paris, toate prin poștă și fără nicio importanță.

În general nu întrețineam corespondență cu străinătatea și nici Andrei nu primea prea mulți scrisori. Țin minte doar una sau două scrisori de la sora lui gazdă și de la o cunoștință (o fostă prietenă) din Germania de sub ocupația sovietică.

Am fost odată la legația americană, rugată fiind de o tovarășe Lerner, pe care o cunoșteam de la Cernăuți și care și-a pierdut toată familia în Transnistria rămânând cu un copil și maritoare de foame. Ea am luat-o la teatru de păpuși unde a lucrat câteva zile așteptând permisia de a intra în Statele Unite, unde avea un frate, care putea s'o întrețină. Ne având acte, i s'a cerut ca cineva care o cunoaște să semneze pentru ea. Ea ne având pe nimeni aici m'a rugat pe mine să semnez pentru ea, lucru pe care l-am făcut, neavând contact decât cu o funcționară, care vorbea românește. Totul n'a durat decât două minute.

După congres și după demisia lui Andrei a venit între altele și Edith Marcovici, o fostă colegă de școală care m'a ajutat pe mine la proces și care l-a găzduit pe Andrei în 1936 în ilegalitate, dar care am evitat să am un contact prea strâns la mine, sfătuindu-ne să plecăm. Ea mi-a dat și sfaturi concrete pe care le-am respins și față de dansa și pe care din ~~XXXX~~ "grija ce ne-o purta" le-a spus și lui Harry. Ea mi-a ~~XXXX~~ propus să mergem cu o mașină până la o casă din Piața Amzei, cu două ieșiri și să ieșim pe partea cealaltă unde mașina lor ne-ar fi stat la dispoziție. Tot ea spunea că poate să facă rost de buletine false de care să ne folosim. Acest plan născocit de ea l-am respins cu hotărâre și nici nu știu dacă i l-am spus lui Andrei, dar ea l-a repetat lui Harry unde-și garase mașina pe care vroia s'o vândă Arhivei și nu știu ce aranjament a făcut ea până în cele din urmă în legătură cu mașina cu Harry.

Aș fi vrut să dau acestei lucrări o amploare mai mare și să continui în mod organizat așa cum am făcut-o în prima parte. Dar graba și panica că nu voi termina la termen precum și istovirea m'au făcut ca în ultima parte să nu mai fii capabilă să înșir gândurile. Am vrut să dau dovada să vreau să fac o analiză mai profundă și fără reticențe. Dacă în multe locuri eu m'am

legat de întrebări puse de tov. anchetator, eu n'am făcut-o pentru că presupuneam că aceste lucruri se știu și am vrut să ascund altele, dar pentru că în iuregul întâmplărilor și a faptelor nu mai știam încotro să-mi îndrept gândurile.

M'am făcut vinovată de toate gregelile și faptele de care se poate face vinovat un membru de partid și am meritat excluderea care mi-a fost comunicată. Dela rătăcire ideologică la fapte anti-partinice în calitate de membră de partid și la fapte iresponsabile în calitate de soție a unui ministru comunist, membru în Biroul Politic, delo lipso totală de vigilență și păstrarea a secretului de Partid la tăinuirea celor înfăptuite de Andrei cu ajutorul meu. Dar nu am dus o acțiune conștientă și premeditată împotriva regimului din propria mea inițiativă și nu am dat în mod direct și conștient vreo informație dușmanului.

Regret în modul cel mai sincer toată comportarea mea din trecut și trăgând toate consecințele faptelor mele voi lupta, oriunde aș fi, pentru a le repara.

Am dat această declarație nesilită de nimeni și pe care o semnez proprie.

9.III.1950

ss. Elena Pătrășcanu

Întreținut născut Tălcușă Tălcușă, în dorința de a face
fapt de Partidului meu, care am fost exclusiv / o analiză
a activității mele importanțe, dăruindu-mi ^{stăruie} ~~am~~ a lui
Andrei, o analiză foarte rezerve și cu toate simentele, pentru
a arăta și un anumit pădornie prin mișcarea revoluționară
revoluționară; și, cu toate atitudinile și pozițiile mele am stat în
unul de la Partid și cu timpul schimbând cu mine aici mi s-a
făcut și în decursul timpului urâtă atitudine din trecut și
lumină lui Partidului, și care în cerșorile mele scrișe de
mine anterior prin prisma unei judecări politice și în același
mule surșorile sau relații incomplete.

Descriu în legătura mea cu Andrei, care a durat 14 ani, un-
și parțial numai o explicație de ordin personal, dragostea, pre-
tenția și aprecierea reciprocă, și ^{și} care originea și între-o identitate
de vedere, identitate de vedere care a existat la început când
ne-am cunoscut și care s-a întărit în decursul cunoștințelor
noastre și a experienței noastre comune. Dacă conștiința mea de
comunism ar fi fost trează, dacă eu nu ar fi statat cu mine
de la lui Partidului, în toate influențele și autoritatea pe
care o are Andrei asupra mea, eu ar fi găsit foarte să-l
combăt, ar fi găsit calea spre Partid, pentru a face
cunoscut Partidului și drumul pe care alina Andrei, de
care în parte și în urmări în care cunoștințele lucrurile
mi da deosebi peana și de consecvențele fatale, de care
mi-a dat seama prin corpul, eram perfect conștient.
Dar totuși pentru că în mare măsură am răpădărit
părțile lui politice, pentru că apoi, prin prisma lui am
început să-l consider o oportunitate și ca atare am vădit
mai mult călătoria personală a conflictului lui cu Partidul
eu m-am solidarizat complet cu el, am început

sa comorder Partidul dintr-un punct de vedere dusmanos
si au inceput atat de departe, incat sa fi plecat cu
el din tara; ^{au inceput plot. de departe} ~~incet adunat~~ ^{incet adunat} ~~jand~~, fiind pusi in situatia
de a pune celoralti jand de Partid / dar nu altele numai
cit Andreei era murea in bratul Politic, nici nu s-a
fi venit prin jand ca Trorerii si bine ca de pe la ruse
de mine) in an ascuns pea ce si-au, negandindu-mi
decat sa-l apara pe Andreei si prin aceasta desigur si pe
mine.

Am arătat, în declarația anterioară evoluția atitudinii mele
antisovietice, la care au avut influențată de părinți la Valiceu,
influența care a girat un teren favorabil în consecvența
revoluționară a unui burghez din mine, care a trecut de la
recunoscerea necesității dictaturii proletarietului ca singura
cale a salvării pentru revoluție și a distrugerii definitive
a capitalismului la punerea, în formă pe care a luat-o
dictatura proletarietului în U. Sovietică ^{la} ~~după~~ 200 de ani
după revoluție, ar putea fi altă la unii ei, țară, ca
s'ar putea schimba chiar în Uniunea Sovietică în unele
războaie. Întâind de una din evoluțiile fundamentale
ale marxism-leninismului; adică că, atâtea vreme
cât există o concurență capitalistă și o revoluție
națională și disciplină revoluționară și ^{în țară} ~~apare~~ de
reprimare îndelungată împotriva dușmanilor interni
și externi sunt cheia pentru menținerea puterii dotei
dite de clase minoritare, noi credem în stabilirea
vigilenței revoluționare în U. Sovietică ^{după război}
și după război în țările imperiale, credem în
stingeră și în ascuțirea luptei de clasă la un
în țară. Acesta se numește pur și simplu subapreciind forța

3)
 pot dubi: noștri n' decizi n'a plesei: punătoare, 188
 Andrei: vedea că partidul trebuie să cîștige, uită: în-
 vederea maselor: înainte de a rupe colaborarea cu
 celelalte partide burgheze, în care era în alianță
 nemulțumit. Iată că s'a găndit în primul rînd
 la falănta ^{internațională} în țară: un ^(chiar nu se puneau să protejeze și în țară) n' decoreze, ^{atît de} par-
 tidului: la o altă era foarte slabă: iar. Frontul plugar
 alții n' rugăbaze, el nu s'a crezut că partidul nelo-
 nal: țărănesc va putea fi distrus: stat de reșed,
 ci o' tîrbi: constituit doar din punct de vedere politic.
 întind pe colaborarea: nu un: societate, în țările din
 Occident și un pe o asociație a conflictului: într: logorînd
 impericist și cel socialist, vor credeau că lucrurile
 cu o' disorla: mai: înest la noi: ^{în țară} că stădial: unei
 democrații burgheze la noi n' se prelungi: n' a: cala
 și: socialism: n' fi: însepta: prin reforme. Aceasta
 și: numele: conciliatorism, oportunist, reformism,
 aceasta: înseamnă un număr: oțeprecierea: forță: partidului.
 și: negarea: volubi: hegemon: al proletariatului: aceasta
 înseamnă ^{atît} oțeprecierea: păterii: nu un: societate: și:
 oțeprecierea: țelurilor: agricole: n' de: ex: pașune:
 a: capitali: ^{sub:} anglo-americiani: fătă: de: țările: din
 răsăritul: Europei. Ori: aceasta: se: explică: totul: pe
 care: n' il: alții: hîia: Andrei, aule: că: popolen: tate:
 și: (un: număr: în: rîndul: punătoare: dar: n' în
 rîndurile: unui: burghezi: și: un: part: a: burgheziei)
 va: fi: foloșă: atît: de: partid: cît: și: de: societate, iar
 anglo-americiani: (ceia: a: fost: în: ^{april 1945} ^{ian. 46} ~~în: țară: în: țară: în: țară~~ de

4) il nu accepta mai usor decit pe un comunist
venit din emigratie. El explica populentatea lui
prin rolul pe care l-a jucat la 23 August, ca
a dus o actiune publică multă vreme în țară, ca e
român. El nu vede în faptul că se vorbea despre
Pătrășcanu, ca un comunist nationalist care pune
interesele poporului român deasupra intereselor
partidului: "o alinațoare pe panta naționalismului
burghez, care duce în lăptășul contrarevoluției
și cunden, ca în urmă în această printră populentatea
lui. Prin aceasta se explică atitudinea lui dela
Cluj", prin aceasta se explică atitudinea lui în
alegeri, prin aceasta se explică atitudinea lui în
față de palat. În aceste chestiuni eu i-am atras
atenția, dar atât tot. - Ce de altă parte, noi
nu vedeam că înfaptuirea socialismului în
noi în țară nu va fi pe cale revoluționară prin
forța proprie, ci doar ajutată și sprijinită de
pe înțelesul sovietic, ci, dacă este lucru se va
întâmpla în mod forțat de către ^{guvernul sovietic} armatele
sovietice, formă adepțiunea noastră, în riscul
pierderii independenței noastre naționale. Acest
neamuri lipși de încredere în forță creatoare și
maselor, aceasta în neamuri negarea principiilor
fundamentale ale marxism-leninismului, ^{ca} ^{entru} ^{prin} ^o
politica dăunătoare în fața maselor și în detrimentul
clasei exploatare, ca reforma agrară, reforma monetară,
democratizarea importurilor, naționalizarea întreprinderilor
etc., în înțelesul încrederea noastră în partid se pierduse

[illegible]

6) din ce în ce mai străni, pe plan economic, cu numeroase
Societăți, în crama Poronimilor, în ajutoarele tehnice și
organizații pe care mi l-a dat, singura cale de a' des-
prinde țara noastră de legămurile imperiabil și de a avea în
afel ultimele puncte de grădă pe care capitalul străin le
are la noi în țară, și predă pe pierdere și înădă legătură
comerciale cu Occidentul va fi în detrimentul refacerii țării
noastre, care după război are o parte din industrie distrusă
și a carei populație ducea unei lipsuri. Creșterea dintr-o
relație economică între Răsărit și Apus, într-o colaborare
între America și M. Societăți am putea să descoperim în
timpul războiului pe venia lui Roosevelt, îndrăgita
impotrivă Imperiului Britanic slăbit și îndrăgita după
război, creșterea într-o înțelegere între U. Societăți și Anglo-
americani în ceea ce privește importarea și exportul de influență
(recerșitul Europei șișând în sfera de influență rusească)
al era de pînă cu Anglo-americanii au excepțat această
ca un fapt împlinit, au abandonat speranța de a domina
aceste țări ca în trecut și în stare să se considere ca
dominani care nu or preocupă nici un efort pentru a
pădăruici această înțelegere. Aceasta explică lipsa totală de
oprelenți din partea U. și a mea față de unii ziaristi sau
reșerșanti diplomatici străini. Însăși, ca și în partea f.
opinionii, și în partea falorii pe oamenii care erau în jurul
noștri ca instrumente de opinie, era departe de unie; și
mai tîrziu, cînd s'a pus această problemă noi am creșut
ca aceasta este o exagerare; Andri. Orice, ca un război
și față de ea pe unele oameni "civilizați" în ea, în con-
tribuire pe care le-au avut și pînă nu le-au dat nici
odată un caracter secret (înțelegem în tradiția la Lenin
nu mi s'a părut secretă pînă ce s'a discutat și doar ca

în un loc în mod gratuit de tăcut / am avut în 1907
să vedeam ca comunistii nu sunt niște „inculte” și nepălizi
as cum presupunem, ci ni o richisim și. Aceasta în-
simă, că de fapt am avut ni șanșuri speciale de ei, ni le
facem o „imprezi bună” înțelegând ei a reprezenta dres-
manul de clasă, care, după cum s'a vădit mai târziu, -
a născut aici un moment și duci în mod consecvent
politica lor de ducerea de clasă. În am transmis însă și
ni mi-ai fi richisim ^{pe} nișii rolate ca îndreptar ar putea ni
de transmiți lor ne-o reformetie de care s'ar putea folosi.
Ar faptul că ni discutăm „scuță”, de fapt pe Lenin,
Kerensky, Belin chestiuni care se discutau în partid, căl-
când prii această disciplină de partid și dând prii această
dovadă lipsei celei mai elementare rigilențe revoluționare
ni ne-am făcut în mod al cel mai grav rădăch.
fapt de partid.

Eu nu am judecat nișii rolate ^{pe} pe popozi pe care o avea
îndreptar în partid (ordine de fapt pe se arde și în
apari de „Cător cam” pe de o parte de partid” pe de alta)
ar putent deminuită fracții nișii. În atât mai mult
ca cît îndreptar inișii spunea marea, că se fereste de
acest lucru. Dar inișii dău scama, pe fapt pe
la ei ni căsu veneau membri și membri de
partid, care în exprimau nemulțumirile lor pe care
am le-ar fi spus fătă de partid (într alții Calen
Roetti, Cocco, Beninc, Dombrowski), adică care îndrăgna
nișii exprime aceste nemulțumiri în mai. După du-x pe
fapt pe că dău pe există divergențe între îndreptar și partid
nișii îndreptar nu a făcut nimic pentru a infirma aceste

8) zornurile după aceste divergențe), poate fi denumit
fractionism. Trebuie să înțelegem un alt fapt în
nu am avut legătură mai strânsă cu membrii de partid
diploți într'altori de orice sorărie, cu toate că stiam
să-i disting prea bine. (în organizarea de partid unde
activitatea am știut perfect să disting și să promovez,
acela unde am avut ocazie, și elemente adecvate, cum să

Reiese cum dar, și divergențele între Andrei și
Partid erau de ordin politic. Dar, deoarece aceste diver-
gențe nu erau nici odată pe față (afară de discuțiile
dela lly) Andrei neexprimându-și părerile intime
față de Partid, în interpretare, (și Andrei mi se prezenta
ca lucrurile) ca conducerea mea și-l îndepărteze din
cauza popularității lui, din cauza unei neîncredere și
invalității personale, confundând cauza cu efectul,
și dacă am prezentat și aici lucrurile așa, aceasta
se datoră în parte acelor păreri, ingerate mie de Andrei,
în parte faptului că una în fund deosebi tot mai adânc
în lucrurile unei judecări anti-partidice și ne-măsurate
care mi-a făcut să iut totul în linia partidului în
concepția lui înstabilizată, (deoarece toate greșelile și
Andrei datan dintr-o epocă în care problemele, din
punct de vedere tactic, dar fără a uita scopul final
se puteau altfel) în parte, pentru că m'am arătat totuși
și purșul să privesc lucrurile așa cum au fost și de
punct de vedere politic. De ceea ce mi se privesc pe mine,
lucrurile s'au petrecut cam la fel. Având conștiința
că nu mi-am exprimat în afara părerilor și sentimentelor
mele, creștând deci, în Partidul meu de curente, eu mi-am

considerat neîndupleţită, pe de o parte prin faptul
că torţionarii nu erau o parte bună despre mine, din
cauza mediului de artă, în care mă învârtteam, din
cauza originii mele mi-bogheze, din cauza aspectului
meu exterior de femeie nouătească (ceea ce nu mă făcea uşor
odată, numai fiind pentru mine totul, în chestiunea cu
marxismul meu pătrunzător) pe de altă, că ea era
fapt considerată doar în calitate de soţie a lui Andrei.
Acum, vorba trebuie să o împărtăşesc. Şi în cazul meu
cu un an am fost ţarina şi curajul mi-a permis lucrurile
din punct de vedere politic, să-mi apăsă într-o
răspundere a comportării mele dus-mă-noră făcând
Partid.

Îmi amintesc: dela adoptarea unei poziţii critice faţă
de unele stări de lucruri şi unele acţiuni politice ale
reviziei Sovietice (evoluţia stărilor unele au fost sovietice
dar arătat - o pe o altă parte), atunci apoi păreri
oportuniste, conciliatariste atât în politica internă cât
şi externă care au dus în esenţă la subaprecierea
Partidului şi la supraaprecierea forţei burgheze,
supăndu-mă prin viclenia tot mai multă de Partid,
am alungat pe o poziţie burgheză care l-a dus pe

Andrei: la gândul de a-l amana un rol important la divergenţă (nu deschişi) la acţiune dură în politica terri-
la acţiune dură în politica terri- la Partidului, după 1930
la acţiune dură în politica terri- la Partidului
la acţiune dură în politica terri- la Partidului

apoi, la contactul cu elemente dur-mare Partidului.
la (dându-mi seama că se fi dat la o parte)
la exprimare a acestor temeri şi fete de altă (acasă,
Rales, Kafiladze)
la gândul de a nu sălaşi prin furt, dar nu că
nu e a pură în practică, deoarece opera mi se reîn-

10) Epize pe linia Partidului și s'o apuce pe cele ce sunt
de remunerat, - când s'a dat seama că lucrurile s'o au
agravat - ^{de} și simple propoziții.

La interes din urmă în parca - după Congresul de unificare
la speranța din urmă și, Partidul remunerând toate
atribuțiile lui, în s'a da posibilitatea s'a a realizat
la o normă abținându-se din urmă în s'a da Partid după
astfel ~~se realizează~~ ^{asemnând} ~~tot~~ ^{adeseori}.

La toate acestea eu am fost alături de Andrei, cu toate
că un stăruie decît după unele acțiuni concrete ale lui
(pe care le-am arătat în calitate lucrării) creșterea
în fond ^{arrogan} ~~total~~ ^{deosebit} se reduce la o parte. Eu ne arădînd ambite
politice, dedicăm din - urmă pe toate persoanele ^{la discută} ~~concret~~ ^{a unui} în
care n'a avut posibilitatea s'a a realizat, din cauza impre-
jurărilor politice pînă la 23 August) numim unele activități
și preocupările de partid ^{drag} ~~pe~~ ^{la} cadrul organizației, ^{politice}
pe care nu am decît scuze pe un număr dat seama de
răspunderea ~~pe~~ care am purtat personal, în calitate
de soție a lui Andrei. Vreau să spun că, în afara de
calitatea mea de membru de partid, pe care am doborât
cu un o merit prin atribuțiile mele, calitatea mea de
soție a lui Andrei și, în primul o răspundere s'a aces-
sură, am judecat deci complet greșit, ^{altfel arid am expus} ~~pe~~ ^{număr}
Andrei pentru răspunderea faptelor sale, și din moment
ce eu nu am avut o numă de răspundere în Partid,
eu nu m'am făcut ovină în activitatea mea de partid,
am pot fi dusă în fața judecării populare, și ^{pe B. din} ~~sanctio-~~
nării doar de Partid. Dar asocierea unei ^{pe} ~~fapte~~ ^{la}
grave, fapte comise de un ministru și ^{pe} ~~un~~ ^{pe} ~~membru~~
în Partid politic, eu am contribuit direct la ecta-
nile lui. Chiar dacă n'am dus nici o acțiune proprie,

eu am cond. politici proprii, eu se putea lua cu acela
a lui. In drept, au stat despre o parte din activitatea lui,
am dus in insumi oameni in care si erau putinta ca ei
fara sa ma jandesc ex. acelu. oameni ar putea fi multe
ale dus marandu. ^{am de adata despre o planu} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
folosim. ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am}
folosim. o penta case dela burgor, ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am}
acelu. fari la Cune, cand ne temeam de percheptie si au
comportat la interogare in continuare cu o taiuina trace a
faptela lui. Afirma unu si un am derisat constienta
de gravitatea acestor fapte decit aici; ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am}
nu dinto. deta, si in mod treptat. (Cin atunsi cand
am ont si ne nunciuile, si apoi si nu nunciuile cu
sigura, am ont o o fac, ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am} ^{am / no / am}
dat seama de gravitatea faptela a cin ^{consecinte} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
si fi fort prea lesa sa o fac, si din dispoziere ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
impunerea politice ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
si inuile fata de care au suferat si inuile ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
si inuile. Afirma unu si inuile schimbata at inuile si
si inuile transformat in inuile dupa 3 saptamani de
vedea aici, si inuile putet si inuile esand cea si inuile
constient fata de partid si inuile prementarea si
disperarea ulterioara se datoru unui singur fapt:
acela de a putu la inuile toate lucrurile care inuile
se coran, din lipso de memorie, din lipso de a inuile
si dat seama si atunci cand s'an intamplat o
acum, cand tie hira si le rememorez, despre dispozi
si intamplari concrete, relatand astfel unele lucruri
necesar act, existend alttele si si inuile adevar ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
ele par de neaparat. In totala totala mea, inuile
infernitate anterioare si prezenta ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile} ^{si inuile}
care le primese si de zi si prin despartirea inuile

[illegible]

o m m) pentru cauze plase: munca, pentru cauza socială.
li mulțimii;

x

193

Vreau să adaug la cele declarate până acum ^{anterior} de mine:
În legătură cu Anshitt, Andrei s'a exprimat foarte de
măne în noi e mică o diferență între Anshitt și
Anelara; că unul reprezintă capătul cizlei și celălalt
capătul penei, dar că până în cele din urmă
amândoi s'au întors în țară pe o prăvălie
română, și și-au luat se reciproc, pentru a face afaceri
comune în America. Nu mi s'a ordonat deci de către
poliție puse de Anshitt după 23 august.

În legătură cu Joette Lazar: am un din două am
fost odată cu de două ori la ea în casă, la București, de
fata fiind Brătăsaru și unul, odată cu Harry, când
am fost în Roma și Riketo acolo. O dată am fost la prietenul
ei: Constantin dache acasă, de fata fiind numită Lili Br-
tăsaru, care făcuse planurile pentru o vilă a lui Constantin
dache și la întoarcerea căsătoriei m'a rugat să-i dau o mână
de ajutor. O dată m-a însoțit cu turea, când eram la Suagor
în casa pe care o închiriasem la Suagor unde a fost de fata
Brătescu, Harry, Lena, Joette Lazar, sora ei și Andrei. O dată
m-a însoțit o vizită la hangaria imprimării cu sora ei
de fata fiind Harry, Lena, Andrei, un copil și Brătăsaru
și m-a însoțit la Costache, la cab. a lui, de hangaria
unde locuia, de fata fiind sora ei, Constantin dache, Brăt-
ăsaru (un copil cu Andrei și fiu fost de fata și un copil
născut după Harry și Lena au fost tot acolo. Occurând
trecute de 23 august, de la Brătăsaru, a cărei sora este
ca rugându-mă atunci să-i fac un desen pentru o

[illegible]

16/ Andrei. Faptul, pe ^{care} ~~care~~ la curent cu toate problemele
politice, l-a făcut pe Andrei să ortească cu mine mult
mai deschis decât ar fi fost normal să o fac. S-a dat un
toraz de răspundere lui și de oarecât și experiență lui
(era în 15 ani mai mare ca mine) față de o față de 22
de ani, de care îl legau recente sentimente de dragoste.
Dar identitatea de vederi, nevoia de a-și exprima nemulțu-
mirile personale de care era frământat în acea epocă
(lipsea unui mijloc de răspundere și a unei activități
politice) l-au făcut să-mi se distanțeze puțin din
primile luni ale ~~anului~~ ^{leptului} nostru, spunându-mi că
e mulțumit că a plecat din România Sovietică, unde
atunci se dorește foarte încercată în urma ~~un~~ ma-
surilor de reprimare luate împotriva ^{unor} ~~unor~~ grupuri, dintre
care și românii, după ce se descoperiseră acte de sabotaj
la care erau amestecați și străini; că el în sine nu
~~se~~ se bucură de o "atmosferă prea bună", deoarece avea
un frate ofiter în armata română și un cămătar,
atenți de prind la legătura din Berlin; că și în
România Sovietică a avut mai multe probleme nervoase, pentru
care medicul de acolo i-a dat explicația că este
nemulțumit de lipsa lui de activitate; că făcând
o călătorie la Tiflis și-a dat seama că oportunitățile de
răspundere sunt destinate de puțin și un de populația
localnică, că deci egalitatea naționalităților nu este în deose-
bi față; că el, făcând parte din aparatul comunist,
trăia foarte bine în timp ce o mare parte din populație
ducea o viață lipsită. Mi-a povestit și multe lucruri bune
despre România Sovietică. Faptul că doi oameni de talia lui
Văliani și Andrei, cu înțelesul lor revoluționar și cu funcția de
răspundere pe care o ocupau în Partid ^{au avut un mare impact asupra} mi-au creat părerea
mea netăcută, că unii torazari "de jos" sunt, oricât

10)

am analizat-o ^{ca grădă} în am răgut-o apoi și în urma unei
conversații am fost ~~apoi~~ în relații bune totdeauna cu For-
sireni, căzând de acord că la începutul de Artă o cultură
tutură n-are acordă n-o atenție marelui forțat pe lângă copii.
Faptul de a nu fi avut încă odată curajul să-mi exprim
părerea rubine față de Partid mi-a creat conștiința că sunt
un membru disciplinat și această faptă nu m-a făcut să
cont ^{mai departe} mi-a critica față de Andrei Linia Partidului, de ~~ceasta~~
această denigru nu influența lui și prin ceea ce stăam dela
el. Aceasta s'a întâmplat în perioada 1937-1940, când
Andrei era în conflict cu Foris, până pe plan politic ^{intern} ~~pe~~
era de acord cu politica adoptată de Partid față de
Frontul Renașterii Naționale și pe plan extern consideram
discrepanța comunistului ca o abandonare din partea noastră
forțată a sarcinilor noastre internaționale, ca bazându-se
într-un eventual război doar pe propriile ei forțe, Tot așa
consideram pactul de neagresiune încheiat cu Germania
hitleristă ca un act care face mult rău partidelor comuniste
din celelalte țări ^{Ne potolam asemenea în raport cu Finlanda este un război}
critica în mintile lor a politicii staliniste (ca carei justici
n-are încă să se aibă după Stalingrad) a fost
o tipică deșeu al de deșeu și de stănga, de
care au dat dorând o serie de elemente soave lui, lăsa
de + + + + + mizeria născută în Partidul Bolșevic și în
conducerea lui, care a fost capabil să conducă pro-
tarnatul în mod victorios în timpul Revoluției din
Octombrie și n-are puterea încă să se lăseze - în fața proprii

impotrivă tuturor defunctelor și dus marșul, 196
desordnând mai departe și punând ^{cu dăruire} în practică tes-
ta marelui-leu-nistă - primul Stat Socialist din
lume. Nu făcăm deci parte din aceste elemente con-
ducătoare, prin a ne exprima bine în lăsa față de el, în acest
sens. În cea ce privește conflictul lui Andrei cu Foris pe plan
personal, el însuși explică că Foris n-a reușit să scape de el,
ci n-a reușit să-l bage cu tot ^{drepturile} ~~puterea~~ la rachișoara și de-
măndându-l să se prezinte la proces în legătură cu gura
din 1933, Andrei obiectând că acest proces nu ar aduce
nici un folos Partidului, deoarece chestiunea nu mai era
actuală și că el trebuie să încerce pe orice mijloc
să scape de proces. El a făcut un creșanjament prin marea
lui și prin tot strain, marea lui printr-o nădușă pe jude-
cătoarea. Nu știu exact dacă strain a luat bani pentru această
interventa (cum pot mi se avea obiectul s-o facă), dar dacă
s-a contemplat acest lucru, banii s-au fost deși de marea
lui Andrei, pentru că Andrei nu avea bani atunci. La
Andrei exista deci de pe atunci convingerea în el că trebuie să
se bazeze pe propriile lui forțe, folosindu-se de co-
gitațiunile pe care le avea prin faimă în lăsa și printre
intellectuali, legăturile pe care atunci le-a făcut cu un număr
puternic de personal, dar și în interiorul Partidului. În anul
1937, câștigând ceva bani dela o lucrare de
arhitectură în afara țării pe care o avea ca arhitect la Regia
contra Tuberculozei, ^{în ajută de bani} ~~am plecat~~ la Expona Internațională
care a avut loc la Paris, Andrei dându-i în același timp

În a doua zi am avut contact cu Forarom Anulodi, pe
la R. U. P.ului. De la For. Anulodi am primit ca Anulodi
nu este atât de bine informat de el / el fiind atenuat, cred,
responsabilul emigratiei pentru la Paris / si acest lucru
mi l-am judecat / in det. mental la Anulodi, ci l-am
pus tot in viziunea conflictului lui cu For. Tot la
Paris l-am cunoscut pe Valeriu, care se interesa din
spania si care intre altele a avut o activitate critica
fata de unele evenimente de acolo / cred ajutand mun-
ficiant acordat de Uniunea Sovietica / si altele, pe care mi
le inoi, tin minte - si pe care le-a prezentat intr-un articol
publicat intr-o revista franceza - si pe care mi l-a dat sa-l
citesc. Eu am adus intre altele reviste, pe care le-am aruncat
la grama / si ~~am~~ ^{am} ~~acordat~~ ^{acordat} ~~perete~~ ^{perete} ~~in~~ ⁱⁿ ~~ter~~ ^{ter} ~~si~~ ^{si} ~~am~~ ^{am} ~~ar~~ ^{ar} ~~at~~ ^{at} ~~o~~ ^o ~~si~~ ^{si} ~~la~~ ^{la} ~~Anulodi~~ ^{Anulodi}, tin relatat acestia, pentru a arata si con-
tributia mea la intrunirea unui pineri, care am ocaz pe linia
partidului / in relatia mea cu Anulodi. In perioada dintre
1937-40, tin sa am dar o activitate legala si semi-legala
pe linia de partid, ^{practica a} ~~legatura~~ ^{legatura} ~~la~~ ^{la} ~~Anulodi~~ ^{Anulodi} ~~pentru~~ ^{pentru} ~~a~~ ^a ~~mea~~ ^{mea} ~~cu~~ ^{cu} ~~partidul~~ ^{partidul}
devenise din pe in ce mai slaba, datorita ~~un~~ ^{un} ~~partid~~ ^{partid} ~~care~~ ^{care} ~~era~~ ^{era} ~~in~~ ⁱⁿ ~~partid~~ ^{partid}
activitatea mea redusă a partidului in epoca cea / perioadei
terorului, tin darea lui For. / in parte pozitiei lui Anulodi
fata de conducerea de atunci, care se confrunga o organizare
mea, in parte delăsarii, venite din partea noastră
/ delăsare care in are explicatia in justitiile arătate mai
sus, la care se adauga deasupra starea noastră de spirit
nepartidica / si care a fost la un moment dat o presupunere de ordin

decît la salvarea richiei lui Andrei și au făcut demersuri,
^{cu} prin ajutorul soarelui meu la seful gendarmeriei de atunci
 Tăpso pentru a-l putea vedea. Atunci am primit permisiunea
 prin a mi se da o hârtie în scris, cu două printe la telefon
 a lui Tăpso; sa-i aduc o valiză cu lucruri la lui reușea
 Cinculin și cu ceapă este așa rău. și un sfert sau o jumătate
 de ora de vorbă cu Andrei; apoi la Brașov, printe o în templu,
 (capitoul responsabil, pregătind cu o altă oțetă de pe un legiuitor)
 am putut să-l vedem pentru scurtă vreme. Nu mi s'a cerut
 nimic în schimb, vorbi cu angajament sau declarații,
 dar mi cerute pe care le făceam, declaram că Andrei nu
 duce nici o activitate politică ilegală, căci pe un re
 deosebit a unei facute atunci de oțetă altor Forțelor
 de mînt. la lui reușea Cinculin, cu care lăsa contact
 cu care din îndrumarea Partidului meu nu mi delega
 la lui vîndut de justiție, (poliție țvr. la har țvr. faharșca,
 Calimacchi, Constant ășcu-Dan, noru țvr. Nîtulerau, etc.)
 Desigur pe mi-am dat reușea de oțetă la privilegiu
 pe care o ameam în calitate de oțetă a lui Andrei. (Șeful
 cu l. am putut oțetă la lui reușea Cinculin.) punând a-
 reușea oțetă privilegiu numai în parte în reușea faptului
 că Andrei organele politicești sîntu peu bine de conflictul l.
 în Partid și cu el efectiv un ducen mi o activitate
 ilegală atunci, în parte mi o activitate faptului, cu
 fiind intelectual și de origine turcească, român, fiind
 lui D.D. Patrescau, ^{care} are o ^{stăruie} influență asupra ^{stăruie} comportării
 acestor organe; precum și legăturile personale ale soarelui

mele, ba, mi atribuiam și un succes personal. Când
 m-am dus la Andrei la Sighet, el a fost
 distins, el mi-a istorisit, că a avut o conversație cu Gheica,
 în care Gheica i-a dat înțelepciune că îl vede oare cum
 se va descurca (adică că nu va putea ^{curușul} ~~descurca~~ ^{ca} ~~face~~ ^{face}
 face politică sau va face politică / și mi-a spus că ^{Andrei} ~~mi-a~~
 a dat o declarație în acest sens. Nu mi-a venit de
 nici un angajament luat de altă natură. Explicatia
 pentru această atitudine a lui Gheica, Andrei mi-a dat
 în sensul celor scrise de mine în paginile anterioare ^(ambiguitate) ~~fos~~
 adăugând că, a avut impresii că aceasta era părerea
 mea a lui Gheica, care era un fel de fantomă și care îl
 credea pe Andrei „bun român”. Andrei spusese că
 de încredere și netruia regimului legionar tot era impor-
 tant să scape prin orice mijloc cu viață și să se recupereze
 pe Andrei pentru viitorul capitol de o viață, am fost
 toate drept bune și m-am bucurat că a venit acasă,
 fără a mi pune mai departe re-o ^{în tot depunând amănunțit} ~~problemă~~. Totuși,
 pe urmă a rămas întipărit, deosebi fiind la Suagru,
 când am aflat la radio despre arestarea lui Rayk,
 l-am întrebat pe Andrei, dacă la un eventual proces
 lui mi s-ar putea impune declarația dela Sighet.
 Da și Andrei mi-a spus că ca un contract
 mi s-a compromis. Fiind atunci, (în 1940) com-
 unct supli de partid, mi s-a spus și mi-am
 pus în discuție eventuala, aceea, dacă partidul stia
 atunci despre această declarație. Călon luni după

impresione la Hitler, o de victorie ale atelor ^{marșuri} din secol
mult pentru fiecare jura potut ocupat din teritori sovietic
și apoi, când la Stalingrad ^{și înalt} frontal a început să se miș-
mătescă un antipat și un clipe al istoriei și lucră ca
și tenoritate la „Problemele de Popo” și la „Lib 3 dictatori”.
Dintr-o discuție cu dăvoul, deșu o carte a lui Engels, el
mi-a spus că au o gândire ideologică și mi-a contat, lucr
pe care l-am lăsat miștă, deoarece începusem să scriu despre
nucle probleme de estetică și mi-am dat seama că a fost
după. În decursul zilelor noastre la Orana Teymler, până
la internarea în lagărul de la Tg. Jiu, un an și jumătate și se
distinge de către Brătzel pe fiecare din T. R. G. Zubor.
Nu am dat altă interpretare decât de prietenie acestor
gite și că el, fiind italian, nu se temea să facă acest
lucru.

Deși Brătzel am de relatat următoarele: am făcut promi-
să că el în tren de la București la Milano în 1940, când
am plecat la Lic Brătzeanu pentru a lucra la expozitie.
Din conversații mi-am dat seama că este un antifascist
cu mare supărare la Mussolini ^{și a lui Hitler} deoarece l-am
intălit întâmplător și la Milano pe strada și am dat
adresa noastră de la București. El era reprezentant
unei firme italiene în capitală și eu trată că era un
bucureșt și un intelectual mare lucru despre comunisti și
despre Uniunea Sovietică în propria țară și în străinătate și
mi-am contat m-l cunoștea și această direcție. Dădea
imprezi și nu se pricepea în politică, dar avea mare

incredere în conducerea militară engleză. El avea
 însă ni o bună părere despre conducerea militară sovietică,
 deoarece ne-a istorisit despre un pariu pe care l-a
 făcut cu un român, că birsoara un oraș în lăstă. Nu
 dădea impresii că are ni o legătură cu cineva, deorice
 reu, însă dorința de a acționa împotriva neutilității
 se lăsa după 'indicțiile date la Radio-Tondra și
 ne-a istorisit, pentru a pune în practică aceste indicații,
 aruncându-l la mare în cartofi sub camioanele nem-
 țesti în plin centrul orașului. Deoarece l-a jignit pe
 Andrei în scrisorile refuzului legișoare, a venit la
 noi, la Priana Tapuli, unde eram singuri și am fost
 încurajați să stăm de vorbă cu cineva de afară,
 deoarece prietenul lui, Violetta Zubov, a venit la mine
 când am rămas singuri la Priana Tapuli după
^{deținut} arestarea lui Andrei la Tj. În ¹⁹⁴⁴ în totuși
 pentru că acesta a fost un lucru recent, apoi mai târziu
 în Ianuarie 1944 dăruia a fost chemată tot din cauza
 legăturilor cu noi la poliție, Andrei a venit să se
 arate recunoscut după 23 August și după reîn-
 tărire la Bitgel și Italia în 1945, Andrei a
 recomandat-o pe Violetta Zubov la Externe. Nu
 mai am nici un fel de afinitate cu această femeie și
 după 23 August și-a răsturnat din ce în ce mai rău.
 Nu mi s-a părut rău nici odată că este opion, și
 îl cunosc de acum ca pe un funcționar comercial, care
 nu înțelege mare lucru din politici. Din Italia ne-a

Andrei mi-a scris, că s'a pus în frumos cu noi și
 că oarecum facă un serviciu, că se în discipline și că
 e un om înalt (între altele un făcând impresii a fi ne-
 cinstită) Am aflat la Suagor dela marea, că s'a căsu-
 tat în America și că s'a scris scrisori și că a rămas
 acolo, nu din motive politice, ci din motive sentimentale.
 În decursul anilor petrecuți la Priana Tapușu am
 trăit din chin pe care o primeam pentru apartamentul
 pe care îl ocupam și care aparținea de drept soarelui meu
 dar din cauza de fapt îl consideram al nostru. Am avut
 mai multe chinuri, pe care ^{unamă lămură din mișcarea lui} un arcam context. Ultimul cu
 a în pas, Schömann, conștient la un timp pe mine, dar
 amint de mine. Deoarece în ultimul timp se comportă ca
 stăpânul casei, mi-am presupus că el oare n'are nimeni
 pe apartamentul nostru. Deaceia, când, după înțelegerea
 lui Andrei la Tg. Jiu în 1943 mi-am putut o expli-
 cație pentru acest fapt, Andrei presupunea că a fost
 trimis în lagăr în urma intervenției lui Schömann,
 deoarece, odată cu el au fost trimisi câțiva în urma
 unei liste care poartă înțelegerea după de mături. Nu
 știu cine oare celălalt. Andrei mi-a spus, că a încer-
 cat de două ori să fugă, n'are scrisori, dar a alinaut
 din cauza ghetoului și a fost prins. Ulterior mi-a
 spus, însă, că nu-i mai pot veni ca n'a reușit să
 fugă, deoarece a putut lua celălalt contact cu forțele
 că nu s'a mai simțit atât de izolat. Dintre forțele
 cu care Andrei ^{după} cele spuse de el / a avut mai multe

contact și-a commutat pe: ^{în} gripe Preteasa, Popescu -
Doreanu, Guina, Lămnaru Ștefan, o Focșani Sări, cu
distincție cei dela clasa Ia ^{și în vîrstă} în Mașcu, Kaler, Xeropol
Auschwitz. (Desigur că mi-au scapat cîteva nume) După
ultimul război și l-a cunoscut în lagăr, că s-a avut o con-
versație cu el și că în urma acestor conversații Auschwitz și-a
proprio mi-a înmănat un om de a lui ^{la Polina Popescu}, care avea legătură cu
serviciul de informații englez (am știut că) și care m-a făcut
legătură cu For. Produnaru și eventual m-a ajutat în fugă de
acolo. Eu cred că pe aceste conversații și-a avut aranjament
a fost la înțelegerea partidului, la fel pe conversațiile cu Xe-
ropol, care devenise un fel de întreg al comunității în lagăr.
După redarea lui Produnaru în lagăr, s-a avut o discuție
conflict (un personal) cu Ovidiu, că în urma venirii For
Ștefăniș-Dij în lagăr lucrurile s'au lămurit. După For
Ștefăniș-Dij, Produnaru mi-a spus, că n'avea o mare nevoie
moralitate din partea lui, că Produnaru a fost m'are de
în lătură în mai puțin a nu crea această impresie For.
Ștefăniș-Dij, dar și m'a revăzut în Brașov, deoarece eu
a stăut m'are facut acest lucru fără rezerve, așa cum lucrare
opu exemplu a revăzut m'are căștig încrederea lui, cu toate
că, în general For. Ștefăniș-Dij se învinsese de oameni
din închisoare. În perioada aceea deci, mi-am putut obte-
ne obținut anti-partidul la Produnaru, decât mi-am spus în
oare relatate între el și For. Ștefăniș-Dij, un erau făcute, din
partea lui Produnaru, pe sinceritate. Existând pericolul, că
venit în retrograd m'are m'are: doborînd pe toți cei

care se aflau în lagăr, Andrii, dar mai ales eu, am
 avut pe el să scape din lagăr. Deoarece o mulțime de oameni
 făceau atenție, cerui ^{de cârmă} pentru oști la din lagăr, și o parte
 din ei am fost eliberați / Măsură, Matei. Sora, Helen și
 alții, după cum se vede tot intelectual, provenit din țigărie
 am știut prin ce mijloc, / mai târziu am aflat că mame
 fusese eliberat în urma intervenției fratelui lui la pentru a merge
 pe front, în ^{în} Matei. Sora și intervenția lui. ~~El~~ ^{neven} și s-a
 fixat domiciliu obligatoriu la Craiova / am făcut și eu di-
 ferite cereri la Ministerul de Interne. Pentru a obține o
 audiință la Jalep și prin el la Pichi Vasilu m-a ajutat
 un avocat Radulescu, care stătea la ~~la~~ mama în casă
 și un avocat Chiriacu, pe care l-am cunoscut prin Brătianu
 a introdus o cerere la reșed Jandameriei / nu-i în urmă
 minile / Elia și am dat și o sumă de bani / un lucru în viața
 persoanelor din ei sau poate la amândoi / o sumă neînsemnată
 deoarece am arătat bani și am reușit să știu ce, pentru a
 face rost de acest bani. Tânăra mi-a dat din urmașii mei și am
 avut căsătorii intervenții se datorează în mare măsură lui Andrii, în special
 la Primen Teodora. Nu am spus nimănui / în afară de
 Andrii, că am făcut aceste intervenții, dar am spus foarte
 rar sau chiar niciun contact despre audiința la Jalep și
 Pichi Vasilu. Eu acționam de una singură și am arătat
 mi-a o legătură organizatorică pe Partidul, și lucrăm din
 în mod organizat ^{impresionat} de ce de fapt în urma noastră, adunăm Partidul
 în legătură cu lagărul din Iași.

În timpul războiului nostru la Primen Teodora, după răz-

Trăzirea lui Andrei din lagăr am fost oprită de Rălea, cu
care Andrei a avut o conversație la care u am asistat, cu
stând a sora lui Rălea de stăpân ^{ca ei} în fața noastră în
pădure. Andrei mi-a spus, că întrebarea a avut loc din
reabilitarea lui Rălea, care era în panică și căuta un con-
tact cu comunistii. După reținerile lui Andrei cu Rălea
în urma trairii, și se cunoșteau ^{cu încredere la care se aștepta} de mult și ^{avea} în
rețineri și înaintea de rezoluție, când Andrei a publicat
unul sau mai multe articole la Vitea Românească. În
perioada pregătirii lui 23 August, în prima vară lui 44
Andrei a avut mai multe întrebări cu el, cu frind de
mai multe ori în casa cu ei, dar nu pot spune la discipuli.
Știu că Rălea spunea atunci că are convingeri comuniste, că
era un grup de studenți și simpatizanti, care se puteau fi
folosiți (dintru care un număr de cinci numele lui Lăzărescu) și
se spunea că Andrei dădea în urmă în partidul ^{care} și nu fusese
un partid propriu și crede că Andrei l-a spălat și
intru în Frontul 14 Iunie. După 23 August stiam că
Rălea devenise membru de partid și se reîntorsese la
Andrei drept un om de încredere a Comitetului și a Frontu-
rii din conducere. De fapt eu m-am, Rălea și-a exprimat
odată nemulțumirea de faptul că a fost alcatuită noua
redacție a Vitei Românești / din care un număr foarte mare, sau
un even un loc de frunte / spunând, nu făcuse de intrigă
și, ca toate ce și Andrei ar fi trebuit să facă parte din
comitetul de redacție, tovarășii responsabili au respins acest
aviz, iar Andrei nu l-a combătut. Eu nu știu după aceea

În acest sens a făcut mai multe cereri prin means lui, pentru a fi lăsat pentru domni-nișla mai la București ca să urmeze un tratament medical. În zile din urmă am primit această permisiune, dându-i descriere și explicații în situația fizică și a frontalului și a făcut pe cei de la Interne să adopte această atitudine așa cum și în locuri alt. Lăscam înțelegere și să se schimbe atitudinea. Ei au stat câțiva zile legați, fiind însă amenințați de poliție și pentru a scăpa de urmărirea ne-am înțeles și s-a făcut ca înțelegerea lui să fie contactat cu Partidul din București. Ei și-au căutat întreaga activitate din București în vederea pregătirii lui. 23 August a fost cunoscut și în demnitate de Partid. În acest efort pentru înțelegere de care s-a ocupat complet, cum am fost diferite legături între București și Viorian ^{cu înțelegere p. t. t. București} și Rădăuți. După București nu m-a mai folosit, în înțelegere una doar distanță care s-a legat în altă și astăziându-l să vie, el și-a plecat și lăscam de multe ori și urmează să mai punte zile în via. El mi-a venit după o serie de interviuri pe fel de fel de răsunări politice și de la palet dar nu în acest moment (și în de minute ca pentru ei să fi vorbit și după Alexandru) și nu s-a mai auzit de a se pregăti. Străm înțelegere ca cation zile înainte de 23 August ca Lucian să se prezente și ulterior București mi-a spus că de fapt înțelegere înțelegere m-a așteptat pe cation zile după 23 August. Am fost doar la Plăceni, la Brătianu și dăruind și la un vârstă înțelegere masura scan pe Plăceni și pe Brătianu și în

alla în pe. Blădeș în Stăncea cum au venit ori l. oga pe
 el care a spus în la drum în Brașov au vorbă de fapt în septembrie 23 August
 Andrei în care în care locuiește. Din acea epocă, pe atît timp
 aut. pînă la aca area deis de relatat ^{intai} în Andrei în atribuia
 sau pol. historeta în astimele date 23 August, spunând că
 el este mortarul ei și că în după 23 August el era de
 aceasta pînă; înțeles că el nu a fost direct mandator
 Partidului în pregătirea și executarea horiturilor de stat proprii
 gine, care a fost posibilă în datorita în pînă la pînă în
 timpul somnului pe teritoriul nostru și că, fără pînă la pînă
 forțele patriotice de către Partid și în fine în fine în fine.
 Timpul timpului somnului aceasta horitură ar fi putut să
 revine spre ex. în acea a lui Badoglio în Italia. În
 al din lea rînd faptul, că majoritatea oarecui la care
 el. au ajutat pe Andrei / tehnice, care conspirative, grupo
 lui (pînă la pînă) au fost rameni recomandați de Bela ^{tutur}
 și dordea că Andrei era de pe atunci la pînă de oare
 apînă de o pînă din pînă de vedea pînă. În re-
 fer la faptul în Andrei stin pe Bela s'a putut înveștă
 facta de pînă la pînă o epocă mult anterioară / în legă-
 tură în pînă la pînă (era lucu pînă la a pînă Andrei
 mai tîrziu la Pușpor), apoi ^{forțe} pînă la pînă un exort o
 explicați oarecui de ce Bela ^{care așat și la pînă} a fost liber în
 tot în fine în fine. (Așa în fine acum, dar aceea
 judecata în fine un în fine pînă la pînă în epocă
 aceea, cu toate că, în fine la pînă - l. oarecui pe Bela pînă
 strieda, în fine de a în fine și fine în fine
 obligator (pînă 41) l. am exortă în fine pînă la pînă

Unii mei sovietici n' au făcut de cele repute la Moscova
 m'a cunoscut și propoziția n' fiind a n' permisiți prea mult
 și scolo unde ei indignarea m'a exprime eu și au com-
 la tot nimeni, De altfel, cât au fost au de fapt n' Andrei
 în lătea jic de ei, opunându-le o și faptă. În special în
 atitudinea lui Vorosilov m'a revoltat, care stătea urzuc
 și auerint aproape tot timpul și luând acasta și s-au
 spus și lui Andrei. În ceea ce n'a fost pe mine, eu
 am m'au preocupat prea mult de diligență și de tratative
 deoarece n'au n' răd cât mai mult, și fac un repor-
 taj cât mai bun, cu toate că seara, când Andrei și
 comuna unde din neamul lui, eu am lăsat
 impresionată ^{și eram de acord cu el} de el (Andreia) atitudine a mea, caracterizată
 cu pentru întreaga epocă de după 23 August, dove-
 din mare grad de superficialitate, de lipsă de consecven-
 ță politică, de neînțelegeră a răspunderii care mi revin
 în calitate de omie a lui Andrei, cu alte cuvinte de lipsă
 de înțelegere și propoziție comunista. La baza lor stătea în
 desigur o lipsă de dragoste și simpatie necondiționate
 față de Uniunea Sovietică, dragoste și admirație pentru
 tot ce venea din U.S. care acasta la mine până în 1935
 și care cu timpul s'a transformat în judecarea chior
 dusă la uxor a unor mari fete de scolo. Am adun-
 rat multe lucruri și oameni și am existat tot atât de
 multe, manifestând o popie tipică "obiecția" lungă
 ne făcând cont de contribuția socială al lucrului și un
 mult de cel formal, neputând cont prin ce a trecut a-

aceste lucruri, acest lucru în poporul lui și ne punând în acțiune
 până la un anumit efort, încrederea și atârșarea cu care au
 luptat și pe care s-au adunat în tot discursul responsabilității
 față de unele lipsuri care erau, fetele după război, și nu
 ne-am oprit să comunicăm aceste critici, mai târziu, acum, unor
 oameni ca țara și țara, oameni fără nici o contravenție
 pe lângă care până atunci și pe care, aducând uclenici în
 partid, au fost avut obședinii de comuniști de a-i înflăcăra.
 Repetăm a fost totuși, în care mai erau foarte multe oameni și nu de vorbă
 de în tine. — De ceea ce el scria pe Andrei el
 în exclusivă preocupat de tratativă armistitiului, de
 intercederea în forțarea de acolo cu un stăruie după dom
 intercederea în forțarea din și cu o forțare a care numai
 nu s-au refuzat). El și-a exprimat față de unele ne-
 mulțumiri în legătură cu:
 comunicările din jur, care ontin după înțelegerea Torgela
 oportunități pe inter-o țară înșurubă și un muncă care a încercat
 să opună rezistență și de împotrivă în deservul pe acasă;
 fazele de artifice și ^{oportunități} ~~triumfale~~ care s-au tras la țară pentru
 intrarea Torgela la București, cu și cum el ar fi fost
 un rez căcut, artificele pe care s-au fost arătate chiar de
 for. Puțin la București, pentru (am comentat mai) a-i
 da a înțelege cum privesc lucrurile lumii;
 șansele armistitiului, care și se pareau puțin
 faptul că delegația a fost reținută nemulțumită în delegația la țară
 pentru la semnarea armistitiului;
 faptul că Forțarea dinău nu s-a făcut o priuie am cum
 și a acceptat el și nu s-a arătat atât de înșurubă în armă

ula în templele în țară;

Toate acestea i-au dat convingerea că Rusia nu merită a-
tut de multumit de actul dela 23 August și că ar fi
preferat să ocupe singuri România, pentru că putea mulțumi
mai ușor împunerii clauzelor armistitiului. — Cât am
putut să vorbesc cu Andrii s'a spus în vizita mea și cu
Cristin asupra clauzelor armistitiului. În casa ei și în casa
cunoscuților mei cu Forarem Bruc, eu am avut impresii, ca
nu mă prioresc cu mulțime, impresii care mi-a rămas
și mai târziu la București. (Nu am pe cine mai explica
afuris, din cauza expectanțelor mele burgheze-occidentale) impresii
care s'au răsfășurat asupra mea și am putut oarecum
în răscălt și cu sfială și în toate ca ar fi avut să repu-
scut lucrul, să-i schimb părerea, mi-am comportat față de
ei tot mai pe dos de cât o dorcam. Andrii ^{și dădea} mi-a spus
după dăru și e foarte desceptat și că ei sunt în re-
lații prietenești. Totuși cred că G. Andrii și-a fost rare-
cuma furiș de curioasă față de Bruc la București, deoarece în
el începuse să se formeze ideea ^{de} primă foratei și
împune politicii și în foarte aici și că Forarem Bruc ar
fi executarea așteptată politicii.

Evenimentele care au urmat după înțelegerea noastră în
țară ca: venirea Forarem Bruc și fi. Luce în țară, nelegerea
lui ^{Andrii} ^{și} Bimul bolice Secretariat, conferința Partidului la
care a fost prezentat doar ca avocat în procesul comunist
faptul că la 24 Februarie a fost expus, după părerea lui și a
noastră glorieta în piața Palatului, faptul că a fost în.

Li-antului lor și ei au a fost regula pe ochi buni interese
 la în viața lor, tot din aceste motive, adică că el
 în creșterea și platforma de popularitate. După înțelesul lui
 în România și apoi în Viena (după ce un mare funcționar
 ministru) și după care au fost din întâmplare, de aceea
 prima a avut loc la marea Leu. apoi și după cealaltă
 și-a continuat în, (după contractul de sinteză el și un singur
 om muncii), în viața lui și în viața ei au un caracter infor-
 mator, că Andrei nu și-a plecat părinții lui, dar nici de cum
 de a pune ceva la cale. Din cauza aceasta înainte de
 puzerea relațiilor pe partea de istorie contact mare stăruie în
 Viena și pe el folosea pentru legăturile lui în Palatul,
 legătură pe la mentenanța în urma marșului dat lui în
 acest sens de partid. Dar tot așa în stăruie pe el folosea și
 pentru legătură în palatul în singur ^{și nepotului} personalitate dintr-o care stăruie
 în mod concret dar nu, aici de a ^{și mult în vârstă} refuza și reușea în
 decret în legătură cu cererea Război, de a se da în judecată
 sau lăsa parte în viața de război. Acesta era pentru mine
 singurul fapt decisiv autoritar pe a lui Andrei pe care el
 purtase, de aceea după câte stăruie în, chiar dacă avea at-
 titudine autoritară, el nu le-a arătat nici odată decizia și
 nu a trecut la faptă. (Nici la Moscova, nici la Paris nu
 am știu ce el și-a făcut și opunerea de o reprezentare în
 legătură cu clauzele armisticiului, în toate ca el considera pe el.)
 Faptul pe care le cunoșteam cu grave sau (fără a mi se putea
 spune) le cunoșteam că ar putea fi în suspans și acolo, după
 care Andrei mi-a spus că a fost război și înaintea de

92) care trebuia să fie pilotat de mare navigator, pentru că
Dindre ar fi trebuit să plece întâi la Arad și care trebuia
să stărească pe Noua Jelaunda. Acest lucru l'am aflat
pentru prima dată dela Torrence Langley, care mi-a a-
rătat o declarație de a lui Dindre. Eu am văzut și deocam-
dată am fost recunoscător scrisorilor lui Dindre, un mi-a fost venit
mă crede acest lucru.) Când întorcându-mă la Banca Regi-
strată despre cele scrise în declarație, el mi-a spus că
întâi adevărul Beter i-a spus acest lucru și el a acceptat
să se spună că se va gândi, pentru a scăpa de el. Eu și-am
spus că această explicație este foarte neconvinsătoare și l-am
întrebat dacă nu mi-a spus și nimic alt lucru, căci am
fost pentru prima dată la Banca împreună. El mi-a
răspuns că ori cât de neconvinsătoare ar putea explica-
țiile să fie întregul am, că dacă ar fi fost întâi adevărul
de când nu putem în practică acest plan, l-ar fi de-
clarat și eu miine și că nu a putut să-mi spună acest
lucru, când am fost împreună la Banca, că nu mi-a
înțeles înțeles, dacă eu mi-a fost întrebat. Nu mi-a
spus că ar exista vre-o legătură între fuga lui Hamish
și acest plan și încă miine nu mi-a venit în gând să
fac această legătură decât aici, putând să cred, dar nu
am putut spune, pentru că mare navigator a fost promisiu
de Dindre atunci când mi-a vorbit despre pătania
lui Beter în marina americană. - Această pătanie am
aflat-o dela Dindre și dela Heena Popson (care o știe
dela nevastă lui Dindre) atunci când s'a întrebat,

dar nu mai potin lina, in tranas lui 97, Andreei mi-a ^{pe Beten n'} putut acasta. Intamplare ca ceri pare un l'ar juri' pe d'aua
numai in masura in pare e n'pleant n' pentru el, deoarece
si purtoarea legaturile lui cu Beten. De Dupa ce, peste calura
tine au aflat ca hanula a fugit der. ca Beten s'a aseas
(fie dela Andreei, fie dela Elena Popescu) Andreei mi-a dat sa
inteleg, ca repete ca Beten n'a plecat, pentru ca astfel
ar fi reapat de el si mi-a spus, ca nu a avut sa plece
pentru a nu l' parasi pe Andreei. (Dici as fi trebuit sa fac
o legatura intre aceste plecare n' Andreei, deoarece aceasta
dovodea ca de fapt Beten n'a avut sa plece fara Andreei, dar
acut cand eu mi-a trecut prin minte atunci, si abia acum.)
Cand eu, afland despre aceste p'atamie mi-am exprimat
indignarea fati de Beten, cum a putut sa faca iu ase-
menea lucru, negan din d'aua in il compromite pe Andreei,
la care - cum spune el - finea atat de mult, Andreei mi-a
raspus, ca Beten, fiindca i recunoscetor lui hanula
pentru felul cum s'a purtat cu el si f'ingul lui Anto-
nesa si fiind legat de hanula ^{fiind} prin ca seful lui
dela statistica a avut sa-i dea o mana de ajutor. Eu
mi-am alinaat atunci mult mai mult, decat p'ora
a fi Andreei, pruzind din aceasta jurnari grave pentru
Andreei si deoarece disintosem de mai multe ori, atunci
cand Andreei era in parca in legatura cu ritmul lui, despre
o eventuala necesitate de a se salva p' posibil ca eu n'
fi jous n' atunci aceste probleme sau eu, pe aceste ocupe,
si as fi spus ca ar fi fost mai bine deci ramane, la

[illegible]

26
209 45

decurs întreaga călătorie, - dela amateros lui Andrei la
Mangalia, funde ne apleam ca plecăm, petruera camerei acolo,
ampluarea data lui Harry cu un stăru mai mult de 2 săptămâni,
apoi sedera. La Bruxelles / unde am fost într'advers
mai mult timpuri sau ca t'orian, Andrei fiind ocupat, plecase
la Paris, unde ^{în} călătoria pe mare și or'zând o soluară am
ceat o și un stăru prea mult la fratele. și și în rina mai
peșede ason, re-ntornam la Praga, unde Lene nașore dife-
rite o pioneri și legatură ca Textul de Raport - un a fost mta
ce o deta într' un digne o ramuere acs, / faptul ca el a fa-
put un aranjament telefonic cu Lene, / Lene despie con-
am fost intrabate în și en și despie con un stiam / și la
pare, întocmindu-ă la Băneasa și intrabându-ă la pe
Andrei, el mi a răguș, ca într'advers promiseră să dea
un aranjament telefon daci ar fi aot de gâd și ramuere
la Bruxelles, dar ca mi l a det totmai pentru ca un o
gândit și ramuere și faptul ca a di'ratet ca Lene acat
luen, dondote și el acat aranjament gâdusi, dar mi mi l
comunicat mi. La întocmindu-ă la Băneasa, el mi a repe-
tat ca mi a ont se plece, ca și Forarepi sunt con'vosi de acat
luen și mi mi a ont de mi un fel de intrabare cont
mi acat reus la Bruxelles. În legatură cu plecare lui Lene
la Bruxelles, ca l a nșat se i faci ont de peșpot ^{în} la Praga
Gros, care quier ca o intere, o mape de mult și se intrabare
și dăuont și derere mi ontore mi, de mult ca am stori
și mape la Praga penta Textul de raport, acat a fact
o rapie bna. Ei personal mi am gâditi, ca mi se fece

(fals de leune) o impresie buna pe ea merge cu
noi, dănd totuși loc la tăpăli, dar n'au apăs nimic
la îndrept, ea n'are nici o apăsare. Devenea, în general
Leua făcea un mister din legătura și cu Gros / în mînă
arătând mi s'ada o fotografie sau scrioarea de alina / eu nu
gădindu-mă în alt, peon deint la o legătură scutit
montat și în general nu fiind o persoană curioasă, n'a
înțeles o mult depe intermederea lui. Ea nu a spus
doar că s'a schimbat, ea n'a înstrăinat de el, că el
e preocupat numai de probleme științifice, că cred, s'a
dat conținu, pe n'a pletoră redusa la o răz. Eu eu
înțeles o daea-ție depe pînă la ea cu noi și ea nu a
câmpus că din, nu numai dela ea dar dela Joroda, Bartu
și o lăsa această pe eu Gros (cu ultima) era încă pînă
din România. El n'a, odată un di-oatet cu pînă, sau eu
Leua spunea depe Gros că pînă e fost în timp
naștrăni naștrăni engleză devenea a putut se plece din
Palestina în Anglia / lăsa eu nu un alt de apăs / de
eu nu am gădit pe pînă pînă în apăs în apăs, folo-
rind intermederea cu Leua pînă, aceasta, eu atît nu: mult
și Leua nu a spus că n'a mai tot li-cupel la Cam-
bridge și eu n'a deint pe la Londra / pînă pînă
comparabile, eu la li-cupel la Radio / Leua n'a depe
Gros cu pînă la Balen, că el nu n'a n'a pe pînă,
Când am hotărât n'a un onchi depe intermederea lui
Leua cu Gros la o răz, am făcut-o, pînă a n'a
peu un răz la Leua și pînă ea acest lucru n'a n'a

para inspect, de aceea - atunci la Banca - Torosini
am pus problema legaturilor lui Budai cu americani.
Dar nu m'am gândit ca la faza acestei intalniri ar putea
sta alta legatura decat de natura sentimentală. N'am
fost pe vremea l-au fi intalinit pe fars cu regimul catolice
ci in Tarcia in 1946.

2a legatura cu de restul la inta Budai o unice despre o
lece in strainatate inainte de Februarie 1948, adica
inainte de decizia lui Budai, de s'an ponda cu regim
un moment de pauza, si in fin unate doar ca disca-
toind despre o posibilitate de existenta in strainatate,
Budai spune ca ar avea paai, din care am putea avea
un an / si am ca avea valute straine si am la un in
ceasta / si mai spune ca l-au putea ajuta Torosini si
s'a gandit in la Stuttgart in Italia. In acelu timp spune
ca lui i-au venit mult mai greu decat mie sa-mi cistige
existenta, deoarece nu au avut o meserie si un ponda suf-
icient de lui la un strain. Nu am vrut aici odata
despre un plan concret.

2) Betea, fiind aratat, a vrut despre intalniri pe care le-a
avut Budai cu americani la o receptie oficiala. La in-
trebarea mea, Budai mi-a spus ca aceasta este o prostie,
ca daca ar fi avut sa aiba asemenea intalniri in la faza
la receptie. La demoptrion, a cautat sa am o alta mica un
contact cu ei si pe atunci fiind trebur sa aiba contact
cu ei in legatura cu casa pe care ei o vada va sa se pen-
tra legatia ~~de~~ in ministerul de justitie, el a aranjat

Cuernile și era fel înțeles plăti chinărie și se făc
 prii potă sau un din prii ce alta cale, totu pentru
 a cătu în contact permanent în la legătura american
 și răsări dila lui nister. În legătura pe această
 și mi-au adus aminte de întăritelile cu ^{și potă} Bradion
 la Lema și la Paris. Am bălănt și un spumeu răsări
 după acea întăritelile, care puteau poci suspecte
 dar care după stirea mea / de aceea am fost de fa,
 - un stiam că Bradion ^{și a fi} și înțeles ^{și a fi} înțeles ^{și a fi} veniri
 mele după altă / avia un caracter cu totul inofensiv
 Am bălănt și un spum răsări după acea înțăritelile,
 de aceea Bradion propunea că nu se afla după
 el, dat fiind că nici Bela nici Lema nu erau
 interviu și onțelare după el, Bela nu a onțit
 învârșile acestor înțăritelile după Bradion și după
 un răsări part comunit, iar pentru un legătura
 la Bela cu americanii nu erau suspecte, de aceea
 mi stiam că el avea o misiune pe această linie.
 După Robert și Bradion mi-a spus după înță-
 rile ^(câtă dila și a răsări un timp) că aflate și face parte din rezervă de
 informații și că Trețne și se făcea de el. Nu
 stia deci pe cum adus aminte tot atunci la Ba-
 neasa de învârșile pe care am acceptat o la doam
 Bragodina, unde a fost de fața și Saylor, stia
 jum pe atot / ^{ca} înțăritelile pot și feli acceptate
 Brener mi aș nu au fost de răsări, agentul era
 la carent cu el și le-au acceptat și aș din răsări

din lipsa de încredere și în același timp, cum am văzut. 43)
 după, din curiozitate de a ști de unde ca erau oameni
 pe care nu s-au considerat ca dusmanii - ceea ce erau de
 fapt - și pentru că la fine. Unde, doar n-ai bo a perso-
 nă. la ei.

3) În legătură cu arstarea lui Beten, Andrei s'a exprimat
 atunci când l-a cunoscut dăca este un procurator,
 și el nu vede decât lucruri, dar ca probabil, fiind belug,
 a vorbit și ca ar fi putut vâna lucruri mai grave
 referindu-se la conversațiile lor cu caracter naționalist
 și anti-partinic) ale pînă continuă unul cîntărean deo-
 reu și ca una mare parte n'au fost de fapt, dar
 de cîră caracter îl pînărean din relații de a la Andrei.
 și din crămpă de cîntărele cu Beten. Andrei stia
 că unul l'au infirm pe Beten și că sunt în ipoteză
 relații lor lor și este în așteptare cu mine în contradicție.

4) În legătură cu arstarea lui Leica, Andrei nu n-a
 dat nimic, spunând doar că a vorbit tot
 ce a avut în minte, pînărean și după o mare căie q
 vorbă la un pu ocupă istorii în aliori și la care
 au participat totă că care l-au ajutat pe Andrei în
 județul Brad (Andrei spune că ei s-au fost de
 mare fapt la aranjare totă pînă) Eu cred că un co-
 Andrei, arănd suspiciunea ca Partidul unul l'
 va ajuta, deoarece n'au nău, mereu persecutat, a
 vorbă n'au se baze pe proprii lui oameni / precum
 și Henry, dăca menționează cu această ocupă

opus, ce l-a rugat pe Rabin să-i scrie o carte / sau
mai multe / pe dedicații date regelui și i-am făcut
reprezentări lui Bondar: ce a procedat astfel, lucrul pu-
tând părea suspect, cu toate că era normal să-i fi dat
carte dedicată din moment ce avea legături oficiale cu el.
Faptul că a eșuat de la mine unele lucruri Rabin mi-a
înțeles în amănunțime că nu are legături cu el.

6. În legătură cu scrisorile aduse de torași, că Bondar
s-ar fi întâlnit cu Sanda Natașon, în nord-estul
patrii la libertatea lui - unde pentru a se informa
de starea lui Belu, Bondar mi-a spus că ar fi fost
este aderent / de altfel îl știu și eu / pentru că
corespondența zăreau că ^{de} a murit. Amos când s-a rapor-
tat, credea că i face din prietenie pentru Belu, cu
negândurile lui în Belu este arătat în legătură cu
Bondar. Bondar mi-a spus că se adresează lui Sanda Na-
tașon, deoarece stia că aceasta are legături cu Internațional
Comunistă legăturile lui Bondar cu Sanda Natașon sunt
înscrise de 23 August, când Sanda Natașon l-a ^{ne dă} dat
peste de câteva ori în viața. Știu că el a scris
legături cu Siguranța prin fahari, că Sanda Nata-
șon l-a folosit pe fahari pentru a da informații
Partidului, dar în același timp, stia că asupra lui
Natașon planează o suspiciune și că el a reușit de
mai multe ori la Bondar, cu care era în bune
relații, după 23 August, pentru că Bondar să-i
aranjeze situația în Partid.

7) În legătură cu învoiarea adesea de Forare, cu Andrie
 cu fi. onit cu Ralu, cu un va mai face parte din vîntul
 jurem si cu i-ar fi spus cu evoluția politică la un s'a
 făcut într-un ritm mai rapid direct orolen, Andrie a
 recunoscut că a onit într'adevăr pe el în acest sens
 menționând că el era pe Ralu ^{care era} membru de Partidul ^{de} ^{în}
 Legătură mai strînsă cu Forare din conducere. En un au expunet
 II. Vorbim despre ^{înalt} Kamenin; care au fost arestat sau pe care
 în promisiunea că nu s'ar arestat în jurul nostru:

1) După Bela, Andrie fiind convins de toate conversatiile
 mult partizane si anti-comuniste pe care le-a avut cu dăamul
 a/mu le-am corat sau repetat la Băneasa / a fost totuși
 sigur că Bela nu on onit, deoarece aceasta nu este în
 interesul lui. Probabil spera într-un partit creștin-Bel
 e ipion.

2) Ne am amintit că Andrie s'a fost întubat de Forare
 despre Torsion. Măc tui era frică să nu fie întubat
 în legătură cu încercarea de fugă, dar Andrie în
 opinia că spărtu n'are nici un amestec cu fuga lui,
 deoarece aflase despre că abia după ce Torsion fusese
 arestat, creștindul și tuzul abente sale la țigănoșie.
 Aceasta, stiam că propunerea aderării în cea ce privește
 încercarea concretă de a fugi / nu ne-a comunicat-o p.
 dar în principiu noi stiam despre preocupările lui
 despre fugă, faptul că s'a sfârșit în acest sens
 Andrie, ca s'a promis chiar că-i va da informații

concrete pînă a putea fi folosite la nevoie și de And.
 *) 8) În dr. m'a mai spus, că a fost învoit de Forare, că ar fi
 fi. ante-legături în vîntul și la întubarea mea, Andrie mi-a
 răspuns, că nu l'a oprit pe Kamenin de a da sau de dă-
 ori și asta prin son în propria lor. Brednăro, cu care stia
 Andrie în vîntul arec legături.

si o dată sau de mai multe ori la Papi Leborici împreună
cu Xeuropol. El în cu Xeuropol avea legături cu Auerbach. În
un l. puteam inferi pe Xeuropol, deoarece că e un foc
infect. Nici am că vine cu interenții pe care Andrei înținea
ca un i le face. Tot Andrei în quinea că el are legături
și cu forțarii din conducere și cu ~~la~~ Partidul său după
legăturile lui cu Xeuropol. După ce s'a descurcat pământul
lui Xeuropol cu Dimitrie Andrei un a spus că a fost at-
titudinea împotriva lui. Altfel el căt o Papi Leborici pe care
fașt ca totu eadouri (mitose pentru că ești, fabrica la el și
ca ocupă plici multe (sau a lui Andrei) două țări de argint, în
Papi Leborici mi a dat o stăp-facută de pământ și pentru
care u'a vut să se țară;

III. Vorbind despre celelalte fapte grave a lui Andrei, ~~mi~~
ader, amintite la Băneasa după:

- 1) În art. col. pe care Andrei îl inspirase sau îl transu-
prin Xeuropol la "Reptaten" și în care se vorbea despre
conflictele lui cu Partidul sau cu forțarii Brodici
și din care rețea că Andrei a f. dat de parte. El în
afaceri că nu mi a porsat după acest lucru cu s-a
opus că un lucru s'o facă dar Andrei mi a răspuns
pe tuc ce face. Nu mi a dau rețea ce amintea Andrei
mi ^{publicarea} ^(nu mi aștă să se p. cât) ^{pe acest art. col.} probabil pentru a face unușor opim
publice, ca evită tendința de a l. de de parte și a găsirii
prin această lienal acasta. El a dat astfel mi rilea
desu manului și în mod tendințioș actualis din partid,
mi acasta el a făcut direct jical durmămanului angro

din nou darea de suveranitate de n'acordare ^{impuneri la impozite} fapt de
partid, ne vîndu-se acuzatiile ale unui grup ^{in posesia}
tuturii dela mine, dela solia lui. Acum, cînd i-am dat
seama, ca nu-mi luate de partid, in patria nostra
nu pe deplin justificate si in foloal partidului si
desei poporului din tara noastra si i-am dat seama cat
de greuta e fost povara pe care o'aream p'na la venirea
mea aici, ^{acum} ca nu-mi vîndu-se a unor impresarii politici,
nu constienta cat p'na am fi putut partidului prin
toamirea acestor fapte.

Dupa Brucen nu-mi am mai rediscutat toate aceste
fapte si inore rugamintea m'fi creput atunci, cînd
am spus ca mi este alina de greu sa-mi reamintesc
o serie de convinsii si fapte dupa Brucen nu-mi f'au
de r'adlungit, cu arand atitipul n'atim uoror deosebit.

Dupa oamarii care ne uicizara si dupa legaturile
ambele p'ndu-se r'adlungit noastra de puterea, nu-mi am dat seama
ca nu e r'adlungit septal, ca am fost rugamintea de
elemente neputinta, dat fiind pe de o parte propria
noastra et'udine neputinta p'na pe de alta l'ipon de
r'adlungit ^{si p'ndu-se p'ndu-se} p'na pe de o parte ast'udine si plaurile d'acum
m'li pe care de fapt in acea epoca m'li pe de o parte
d'acum. De aici puterea ca Bela, dupa care ne d'aduc
p'na mie seama, ca in multe p'ndu-se au o alt'udine
d'acum p'ndu-se p'ndu-se de partid, dar al'udine p'ndu-se p'ndu-se
multe p'ndu-se la imp'ndu-se, fara a f'acum un c'el
ca p'ndu-se p'ndu-se un d'acum cu rep'ndu-se a c'el.

apoi Belu, Belu, Polgaria

in Leu, Harry, Torosia } au fost de paxd in broderi
 la un lot prin Belu Andru, ne arata Papandu. si in
 retinutale. In pe Partol ce pe el rusari, a fostit acat
 rancei pe. ^{si a dat raspunsuri} plan politice si personal in eu. ne arata priete
 qui au supritent cu Leu si cu Harry si dinare cu
 au stit ca un castige incederea si singelita, le spunea
 lor o multime de penderi intime si discutau cu ei in
 aud impertinie si chestiuni de partid. Nu tineruau cu
 relatile intre Andru si Leu pot fi de alta natura decat
 pur prieteneasca, in eu nu am lasat ambiguitate in lega-
 turu cu Harry pe o panta prieta, care nu a fost altceva decat
 o lipsa de stapa nire si superficialitate, pe care opori, cand
 mi au dat scuma cu Andru (care nu stia nimic) au
 incapat suferu si mi facu multe reprosi din cauza con-
 portu meu, ~~pe care am repetat-o si exist-o.~~
^{pe care i am amintit prin Andru in 1935 sau 38}

Despre Belu (sti am trecurul lui) si au toate ca areau
 oarecum tamenli si inapal raptinbi, le-am intat, gindindu-
 ma ^{am} la apitorul pe care l-a dat lui Andru si Partol duc
 la 27 August, sti am dela Andru, ca dupa 27 August
 el lucreaza pentru Rusi, ceea ce im explica relatile
 lui cu americanii si in da dea doi convingerea ca se bucura
 de incredere, arand in tota si actiunile lui anterioare
 pe aceasta linie. El era favoritul de multe teorii politice
 la noi, care denignu un cran parti nice, dar in acea epoca
 el nu putuadea un a fost pleru pentru unia si condescend
 un un documentat l'au anulat. si ^{un rusu in arand o penderi politice} luau drept lime
 much di penderi lui El calgata stia auto sovietica, pe care

la defunctia dela cununca lui si dela Ilie Constantino-
viciki dupa expoz. de la statutu de pandui in N. S. Orientu.
El vorba dupa stitiura lumii Sovietice dupa raporti si deci
dupa neconfortu de a calatru navelnicu pe oceanu rusu. El
ii dadea lui Andrei date sta t. olice in legatura cu plitula
amurto fiinli: din care recusa cu x plitula mai mult decat
era stahilit ^{mai cum l-a putut si la Paris} dar cu un stian in mine conat dupa el. El
ar fi put n. place cu economii economice in stramatare, dar
un cred cu Andrei l-a sprijinit pe acesta din rita. El ii
facea critica cont. la lui Andrei, rusaile cu Andrei si le
fi prezentat la Partid. El a criticat de fute cu mine
reputatia cu priore la cartea lui Alexandru; tot el nu a
dat n. citare la Paris cartea lui Kottler „Feroe et l'infirmité”
comentand-o apoi cu mine. De fute cu daniel ^{cu el noi} am vorbit
cu mod neputinca dupa Toranzo din conducere sub forma
de tairfeli. Socrisanda e un om bolnav de la perspectiva cul;
un spirit de contra dictie pînua in platen n. ortescen si
n. tairfarea mult. un l. au luet prea cu scris si
am dat di scaltu la notu mai mult. un caracte de
glume. Acute glume erau cusa de multu ori pli de
sema impotriva lui mei portidali. cu ce m'a facu
sa mi dau scama pe ce panta alinau cu n. n. un exprim
„cu om aginge cu t. si in L. toria? Cănu a put ardu
din Partid, un cum preputu il lucrului, cu l. au
considerat neinductat. Am put de fute caud, dupa
excludu il fiind cu pancia. Andrei si a dat sfatul
n. place si cu un am gindit cu exprim cu accen

nu fi. nimeni solutie pentru el. Tot asa, deoarece de-a
excludere un mare ruce la noi, l-am intalnit o data sa
de doua ori, in urma propunerii lui la Teza. (scut cum
l-am cunoscut la Banca cand am trait in revolta fetele
jovane vestite de partid) Eu am istorisit de fata cu
Beba intamplari din viata de partid. In general eu il
consideram pe Beba mai mult prietenul lui Budai,
asa cum si consideram pe Teza si pe Nagy prieteni
mei, pe care Budai ii tolera. (Am oprit deci si aici complex
gros) Beba i-a spus ca se intelege bine cu mine,
cum a putut fi o dorinta a comportarii mele antipartidice.
Intalnirea cu teza din a avut loc din curiozitate lui si
tot el ne-a propus sa ne plimbam cu el din nou la
Lucy (cum pe care un el bun mieste deci a avut loc
sau dar un confuziune acuta plumb cu mine cu Brava.*
Deci Beba a fost intr-adevar opozit, el a avut, grație
comportarii noastre, toate posibilitatile sa si face meseria
noi metronomul fata de el mi-a un fel de opozitie sau
de disciplina de partid, notându-mi ca el ar putea fi
un per.

^{de una semnificativ la Beba}
Depe Teza ^{stima, ca marile de 23 August a prezentat o propozitie a Budai} (Am aflat, dupa impiedicarea mea acustica, ca
amusea in trecut legaturile cu pros, pe care l-a condus la
Istanbul, cind a plecat in Palestina ^{in timpul exilului}, la revedere si
se marita pe el din cauza necesitatii lui. Stiam ca era
un incoordonat si dupa 23 August ca el / ea era priza
de care lui, care a ramas foarte san si chinata) Stia ca
i-am dat dupa 23 August ^{am la hospital lui 95} (ca a primit o scrisoare de la pros
* Tot Beba ne-a trimis o scrisoare la Pica pergesa, pe care am acceptat
o / Budai spunea ca in un timp, cum a putut fi atat de usor)

[illegible]

pot domi oare și un l-au mai răzbat aici relate.
 Să se atate el cât și ca fusesen în timpul războiului;
 în emigratie la Londra. După aceea s-au spus că au avut
 prieteni în țara noastră, dar ca acestea sunt lucruri și după
 Anri Cor și după Beten și o serie de alți oameni. După
 ce lucrare o bucată de vreme în viața la U.P., când s-au
 deschis larg porțile țării noastre am recomandat o înțelegere
 în toate și ca ^{am} unele societăți la început. Apoi a avut
 o atitudine parțială de echivoc față de munca de partid,
 dar când i se cerea pe ce linie plastică (prin de porțile,
 expozitii, tablouri etc.) ca să facă pe multă contribuție
 când eu în făceam observații, și se ducea la sedințele etc.
 ca se mersu făcându-mi chiar reproșuri dese că eu de o
 în partid, deosebi ca era în lucrări și în fazele
 în pace. (Nu a avut ambalaj în scopul de o frumusețe și de
 multe ori în fața aceluși reproș și în lipsa de
 textul de răspuns. Eu înțeleg că ca un oraș în pre-
 zent țării noastre și cîtă însemnătate de mare. De multe
 ori eu în chinându-mi în făceam reproșuri ca sunt
 prea activă, ca mi s-au prea multe cerșiri în partid
 arăd și redare și ocuparea mea și afara de partid.
 Am certitudinea de multe ori și față de dăruirea a ceea ce
 de care un loc în munca mea de partid, de obicei
 cuprindem ca Harry pentru că era amândoi în activ
 organizată, mi-am exprimat față de toate problemele
 artistice și în cea de adopție o poezie formalistă ^{formal în} ~~Rembrandt~~,
 pictura sovietică, unde se vorbește simțea, faptul că s-a pro

probleme pectin la uni, depe cirta est. fali de ea, desu-
tan cu totii impreuna de pinto probleme de, doctrie si probleme
politice cum le price. Andrei precum r poprin lui Andrai
in partid, in mod nepotism. Nu bin unite m-i f. dot
trotchi, "heir. Gheor" / cum cala adioru n aple la uni in
b'flectia / s'o citarea deince n am celt-o mico cu. And
nu i. am dot o ^{in pectin} ~~in pectin~~ a in care i. am adaro plect impunct
cu alte cirta tri mize de Andrei. N am exprinat in ^{pece} ~~pece~~
apdr carii pectin ca n Andrai cu regret depe acat even-
ment, am cum s'a intampat: orestind pe acat mize
cu pas ignu mize si ignu pierdera independenta na-
tionala fiind in contra doctriu cu daum, care n place
pe o poplie cosmopolita. Din amt r di rati vehemente
in care cu aparca linia partidului, cu ignu exemplu
in chestiunea politicii dore de partid la Caim. cele cultu-
rale, unde cu politica linia partidului, tot am cum
il atacam pe V. Cantu cu reactiuni, in ei il aparca.
Luna a fost scia, cum l-a impins pe Hary in into
ambitia de a fi directorul Fructetia, comitiei culturale in
strai nate. Ea ^{in pectin} ~~in pectin~~ a fost reprom. dea l-a ^{opelat} ~~opelat~~
Hary ^{in pectin} ~~in pectin~~ in partid, deoarece astfel el va turti n mize
stricti tate "murea lui stii n pectin". Ea a fost dispo-
traca mize rioru pectin la "murea" la Suagor si tot
am in mize rioru pectin cu dea Suagor, cu a
fost in mize rioru pectin mize rioru pectin pe cum l-a pectin
Andrai pectin aum cu pectin tate dea deoarece de pectin in
este chestiuni n i pectin n arbi tate r mize rioru

mentarii care erau de multe ori, în total, nepotrivite, de
multe ori stângiste, de multe ori de dreapta.

În legătură cu călătoria în Turcia în schimb, ei a făcut
doi doctori de a călători, de a câștiga bani cu ei propoziția
de a o vedea pe sora ei, soră-sil. Unu a spus uici o dată
ca l-a fi întâlnit pe șos aceluși. Mi-a spus doar, că,
între altele a întâlnit-o pe Dina Tunaș, sobin portul
nostru egiptean în București, cu care era împotriva Herz.
Ea nu a spus că a fost prietă pe marea cură de tot
diplomații turci imperialiste, cu frind din România
și nu a vădit publicat pe Turci și politica lor. În
timpul războiului nostru la Paris în 1946 Poulget și
cu Violan revin de pe la ea și s-au apropiat pro-
babil xrimu, în care ne xrima să ne întorcem uici,
repede o la ea, fiindcă Beteș și Bery de față nu au
sfârșit. Când am hotărât să mă duc la Iv. Todor
în legătură cu care L. Hamilt, dar eu nu m'am des-
ce uici un gând ascuns, ci pentru că eram revoltat
și alarmat și aceluși timp de cele întâmplate și
ei fi put ca Iv. Todor și un sfârșitarea ce am
de făcut, deoarece puri un bănuș de după ore o lega-
tura între Andrei și Hamilt. Luni nu a purpus să
se întorcă cu L. Hamilt la buget pri întinse
măi ei, cu lucră cu Ioan Hamilt, tot pri mui
plăteam chirie. Ea am vorbit-o pe domna Hamilt cu odată
când tot pri întinse mediu Lenei a reit la Todor de pe
ce mui întinse de după poezia dela vici ^{și plătă la} de după uici

conștient, pe care scrie că n-a cunoscut la vremea respectivă un
ni, pentru că într-o interviu când pleacă în concediu și
pentru că timp și decătece, în timpul cât lipșea un
se poate face de o altă parte, nu am să scriu că la vremea
un bolnav. Ea i-a dat această permițare, un alt document
aceasta s-a întâmplat în vara anului 1946. Altfel n'ar
existat. Știu însă că după arsterea lui, înainte, sau lui
Leana l-a întâlnit pe Dindari, din partea dracului, la
junio, care este în viață. Nu știu ce răspuns i-a dat
Dindari. După atâtea încercări în privința lui, știu doar
am de vârstă sa. O dată după o creștere pleacă în străna-
după un război la comunisti, Dindari a rănit ca la război, la război,
tate, ca Leana, înaintea de conștient de viața sa. Știu însă, că
am de vârstă, - cred, după război - după război, ca doar
un pleacă un, de a... la un un, de vreme altfel și are
de rănit. Afându-ne o dată în viața sa știu doar în
un un pe Dindari un un Pătrășcu, Leana a spus, dar de
mult în pleacă, ca la un parte pleacă la Dindari și de
acesta m-a fostam pe rănit și pe rănit în viața
un un un de parte până la rănit. A fost doar o răni-
lașitate, am rănit rănit un un un rănit, rănit
Dindari și un un un un rănit rănit rănit rănit
un cred că Leana și Harry n'au fost rănit rănit. În
rănit ca un un rănit P.M.R., când Dindari s-a
rănit n'au rănit pe un un un. Leana și Harry, au
rănit n'au rănit totuși la un, de vreme un un rănit
normal, după ce rănit rănit rănit rănit, n'
rănit rănit rănit la un un rănit - rănit ei - un un un

ne părăsescă în momentul pilei noastre.

Scopul Harry stătea din trecut lui și a fost în timpul
muntelui ascuns la tatăl lui Dorica Bălan în județul Sîrb.
Nu mi-a spus încă odată, că mi-a spus ar fi dat
informații sigure, dar aflat epoci, din porocurile lui
și ale lui Dorica, și era înainte de război pentru că dorica
Frad, născută în Egipt și ea tot atunci, în călătoria
de folclorist (sau poate că a avut o relație personală) a primit
o carte în o raportare fotografică "Mille", care a venit
în 1945 în țară și pe care Harry mi-a prezentat o copie
la atelier. Dorica a fost și la Londra ca să participe într-un concurs
de jocuri literare, avea unele prietenii artistice și folclorice de
Londra, el scria dintr-un deosebit folclorist literar și deosebit
un colecționar Pearson, care se putea să-l ajute dacă ar
pleca la Londra. De asemenea el mi-a spus că dorica Frad
l-ar ajuta, dacă ar pleca în Egipt. El mi-a spus că și o
gândea să plece din țară stătea oarecum rău și a fost frică, că
dori să-l, pentru că dintr-un alături de folclor, refugiat în
Elveția în timpul muntelui sau în vârstă și în parte refugiat
devenea l-a expulzat mi-a de pile și un mare ora și a
lone expulzat. Când legătură stătea în Viena, el a fost un-
nit de către Viena structural arhivă. Dorica Dorica, ca
după 23 el a deșeură o activitate în cadrul mișcării sale
al W.P. lui, ocupându-se de coruri monumentale, apoi, mi-
lând de la W.P. și l-a dat o compensație după unghiul
Sotacovici și ca avea legătură în transferul de literatură și
în țară și în comunitate culturală și un spate în între-

un Partid, gândindu-mă că eu nu puteam deservii activitatea
sua bine și cred că Partidului mi s-a dat de lucru în cadrul
organizării de partid unde am lucrat o bucată de vreme ca
lucru împreună el era activ și cred și răsunat apoi se
găsesc că s'a încadrat în muncă, după ce abandonase pla-
nuirile de a fi consilier cultural în vîrsta de 30 ani în urma
judecării. Leuș, fiind în vîrstă și apoi re-o dată, directorul
Fundatiei Regale, după decedarea lui Neacșu, Brădă-
mă avea puțin timp după lucruri, pentru că e tânăr, cu o les-
e în viața sa credea în capacitățile lui literare, așa cum îl
presenta Leuș. Nu am un credeam în capacitățile lui literare
(ceea ce nu l-am văzut pe Leuș și Henry) dar credeam că este un om
cu multe talente și talent, cu multe experiențe și cu o
memorie prodigioasă și că va face parte din marea literatură. Sîn-
că a primit prima sa distincție oficială de la Londra
la legatura în chestiuni de folclor, tot la el am întâlnit
în 1947 un prieten cunoscut Toranzo, care venise în
mod oficial în țară și care era entuziasmat de tot ceea
ce văzuse la noi. Am stat foarte puțin / într-un stiu decen-
tia cine sunt și n'am avut de citit personalitate la plină
de lauda pentru raționalizarea de la noi Henry și cu unele moti-
vări. Sîn că poate Lăzărescu și florișteanu au Henry,
ca a curiozitate și o răpire și astfel Henry a fost rotund
imprimare sau uita la ea în casa la București. Cred că
mai am Brădăreanu / dar nu s'a găsit în nici un fel
sau personal, care ar fi putut să-l fie de folos, deci am
fost opoziți. Sîn că Henry a avut foarte mult interes la

Jozette Lazari nu mi-a interesat ea, ^{nu} pentru că în sine
 probabil, l-a întâlnit pe Costel aceluia, deși cu
 Harry și cu celelalte opțiuni ^{nu} și cu ambele dinaintea (ca
 ar fi să zicem pentru prima dată de când m-am) care
 a crescut în C. Trupa de linie și Harry a fost surprins
 și a spus că nu se va duce pe acolo, în cea mai
 din urmă cu Harry alții chestiuni deosebite pe ce vreau să
 înțeleg în ceea ce privește viața și opinia, dar foarte
 foarte rare ori pe el singur și atunci pe cei care în politică
 Lina și cu Harry mi-a dat înțelepciune, că înțeleg că eu
 mai e de mult decât o simplă legătură de prietenie;
 dar el era în primul rând influențat de Lina și ea era
 griji de el din toate punctele de vedere - lui am spus
 mai și fapte de Harry surprinzătoare una după alta
 noastră. El și cu i-am spus odată, după ce s-a văzut
 una sau două zile, pentru că în ceea ce privește viața și opinia
 vedea (gândindu-se mai cu seamă la viața și opinia de
 plecat) dar Harry mi-a răspuns că va fi cu noi, că eu
 nu m-am părăsit (Tate este în două zile) în general el
 nu participă la discuțiile noastre (face două glume) dar
 a colportat diferite relații anti-sovietice, pe care le deținea
 dela oțel la Jagan Rădulescu (cu care am venit, în ea,
 cu ambele sovietice pe care am deținea porturile politice
 la) dela Gherghin și Joster, pe care am în mod critic
 după postarea din Marea Sovietică, dela Ilie Constantin
 (care spune că este unul din punctele noastre pe care
 de căpă sovietici) dela cumintul lui, Ierohan, care spune

pea, ca li a prezentat de bunica primum - societate la care
nu era o atmosferă inospitală - / dela unii artisti societate
ca con amare contact. Tot astfel el era de acord cu
popitru Partidului la comitate culturale, ^{nu era la Jagan Torosiu} unde masina lui
la Radio / deun tereu la Alexandru cu r. Bogalski - inasur. angaja
pocara in urcand apoi - / deun tereu la Stivrona dela con-
servator / in imprez acelu masina s'a urcand apoi / in el a cont
un din ce conflict cu ^{tor}torosiu. Era ino in facel multumit
de situatia lui la arhiva de folclor si se strada dusa a la o gross-
tina in organizati, ceea ce nu a facut in gura in glicina - ca sa
mai ginge un bun membru de partid.

(De aici si inuina si fi una comiso, darac taturu re-
termini lucrare pain de xera)

Jagan Torosiu din ca in urma xerosei la 21 august a
cut in plasa in stramutale in Andru l'a agitat in aceasta
perioada. Andru a avut ca el de folea prezentati de bun pe con
in la din in nord comut. Plus ca atat in taro cat in la
Paris Torosiu s'a schimbat valata x am. tot el l'a apa-
lat pe Andru sa si tipociera carter Sub 3 Distalun, in frau-
linzeta. El a inuistat pe langa Andru in fi indicat la un
pauz mar inuist la legala in ca trale ca Andru si a fat de
sard ca aceasta a inuistat partii el. El a uruit in taro in
urma spitalu lui Andru, ca n-a preparto la inuistat, si
diga partii lui, dupa ce a uruit ca un x una parte inuina
si in urum artemu lui Andru si a urui parte de a lui / in
legatura cu ce / a diuistat in ur ca n-a in plasa clandestina.
Andru inuina ca el luciera in Paris in urum legatura fi

pute cu acțiune de Belin. Eu am fost totdeauna împotriva
legăturilor lui Andrei cu Tironiu, care era un om, care în
acea vreme de a face cu Partidul, cîmîn în plasa în
traierea lui, dar de fapt cu care Andrei nu s'a putut în
deosebi în zile lui, cîmîn dîndu-l cu un om deosebit lui.
În vreme în care a fost avută prietenia lui el a venit
la Herby unde am aflat în el nu se-a spus că are
de făcut ni place clandestin. Acest lucru l-a repetat
în la un anumit cînd erau în el de fapt în a spus
ca se confirmă de o oportunitate de a lăsa grădina
și de deal. Aceasta s'a întâmplat după Congres. Eu
nu știu de unde lui, care avea o proximitate suspectă.
fiind plecat din America s'au întors pentru a face o pe
nume în la Paris, dar u'au putut afla nici odată cum
multe noi detalii, cîmîn în ordine cu deosebi chestiuni
politice și acțiuni care în atribuțiile lui Andrei. Fapt de că.
Deși Belin a cîmîn cu multe mi-a putut totdeauna suspectă,
și am ca Andrei informații relative stăruie în deosebi, fărîmă de
puncte diferite tuturor, și în zilele la elapă, la stăruie de
material statistic pentru întreaga lui / sau exemplu în
legătură cu deosebi de la Cluj / și se spunea că el s'
cu Belin îl instrui în punctul lui de vedere material
și îl influența. Și am ca și el, Andrei avea legătură
fără dubie, deși care Andrei spunea că este un om cîmîn
și ca Belin s'a pus la dispoziție oamenilor de la statistica
cîmîn cînd avea nevoie de ei / Biro, Nicose, Rafin, Lieb
cîmîn / oameni care, cu toate că erau în Partid, nu erau

o struie clare în Partid și cu i-a altor studii la
 Andrii, ampu acestu fapt. Eu personal n'am cont legi-
 tării cu Betia, Tui caile domi pe, p'etru caile tui dela
 Paris m'gura - după ce ai reușit, zornul pe Andrii un x ma-
 gistrat și după p'etru p'etru cu can dela Snago, reu-
 a reușit și Betia la unu și p'etru foarte imp'ietat pe-
 t'etru. Tui m'gura pe t'etru și pe p'etru una repede
 p'etru a m'gura, caile zornul și cu pe un l'etru în reușit
 cu m'lele, p'etru la unu de Leu, p'etru cu un d'etru
 și p'etru și pe p'etru una repede acestu, dar f'etru
 de cu m'lele și a exp'ietat pe a f'etru de Leu din
 m'lele și din domi și personal de a un reușit și
 imp'ietat. Tui cu f'etru la Betia de a f'etru imp'ietat
 și a cuușit foarte mult și un f'etru reușit caile
 a p'etru. Tui pe a reușit de unu multe și la Leu acestu
 pe p'etru ista pe m'lele cu - face carte / dar Leu
 un a p'etru și a cuușit și se discutoresc de el și un m. a
 p'etru și un d'etru imp'ietat. Tui, cu el avea legatim cu
 p'etru, acestu p'etru reușit la dela Stalișici dar un m'le-
 pe acestu legatim era al'etru de m'lele și de m'lele p'etru
 reușit de a și ajutat, și ajutat am'icualt și p'etru de
 Tui m'lele în f'etru, legatim între m'lele și Andrii. Tui
 pe p'etru și pe la Leu și Leu p'etru, dar Leu
 p'etru un cu și unu imp'ietat la și cu un and un-
 p'etru și cu se m'lele a f'etru unu m'lele de Partid,
 Leu p'etru, cu și Leu p'etru un dela 23
 am'icualt t'etru p'etru un unu imp'ietat și imp'ietat unu imp'ietat

72/

a un ^{un} parte sentimentale bune din cauza geloziei ei
pe Leu și ascunderea și trăgarea unei simfonii celei lalte
de fată cu unie)

După Război în țară, un timp în urmă, deosebită Modrii un
mă a venit după ei, iar în personal un am stat de
război cu ei.

După Neamtu în stiam că Modrii au două legături prin
terry, care îl reprezintă pe Neamtu în interesul lui per-
sonal și a lui Neamtu tot personal. În schimb pe că
Neamtu, dorind să-și poartă poartă lui la fundatie și
stind că Terry și Leu sunt prieteni cu ei, l-a un-
nit pe Terry direct la Război de fulelor în operați-
e lui și nu l-a sprijinit. Tot astfel, prin intermediul
lui Leu și Terry, Neamtu poate să se facă folosit
un a pedat o rată a fundatiei, ~~pe~~ de construcții
carie în am oșpot pentru foloșul Teatrului de
Păpuri, iar Modrii a prelungit în vederea acestei
contractul între la vârstă de jurisdicție ^{în legătură cu fundatiile} și fundatiei ^{anuale}.
Modrii, oca, ca și unie o perere poartă dintr-o Neamtu ca
finanțieră și în stiam că Modrii l-a primit
pe Neamtu la un vârstă mică în legătură cu acest
contract, în acord de gând să-și facă ne un contri-
buțiune, pe care Neamtu dorește contra. Terry și Leu
nu reprezintă chiar, ci pe de o parte am acceptat să fie
lui Neamtu, în ceea ce privește cedarea sitei pentru
Teatrul de Păpuri, iar pe de altă parte simfonie lui
Neamtu. Nu stiam după alte legături ale lui Modrii

ca l'caușă, după ce a fost erstat, Lene & Henry m-a
spus că au rupt legăturile cu el.

Despre mamula - un st. am. ca intimitate relat. cu Budai.

Eu personal l-am vizitat o singură dată la Berlin, unde
m-a fost prezentat ^{un am. st. de către un el} de către cele ce st. am. în legătură cu
mamula - adică despre Belle, Eliza Constante, dr. am. deinde

și cele ce mi-a spus Budai la Banca am scris mai sus.
Despre Anshuitt - bucurăm să-l redăm în un lagăr & pro-
mițăm în Anshuitt de a-i fi uitate un om de legătură,

care nu a reușit încă să-l dea. Fîind împiedicat cu Budai,
l-am vizitat pe Anshuitt & la o masă ^{cu multe lum.} la Leipzig, 3) la
un palat de m. la care ne purtase domnul Bragadina
după o recepție la americanii, 3) la Br. Georgescu unde

fursem convorț la o masă mare cu multe lum. și unde
era de față & Belle, 4) într-o seară la o sărbătoare la
fr. Kleinberg, tot de față cu multe lum. la toate acestea
cu am. sunt impresii, ca el se aștepta întâmplătoare acelu,
[adică fînd cu Budai m. st. am. este lucr. în prealabil] și
un am. sunt impresii cu Budai, caută o conversație cu el. ^(*)

Budai, un mi-a spus încă odată de no-o intimitate re-
pută cu el după 23 August, în înaintea de 23 August,

Budai m. tel. din - n. cu multe lum. și spunea unde în
câtora crâmpă de acelu intimitate, e posibil m. fi
mentioneat & numai în Anshuitt, dar cu un om care
un am. refuzat este lucr. Stîn cu fr. Kleinberg, care
era director la Tilsen, Viedrag, Calan, reușea des pe la
noi (stîm. când reușea stîm. ca de vînt. chestiuni personale,

^(*) Tîm. unde în mod ord. cu Budai a fost în 44 sau 45 în București
la o recepție la Anshuitt acelu / un st. am. era de vînt. / și
un st. am. a fost m. a de față, deoarece am fost un am. la
Anshuitt, dar un st. am. de acelu în se întâmpla după ce l. de-
ser o preluare / stîm. am. fost m. st. am. / stîm. m. spun, ca stîm. &

în legătură cu intermederea, facer interventii pentru
 frate de a lui, și pe care Andru l-a numit inapostol,
 Andru l-a avertizat pe lui el pentru ca ora lui constant
 lunge și loca de locuri și pe priunile în întreprinderea ei
 funcționare, el nu a ajutat, atunci când era constrins
 com' dela fuzor, procurându-ne material (staltă, țes,
 și costelate similare dela întreprinderea pe care o conducea)
 dar, deoarece am oprit facturile stiam că e contra plății
 cu punându toate în vechitale prieteniei între Andru și
 frate Kleinberg care dela încă dela Cluj și unu.
 aici fiind, întrebata pe Andru după frate Kleinberg și am
 gândit că el ar fi putut pe acela care făcea legătură între
 Andru și Buchișt / dar nu am fost în stare de fapt
 la o examinare de vechi / Venera la frate Kleinberg și
 și a scris lui pareri voluntar după Congres la unu
 pentru a se raporta de vechi la Andru și a mi oferit
 ajutoiul lui dacă era ceva necu de con am pus-o tot
 număr pe vechitale prieteniei între ei și Andru și pe
 vechitale simpatiei pe care mi o manifestă în
 voluntar de căte ori mi s-a întâlnit cu ea la Teatr,
 la Partid sau la drangalia. Andru s'a exprimat fete
 de curie după Buchișt și e în jur un deosebit și jale
 venie de mine în pag. 13 a acestor lucrări. Către el
 fuzor după parerul Pop-Bugiu și între Andru și pe
 Andru dacă a avut o legătură cu Buchișt / aceasta
 deoarece Andru pururea pe Andru este reținută în legătură
 "cu acest parer" și nu a neput categoric acest lucru.
 reamintirea doar după intermederea intermederea și mi dău după re-
 menii care au fost de fapt.

Deoarece Prologul stiam ca Andreea era in luna relatiei pana inainte
de 23 august, stiam ca s'a sfarsit cu el la Bucuresti,
si a avut relatie cu el si dupa 23 august, dar dupa
relatiile lui scrise dupa descurtarea lui, nu stiam decat
dupa aceea care a avut loc in urmatoarea perioada.

Vișniac prin totu lui (transmis în prin mine) în
 care cred, a avut în la ea un esat în am ea, după
 plecarea lui din țară, totu lui Vișniac a venit la
 Budui (cred la lui iuter) pentru a se sfătui cu deaconul
 daco cu puterea în place diti, țară. Elu ea așa o pînă
 trei deșu deionul, ^{amre} ea este un om crescut în ^{o altă} co Budui.
 Ginea la pînău lui. În dădeau, reama n' atînci ea
 este anti-sonitric, dar il credeau impotriun la tînci.

Prindeam și înțelegem că îl cașă, așa că înțelegem, are
 un corectă informație și un înțelegem, ca
 multă, așa înțelegem. Nu pot să nu atraci în
 găsiri, ca este înțelegem, înțelegem, dar cum
 dan naumă, ca este înțelegem, chori deș, ~~ca~~ ^{asf} ~~asf~~
 muna un corectă informație, arând lor într-o
 înțelegem comunit și doi membri din opoziție, înțelegem
 o lucră de contact cu Căpitanul dințelegem, înțelegem, comi de
 sau ^{ca atore} ~~ca atore~~ sau un, (peca ce este tot atât de grav).

D'espai bini
Andrei, soca valute străina dela ^{calatorii la} Turcoara și dela ale
doamne calatorii la Paris, unde a primit diuine ucari
pe care un le-a schelcut. S-au stin daci i-au răscoș
turi dela Bruxelles, stin juri pe dela Budepesta, pe in

76) rămas pe via. În afara de asta Andrii a construit foarte
mult pe cont editeren cîntîlor lui și în jurul și susținea
lui Leana și a propuneri la Bombroski de a-i vinde în la
fronte est în la Tragar (în cadrul unei legi pe adminten
mult lucru pentru intelectual și pe un co-dicant) stînd și
pe mișcări pe care mare plăcere și construcții ^{leu} în avînd
altă intahințarea la pentru bani, cum început și construcții
pe de la Tragar. De timpul construcției, pe se petruent
în timpul inflației, Andrii, ca și pe se făcă chestușele
a schimbat de mai multe ori lei în aur și sur în lei la
rînd prin Torron, apoi prin total lui Leana. Nu cred
ca a schimbat valute străine ^{pe} care o area din strănu-
tate, în țară, și la Paris prin Torron. Neapînîndu-se
bani, Andrii, tot în urma sugeriilor lui Leana și a
rîndant poalei de la pe care o mîntuiri de la total
lui, la Livon, urmînd ca Livon și-i plăteau
cu la în nord trîntat tot în aur ^(nu se pot 50 de monede) din Turcia
Tot în urma sugeriilor lui Leana el a făcut un schimb
de bani în Turcia, unde curînd era mai favorabil,
prin Leana și sora ei, (poate și personal ei) care pe
un timp în Turcia în vînta la Livon. Total lui
Leana ne arînd dect o pensie foarte mică / sau
o leafă mică la Universal (dar este mișcări pe care
un timp, cînd Andrii, în urma sugeriilor lui Leana
l-a recomandat acolo) Trînta din bani Trînta de
Livon și din ea el cînt și Leana au schimbat de
mai multe ori aur alăt pentru ei și pentru Andrii.

Tute chesta mla de bani. Ondrei le discontu la Leu 9' 77)
 in un mine, deoarece en un mai pricepau de la in
 aceasta chestiune si p'au fort mii roditi interesati in
 chestiunea de banii deoarece au trait tot deuna foarte us-
 cost. După ce chestiunea cea mai pentru de fete chesti-
 personale dadeau la altii, la atelier, tot sau si chestiunea
 pentru cine in cereau la Andriei bani si n'au mii si a
 fort mii o deta. o manta. Ondrei intind doar cati
 bani a sors din contu. Eu stiam ca el fus facu si
 valutu ^{into un alii} in contu din dala (un stiam alt la) a co-
 rei cheie o avea el in tot acolo punea si banii pentru folo-
 re. Stia ca Ondrei a mura rat de una multa ori facu
 de fete in mine (ca te lasa din un joc de carti fete.)
 dar deoarece un stiam ^{si un mii p'au mii, aceasta fete o chestiune una ce}
^{in toate pe Ondrei} de valutu prezentu ^{un mii de}
 intind un de aproape in toate ca Ondrei in gura
 de fete or in ce valutu in reprezentau atunsi cond,
 in timpul inflatiei, curand se schimba marea. Stiam
 ca in acea curand in aflau frumosi electroni in burti
 de cate o mie, doitari si monezi de aur, de desente
 feluri (englezesti, francezesti). Multo mai fura (re-o
 7 monezi de aur) la si re-o buca de aur erau si
 Testul de tipuri, cand din camp inflatiei eu n'am
 ont si la la Testul, in p'au un mii. mii ont
 mii schimb fete ca la a campu mii, fete ca la fura
 deoarece mii mii campu fete de campu mii pentru
 operatul Testul in straiutate. Nu la mii mii
 si mii o mii de monezi de aur care mii mii.

muna de o
 ruta de bucată în casă. Tot era hârtii de dolori, jecne
 erau de o mână sau mai puține de o mână / un cret n fi
 fost un măt de cretă pei, iar hârtii de o mână de frunci
 electrice erau mult mai putine. Iam este imposibil să
 reconstituim această muna în toate ca am fost în camera când
 Ondrei umbla în dulap r în cretă, după prânz, r ta-
 munda se de o pereche de hârtii. Iud că lea era de foto. Fi-
 cum eram obișnuiți cu toate distanțele de timp pe ream
 li. Măstăci, iar el le di ruta cu Leua în un preocupat
 de fotografii pe care le rugam pe Ondrei r la distinge.
 Tot atunci am di stin câteva fotografii, în care erau foto-
 grafiate ferri n stin tanga Beuer la o expozitie care
 a avut loc în st. Robert de Fleis în 1945, în care se
 aplan în camera mea. Istin în n, în plimb pe care i l-a
 dus a doni p. ^{diu meste} la Leua impresiune cu în st. Carl. I dinte
 care în meste o cretă a li. Măstăci / pei puteri n cretă
 multe morții, de care era de hârtie n s'ar fi rupt.
 Nu mai stin dacă tot atunci i am dat n un carton
 cu desene piate de Leua la Mongolia r în st. plane
 piate de un di Creștin 1945-6, când Ondrei credea
 în piate n fi prin m. ministru r un m. titeam jor de el,
 sau dacă Leua a luat meste în o reșe meste. Nu
 stin de asemenea dacă i am dat un meste meste bari r în
 re impregnat. În meste oag cu i. n fi dat un plic, dar
 stin precis că, după ce am fost scutit în st. am, că un meste
 n'are bari, ci în cretă n'au ream. Iud 60.000 li
 pe care un meste i a folosit pentru piate impregnat r a între-

mi parlauent un patre stria regionala si cenzuile
 uni regin democratice (mi inteles lunghe), cum va
 dauca atata vreme pot, parti-dul fiind mica slab, cum
 va putea lua puterea putere in stat si va putea o
 imparte, negandandu-se la contributie in monumental
 acelu, a luaua puterii pe cale revolutionara. Cand
 am aflat, la Bruxelles fiind, despre existenta lui Lenin
 el spunea ca parti-dul national-tarancu nu trebuie
 distins nro forma acasta si combatut politiceste. Depe
 praz, cu care-am a spus el-sin era nro cu acaste
 diuizii at a fort si a integritate condus de statul, el
 s'a exprimat pînă si a fort forte bine organizat.
 Depe intalirile surte cu national-tarancu stiam doar
 dupa acei cu Pogoncu si cu Vioranu.

Si am primit de mine din strinatate

Dupa 23 August eu am primit o scrisoare ^{mi pota} dela o
 colega ^{institutei} din Viena Alice Pollak, care se referea din
 camp L. Hitler si se cisa trise in America si in care
 mi amata ca e in viala. Eu s'am raspuns caten re-
 duri si dauca mi-a unu scrii rdato dupa viala si
 fam lisa si copii ei. Tot din America am primit o mi-
 fur scrisoare ^{mi pota} dela foatul meu prieten din Viena
 Skutlay, pictor si foras, care voad caten rinduri
 in care se bucura afland dela Alice Pollak ca mi
 si viala. Dupa un an mai raspundet. Imediat ^{de}
 23 August am primit o scrisoare care ^{cred ca} ^{put} ^{si} am
 miu raspus dela vora mea fusti din Italia, tri-

unu afumec cînd încă nu începuse poarta prînă în
 pîrînt Shee. El a dat un tîdefon la unu mîrî sau la
 atelier și mi-a amintit desigur pîrînt și cu amîniun-
 pe de la Opera s'o mîdice dela mîrîmîm american.
 Nu l'am rîpit mîrî rîdeli pe acîr pîrînt pîrînt.
 Am mîrî pîrînt cîlîm rîrîmî dela Valîmî ^{de Italia} pîrînt
 dela Elîm Legat, o tîrîmî dîmîm Bîcîmî, cu
 l'pîrînt în Trîmîm și cu bîmî în Lîm și pe cu
 rîlîmînd-o la Pîrîm am dîmîm în Trîmî ca s'o rîdeli pe
 son cî Trîmî Pîrîm. Ea actîm la rîrîlîmî pîrîm Trîmî
 pîrîm Legatîmî pîrîm Lîm și U.R.S.S. dela Bîrîmî,
 o rîrîmî dela Jîmîm Pîrîm, dîmîm rîrîmîm dîmîm
 pîrîm dîmîm ^{dela Trîmîm} pîrîm pîrîm pîrîm pîrîm pîrîm
 tîrîmî. În pîrîmîm un rîrîmîmîm cîrîmîmîm cî rîrîmî-
 tîrîmî și mîrîmîmîm un ^{pîrîmîm} pîrîmîm rîrîmîm. În mîrîmîm dîmîm
 mîmîm mîmîm rîrîmîm dela pîrîm lîmîm dîmîm o cîrîmîmîm
 o pîrîmîmîm dîmîm pîrîmîmîm dîmîm rîrîmîmîm rîrîmîmîm.
 Am fîrîmîm o dîmîm la Legatîmî american, rîrîmîmîm pîrîmîm dîmîm
 o tîrîmîmîm ^{Lîmîm} pîrîmîm o cîrîmîmîm dela Lîmîmîmîm și cu rîmîm
 pîrîmîmîm mîrîmîmîm pîrîmîmîm Trîmîmîmîm pîrîmîmîm cî
 un cîrîmîmîm o mîrîmîmîmîm dîmîmîm. Ea cu lîmîmîm o la
 rîrîmîmîm dîmîmîmîm mîrîmîmîm a lîmîmîmîm cîrîmîmîm rîrîmîmîm
 pîrîmîmîm dîmîm cîrîmîmîm pîrîmîmîmîm mîrîmîmîm, unde acîmîmîmîm
 cu pîrîmîmîm s'o rîrîmîmîmîm. Ne cîrîmîmîm actîmîm, cî rîmîmîmîm
 cu cîrîmîmîm cu o cîrîmîmîmîm pîrîmîmîm pîrîmîmîm. Ea cu
 cîrîmîmîm pîrîmîmîm cîrîmîmîm mîrîmîmîm pîrîmîmîm pîrîmîmîm
 mîrîmîmîm pîrîmîmîm cîrîmîmîm pîrîmîmîm pîrîmîmîm, acîmîmîmîm

contexte deosebit de interesant, care ontina românește.
Totul mi-a durat decetă două minute.

După Congres și după demisia lui Andrei, am avertat
într-o altă zi Edită Murcovici, o fostă colegă de
secole care mi-a ajutat pe mine la proces și care l-a
susținut pe Andrei în 1936 în ilegalitate, dar cu care
am avut în anii mei contact prin scris la mine, spri-
tuindu-mă în plerocin. Ea mi-a dat și răspunsuri concrete
pe care le-am reținut și față de dăru și pe care din grija
pe ne-o purta¹ le-a spus și lui Hary. Ea mi-a propo-
să mergem cu o mașină până la o casă din Târgu Mureș
pe drum ierini și să scriu pe partea centrală unde mașina
ei nu mi s-a putut la dispoziție. Tot ca răspuns ei poartă și
face tot de bunăcredință falsă. De care nu mă potvin. Acest
plan născut de ea l-am reținut cu hotărâre și mi s-a
dăru de ea și l-am spus lui Andrei, dar ea l-a refuzat
lui Hary unde și găsesc mașina pe care orice o vând
Arhivari și pun din ce creștinism a fost ca pînă în
cele din urmă mi lăgasă cu mașina cu Hary.

As fi putut să dau aceste lucruri o amplare descriere
și să conțin în word organizat așa cum am făcut-o
în prima parte. Dar prata și pînă ce mi s-a terminat
pînă și istoria mi s-a făcut ca în ultima parte să
mi s-a pus capătul și în viața gîndurilor. Dar mi s-a
dăru de ea și nu s-a putut o anchetă mi propunându-mi
petiții. Dacă mi s-a pus în scris cu un am legat de

intălniri pure de formă, anchetator, eu n'am făcut o peștină
 în promisiunea și acțiune lucruri și stă și au avut și oscar
 etale, dar pentru că în primul rând lucrurile și a fost
 un mare și au înțeles să-și îndrept greșelile. N'am fă-
 cut și urât de toate prețurile și peștele de care n'au putut face
 nimic și un membru de partid și au murit, exclamându-
 că unii a fost comunicată. De la situația ideologică la
 peștele antipartid și în calitate de membru de partid și
 la peștele responsabil în calitate de soție a unui membru
 comunist, membru în Biroul Politic, de la lipsa totală de
 opoziție și poziție a secretarilor de Partid la tăierea
 celor înfrunțate de ordine în ajutarea mea. Dar eu am dus
 o activitate constantă împotriva și promisiunile împotriva regi-
 unilor din proprii mea investigații și eu am dat în
 mod direct și constant oare o informație desumanizată. Re-
 gret și moral cel mai rău, toate comportarea mea dis-
 tinct și trăgând toate conștientă peștele mele ori înțeleg,
 ori unde ar fi, pentru a le repara.

Am dat aceste declarații în mod public și de încredere și
 pe care o sunăz propriu.

9.11.1988

Elena Păcuri corn

309

32

D E C L A R A T I E

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată de ce am adus pe Harry Brauner și pe Lena Constante în Partid declar următoarele :

Am activat cu ei împreună în U.P., anume în grupul artiștilor din Robert de Flers, unde am fost mulțumită de activitatea care au depus-o.

Ulterior când, eu fiind în Partid s'a pus problema aducerii de valori artistice în Partid (când porțile Partidului erau larg deschise) eu între alții am căutat să-i conving și pe Lena Constante și Harry Brauner.

În perioada aceea ~~după~~ deja la noi în casă se duceau anumite discuții nepartinice. Din partea lui Andrei și a lui Belu Silber, se discuta despre clauzele armistițiului, ea fiind grele și după cele ce știa Belu Silber din date statistice, că se plătea mai mult decât era convenit la început. Andrei lua drept bune cele spuse de Belu și își arăta nemulțumirea. Din partea mea au auzit critici în legătură cu unele lucruri pe care le-am văzut la Moscova și care nu mi-au plăcut. Ei aveau anumite rezerve față de încadrarea lor în partid. M'am gândit că ar fi bine ca ei să fie încadrați în Partid pentru a putea lucra cu mine împreună în Partid, în cazul lui Harry, ca el să-și poată desfășura mai bine activitatea lui profesională, (lucru care îmi închipuiam că va fi mai greu în afara partidului) și pentru ca noi să nu fim încadrați de oameni care nu sunt în Partid.

13 Martie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Libernata Elena Patriciu, fiind interzisa
 de a aduce pe Harry Branner & pe Lena
 Constante in Partidul de la unii tranele:
 Au actat in ei suprema in U.P., amu in
 grupul artistilor din Robert de Flors unde au
 fost multitudine de actiunile care au depas-o.
 Ulterior cond, cu fiind in Partidul de la problema
 aduceri de religii artistice in Partidul (cand probile
 Partidului erau larg deschise) cu intie altii au
 cantat m-i comu & pe Lena ^{Constante} & Harry Branner.
 In perioada aceea de la unii in com se duceau amu
 de multe raportance. Si putea lui Andru si a L.
 Belu ^{Andru} & de multe de la clauzele amu in Filia,
 cu fiind prele si de la cele pe din Belu ^{Andru} de la date
 statistice, cu se plutea unu mult deat era com-
 nat la inceput. Andru lui deat bnu cele gure
 de Belu & in arata nemulțumirea. Si putea
 nea au augit critici in legatur cu multe lucruri
 pe care le au rapit la persoana & care unu au ple-
 out. Ei arau amu degeve fata de incadrarea
 lor in partid. Si au gindit cu ar fi bnie ca ei
 sa fie incadrati in Partidul pentru a putea lucra
 cu unu ^{impuneri} in Partidul, in cazul lui Harry, cu el
 sa si poata deservu unu bnie echivalent la pro-
 fesionala, (lucru care in inch putu sa - sa si unu
 pen in afara partidului) si putea cu unu sa un
 form succedut de oarecu care unu in Partidul.

13 Martie 1950

Elena Patriciu

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce știu despre întâlnirea ce a avut loc la Lena Constante, între soțul meu, Belu Silber, Madison și Roberts, declar următoarele:

Știu că Belu Silber avea legături cu diferiți americani, legături cunoscute de Partid. În legătură cu aceasta el ne-a vorbit de câteva ori despre Madison (despre care nu știam ce funcție avea) spunând că este un simpatizant al Partidului Communist, care vede cu totul altfel lucrurile decât reprezentanții oficiali americani. El spunea că a stat de mai multe ori de vorbă cu el și că ar fi interesant și pentru Andrei să-l cunoască. În urma propunerii lui Belu, știu că soțul meu a acceptat o întâlnire la Lena, deoarece nu vroia ca Madison să vină la noi acasă în mod oficial. Soțul meu mi-a spus să vin și eu, dacă mă interesează să stă de vorbă cu Madison, despre care Belu ne vorbea doar bine. Nu mai știu în ce an a avut loc această întâlnire, fie în 1945 la începutul lui 1946. Știu că, după ce am plecat dela atelier seara m'am urcat sus la Lena, unde l-am găsit pe Madison, pe încă un american (al cărui nume nu-l știam atunci: acesta era Roberts, pe Belu Silber, pe soțul meu și sunt aproape sigură că și Lena a fost de față, deoarece cred a-mi aminti că ea mi-a deschis ușa și că ulterior mi-a spus despre Madison că e un bărbat frumos. Madison era așezat pe divan, iar Roberts într'un fotoliu din colț. Nu mai știu ~~xxxxxxxxxx~~ dacă erau în civil sau în uniformă. Știu că s'a servit o gustare. Tot astfel nu știu în ce limbă s'a discutat. Belu Silber vorbea cu Madison englezește și eu am încercat să spun câteva vorbe de conveniență în englezește. (Înțeleg puțin englezește, dar nu prea știu să vorbesc. Știu că am stat puțin și tot ce rețin din conversație era că Madison vorbea într'un ton batjocoritor despre cei dela misiunea americană, spunând că sunt niște militari obtuși, bătăndu-și în uclag timp joc și de politica oficială a guvernului american față de țările din estul Europei. Mai țin minte că ne-a vorbit ceva despre mișcarea sindicală în

America, dând să înțeleagă că este de partea comuniștilor. Roberts era mai tăcut. Soțul meu deasemenea vorbea puțin, mai mult asculta ceea ce vorbeau Belu Silber și Madison. Nu mi s'a părut nici o clipă că acolo s'au vorbit lucruri care n'ar trebui vorbite, toată întâlnirea având cu totul un caracter inofensiv. Noi am plecat cei doi, ceilalți rămânând mai departe la Lena, soțul meu nedorind ca agentul care ne aștepta la poartă să-i vadă pe cei doi americani ieșind.

Noi am comentat doar că Madison este un om simpatic, și după cum se pare, bine intenționat, dar fără importanță. Nu știu dacă chiar atunci sau mai târziu soțul meu mi-a spus despre Roberts că mai fusese anterior la el la Minister într-o chestiune oficială și că apoi a aflat că face parte din serviciul de informații american și deci trebuia să evite orice contact cu el, regretând că venise și el la Lena. Nu-mi aduc aminte dacă Harry Brauner a fost și el de față, dar cred mai curând că nu a fost. Cred să-mi aduc totuși aminte că Madison era într-o uniformă deschisă și Roberts într'una neagră sau bleumarin. Când în 1947, noi fiind la Paris cu ocazia conferinței de pace, Madison ne-a rugat să-l întâlnim pentru a-i transmite lui Belu Silber un toc și o scrisoare, el a venit la Torosian unde a avut loc întâlnirea. Madison ne-a spus că a fost dat afară din armată din cauza vederilor lui de stânga. Tot atunci el ne-a spus că rămâne să studieze la Paris. Atunci soțul meu și cu mine am comentat de unde ar avea totuși bani ca să studieze pe cont propriu la Paris și soțul meu mi-a spus că aceasta nu este un lucru corect și ne-am pus întrebarea, dacă aceasta nu este un camuflaj și că el face poate parte din serviciul de spionaj. Până atunci eu nu mi-am pus această problemă și până când am fost arestați la Băneasa nu am rediscutat cu soțul meu niciodată această întâlnire, deoarece nu vedeam nimic suspect sau nepartinic în aceasta.

ss. Elena Pătrășcanu

20.III.1950

Intervenuta Elena Patras canu, fiica d' intrubata
 a stin dupre intrubarea asta la la Lena Constante
 intre sotul meu, Belu Lihla, lui di-on r Potento
 declar' inurmabile :

Stiam ca Belu Lihla avea legatura cu de fenti
 americani, legatur' emersante de Partid. In legatur'
 cu aceasta el ne-a vorbit de cetera ori dupre traditi-on
 (dupre care nu stiam ce functie avea) spunend ca
 este un simpatizant al Partidului Comunist, care vede
 cu totul altfel lucrurile dect reprezentatului oficial
 americani. El spunea ca a stat de mai multe ori de
 vorba cu el si ca ar fi interesant si pentru Andrei.
 D'acel moment. In urma propunerii lui Belu, stin ca
 sotul meu a acceptat o intrubare la Lena, deoarece
 un vorb cu traditi-on n' era la noi in casa in mod
 oficial. Sotul meu mi-a spus pe ori si ea, daca
 ma intereseaza si stam de vorba cu traditi-on, dupre care
 Belu ne vorbea doar bine. Nu stin ^{mai} in ce an a avut
 loc aceasta intrubare, fie in 1945 fie la inceputul lui
 1946, stin ca, dupa ce am plecat dela atelier ^{seara} mi-am
 urcat sus la Lena, unde l-am gasit pe traditi-on,
 pe inca un american (el cinci puma nu-l stiam atunci/
 astia era Potento, pe Belu Lihla, pe sotul meu si mult
 aproape nimeni ca-n Lena a fost diftata, deoarece
 cred a un anumit ce eu mi-a deschis usa si ea

ultimilor mi-a spus ^{după hadison} că e un bărbat frumos. Hadison
era angajat pe di-oan, iar Robert, într-un fotoliu din colț.
Nu mai știu dacă erau în civil sau în uniformă.
Știu că s'a xerbit o gustare. Tot astfel nu știu în ce
limbă s'a discutat. Bela Litter vorbea cu hadison, exple-
pote și eu am încercat să spun câteva vorbe ^{de conversatie} în engleză.
^{după părți engleză, dar am prea puțin să vorbesc.}
Știu că am stat puțin și tot ce rețin din conversația
era că hadison vorbea într-un ton batjocuros despre
cei dela mișcarea americană, spunând că sunt niște
militari obșugi, făcând din ei în același timp joc și de po-
litica oficială a guvernului american față de țările din
estul Europei, dar de minute că nu s'a vorbit, ceea ce după
măsură vindecată în America, dând să poți leași ca
este de partea comunistă. Robert era mai tăcut. Trăd
mea desigur vorbea puțin, mai mult asculta ceea
ce vorbeau Bela Litter și hadison. Nu mi s'a părut
nici o clipă pe acolo s'au vorbit lucruri care n'au
trădit vorbă, toată înțelegerea având pe totul un caracter
inofensiv. Noi am plecat cei doi, ei rămânând
mai departe la Lina, totuși mea ne dorind să așteptăm, cum
ne aștepta la poartă să-i vadă pe cei doi americani vinând.
Noi am comentat doar că hadison este un om simp-
lic și după cum se pare, bine intenționat, dar fără m-
tanta. Nu știu dacă ^{chiar} atunci sau mai târziu totuși mea
mi-a spus despre Robert, că mai fusese anterior la
el la Minister într-o chestiune oficială și că apoi a aflat
că face parte din serviciul de informații american și

deci trebuie să evite orice contact cu el, regretând
 că venise în el la Luce. Nu mi aduc aminte dacă
 Harry Brauner a fost în el de fapt, dar cred mai curând
 că nu a fost. Căci sa mi aduc toată aminte că
 hadison era într-o uniformă deschișă și Robert într-o
 cămașă sau blazer. Când în 1947, mi s-a spus la Paris
 că rapină corporală de pace, hadison ne-a rugat să-l întâl-
 nim pentru a-i transmite lui Belu Rille un text și o scrisoare,
 el a venit la Tournai unde a avut loc întâlnirea, hadison
 ne-a spus că a fost dat afară din armată din cauza
 vederilor lui de stângă. Tot atunci el ne-a spus că sa-
 mâna mi stădiepe la Paris. Atunci totul mergea în cu-
 mine am comentat de multe ori cu toții că
 în stădiepe pe cont propriu la Paris și totul mergea
 și a spus că acesta nu este totuși un lucru foarte
 și ne-am pus întrebarea, dacă aceasta nu este un ca-
 zuleț și că în el face parte parte din cercul de
 spionaj. Până atunci în un an mi-am pus această problemă
 și până când am fost arestat la Băneasa am am pu-
 discutat pe totul mergea mai rău decât această întrebare, de-
 precu un război mi s-a susținut sau raportat în această.

Elena Pătruș, cun

20. III 1950

Declarație

235 105

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu declar următoarele în legătură cu întrevăderea care a avut loc la Lena Constante cu Madison.

Nu sunt sigură de tot dacă Lena Constante a fost de față la această întrevădere. Țin minte că odată, când am fost la dansa, ea mi-a spus că se duce pentru o oră-două la prietena ei, Dorica Emlan și cu toate că în general ea era acolo când mă duceam cu soțul meu la dansa, mi-a venit în minte și această împrejurare. Nu știu dacă acest lucru s'a întâmplat atunci când venise Madison, dar deoarece nu mai pot afirma cu siguranță, că ea a fost de față, m'am gândit că poate acest lucru s'a întâmplat poate atunci. Cu altcineva sau altă dată cu Madison nu ne-am mai întâlnit la dansa, ea fiind de față.

ss. Elena Pătrășcanu

21.III.1956

Elena Pătrășcanu

21. III. 1956

Declarație

236

Subsemnată Elena Paton, căsătorită, declar următoarele în legătură cu întrebările care a avut loc la Leua Constante cu Madison: Nu sunt sigură de tot dacă Leua Constante a fost de fapt la această întrebare. Tui minute pe odată, când am fost la dăru, ea nu a spus, că se duce pe urmă o oră - doar la prânz ei, Dorica Balaz și pe toate ca în general ea era acolo când ne duceam cu totul mea la dăru, nu-a venit în minute pe odată împreună. Nu știu dacă acest lucru s'a întâmplat atunci când venise Madison, dar deoarece nu mă pot afirma cu siguranță, că ea a fost de fapt, nu am făcut ca acest lucru s'a întâmplat poate atunci. Eu știu că vea sau altă dată ^{cu Madison} sau nu am mai întâlnit la dăru, cu fiind de fapt.

21. III. 1950

Elena Paton, căsătorită

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce mai știu despre legăturile lui Belu Silber cu americanii declar :
Știu că la Paris în 1946, Bela Silber aflându-se acolo cu ocazia Conferinței Păcii, s'a întâlnit cu niște americani, cu care a discutat diferite probleme în legătură cu Tratatul de Pace în ceea ce privește și țara noastră. Știu că a istorisit și soțului meu despre aceste conversații. Alte amănunte nu știu, deoarece am auzit acestea în trecut.

ss. Elena Pătrășcanu

21.III.1950

Subsemnatul Elcu Paltă-canu, fiind întărit
a mei stă după legăturile lui Belu Bîlbea cu
americanii declar:

Stă că la Paris, în 1946, Belu Bîlbea, aflându-se
acolo în vârstă Conferenței Păcii, s-a întâlnit cu
unii americani, cu care a discutat diferite probleme
în legătură cu Tratatul de Pace și cum se prezintă în
tara noastră. Stă că a istorisit în totului meu despre
aceste conversații. Alte amănunte în stă, deoarece am
auzit acorțen în trecut.

Elcu Paltă-canu

21 III. 1950

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce știu în legătură cu o fugă în străinătate a soțului meu împreună cu mine declar următoarele :

Nu pot să precizez data când o eventuală necesitate de a se salva printr'o plecare în străinătate a fost discutată între soțul meu și mine. Deoarece în primăvara anului 1947, când ne-am întors de la Conferința de la Paris și când am aflat că au circulat iar zvonuri în legătură cu rămânerea noastră în străinătate, acest lucru mi s'a părut o invenție răuvoitoare (soțul meu spunea că este pusă în circulație de serviciul secret) asemenea discuții n' au putut să aibă loc înainte de vara anului 1947. Ele nu au avut nici odată un caracter concret, nu am discutat niciodată despre un plan în acest sens. Soțul meu, în urma faptului că s'a simțit dat la o parte, deoarece conducerea Partidului nu a avut încredere într'ansul (dându-și seama de nemulțumirile lui în ceea ce privește desfășurarea evenimentelor politice, pe care dânsul însă nu le-a exprimat deschis față de partid niciodată) a venit de multe ori alarmat acasă și s'a exprimat și în acest sens față de mine.

Deoarece presupuneam că, (având în vedere rolul politic pe care l-a jucat și -cum îmi explica el - tendința de a-l desființa din cauza popularității lui) această înălțurare nu se va putea termina decât printr'o catastrofă și eu eram neliniștită din cauza situației care se crease. Totuși, atunci când soțul meu, odată dau de mai multe ori mi-a spus că Betea, care poza în apăsătorul lui, i-ar fi spus că viața lui este în pericol și că ar trebui să se salveze, eu nu am luat aceasta în serios, poate și pentru că aceasta sugestie venea de la Betea, despre care aveam o părere proastă, a cărui legătură cu soțul meu nu-i vedeam cu ochi buni și pe care îl suspectam oarecum. Nu știu dacă cele spuse de soțul meu despre părerea lui Betea mi le-a comunicat înainte sau după plecarea noastră la Bruxelles, cred totuși că înainte. Conversațiile noastre despre plecare nu cred să fi avut loc înaintea plecării noastre la Bruxelles. Îmi aduc aminte că în vara anului 1947 mama mea a plecat la un frate al ei, care e medic în Franța, pe care nu-l văzuse de mult și la care ținea foarte mult. Mama mi-a spus la plecare că, având în vedere că noi nu avem timp să ne ocupăm de dansa și că ea nu ne este de nici un folos, ar rămânea poate la fratele

ei care are doi copii de care s'ar ocupa. Eu am combătut-o atunci, spunându-i că nu are din ce trăi, că la vârsta ei îi va fi greu să găsească de lucru, că știu că mă amenință numai, dar că până în cele din urmă nu se va despărți de mine și se va întoarce. În tot timpul șederii ei în Franța, cam două luni, înainte și după ce ne-am întâlnit la Paris unde am stat două zile cu ocazia călătoriei la Bruxelles, am întrebat-o mereu prin scrisori când se întoarce acasă.

Am relatat acest lucru, deoarece, dacă aș fi avut atunci vreun gând de rămânere în străinătate aș fi discutat cu totul altfel cu mama și n'aș fi gândit în primul rând la dansa. Tot astfel nu mi s'a părut decât un svon răuvoitor faptul pe care Lena sau altcineva mi l-a comunicat că "se vorbea" că Pătrășcanu își trimite soacra înainte, atunci când mama a plecat.

În legătură cu plecarea la Bruxelles știu că soțul meu mi-a vorbit încă cu câteva săptămâni înainte, că e posibil ca el să plece în calitate de delegat la Congresul Internațional al Juriștilor și că în cazul acesta va căuta să mă ia și pe mine. Despre o eventuală rămânere acolo nu mi-a vorbit. Plecarea la Congres fiind numai o eventualitate, am plecat la Mangalia, unde, fiind foarte obosită aș fi preferat de fapt să rămân, lucru pe care nu i l-am spus soțului meu, pentru a nu-i strica plăcerea, când a venit la Mangalia pentru a-mi anunța surpriza. Eu am părăsit Mangalia cu gândul să mă întorc peste două săptămâni, vorbind în acest sens și cu Harry Brauner, care rămăsese acolo, Lena Constante, cu care vorbisem înainte despre o eventuală plecare a noastră la Bruxelles și cu care am discutat de mai multe ori că am dori să plecăm împreună (adică ea și cu mine) la Praga pentru a cunoaște în deaproape meșteșugul teatrului de Păpuși, care a luat o dezvoltare foarte mare acolo, l-a rugat pe soțul meu să-i facă rost de un pașaport și o viză până la Praga dorind ca cu ocazia aceasta să-l întâlnească pe Gross, care o ruga mereu prin scrisori să se întâlnească cu el. Cred că toată pregătirea plecării n'a durat decât câteva zile. Totuși mă întreb acum, cum a fost posibil, ca în acest scurt interval Lena, fără să fi știut dinainte că plecăm sigur, așa cum nu o știam eu, să fi avut timp să aranjeze întâlnirea cu Gros. În tot decursul călătoriei atât la Praga cât și la Bruxelles și Paris soțul meu nu mi-a vorbit despre o eventuală rămânere acolo. Știu doar că mi-a spus că îl va ruga pe Torosian să vină cu mașina la Bruxelles spunându-mi că vrea să stea de vorbă cu el, dar dându-mi ca motiv principal faptul că avea mașină și că vom putea face o excursie prin Belgia și să ne abatem pentru o zi două la Paris, unde era mama mea. La Bruxelles, în afară de o excursie, care am făcut-o împreună cu soțul meu și cu Torosian la Anvers, eu mă plimbam aproape totdeauna singură sau cu Torosian

și nu am fost de față decât la una sau două mese cu ambasadorul României la Bruxelles, un funcționar dela legație, cu Băluceanu și soția lui, cu Pella și soția și la o recepție la ambasada sovietică.

Soțul meu nu mi-a vorbit de nicio întâlnire avută și mi-a spus doar că a avut o conferință de presă în legătură cu ares-tarea lui Maniu. Atunci am primit și un telefon dela Lena, prin care ne întreba dacă n'ar putea să vină și ea pentru câteva zile la Paris, dar soțul meu i-a răspuns că nu poate căpăta viza pentru dansa și mi-a spus mie că nu are nici un rost ca și dansa să vină după noi. Faptul că soțul meu a vorbit cu Lena la Praga despre o eventuală rămânere în străinătate (lucru pe care l-am aflat aici la confruntare dela Lena și despre care dansul nu mi-a vorbit nici odată) faptul că dansul a avut o înțelegere cu Micșu, urmând să-i dea un telefon dacă rămănea la Bruxelles (lucru pe care mi l-a spus la Băneasa, când am fost deja arestați, spunându-mi că tovarășii care-l anchetau i-au spus că Micșu ar fi declarat acest lucru fiind arestat și pe care mi-l explica, că Micșu i-ar fi propus acest lucru împreună cu Betea, dar că el nu l-a luat în serios și nici nu i-a dat un telefon), aceste fapte deci dovedesc că el se purta cu un asemenea gând, dar nu mi l-a împărtășit niciodată. Ba, mai mult, la Băneasa fiind, atât prima dată când am fost arestați împreună cât și după ce m'am întors din Jianu, unde am fost anchetat separat, el a negat în permanență, la insistențele mele întrebări, că ar fi avut de gând să rămână la Bruxelles, invocând că ar fi discutat în acest caz acest lucru cu mine și că și Lena ar fi știut ceva. (În cazul acesta el nu mi-a spus adevărul, deoarece Lena însăși a declarat că i-ar fi pus ca o posibilitate această problemă).

Din discuțiile pe care le-am avut noi în legătură cu o plecare în străinătate și care nu erau niciodată concrete, dar se produceau în momente de panică, rețin doar că am discutat problema posibilității de existență în străinătate. Soțul meu spunea că ar avea o sumă de bani cu care am putea trăi modest un an (eu mă gândeam la valuta și aurul pe care îl ținea în casetă "pentru zile negre" deoarece știam că nu va mai fi ministru). Tot el îmi spunea că nu ar fi capabil să-și câștige existența deoarece nu cunoaște suficient limbi străine și că mie acest lucru mi-ar fi mai ușor având o meserie. Tot el mi-a spus că Bretzel sau eventual Torosian l-ar putea ajuta. Știu că eu nu m'am gândit nici o dată că această fugă ar putea fi vremelnică și m'am gândit doar la o emigrare și o infundare în mizerie pentru totdeauna, doar pentru a ne salva viața

Soțul meu însă cred, se gândea, judecând prin prisma lui politică, la o plecare vremelnică, gândindu-se la o înțelegere între Uniunea Sovietică și Anglo-americani, cred în special în chestiunea

Germaniei și încheierea păcii și că atunci el va putea fi de folos. Abia acum, după trei ani, această linie politică neocomunistă îmi apare în toată gravitatea ei, cu toate că, deja în 1948 după rezoluția Biroului Informativ, după încheierea pactului Atlantic etc., mi-am dat seama că evoluția este cu totul alta. Tot în discuțiile pe care le-am avut despre plecarea noi am discutat că ar trebui să ne gândim și la Lena și Harry și la eventualitatea de a-i lua cu noi deoarece altfel ei vor avea de suferit. Cred că am discutat acest lucru și cu Lena și Harry. Cu toate că eu, în forul meu interior nu am dorit niciodată să plec, deoarece eram mulțumită de munca mea, totuși de multe ori fiind alarmată în legătură cu situația soțului meu și din motive izvorite din atitudinea mea antisovietică, eu eram poate chiar aceea, care a ridicat chestiunea plecării față de soțul meu sau chiar față de Lena și Harry de mai multe ori, dar nu îmi mai pot reaminti o discuție concretă. (aceasta cred că a avut loc după pătania lui Betea cu mașina și apoi după arestarea lui Belu Silber, Torosian, etc.

Nu am făcut niciodată vreo legătură între fuga lui Manuilă și soțul meu, în sensul că soțul meu ar fi avut vreun amestec cu această fugă. Am aflat dela soțul meu și dela Ileana Popescu care o știa dela soția lui Dușescu care fusese arestat) faptul că Betea aflându-se împreună cu Manuilă și Dușescu într-o mașină americană a fost urmărit, că Betea și Manuilă au reușit, să fugă pe când Dușescu a fost arestat. Soțul meu mi-a istorisit această chestiune ca un lucru care nu-l privește pe el decât în măsura în care Betea și Dușescu sunt amestecați, spunându-mi în același timp că Dușescu este nevinovat că a fost luat cu forța ca translator și explicându-mi că Betea ar fi vrut să-l ajute pe Manuilă, deoarece fi era recunoscător pentru felul cum s'a purtat cu el înainte de 23 August și că ținea la Manuilă ca fiind șeful lui la Institutul de Statistică. Eu am fost mult mai alarmat de această întâmplare decât o eram în aparență soțul meu fiind revoltat de comportarea lui Betea, el negândându-se la situația în care îl punea pe soțul meu. Soțul meu m'a liniștit spunând că a vorbit cu tov. Techari despre toată povestea. Ulterior am aflat că Manuilă a fugit și că Betea s'a ascuns, soțul meu spunându-mi că Betea nu a vrut să plece pentru a nu-l părăsi pe soțul meu. Abia aici fiind m'am gândit că acest răspuns trebuia să-mi dea de gândit, anume că Betea n'ar fi plecat decât dacă pleca și soțul meu, dar atunci nici nu mi-a trecut prin minte așa ceva. Soțul meu nu mi-a vorbit niciodată înainte de arestarea noastră despre o conversație, pe care ar fi avut-o cu Betea în legătură cu un plan de fugă. Abia la Băneasa, fiind are-

tați, soțul meu mi-a spus că tovarășii care-l anchetau l-au întrebat despre un asemenea plan. La întrebarea mea ce este adevărat din toate acestea, el mi-a spus că Betea i-a vorbit într'adevăr în acest sens și că el i-a răspuns în doi peri pentru a-l face pe Betea să plece și a scăpa astfel de el. Nu mi-a dat amănunte și nici nu mi-a spus că această conversație ar fi avut loc în legătură cu fuga cu Manuilă. Numai după ce am fost anchetată separat, tov. Ranghetz mi-a arătat o declarație a soțului meu, în care el recunoaște că a discutat o plecare în amănunt, avionul trebuind să fie condus de Max Manolescu, să pornească de la Arad în direcția Noua Zeelandă. Când am fost anchetată în legătură cu fuga, eu nu am mințit și am spus doar adevărul, așa cum îl cunoșteam eu, soțul meu spunându-mi să spun lucrurile așa cum le știa, atunci când voi fi întrebată. Când m'am întors la Băneasa l-am întrebat din nou pe soțul meu în legătură cu conținutul declarației care mi-a fost arătată. Din nou soțul meu mi-a spus, că acestea erau doar vorbe pentru a scăpa de Betea și la răspunsul meu că această explicație este oarecum neverosimilă el mi-a răspuns că ea corespunde totuși adevărului. Nici atunci nu mi-a venit în gând să fac vreo legătură între acest plan și fuga lui Manuilă, cu toate că fusese pronunțat numele lui Max Manolescu pe care l-am auzit pronunțându-se și în legătură cu fuga lui Manuilă.

Afirm cu toată tăria, că abia aflându-mă aici am realizat că ar putea exista vreo legătură. De altfel soțul meu mi-a spus la Băneasa că și tovarășii anchetatori s'au convins că nu a avut un plan de fugă.

După arestarea lui Belu Silber și după ce Torosian și-a dat seama că nu se va mai putea întoarce la Paris, dar în special după congresul de unificare și demisia soțului meu, eram desigur foarte alarmați. Cu toate că am respins categoric toate sfaturile date de cele câteva persoane, care au venit atunci la noi (Lucia Flicher, Coca Moscovici, la noi acasă; sora și mama soțului meu prin telefon; Edith Marcovici, care îmi propusese să ne oprim cu mașina în fața unui bloc din piața Amzei cu două ieșiri, iar la cealaltă ieșire ne-ar fi pus mașina ei la dispoziție; tot ea m'a întrebat direct sau prin Harry Brauner dacă năam avea nevoie de buletine false, ea cunoscând pe cineva, care ar putea să le procure) noi nedorind să plecăm efectiv, soțul meu fiind mereu în așteptare că chestiunea lui va fi lămurită, am discutat totuși în casă cu Lena și Harry și cu Torosian dar fără a ne gândi într'adevăr să facem vreun plan concret sau să-l punem în aplicare, despre o modalitate de fugă.

Atunci Torosian ne-a vorbit despre o posibilitate de a trece în Ungaria și ne-a spus că ne va comunica o adresă prin Rapnăian. Nu mai țin minte, dacă până în cele din urmă a comunicat-o.

244

Tot în acea perioadă, aflându-ne în mașină împreună (nu mai țin minte dacă în drum spre Pitești sau spre Predeal Lena a spus mai mult în glumă, că am putea să-l forțăm pe șofer (cu arma probabil cu toate că nu știu dacă noi am avut vreo armă, soțul meu predându-le după demisie) să treacă granița. Tot în acea epocă i-am spus lui Harry că poate nu mă mai va vedea niciodată gândindu-mă fie la fugă, fie la închisoare și el mi-a răspuns că nu ne va părăsi. Stiu că atunci am discutat cu el, că probabil vor împărți scarta noastră și de aceea n'am putea pleca decât împreună. Dar toate acestea erau doar vorbe căroru nu li s'a dat nici o urmărire.

Intreaga problemă a fugii în străinătate este pentru mine cu totul neclară. Recunosc că am discutat de mai multe ori această eventualitate cu soțul meu și chiar cu Lena și Harry, negândându-mă că aceasta ar fi într'adevăr o faptă criminală față de Partid, față de țară. Recunosc că nu numai nu l-am combătut pe soțul meu și pe ceilalți în aceste discuții dar le-am ținut isonul și deoarece eram cea mai alarmată dintre toți, în momente de panică aș fi fost în stare să accept acest lucru.

Totuși afirm că nu am avut efectiv dorința să plec.

Mi s'a spus că soțul meu se referă într'o declarație la o anumită conversație pe care a avut-o cu mine în legătură cu fuga, dar îmi este imposibil să-mi aduc aminte de ea. În orice caz înșă el nu m'a pus niciodată la curent cu un plan concret, ba chiar, după cum se vede, mi le-a ascuns pe acelea pe care le avea și a continuat în tot decursul celor doi aproape ani cât am stat arestați să negă față de mine că ar fi avut asemenea planuri.

Deoarece eu eram convinsă că îmi spune tot și nu-mi ascund nimic (lucru de care nu mai sunt convinsă acum) eu eram îndreptățită să într'adevăr nu a făcut niciodată pregătiri de fugă. Nu știu ce l-a împiedicat să-și pună planul (dacă într'adevăr l-a avut) în aplicare. Stiu doar că, cu o bucată de vreme înainte de demisie (în special atunci când a lucrat la reforma Justiției, când a plecat în Ungaria) el a vrut să se încadreze pe linia partidului și spera într'o îmbunătățire a relațiilor cu tovarășii.

Judecând înșă acum, prin prisma întregii lui gândiri politice antipartinice (și a mea) de atunci, îmi dau seama că această atitudine ne-ar fi putut împinge chiar până acolo, adică până la fugă.--

ss. Elena Pătrășcanu

22.III.1950

Declarație

245

Subsemnată Elena Patinoanu, fiind înțele-
tută ce stă în legătură cu o fugă în străin-
tate a sîntelui meu împreună cu mine declar
următoarele:

Nu pot să precizez data când o eventuală
necesitate de a se salva printr-o plecare în străin-
tate a fost discutată între sîntul meu și mine.

Deoarece în prima vară a anului 1947, când ne-am
întors de la Conferința de la Paris și când am
aflut că au cîștigat iar guvernul în legătură
cu rămânerea noastră în străinătate, acest lucru
mi s'a părut o invenție rațională (sîntul meu
gîndea că este puțin în circulație de zvonuri
secrete) și nemerit discuții și am putut în cele
din urmă învinovăta de vară a anului 1947. Ele
nu au avut nici odată un caracter concret,
nu au discutat nici odată despre un plan
mi acest meu. Sîntul meu, în urma faptului
că s'a simțit dat la o parte, deoarece conșu-
cerea faptului nu a avut încredere într-un
datindu-se seama de neînțelepciunile lui și ceea ce
priveste desfașurarea evenimentelor politice, pe care
dăruind timp lui le-a exprimat deschis ^{pe de fațetă} și odată/
a venit de multe ori alarmat acum și s'a expri-
mat și în acest meu fapt de mine. Deoarece

presupuneam că, (având în vedere rolul politic
pe care l-a jucat și - cum mi explică el - tendința
de a-l desființa din cauza popularității lui / această
înclinare mi se va putea turmina deocădată
câtos trufaș - și cu eram melancolic din cauza
situației care se creșea. Totuși, atunci când s'atâ-
men - o dată sau de mai multe ori - mi-a
spus că Beten, care pozează în apărătorul lui,
îi ar fi spus că rătăcirea lui ^{și că ar trebui să se subrege} este în pericol și
mi am luat această în serios, poate și pentru
că această ^{sugestie} ~~poate~~ venea de la Beten, deși care
aveam o părere proastă, a cărei legalitate în totul
mă mi-i vedeau cu ochi buni și pe care îl res-
pectam oarecum. Nu știu dacă cele spuse de
totul meu despre părerea lui Beten mi l-a
comunicat ^{mai târziu} sau după plecarea noastră
la Bruxelles, ^{mai târziu} ~~convențiile~~ noastre după plecarea
mea n'ar fi avut loc înaintea plecării noastre
la Bruxelles. Mi aduc aminte că în vara
anului 1947 mama mea a plecat la un frate
al ei, care e medic în Franța, pe care mi l-
văzuse de mult și la care ținea foarte mult.
Dinamica mi-a spus la plecarea că, având în
vedere că noi nu avem timp să ne ocupăm
de dăruș și că ^{eu} ~~mi~~ mi este de m'ei un folos, ar
rămănea poate la fratele ei, care are doi copii.

[illegible]

Am relatat acest lucru, desigur, dacă ar fi avut
atunci vre-un gând de rămanere în străinătate
ar fi discutat cu totul altfel ca acum și mi s-
ar fi gândit ca primul rând la dăruire. Tot astfel
mi s-a părut decât un zorn rău-voitor faptul,
pe care Luce sau altcineva mi l-a comunicat / că "re-
vordea" să Patruzeanu înfrunte ^{atunci când marea a plecat} ~~poacăre~~ ^{peșteră} ~~peșteră~~
În legătură cu plecarea la Bruxelles, din ca-
reza mi-a vorbit încă cu câteva săptămâni
înainte, că e posibil ca el să plece în calitate
de delegat la Congresul Internațional al Juris-
tului și că în cazul acesta va cântă în mare
pe mine. După o eventuală rămanere ^{acolo}
mi-a vorbit. Plecarea la Congres fiind numai
o eventualitate, am plecat la Iași, unde,
fiind foarte obosit, ar fi preferat de fapt să
rămân, lucru pe care mi l-a spus totuși
mai, pentru a nu-i strica plăcerea, căci el a

97
venit la Mangalia pentru a-mi amena
surpriza. Eu am părăsit Mangalia cu gândul
mă uitam întors peste două săptămâni, oriunde
mi arătase nă cu Harry Kramer, care rămăsese
acolo. Lina Constanta, cu care oltăm, înainte
despre o eventuală plecare a noastră la Bruxelles și
și cu care am discutat de mai multe ori că am
dori să plecăm împreună (adică ea și cu mine)
la Praga pentru a cunoaște în deaproape marea
măști Testului de Papirus, care a lăsat o desordine
fractură mare acolo, l-a rugat pe soțul meu să-
facă tot de un pasaport și o viză până la Praga
dorind ca copiii aceștia să-l întâlnească pe
Joss, care a rămas mereu prin son și se iubit
măscă cu el. Cred că toate pregătirile plecării
mă a durat decât câteva zile (Totuși, una în-
tub amu, cum a fost posibil, ca în acest scurt
interval Lina, fără să fi știut dinainte că plecăm
sigur, -asa cum nu o știam eu, și fi arătat timp
mă arangeze totul în cu Joss.) În tot decursul
călătoriei, soțul atât la Praga cât și la Bruxelles
și Paris soțul meu mi-a venit despre o
eventuală rămânere acolo. Știu doar că mi-a
 spus că el va ruga pe Trossian să vină cu
mășina la Bruxelles, urmându-mi cu cea sa
stea de vână cu el, dar de nădu-mi ca motiv
principal faptul că avea mașină și că vom

447 5/
247

putea astfel face o excursie prin Belgia și în
ne atâtea pentru o zi dintr-o la Paris, unde era
mama mea. La Bruxelles, în a doua oară o excursie
cu un prieten ^{cu soțul meu și} împreună cu ^{un} Torosian la Auvies,
cu un prieten aproape tot deună singură ^{peu cu Torosian} și un
a fost de fapt deot la una sau două mese
cu ambasadorul României la Bruxelles, ^{un funcționar de legăție} cu Balaceanu
și totuși lui, cu Pella și totuși și la recepție la
ambasada sovietică. Săptămăna mea mi-a venit
de aici o întâmplare amănunțită și mi-a spus doar că
a avut o complicitate de presă în legătură cu ~~țigari~~
arrestarea lui Bănuș. Atunci am primit și un telefon
de la Lenu, prin care ne relatea ceea ce n-am putut să
știm și ea pentru că era pe la Paris, dar săptămăna
și-a rămas pe un poartă capete și pe pentru că n-am
putut să știm că ~~la~~ ^{mi-a} ~~nu~~ ^{nu} ~~era~~ ^{era} ~~mi-a~~ ^{mi-a} ~~un~~ ^{un} ~~vor~~ ^{vor} ~~ce~~ ^{ce} ~~și~~ ^{și} ~~dăuna~~ ^{dăuna} ~~mi~~ ^{mi} ~~venea~~ ^{venea}
după noi. Faptul că săptămăna mea a venit la Lenu
la Praga după o aventură rămanere în străinătate
(lucru pe care l-am aflat aici la compunerea de la
Lenu și după care dăunul mi-a venit și aici
o dată), faptul că dăunul a avut o înțelegere
cu Lica, urmând să-și dea un telefon dacă ră-
mănea la Bruxelles (lucru pe care mi l-a spus
la Băneasa, când am fost deși arestat, spunându-
mi Torosian că l-am anchetat și-a spus că Lica
mi-a declarat acest lucru fiind arestat și pe
care mi l-a explicat, că Lica și-a fi propus acest

6) Lucrul imprimării cu Beter, dar că el nu l-a
făcut în scris și nici nu i-a dat un telefon
aceste fapte deci dovedesc că el se purta cu
un asemenea gând, dar nu mi-l-a impor-
tat și nici odată. Bă mai mult, la Ba-
neasa fiind, atât pentru data când am fost
avertat imprimării cât și după ce mi-am dat
din zi-aure, unde am fost anchetată și
el a negat în permanență, la interstentele
mele rutubări, că ar fi avut de gând sa-
na mi-a ră la Bruxelles, murmurând, că ar fi
discutat ^{în acest caz} altfel acest lucru cu mine și că
și Lena ar fi știut ceva. Pe capul acesta el
nu mi-a spus nimic, deoarece Lena totuși
a declarat, că i-a spus că o posibilitate acestei
probleme.)

Din discuțiile pe care le-am avut noi în lega-
tura cu o plecare în străinătate și care nu
erau nici odată concrete, dar se produceau în
momente de panică, puțin doar că am discus
tot problema posibilității de existență în
străinătate. Totul meu opinionă că ar avea
o sumă de bani pe care am putea trăi mo-
dest un an, (eu mi-a gândeam la valută și
la anul pe care îl ținea în casetă, pentru pile
negre, deoarece stia că nu va mai fi mi-astru)
Tot el mi-a opină că eu ar fi capabil să-
câștig existență deoarece eu purtase înfățișat
bunți străine și că mi-a acest lucru nu ar fi

mai usor, având o meserie. Tot el mi-a spus 418/1
că Britul sau eventual Torosian l-ar putea 248
ajuta. Ştiu, că eu mi-am găndit nici o
dată cu aceste fapte ar putea fi nemulţimă şi
mi-am găndit doar la o emigrare şi o înfundare
în viaţa pentru totdeauna, doar pentru a ne sila
viaţa. Totul meu jumt cred, se găndea, judecând
prin prisma lui politica, la o plecare nemulţimă,
găndindu-se la o înţelegere între Uniunea Sovietică
şi Anglo-Americanii, cred în special în chestiunea
Germaniei şi încheierea păcii şi că atunci el va
putea fi de folos. Abia acum, după trei ani, această
linie politică ^{neconvenţie} mi se pare în totală graţitate că
cu toate că, deşi am fost în 1948 după repa-
rarea Biroului informatic, după încheierea Pactului
Atlantic cel mi-am dat seama că viaţa este
cu totul altă. Tot în discuţiile pe care le-am avut
după plecare mi-am discutat că ar trebui să
se găndim şi la Leua şi Henry şi la eventualita-
tea de a-i lua cu noi, deoarece altfel ei vor
avea de suferit. Cred că am discutat acest lucru
şi cu Leua şi Henry. Cu toate că eu, în fond
mi-am păstrat un anumit nivel şi o dată în plus
deoarece eram mulţumit de munca mea, totuşi de
multe ori fiind alarmat în legătură cu situa-
ţiile lui fiindu-i solul lui şi din motive izo-
late din atitudinea mea anti-sovietică, eu eram
proste din acel, ceea ce m-a făcut să discut chestiunea pleării

[illegible]

111 9)
249

cu Beten nu a avut în vedere, pentru a nu-l
părăsi pe soțul meu. Atia aici ^{parcă} ~~nu~~ au gândit
cu acest răspuns trebuie să mi dea de gândit
amare că Beten nu ar fi plecat decât din plăcere
în soțul meu, dar atunci mi s-a spus că nu s-a trecut
prin minte așa ceva. Soțul meu mi-a spus
nici odată înainte de arătarea noastră despre
o conversație pe care eu și am avut-o cu Beten în
legătură cu o ^{un plan de} ~~o~~ fugă. Atia la Băneasa, fiind ar-
tati, soțul meu mi-a spus că înțelegem că-
anchetarea l-au intruzat după un asemenea plan.
La intruzarea mea pe este adevărat din toate acestea
el mi-a spus că Beten i-a spus într-o zi
un anumit lucru și că el i-a răspuns în doi peri
pentru a-l forța pe Beten să plece și a scăpa art-
fel de el. Nu mi-a dat nicio dovadă și nici un
mi-a spus că aceste conversații au fost la
în legătură cu fuga lui Mănușă. Numai după
ce am fost anchetată separat, în. Război mi-a
arătat o declarație a soțului meu, în care el so-
curește ca a declarat o plecare în anumite
anotimpuri trebuie să fie condus de la Mănușă
în porunca de la Braila în direcția Noua Jetea
Când am fost anchetată în legătură cu fuga ei
nu am înțeles și am spus doar adevărul, am
amintit că, soțul meu spusese că-
amintea că, soțul meu spusese că-

10) m-am lăscut în curtea lui, atunci când
ori s'întrebată.) Când m'am întors la Băncuș
l-am întărit din nou pe sârmă, în legătura
cu conținutul declarației care mi-a fost arătată.
Din nou, sârmă mea mi-a spus, că acesta era
doar un plan pentru a scăpa de Belu și la res-
ponsul meu, că această explicație este veridică
menționând că mi-a răspuns că ea cunoștea
totul adevărului. Văi atunci nu mi-a venit
ni gând să fac o legătură între acest
plan și fuga lui. Mai mult, eu toate că fusese
promisat murele lui. Dar în cele din urmă pe care l-am
așezat promisiunea și mi-a legătură cu fuga lui
mai mult. Apoi eu toate țările, că abia aflându-mă
aici am realizat, că ar putea exista o legătură
de alt fel sârmă mea mi-a spus la Băncuș,
ni Forarea anchetatori s'au conștientizat că un a avut
un plan de fugă.

După arestarea lui Belu și după ce Toros
ni-a dat seama că nu se va mai putea întoarce
la Paris, dar în special după Congresul de unifi-
care și de unificare sârmă mea erau desigur
fapte alarmante. Cu toate că am reșchizat categoric
toate sfaturile date de cele cîteva persoane, care
au venit atunci la noi (Lucia Pliche, Coca Masco-
vici, la un acasă; sora și mama lui sârmă
mea prin telefon; Edith Leavoy, care mi-a propus
să ne opriam ca mamea în fața unui bloc din
Piața Duzei cu două etaje, iar la scările spre

11)
ne-ar fi pus marina ci la dispozitie; tot ca
mi-a cututut dinot sau prin Harry Brauner
daca n'am avea nevoie de habituale false, ca cum-
etind pe cineva, care ar putea sa le procure) noi
medosul n'aveam efectiv, totul meu fiind
meru in asteptare ca chestiunea lui sa fi lamurita,
am descoperit totuși in casa pe Lena, cu Henry și
cu Torosian, dar fara a ne pândi juti adesea sa
facem ne-am plecat concret sau sa-l prindem in
aplicare, despre o modalitate de fuga. Atunci
Torosian ne-a vorbit despre o posibilitate de a
face un ~~Ardeal~~ fugeriu și ne-a spus ca ne
va comuna o adresa prin Ruperian. Nu mai
am minute, daca fara in cele din urma a
comunicat-o. Tot in acea perioada, aflându-
ne in mare impresia (nu mai am minute
daca mi dăruie spre Pitești sau spre Predeal
Lena a spus (măi mult mi glumea) ca am
putea sa-l fortăm pe soțu (cu arma probabil)
ca trece cu noi, daca noi am avut vre-o arma
să-l menținem pe el după deșirare) sa treacă
gratuit. Tot in acea epocă i-am spus lui Henry
ca poate un mai sau o vedea nici odată,
gândindu-ne fie la fuga, fie la rătăcirile
și el mi-a răspuns ca nu ne va părăsi. Și
ca atunci am discentat cu ei, ca probabil on
suparati s'ar fi vorbit și de aici n'am putut
pleca decât impresia. Dar toate acestea erau

12) doar oare pînă la un l. s'a dat încă o urmas

Întreaga problemă a fugii în străinătate este pentru mine cu totul neclară. Recunosc că au discutat de mai multe ori aceste eventualități cu totul necu și chiar cu Lina și Harry, negându-mă cu aceste ar fi într'adevăr o faptă criminală, fete de familie, fete de țară. Recunosc că, nu numai pe l. am contat pe totul me și pe ceilalți, în aceste discuții dar le-am trimis totul și deoarece eram cea mai alarmată dintre toți în momente de panică, ei și fete în stare să accept acest lucru. Totuși afirm că eu am avut efectul dorit, în plus. Mi s'a spus că totul me se referă într'o declarație la o anumită conversație pe care a avut-o cu mine în legătură cu fuga, dar în este imposibil să-mi aduc aminte de ea. Pe orice caz, într'el me mi'a spus încă odată la cîntec cu un plan concret, la chior, după cum se vede, mi le-a scris pe sceler pe care le avea și a continuat în tot decursul celor doi zile. Am fost un stat scutit, nu nege fete de mine că ar fi avut asemenea planuri. Deoarece eu eram convinsă că în primele tot și nu-mi ascunde nimic (lucru de care eu mai mult convinsă eram) eu eram încredințată că într'adevăr eu ^{a făcut} ~~se gândit~~ încă odată pregătiri de fugă. Nu știu ce l. a împiedicat să-mi pună planul / dacă într'adevăr l. a avut / mi s'a explicat. Știu doar că, cu o bucată de vreme înainte de deunire (în special a fetei

caușă a lucrat la reforma justiției, cînd ²⁵¹ ~~251~~ ²⁵² ~~252~~
plecat în Ungaria / el a vrut să se reîntoarce pe
la mișcările: și spera într-o intrare tîrzie a re-
luctanței în Transilvania. Întreținînd un acun, prin prisma
{ intrării la găsirea politice autoproclamate (mi a mea)
de atunci, în două seceri ca acesta et. înlocuiește un
și putând săpînge chiar pînă acolo, adică pînă la fizic.

22. III 1950.

Elena Patroș, căm

222

D E C L A R A T I E

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce am înțeles prin cele scrise de mine, anume că soțul meu se gândea la o plecare vremelnică în străinătate, pe când eu mă gândeam că o plecare ar însemna părăsirea țării pentru totdeauna, declar următoarele :

Din discuțiile - atunci când soțul meu venea acasă sau când s'au produs arestările oamenilor care veneau la noi în casă (Belu, Betea, Torosian) - pe care le-am avut cu soțul meu despre o salvare în străinătate și care nu erau niciodată concrete, am tras concluzia că soțul meu se gândea numai la o plecare vremelnică, deoarece, odată, la întrebarea mea cu ce am trăi acolo, el mi-a răspuns că ar avea o sumă de bani, care să ne ajungă să trăim modest un an de zile. El spunea astfel ar aștepta desfășurarea evenimentelor, că va mai fi nevoie de dănsul în țară, această credință a lui bazându-se pe concepția lui politică, că pentru o bucată de vreme Uniunea Sovietică și anglo-americanii vor ajunge la o înțelegere, în ocazie privește pacea cu Germania. El nu credea în izbucnirea unui război atunci, deoarece spunea că Uniunea Sovietică n'are nici un interes să facă război înainte de a se putea reface și că nici anglo-americanii nu pot face război împreună cu țări ca Anglia, Franța, etc., care eșiseră atât de slăbite în urma celui de al doilea război mondial. Dacă cele două lagăre vor ajunge la o înțelegere, atunci aceasta se va ruștrânge și asupra politicii dănsi de Uniunea Sovietică la noi și că ea va fi nevoită să țină cont de raportul de forțe din interiorul țării; cu alte cuvinte să prelungească regimul unei democrații burgheze, cu alegeri parlamentare etc. El credea deci că Uniunea Sovietică și Partidul vor avea nevoie de oameni populari (așa cum se credea el) că va avea interesul să țină la suprafață mai curând oameni de teapa lui decât fruntași ai Partidului care au trăit în emigrație, adică oameni ~~xxx~~ (comuniști) care să fie mai ușor acceptați de către Anglo-americani. Aceste păreri ale soțului meu, pe care și le exprima cu alte ocazii, m'au făcut să trag ~~xxxxxxxx~~ această concluzie. El nu s'a exprimat clar în această privință în discuțiile pe care le-am avut despre o eventuală salvare în străinătate. În orice

253 123

caz eu nu m'am gândit niciodată, că el s'ar putea alătura în stră-
inătate unei grupări din emigrație.

Eu mă gândeam că o plecare ar însemna o rupere pentru
totdeauna cu țara, deoarece nu împărtășeam punctul lui de vedere.

Eu credeam mai curând că situația se va agrava, că ar putea să izbucni un nou război (și mă gândeam că în cazul acesta și situația soțului meu s'ar agrava) dar nu mă îndoiam că Uniunea Sovietică va ieși învingătoare. Pe de o parte, lui era frică pentru soțul meu, gândindu-se că va fi înălțurat și apoi i se va intenta un proces sau va fi închis într'un lagăr sau în caz de război depărtat, pe de altă, n'ăși fi vrut să plec din țară tocmai pentru că știteam că aceasta va fi pentru totdeauna și ar însemna o rupere atât cu țara cât și cu partidul. Deoarece nu bănuiam vroia-
dă că soțul meu ar avea legături cu anglo-americanii, nu m'am gândit niciodată că el s'ar gândi că întoarcerea lui s'ar face cu ajutorul lor, ci că el își începuse, cu alte împrejurări politice ar face ca însuși Partidul să-l folosească. Soțul meu încă nu mi-a dat niciodată amănunte mai explicite în legătură cu aceste gânduri ale lui și nici eu nu am adâncit această problemă.

sa. Elena Pătrășcanu

1 Aprilie 1950

Declarație

254
254

Eu, laumata Elena Patiu, canu, fiind intrabata ce au
inile prin pite vorie de mine, anume ai total mea se
gandea la o plecare omenirea in straintate, pe cand
eu ma gandeam ca o plecare ar insemna pararea, tarii
pentru tot deuna, declar unu-boule:

Am discentile, atunsi cand total mea vena alernant acco-
ban cand s'en produs ereticele omenia core vena la un
in core / Dela, Dela, Toron / - pe care la-au avut cu
total mea dupa o oclon in straintate in core un oclon
in oclon corecte, am tras concluzia ca total mea se
gandea unu-boule la o plecare omenia, devese, oclon; la
interea mea pe ce am tra oclon, el ma se rapian ca se
avea o oclon de tami, core in se ajunge in tami un uclon
in au de pite. El oclon ^{oclon in oclon la pite un uclon} in oclon fi core de oclon
in tami, oclon oclon a la tami. se pe corectia la
oclon, ca pite o oclon de core unu-boule tami in
anglo-america in ajunge la o intelegere, in core ce
poate pite core Germania. El am oclon in oclon unu
rapia atunsi, devese. pite in unu-boule tami in au unu
in oclon in pite rapia inate de a se pite rapie in core
in anglo-america in pot pite rapia in imprenu in
tami in anglo-america in core core oclon de oclon in
un uclon ^{oclon de oclon} in pite inate. Doce pite core oclon in ajunge
la o intelegere, atunsi in pite oclon in core in oclon in core

288
284
45

politici, dăru de Uniunea Sovietică la noi și ca în țara
noastră să fim conștienți de raportul de forță din internațional
tărie, ca alți comunisti să prelungească reprezentarea democratică
fuziunea, în alegeri parlamentare etc. Ele ardea deci ca
Uniunea Sovietică și Partidul nostru avea mare de oameni populari
[ca un se vede el], că se avea interesul să ținem la
suprafață și cum arăd oameni de țeara lui oleacă fructuși
și Partidului care au trăit în emigratie, adică oameni
(comunisti) care n'au mai fost acceptați de către Anglo-
Americani, deși țării ale la istoria mea, pe care n'au cunoscut
în alte ocazii, n'au făcut n'au țey această concluzie. El nu s'a
separat dar în această privință mi s'ar putea pe care Co-a
aput după o evaluare la saloan mi s'ar înțelega. De unde
și ca nu m'au găndit mi s'ar odela, că el s'ar puter ala-
tura mi s'ar înțelega mi s'ar grupări din emigratie.

Eu mi s'ar găndeam, că o plecare ar însemna o supere puter la-
dărua în țară, deoarece mi s'ar înțelega punctul lui de vedere.
Căndea mi s'ar înțelega, că înțelega se va aproba, că se
puter se înțelega și înțelega în un război (și mi s'ar găndeam că în
capul aceluia și înțelega și înțelega mi s'ar aproba) dar
mi s'ar înțelega, că Uniunea Sovietică va înțelega. Pe
o parte și ca înțelega pentru oțel mea, găndea mi s'ar
că n'au fi înțelega și apo, și înțelega mi s'ar aproba, sau
mi s'ar înțelega înțelega la oțel sau mi s'ar înțelega de oțel, pe
de altă, și n'au fi mi s'ar înțelega din țară mi s'ar înțelega pentru că oțel
ca oțel n'au fi pentru tot dărua (atât pe țară cât și pe
partidul, deoarece mi s'ar înțelega oțel oțel ca oțel

men ar avea legături cu anglo-americii, nu în
gândit mi s'ar da, și el s'ar gădi ca în țara lui. Să
fie cu ajutorul lui, ci și el în închipuire, și alți rîpse-
jurări politice ar fi, ca și în țara lui. Să-l folosească.
Să-l menționeze în mișcările lui. Să-l folosească.
Să-l folosească în mișcările lui. Să-l folosească.
Să-l folosească în mișcările lui. Să-l folosească.
Să-l folosească în mișcările lui. Să-l folosească.

Eluș Patroș can

april 1950,

STRICT-SECRET

DECLARAȚIE

Subsemnatul L. Pătrășcanu, declar, fiind întrebat referitor la cererea mea făcută Lenei Constante să-mi procure ceanură, următoarele :

Am declarat chiar a doua zi după sfârșitul Congresului, Anei Pauker că în cazul în care voi fi exclus din Partid, fără posibilitatea unei reabilitări, că mă voi sinucide. Atunci a înclinat, în gândul meu pentru prima oară ideea sinuciderii. Am rugat-o pe Lena Constante să-mi procure ceanură - dar ea mi-a adus o altă otrăvă, un praf alb, pe care l-am pus într'un mic recipient și l-am purtat tot timpul cu mine. Nu-mi amintesc amănuntele discuției cu Lena Constante, pentru că eram foarte enervat.

Când am fost arestat și dus la Băneasa o aveam asupra mea. Cum am crezut tot timpul că voi găsi din nou drumul spre Partid - nu am folosit această otrăvă și între timp, din cauza căldurii s'a descompus și la Snagov - în vara anului 1949 am aruncat-o

3.IV.50

ss. L. Pătrășcanu

~~STRICT-SECRET~~

78

258

DECLARAȚIE

Subsemnatul L. Pătrășcanu, fiind întrebat ce mi-a povestit Lena Constante în legătură cu întrevederea pe care ea a avut-o cu Nicol Gross la Praga în vara anului 1947, declar că mi-a spus că Gross lucrează ca asistent la Cambridge, că i-a povestit despre Dna Franasovici și anume că la Londra oamenii își bat joc de extravaganțele ei, că a cerut-o în căsătorie, că ei i-a făcut o impresie mai puțin bună decât cu șapte ani în urmă. Aceasta este tot ce mi-aduc aminte despre ce mi-a povestit Lena Constante în legătură cu întrevederea ei cu Nicol Gross.

Nu mi-a povestit ce a discutat dânsa cu el.

ss. L. Pătrășcanu

5.IV.50

D E C L A R A T I E

Subsemnatul L.Pătrășcanu declar că faptele pe care le-am săvârșit sunt redată de mine în măsura în care am putut să le stabilesc, din memorie, în cursul cercetărilor întreprinse până acuma.-

ss.L.Pătrășcanu

6.IV.50

~~80~~
260

DECLARAȚIE

Subsemnatul L.Pătrășcanu fiind întrebat când mi-am dat seama că Vișoianu este omul americanilor, declar că acest lucru mi-a apărut clar în vara anului 1946, cred luna Iulie, când a venit să-mi propună să fug în St.Unite, în condițiile în care ași dori eu, fiind trimis de americani și având mandat din partea lor să-mi facă această propunere.- Stiu că am schimbat câteva cuvinte cu el tot atunci, despre viitoarea conferință a Păcii dela Paris, eu fiind în ajun de plecare.

N'am comunicat atunci nici propunerea lui Vișoianu făcută mie personal nici faptul că este omul americanilor, Partidului.

După Octombrie 1946, când l-am văzut pentru ultima oară, nu l-am mai văzut pe Vișoianu în străinătate, nici în Februarie 1947, nici în August 1947, când am fost la Paris. - N'am avut nici un fel de legătură indirectă Vișoianu, după fuga lui în străinătate.-

ss.L.Pătrășcanu

7.IV.50

DECLARAȚIE

Subsemnatul I. Pătrășcanu, fiind întrebat ce aranjamente am făcut cu Vișoianu independent, pe socoteala mea proprie și fără știrea Partidului, întâlnindu-mă în mod secret la Florica Brătescu, declar că după 6 Martie 1945 l-am văzut pe Vișoianu la Florica Brătescu și după cât pot să-mi amintesc l-am văzut o singură dată acolo, când l-am rugat să intervină pe lângă ex-regele Mihai să semneze decretul de incorporare a Diviziei Tudor Vladimirescu în armata română. Îmi amintesc că am discutat și chestiuni politice, care erau atunci actuale. În cursul acestei discuții, deși nu pot să refac conversația avută - totuși fiind atunci nemulțumit pe linie personală am putut discuta cu el punctul meu de vedere politic, împotriva intrării lui Tătărăscu în guvern și chiar unele nemulțumiri personale, legate cu unele neînțelegeri între mine și unii dintre tovarășii de răspundere din Secretariatul Partidului. Pot să afirm însă că mă (gândeam) că Vișoianu poate să fie apropiat de noi, întrucât îl știam un element cinstit.

Nu pot să-mi aduc aminte concret discuțiile mele cu dânsul, dar în discuțiile cu el eu urmăream în mod sincer apropierea lui de Partid. Pot, să afirm că nu am făcut nici după 6 Martie 1945 nici un aranjament personal ~~xxxx~~ sau în scopuri personale cu Vișoianu și nici acțiuni comune cu el nu am dus.-

7.IV.50

ss. I. Pătrășcanu

88
262

D E C L A R A T I E

Subsemnatul L. Pătrășcanu, la întrebarea dacă în preajma formării guvernului Rădescu am pus la cale împreună cu Vișoianu acțiuni, înțelegeri, fără știrea Partidului, urmărind anumite scopuri politice, răspund :

N'am pus la cale nici un fel de acțiuni sau înțelegeri fără știrea Partidului sau îndreptate contra Partidului. De oarece în timpul discutării formării guvernului Rădescu s'a cerut ca ministerul de externe să fie ocupat de un diplomat de carieră, eu am propus conducerii Partidului, pe Vișoianu, care fusese cu mine la Moscova, în comisia de armistițiu.

Conducerea Partidului a fost de acord cu propunerea mea și a rămas să vorbesc eu cu Vișoianu.

L-am chemat pe Vișoianu acasă la mine și i-am făcut propunerea să intre în guvern. El la început n'a voit și numai după ce am discutat cu el, arătându-i necesitatea de a accepta ministerul de externe, el a primit.

ss. L. Pătrășcanu

7.IV.50

88

263

DECLARAȚIE

Subsemnatul L. Pătrășcanu, fiind întrebat ce știu în legătură cu furtul documentului la Conferința de Pace din Paris în August-Octombrie 1946, declar că am aflat despre acest document la apariția lui într-o gazetă americană, dela Maurer, care era foarte supărat de faptul produs.

În discuțiile care au urmat între membrii delegației s'a desprins presupunerea că Cristu a fost acela care a dat publicității documentul.

ss. L. Pătrășcanu

7.IV.50

~~81~~

DECLARAȚIE

264

Subsemnatul I. Pătrășcanu, fiind întrebat dacă în anul 1945, Penescu mi-a propus vreo acțiune contra C.C. al P.C.R. declar că nu mi-a propus niciodată o asemenea acțiune și că după ieșirea lui din guvern nu l-am văzut niciodată.

Tot așa în perioada cât a fost în guvern nu mi-a făcut asemenea propuneri și nu am discutat niciodată cu el chestiuni personale.

ss. I. Pătrășcanu

7.IV.50

98

265

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, în complectare la cele declarate în legătură cu Valiani mai am de adăugat următoarele :

Fiind la Paris în 1946 împreună cu soțul meu, în discuțiile avute cu Valiani, l-am întrebat ce este cu Kostler, autorul cărții despre care în epoca aceea toată lumea discuta, anume, m'am informat, dacă știe amănunte despre originea, despre apartenența lui politică, deoarece din citirea cărții presupuneam că trebuie să fi fost membru de partid, Valiani ne-a spus că din întâmplare îl cunoaște pe Kostler, deoarece a stat cu el în lagărul de la Vernat și că este un individ scârbos, că e de origine ungar și că crede că a fost în partid, dar că este acum agent englez.

În 1949, la Snagov, citind o altă carte de a lui Kostler despre lagărul de la Vernat "La lie de la terre" am presupus împreună cu soțul meu că un italian descris în carte, poate fi chiar Valiani deoarece vorbește acolo despre un fost comunist care a stat 9 ani la închisoare, a fost în Spania și nu-și văzuse copilul a cărui vârstă corespundea cu cea a copilului lui Valiani. El vorbește foarte bine despre dânsul, spunând că este un om extraordinar, curajos, un luptător, dar care a rupt cu Partidul. Soțul meu și cu mine am comentat că faptul că Kostler îl descrie că ar fi rupt cu partidul este desigur o infamie de a lui Kostler.

Acest fapt s'a petrecut înainte de a citi cartea lui Valiani, și ne-a determinat de fapt să citim ulterior cartea lui, cu toate că era în limba italiană și o înțelegeam greu. Citirea cărții ne-a făcut să credem că poate într'adevăr Valiani a rupt cu Partidul. Această carte, pentru că începusem tocmai s'o citim la Snagov, soțul meu a luat-o împreună cu alte cărți de citit la Băneasa. După ridicarea lui, eu am pus-o pe foc fără s'o fi citit gândindu-mă, că, din cauza caracterului ei, care nu este tocmai partinic, să nu fie interpretat că e o carte pe care nu se cădea s'o citească.

Tot la Paris în 1946 la 23 August am fost seara cu Valiani împreună cu tov. Gheorghiu-Dej, Gaston Masin etc., într'un local. Valiani creșând că există o parecare răceală între soțul meu și tov. Gheorghiu Dej ne-a întrebat despre el și noi i-am vorbit despre relațiile între soțul meu și tov. Gheorghiu Dej. Valiani l-a cunoscut și pe Torocsian și pe Belu Silber și mi-a spus că-i

fac o impresie proastă și că ar fi mai bine să nu avem relații
cu asemenea oameni. Bela i s'a părut un palavragiu iar Torosian
un om de nimic. Când m'am întors la București i-am vorbit și lui
Lena și lui Harry despre Valiani, spunându-le că este un om foarte
bine că soțul meu și cu el s'au plăcut reciproc și că s'au înțeles
sub toate aspectele.

ss.Elena Pătrășcanu

12 Aprilie 1950

Acest fapt s'a petrecut înainte de a citi cartea lui 136
Valian, și ne-a determinat de fapt m' interes
cartea lui, cu toate că era în Grubă iteliana și o 268
într-o epocă grea. Cartea cântă pe o frântă de viață
cu toate întâmplările Valian, și rușii cu Partidul. Aceste
carte, pentru că începuse să scrie și o carte la buget, și
mea a lui - o impresie cu alte carti, de către la București.
După redarea lui, cu un per-o pe care făcuse
și rețete, gândind că era, din cauza caracterului ei
care nu este foarte potrivită, și nu mi s'a părut că
e o carte, pe care nu se cade să o citesc.
Tot la Paris în 1946 la 23 August am fost seara cu
Valian împreună cu tov. Ștefăni-Dej, Gherășescu etc.
și în local. Valian purtând cu el o revistă răsărită
într-o revistă mea în tov. Ștefăni-Dej ne-a citit dintr-o
el și noi i-am vorbit despre relațiile între noi
și tov. Ștefăni Dej. Valian l-a cunoscut și pe Tro-
tski și pe Bela Lilla și ne-a spus că i-a fost o impresie
proastă și că ar fi mai bine să nu am relații cu
asemenea oameni. Bela și s'a pierdut un paleontolog în
Tov. și un de minic. Când m'am întors la București
i-am vorbit și lui Leon și lui Henry despre Valian,
și am notat. Ce era de un om foarte bine și că mi pare bine
că totul meu și eu el s'a plecat aproape și că s'a
întrebat sub toate aspectele.

12 Aprilie 1950

Elina Valian

81
~~269~~

D E C L A R A T I E

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată ce s'a discutat cu Valiani în 1946 la Paris, unde l-am întâlnit cu ocazia Conferinței de Pace și în 1948, unde soțul meu l-a întâlnit la Budapesta, declar următoarele :

Vorbind despre situația din Italia și despre cea din România Valiani, soțul meu și cu mine, făcând o comparație între pozițiile pe care le ocupă conducătorii din ambele partide comuniste Valiani a spus că Longo a jucat un rol important în conducerea mișcării de eliberare a Italiei și că este mai popular decât Togliatti care a venit după eliberare dela Moscova, soțul meu istorisindu-i despre 23 August, despre rolul pe care l-a jucat și că și la noi conducătorii partidului sunt totuși acei care au venit dela Moscova.

Cred că soțul meu și-a exprimat față de dânsul frica că Uniunea Sovietică ne va impune condiții de pace grele, în ceea ce privește aplicarea armistițiului. Nu-mi aduc aminte care a fost opinia lui Valiani despre această chestiune. Soțul meu l-a rugat pe Valiani să-i recomande cărți apărute în Occident despre probleme economice și Valiani l-a recomandat diferite cărți, pe care soțul meu le-a cumpărat în Elveția (Schumpeter și o carte "L'ère des directeurs ou nuanté antisoviétique").

Cu toate că în discuțiile noastre, a căror amănunte nu le țin minte, Valiani n'a avut o atitudine partinică, noi am comentat că este un om bine, eu fiind mulțumită vă lui Andrei Valiani i-a plăcut, ca de altfel și Andrei lui Valiani (lucru pe care amândoi mi l-au mărturisit).

La Paris Valiani ne-a spus că ar vrea să vină în România în calitate de ziarist și soțul meu a vorbit pentru el cu tov. Chișinevski, dar din cauză că s'a întârziat cu formalitățile, Valiani a renunțat, întorcându-se la Milano dela Budapesta, unde făcuse o călătorie în calitate de ziarist sau de deputat.

În legătură cu dorința lui Valiani de a veni în România, soțul meu l-a întrebat dacă n'ar putea să aibă o recomandare din partea lui Togliatti, la care Valiani a răspuns că nu e în relații atât de bune cu el.

Atunci noi credeam că partidul "Action" și ziarul

. / .

86

lui "Italia libera" condus de Valiani este un fel de "Uniune Patriotică" și "România Liberă".

La Budapesta, în anul 1948, când soțul meu s'a întâlnit din întâmplare cu Valiani la Budapesta, Valiani i-a spus între altele că Togliatti l-a atacat în Parlament într-o anumită chestiune.

Soțul meu și cu mine comentând ulterior acest lucru, ne-am mirat de acest fapt, dar ne-am gândit că acest lucru este totuși posibil, deoarece -comentam noi - probabil nu existau legături pe față între Partidul comunist și partidul Action. Abia în 1949, la Snagov fiind, am citit o revistă în care se arată, că Partidul Action s'a desprins de partidul comunist, dar nu știu care a fost poziția lui Valiani, deoarece noi credeam până atunci că el a fost trimis de Partid să lucreze în partidul Action. Tot la Paris soțul meu i-a vorbit lui Valiani despre cărțile lui și că conducerea Partidului n'a luat nici o poziție față de ele.

Atunci Valiani ne-a dat cartea scrisă de el "Istoria socialismului în secolul al XX-lea" spunându-ne că nici cartea lui n'a avut nicio recenzie, nici favorabilă nici defavorabilă în presa de partid. Această carte noi n'am răsfoit-o decât în 1949 la Snagov din cuprinsul căreia am dedus că el nu are o poziție partinică, deoarece, cu toate că în carte el este pentru linia stalinistă, arată și părerile lui Troțki, față de care nu ia poziție ca față de un dușman ci față de un om care a văzut greșit.

Despre cele vorbite cu Valiani la Budapesta, soțul meu mi-a istorisit că Valiani i-ar fi spus că conducătorii partidului comunist ungar sunt priviți ca buni tehnicieni și organizaatori, dar în același timp ca niște străini, de către poporul maghiar.

Tot acolo i-a spus că el a venit cu o delegație economică din partea ministerului comerțului, în calitate de expert, și soțul meu și cu mine comentam ulterioare că acest lucru este carecum curios, deoarece ministerul comerțului nu făcea parte nici din partidul comunist și nici din partidul Action și ca atare nu ne era clar de ce l-a trimis pe el cu acea delegație.-

12 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

lui Valeriu (cu care pe care am avut un l. cu
măturat. Valeriu m-a spus pe orori m-am
în România în calitate de priet. și totul mea a răst
pentru el pe ter. Chinnorchi, dar din cauza că s'a
interpretat cu formalitate, Valeriu a renunțat, intrând
se la birou de la Budepesta, unde făcea o călătorie
în calitate de priet. sau de deputat. În legătură cu
dorința lui Valeriu de a veni în România, totul
meu l-a interzis deci n'ar putea să a-lă o recome-
dare din partea lui Togliatti, la care Valeriu a răspuns
că nu e în relații clare atât de bune cu el. Atunci
mă credeau că ^{partidul Acți.} și prind la ^{pe Valeriu} ~~pe~~
"Italia liberă" este un fel de "Unione Patriottica" și
"România liberă". La Budepesta, în anul 1948,
când totul meu s'a întâmplat din întâmplare cu
Valeriu la Budepesta, Valeriu s'a spus într-o altă
cu Togliatti l'a elacat în Parlament într-o am-
nita chestiune. Totul meu și cu mine comentând altorii
acut erau, ne-am mirat de acest fapt, dar ne-a
gândit că acest lucru este totuși posibil, deoarece, comen-
tări, probabil ^{prin} existența legăturii pe care între Partidul
comunist și Partidul Acți. Alina în 1949, la suc-
cesul final, am citit o revistă în care s'a scris, că
Partidul Acți. s'a desprins de Partidul Comunist,
dar un lucru care a fost propus lui Valeriu, deoarece
mă credeau până atunci că el a fost trimis de
Partidul m-lucru în Partidul Acți. Tot la
Paris totul meu s'a răst lui Valeriu după care
lui și în conducerea Partidului s'a lăsat mic. d

populația față de ele. Știner Văliani nu a dat
carte scrisă de el „Istoria literaturii în secolul
al XX-lea” spunându-ne că nu este în viață
amțuri o recenzie, nici jurnalele nici defar-
cările și presa de partid. Acestea care s-au
răsfățat-o decît în 1949 la București, din cauza
crizei au dat de pe el un o populație pentru viață,
devenit, în toate ca în carte el este pentru lămură
stăruindu-se, arată și jurnalele L. Trușchi, față de
care nu se poate ca față de un dus mare și față de
un om care s-a răstăruit.

După cele scrise în Văliani la Budepesta, totul nu
mi s-a totorât, pe Văliani și se fi spus că sunt
condusă în țară de la comunități și sunt prieteni ca
fără tehnici și organizații, dar în același timp
și în alte strășni de către poporul maghiar. Tot se poate
și a spus, că el s-a venit cu o delegație economică în
țară ^{în calitate de expert} pentru a se ocupa de comerț, și totul merge și cu mine
comentăm ulterior, că am avut în vedere aceste lucruri,
devenit un sistem convertibil în care s-au făcut parte din
din politica comunistă și nici din țara din direcția și
ca atare nu ne era plan de a lăsa în urmă pe el
cu acea delegație.

12 aprilie 1950.

Elan Văliani

89 274

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce știe despre Fred (Frederico) Fried, declar următoarele :

L-am cunoscut pe Fried în 1944 împreună cu soțul meu într-o casă a lui Dufala, la Săftica, casă în care am stat ilegal și sub alt nume în luna Iunie sau Iulie. Această casă a fost recomandată de Stărcea și Buzești și Partidul știa despre ea.

În acea casă au mai locuit cu refugiați din cauza bombardamentului un ungur cu soția lui și acest Fried, despre care știam că era funcționar la legația argentiniană. Până la 23 August el nu știa cine suntem noi. Acolo în casă n'am schimbat cu el decât câteva cuvinte, de obicei la masă.

În 1945 el i-a scris sau i-a telefonat soțului meu și mie spunând că se însoară și că ne roagă să-i fim martori. Soțul meu a acceptat și ne-am dus la primăria de Galben, unde se mai aflau soții Dufala și ungurul cu soția lui a cărui nume de familie nu-l țin minte, numele lui mic fiind Manți și al ei Rozi. Totul a durat 10 minute și noi am plecat, Fried spunându-ne că se întoarce în Argentina. Nu mai țin exact minte, dacă a venit să-și ia rămas bun. Din Argentina ne-a scris câteva rânduri spunând că soția lui suportă greu clima și că ar dori să se întoarcă în țară. Altă legătură n'am avut cu el.

În vara 1947 ne-a anunțat fie prin scris, fie prin telefon că are o cutie de bomboane dela Bretzel și că vrea să ne-o predea. A venit la noi, ne-a spus că l-a întâlnit din întâmplare pe Bretzel la Milano (nu știu dacă a făcut cunoștință cu el acolo) și ne-a transmis complimente. Atâta tot. Altă dată nu l-am mai văzut. Eu i-am spus atunci, sau mai târziu soțului meu că e curios cum de s'a întâlnit cu Bretzel, deoarece nu știam că s'ar fi cunoscut la București. Spunându-mi-se aici, că Bretzel ar fi spion, am menționat despre acest Fried într-o altă declarație, deoarece m'am gândit că ar putea fi un indiciu pentru legăturile pe care le avea Bretzel.-

13 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Declarație

278

143

Subsemnată Elena Patascanu, fiind căsătorită
cu dâ. despre Fried (Friedrich) Fried, declarăm în-
toarele:

L-am cunoscut pe Fried în 1944 ^{împreună cu soțul meu} într-o casă a
lui Dufala, la Săltuca, casă în care am stat
ilegal și nu alt nume în luna Iunie sau Iulie,
această casă a fost recomandată de Stărcu și Buză, și
partidul știa despre ea. De acea casă au mai venit
ca refugiați din cauza bombardamentului un număr
cu soția lui și acest Fried, după care și-a venit, că-
era funcționar la Legatia argentiniană. Pina
după 23 August el mi s-a spus că este într-o cămină, destinați la muncă.
În 1945 el mi-a scris, sau mi-a telefonat ^{și mi-a} spus
că se căsătorește și că se va căsători
fără martori. Săptămână a acceptat și ne-am dus
la primăria de paltă unde se mai aflau soții
Dufala și împreună cu soția lui a căsătorit multe
familii în cel în minute, venind la mine fiind foarte
și al ei Rozzi. Total a durat 10 minute și noi am
plecat, Fried spunându-mi că se va întoarce în Argen-
tina. Nu mai în cele 10 minute, daea a venit să-și
rămână lui. Din Argentina mi-a scris că l-a revedut,
spunându-mi că soția lui suportă greu clima și că ar dor
să se întoarcă în țară. Altfel Legatura mi-a scris că el
în 1947 mi-a amuzat fie prin scris, fie prin telefon

87
277

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce am discutat în seara abdicării regelui declar următoarele :

Am aflat despre abdicarea regelui prin radio în seara de 30 Decembrie, aflându-ne împreună cu Lena și cu Harry la Păltiniș. Tot atunci am aflat că soțul meu a fost semnat în absență.

Ducându-ne în camera noastră a avut loc o discuție între soțul meu și mine cu Lena (nu mai țin minte dacă și Harry a fost de față, iar dacă a fost de față nu a luat parte activă la conversație). Soțul meu și cu mine eram foarte indispuși, în primul rând din cauza că nu a fost înștiințat de a lua parte la actul de abdicare (noi comentând că probabil nu a fost chemat în mod intenționat deoarece tovarășii nu aveau încredere în relațiile soțului meu cu regele). În al doilea rând am comentat abdicarea în sine, fiind amândoi de părere, că aceasta înseamnă un pas grăbit spre rusificarea țării. Ne așteptam la aceasta, dar nu atât de curând. Am vorbit și despre forma în care s'a întâmplat aceasta, adică fără nici o pregătire anterioară, ci ca un fel de lovitură de teatru. Lena spunea că mai devreme sau mai târziu acest lucru trebuia să se întâmple, că mergeam spre rusificare și fără sau cu regele, și aceasta nu numai în ce privește țara noastră. Soțul meu spunea că se gândește însă în primul rând la țara noastră.

Stiu că discuția a fost foarte infocată și că Lena a spus că n'ar trebui să ne frământăm atât pentru fapte implinite, că ea e mai nepăsătoare față de evenimente, ceea ce m'a făcut pe mine apoi să comentez cu soțul meu că ea este o cinică și că ar fi trebuit să aibă atâtă bun simț, văzându-l pe soțul meu atât de frământat să nu-l provoace. Nu țin minte detaliile discuției, dar știu că soțul meu și cu mine ne-am exprimat temerea, dacă acestei abdicări în pripă nu-i va urma pierderea independenței noastre naționale. Soțul meu și cu mine ne-am gândit desigur și la legăturile pe care le avea ~~naștră~~ cu regele, că această nouă situație va grăbi și demiterea soțului meu dar nu mai țin minte dacă am discutat și despre aceasta cu Lena. Cred că am spus atunci că dintre cei care au luat parte activă, oficială la înfăptuirea actului dela 23 August n'a mai rămas decât soțul meu și acum va veni și rândul lui. Acesta cred era de fapt motivul principal al indispoziției noastre.

88/273

A doua zi ne-am întors la București, soțul meu spunându-mi că nici Voitec n'a fost chemat la abdicare și că deci s'ar putea ca motivul pentru care n'a fost chemat să fi fost pur și simplu o lipsă de timp, deoarece totul s'a petrecut probabil în pripă.

Când în seara de revelion m'am dus la sector și am văzut că acolo există o reală atmosferă de entuziasm din cauza abdicării regelui, m'am lăsat antrenată și eu și am fost bine dispusă.-

ss.Elena Pătrășcanu

13 Aprilie 1950

Daleria

147
279

Subsemnatul Elem Tătar, care, fiind încheiat cu
un disonțat în seara abdicării regelui, declar
următoarele:

Am aflat după abdicarea regelui. Pe prin Radio
în seara de 30 Decembrie, a flămânda ne reprezintă
în Luce și în Hory la Păltinș. Tot atunci am
afiat, că soțul meu a fost reumat în absență.

Durându-ne în pământ noastră a avut loc o discuție
între soțul meu și mine cu Luce (care mai din vîinte
dacă și Hory a fost de față, iar dacă a fost de față,
nu a luat parte activă la conversație). Soțul meu și
eu eram foarte indispusi, în primul rînd din
cauza că nu a fost înțeles de a lua parte la
actul de abdicare, (poziționându-se probabil nu a fost
chemat în mod înțelegător deoarece trăgeam un aer
mădăre în relațiile soțului meu cu regele). După ce din
rînd am comentat abdicarea în sine, fiind amănunțit
de pînă, pe această înțelegere am posibilitate
purificarea țării. Ne întregim la această, dar un alt
de curînd. Am onțit și după forma în care s-a înțeles
plat această, adică fără nici o pregătire anterioară, ci
în mîl de lătură de teatru. Luce spune că mai
devreme sau mai tîrziu arăt lucru trebuie să se
întîmple, că mergem spre purificare și fără
în regele, și această nu numai în ceea ce privește, tot

noastră. Astfel, spre deosebire de ceilalți care se gândesc
însăși la primul război al țării noastre. El este din surse
a fost foarte înfruntat și că țara e spus că n'ar
tribui să ne frământăm atât pentru aceste lucruri,
căci ea e mai importantă față de evenimente, cea
ce nu s'a făcut pe mine apoi m'am conștientizat că totul
meu că eu am fost oarecum și ex ar fi trebuit să arăt
statutul lui român, rezolvându-l pe totul meu statut de
frământat în anul-provove. Nu tin minte detaliile
discuției, dar știu că totul meu și eu mine ne-am
exprimat temerară, decât aceleși abdicări în propriu-
muni sau pierderea independenței noastre naționale.
Totul meu și eu mine ne-am gândit desigur și la
legăturile pe care le are cu regimul, că această nouă situație
va prăvăli și demiterea tuturor mea, dar un mare și mic
dacă am discutat și despre aceasta cu Leu. Cred că
am spus atunci că dintr-o dată cei care au luat parte
activă, oficială la înființarea statului dela 23 August
n'a mai pomenit decât totul meu și acum va veni
și revindul lui. ^{Astăzi} ~~este~~ pred, că de fapt motivul principal
il ~~un~~ indispensabil nostru. A doua zi ne-am întâlnit
la București, totul meu guvernator - mi-a spus Voicu
n'a fost chemat la abdicare și că deci s'a putut
~~ca motivul pentru care s'a fost chemat?~~
mi s'a fost pus și simplă o lipsă de timp, deoarece
totul n'a putut probabil să priască. Când mi s'a spus de
revoluția m'am dus la secția și am văzut că acolo
există o reală atmosferă de entuziasm din cauza abdi-
cării regelui, m'am lăsat antrenată și eu și am fost
fără de grijă.

Flem. Catagocum.

954
281

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată de ce atunci, când am fost întrebată ~~la~~ declar tot ce știu despre fugă n'am spus nimic despre propunerea lui Vișoianu și pe de altă parte, de ce n'am menționat nimic despre acțiunile soțului meu de a sugera la palat o numire a lui ca Prim-ministru, declar următoarele :

1. Nu mi-am adus aminte de cele istorisite mie de soțul meu despre propunerea lui Vișoianu de a fugi în America în tot decursul anilor care s'au scurs. Când mi-a fost arătată declarația soțului meu în legătură cu această chestiune, din primul moment nu mi-am adus aminte de această propunere, cu toate că mi-am adus aminte că soțul meu mi-a vorbit despre o întrevedere cu Vișoianu la minister din care reținusem că Vișoianu și-a exprimat toate nemulțumirile și dorința de a pleca în străinătate și (cred că am menționat la începutul anchetei această vizită la minister fie în scris, fie verbal) gândindu-mă ulterior mult la această problemă recunosc că soțul meu mi-a vorbit despre această propunere, dar nu sub forma că s'ar purta măcar cu gândul de a o pune în practică. Nu am dat acestui lucru nici o atenție și nu l-am mai rediscutat cu soțul meu. În concepția mea cu totul nepartinică față de relațiile și îndatoririle noastre față de Partid, nu mi-a trecut prin gând că Partidul ar fi trebuit să fie înștiințat despre această propunere atunci ci am considerat că ceva normal ca soțul meu să nu-i facă un rău lui Vișoianu, la care ținea. Nu am declarat deci acest lucru nu pentru a-l ascunde ci pentru că, nevăzând atunci când s'a întâmplat - toată gravitatea lui, nu l-am reținut.

Am greșit din nou față de partid și anchetă, atunci când, după ce mi-a fost arătată declarația soțului meu și după ce gândindu-mă multă vreme, mi-am dat seama că nu era vorba despre fuga lui Vișoianu, ci de o propunere făcută însuși soțului meu (și încă una venită dela americani) nu am cerut eu singură să declar acest fapt ci am așteptat să mi se ceară ~~xxx~~ acest lucru. Recunosc că însăși după hotărârea mea de a fi absolut sinceră față de Partid eu nu am dat dovadă de inițiativă ci m'am lăsat mereu întrebată pentru a lămurii lucrurile, din slăbiciune (când sunt singură caut să citesc, ca prin citit

. / .

96

să scot tot putregaiul ideologic din mine, caut să mă înarmez cu curaj pentru proces și pentru ce-i va urma, dar nu fac suficiente eforturi pentru a-mi aduce aminte de alte fapte și conversații). Deaceia, când ceram să cer ajutor în folosul anchetei speram ca din discuții să pot scoate la iveală lucruri de care nu-mi amintesc, de care nu-mi dau seama, dar pe care pentru nimic în lume nu vreau să le ascund. În același timp știu precis că după întoarcerea noastră de la Paris în 1946, când au circulat zvonuri despre fuga noastră, eu am primit acest lucru, ca ceva din domeniul fanteziei, care n'are nimic de a face cu realitatea. Tot așa când am fost din nou la Paris ~~xxx~~ în primăvara anului 1947 nu a fost vorba între noi nici odată despre fugă și nici când am plecat la Bruxelles (cu toate că atunci soțul meu îmi vorbise deja despre părerea lui Betea, că ar trebui să-și salveze viața) așa că am plasat discuțiile noastre despre fugă în toamna și iarna anului 1947.

2.- În ceea ce privește dorința și acțiunile soțului meu de a fi prim-ministru eu nu le-am luat atunci ~~în considerare~~ prea în serios cu toate că credeam că acest lucru ar fi posibil dar nu probabil (dar nu l-am dorit și nu l-am împins niciodată la aceasta). În acea epocă, în care toate manevrările politice ale soțului meu m'au depășit, încât uitasem ce este permis și ce nu este permis unui membru de partid, am știut despre "sugestiile" lui pe cont propriu făcute regelui prin Bazești, Pogoneanu, Vișoianu, poate și regelui personal, dar nu m'am gândit că este o acțiune întreprinsă împotriva partidului, deoarece mă gândeam că un guvern în frunte cu soțul meu (știam că și aceasta nu ar putea fi decât o formulă de tranziție) poate fi mai bun decât un guvern Rădescu sau chiar Groza, care nu era comunist. (Acum îmi dau seama că Groza s'a dovedit un om disciplinat, care pune în aplicare linia Partidului, pe când soțul meu ar fi încercat poate să aplice propria-i linie antilaovietică).

De altfel aici am crezut întâi, după ce mi s'a vorbit despre această întâlnire, că a avut loc înaintea formării guvernului Groza.

Când am fost întrebată despre uneltirile soțului meu cu palatul, eu m'am gândit efectiv numai la încercarea soțului meu de a-l influența pe rege de a opune rezistență rușilor într-o anumită sau în mai multe chestiuni (nu știam exact care) deoarece la aceasta m'am referit și când mi-am exprimat temerile, că Partidul ar putea afla despre aceste uneltiri, la Băneasa.

97

Tin minte că atunci când mi-a istorisit soțul meu despre relațiile lui cu regele, eu am fost împotriva, în special din teama să nu fie aflate și l-am întrebat dacă Negel, despre care îmi spusese că a fost de față, nu-l va trăda.

Nu știu cum ași putea să dovedesc că nu am vrut să ascund acest fapt, care este important, pentru că îmi dau acum seama, a fost o acțiune împotriva însăși a guvernului Groza susținut de Partid (atunci am crezut că este o formulă de compromis) și mi-a rămas în minte doar acțiunea lui antisovietică cu regele, care mi s'a întipărit ca ceva foarte grav. Nu am mai vorbit ulterior și în decursul celui l și jumătate de deținere împreună cu soțul meu despre această acțiune.

14 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

13 21
285
foca în râul Vîșniac, la care, Finea. Nu am
declarat deci acest lucru, un pleu a-l ascunde, ci
pentru că, mergând atunci, când s'a întorsplătat toate gran-
tatea lui, nu l-am reținut. Am grăbit din nou fapta de
Partid și ancheta, atunci când, după ce mi-a fost ar-
tata declarația scrisă mea și după ce găndindu-mă multe
ore, mi-am dat seama că nu era vorba de o fugă la
Vîșniac, ci de o propunere făcută înaintea ~~la~~ scriitorului meu (și
mea mea ovestă dela americani) mi-am cerut cu singu-
ră declarare acest lucru și am acceptat să mi se ceară acest
lucru. Recunosc că, însoți după bătăliile mele de a fi abordat
nicăieri fapta de Partid în un an dat dorindu-mi de inițiativă,
ci m'am lăsat merca intrată pentru a la unii lucrurile,
din stăruință (când sunt singuri cant să cînt, ca pri-
vilegiu să pot tot patregărit ideologic din mine, cant să
mă înarmez cu curaj pentru proces și pentru ceea ce i va
răma, dar nu fac suficiente oportunități pentru a-mi adăca amintea
de alții fapte și conversații) Deaceia, când creșeam și cu ajuto-
rii folosei anchetei, speram să din disonanță să pot vorbi la
reali lucruri de care mi-am amintea, de care mi-am da
seama, dar pe care, pentru mine și pentru un orău nu le
ascund. În același timp, din precizie, și după intrarea
noastră dela Paris în 1946, când am circulat zornuri după
fuga noastră, eu am primit acest lucru, eu ceru din
numerul fantaziei, care n'are nimic de a face cu realitatea.
Tot eu, când am fost din nou la Paris și primăvară
anul 1947 mi-a fost vorba între noi mai multe de după
fuga, ~~am~~ și mi-a cîntat am plecat la Bruxelles / eu tate
ca atunci scriitorul meu i mi scria deja după pierrea lui

Beten, ca ar trebui sa-i saloape orile) am ca am plestat
disabilitile noastre dupa fraga in trauma si iarna anului
1947, 286 286

2) In ceea ce priveste dorinta si actiunile notului meu de a fi
prim-minister, eu mi l-am luat atunci prea in serios
sa toate sa credem ca acest lucru ar fi posibil dar
un probabil (dar eu l-am dorit si eu l-am impus
nici odata la aceasta). In ceea ce priveste, in cele toate ma-
nerurile politice si sociale ale notului meu mi-a depusit, incet
intabera ce este permis si ce nu este permis unui guvern
de Partid, am stat dupa, negotiale la pe cont propriu
frente regale prin Buzet, Pogoraru, Vizoria, poate
si regale personal, dar mi s-a gandit ca este o actiune
intreprinsa impotriva Partidului, deoarece mi s-a gandea ca
un guvern in frunte cu notul meu (si nu cu si aceasta
mi s-a putut fi la decizia o formula de transactie) poate
fi mai bun decat un guvern Radescu si ^{si} fraga, care
mi era cunoscut. (Amu in cele seama, cu fraga s-a
dovedit un om disciplinat, care pune in aplicare
linia partidului, pe cand notul meu ar fi interesat poate
in aplicarea propriei si linie anti-metice) [De altfel aici
un crezut ^{intar} dupa ce mi s-a ordit dupa aceasta intalnire]
intar ca ca a avut la invarsa formarii guvernului prop-
tand am fost intabate dupa multitudine notul meu cu
palatul, eu mi-am gandit efectiv numai la invarsa
notul meu de al influenta pe rege de a opune repozit
notul intar o anumita sa in mai multe chestii (mi s-a
exact core) deoarece la aceasta mi-am refuzat si cand mi-am

exprimare tenacitate, ca Partidul ar putea afla despre
aceste mulleri, la Banca. Trei minute, ca atunci când
mi s-a istorisit şcol mea despre relaţiile lui cu regele,
eu am fost împotriva, în special din teamă să nu
fie aflate şi l-au intrubat dină Negel, despre care
mi spusese că a fost de fată, unul din trândă. Nu
am cum să putea să dovedesc că nu am avut să ascund
ceea ce este important, ~~ciut~~ ^{a fost} pentru că, în
domeniul nostru, ~~este~~ ^{a fost} o atitudine împotriva înarmării jura-
măntului prozei motivat de Partid (atunci am crezut că
este o formulă de compromis) şi mi s-a rămas în minte
doar actunea lui aut. societăţii cu regele, care un ~~o~~ ^o război
s'a întâmplat cu cea foarte gravă. Nu am mai avut
ultimul şi în decursul celor 10 jumătate de deţinere
împreună cu şcol mea despre această atitudine.

19 aprilie 1950,

Elena Păltin

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu arătându-mi-se o declarație a soțului meu în care spune că după ce l-a văzut pe Vișoianu în 1946 în ajunul plecării la conferința de pace, la care întrevedere soțul meu declară că Vișoianu i-ar fi propus fuga din partea americanilor în America, fapt pe care eu nu l-am arătat în declarațiile mele referitor la fugă și numai după ce mi s'a arătat declarația de mai sus mi-am adus și eu aminte de această propunere despre fugă, pe care am redat-o într'o declarație suplimentară.

Tin să precizez că m'a pus pe gânduri afirmația că soțul meu nu l-a mai văzut după această dată pe Vișoianu, pe când eu am declarat într'o declarație anterioară că soțul meu l-a întâlnit pe Vișoianu în 1947, deoarece soția lui Vișoianu mi-a spus că Vișoianu vrea să-l vadă pe soțul meu, ceea ce i-am comunicat soțului meu și întrevederea a avut loc acasă la soția lui Vișoianu, a cărui conținut a conversației nu-mi sunt cunoscute.

Totuși nu sunt sigură dacă eu am datat just această întâlnire.

15 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Declarație

288

289

Subsemnata Elena Tatian, cunoscută arăstându-mi
se o declarație a soțului meu, în care pune ca
după ce l-a văzut pe Vișniac în 1946 în
agunel pleștii la conferința de pace, la care
călușându-se soțul meu declara că Vișniac nu și
propus fugă din partea armelor armate în America,
peșteră pe care nu am l-a arătat în declarațiile
mele referitor la fugă și numai după ce mi s-a
arătat declarația de mai sus mi-am adus și
eu aminte ^{de} această propunere după fugă, pe care
am redat o între-o declarație suplimentară.
Trei ori precizez că mi-a spus pe gânduri apor-
tație în soțul meu am l-a mai văzut după
aceasta dată pe Vișniac, pe când eu am declarat
într-o declarație anterioară că soțul meu l-a văzut
pe Vișniac în 1947, deoarece soția lui Vișniac
mi-a spus că Vișniac oare și l-a vădit pe soțul
meu, ceea ce și am comentat soțului meu și
măi vedea că arată că l-a vădit la soția lui Vișniac
a unei infime a conștientă în mișcările
deci lucră mi-a fost înțeles că soțul meu murise.
Totuși am avut născut doar eu am datat just că
intelectuale.

15 aprilie 1950

Elena Tatian, cunoscută

99
STRICT-SECRET

DECLARAȚIE

290

Dându-mi posibilitatea să dovedesc, că cele declarate de mine în ultima autocritică au fost vorbe goale, tovarășul anchetator mi-a spus că un drum de mijloc nu există și într'adevăr aceasta a fost calea pe care am mers, atât înainte cât și după autocritică. Așa cum nu am judecat, că cea mai mică abatere dela linia și ideologia Partidului duce deadreptul și inevitabil în lagărul dușmanului, astfel interpretarea faptelor antipartinice ale soțului meu și ale mele pe o cale de mijloc, precum nerenlatarea faptelor în întregime sau a gândurilor intime, înseamnă, nu o integrare fără rezervă pe linia anchetei și deci o continuare a liniei dușmănoase adoptată de mine dela început. Am să invoc ca primă și ultimă scuză că atunci când mi se cer date concrete sau să relatez conținutul unor convorbiri avute de soțul meu cu terți sau conversații la care am luat eu parte, acest lucru mă depășește și nici memoria nu funcționează, decât după ce mi se aduce la cunoștință aceste fapte. Dar în calitate de soție știam gânduri intime ale soțului meu, care - ca și ale mele - erau în aparență contradicție cu faptele și care desyă-lue adevărata linie urmată de noi.

Ceea ce n'am arătat în autocritică sau în declarații :

Poziția soțului meu față de național-țărăniști :

- El dorea de fapt o opoziție numeroasă național-țărănistă în parlament, pentru a se îngreuna astfel punerea în practică a politicii sovietice.

El mi-a spus că este mulțumit că nu a jucat nici un rol în procesul Maniu.

El nu a crezut că la 24 Februarie 1945 provocarea a venit din partea lui Rădescu ci a fost o lovitură de teatru din partea Partidului. El a fost de fapt pentru menținerea unui guvern gen Rădescu, în afara motivului că avea un conținut antisovietic, cred, și din motive de orgoliu personal, deoarece ~~xxx~~ aceste fi dădea posibilitatea să joace rolul de "primă violă comunistă" așa cum s'a întâmplat la 23 August.

(Ceea ce nu înțeleg este faptul că el prevedea totuși că evoluția politică va fi alta, deoarece mi-a spus, că vrea să-și tipărească cărțile atâta vreme cât acest lucru mai este posibil adică într'un regim burghez-democratic) pentru că mai târziu

linia adoptată -
se încheie și acum

100

291

nu se va mai putea edita decât literatură de Partid și nu el va fi acela, care va fi pus să scrie).

În ceea ce îl privește pe Vișoianu, când am fost la Paris (nu știu dacă în primăvară sau cu ocazia călătoriei la Bruxelles) mi-a spus că ar fi vrut să vorbească cu Vișoianu, dar s'a informat la Torosian și a aflat că Vișoianu este plecat. (Eu i-am spus că n'ar trebui să facă acest lucru și credeam că s'a convins și el).

Poziția față de conducerea Partidului :

- El credea la un moment dat într'o divergență între tov. Ana și tov. Gheorghiu Dej, din care ar putea trage foloase.

El mi-a spus că tov. Susaikov vroia să-l împingă pe dânsul și pe tov. Gheorghiu Dej pe prim plan, pentru că erau români.

-Plecând dela un punct de vedere naționalist șovin, el era împotriva numirii tov. Ana și Luca ca miniștrii, spunând că toată lumea știe că ei au fost deținuți sovietici și pentru că sunt de origine maghiară și evreiască. Tot din motive șovine îmi spunea că nu tov. Chișinevski este cel nimerit să conducă viața culturală a României. El a fost împotriva numirii tov. Bodnăruș pentru că spunea că este știut că el a fost în serviciul de informații sovietic. Nu sunt sigur dacă a uelțit la palat împotriva acestor numiri.

Eu l-am susținut în ideea că tov. din conducere nu-i vor binele, că vor să scape de el, din concluziile trase de mine în ~~xxxxx~~ ^{uzus} relatărilor lui, din convingerea mea politică că Uniunea Sovietică și Partidul vor folosi numai cament, despre a căroră devotament față de Uniunea Sovietică sunt ferm convingăți și în urma relațiilor personale între el și tovarășii pe care le puteam observa la mese, recepții, unde soțul meu stătea totdeauna stingherit la o parte. Î-am vorbit despre aceasta, adică despre acest aer stingherit pe care și-l lua, i-am spus că fie mai îndrăzneț în comportarea lui și el mi-a răspuns cu o vorbă românească : "Nu te lăsa Gogulescule". Acest răspuns mi l-a dat și când i-am spus de ce nu întreabă de ce "Scântea" nu-l publică cu titlul de membru în Biroul Politic, în general de ce nu protestă față de tovarăși când se credea sau îl credea nedreptățit. "Nu te lăsa Gogulescule" însemna că eu îl îndemn să nu se lase.

El a avut discuții cu tov. Voitec (încă înainte de unificare, în care tov. Voitec îl informa că este atmosfera față de soțul meu în Partid.

Față de personalitatea tov. Stalin : (N'am vorbit despre acest lucru din rușine) noi am avut o concepție troțkistă.

El mi-a atras atenția încă dela Moscova, când am vizitat muzeul Revoluției că nu există decât desene și foarte puține fotografii a tov. Stalin împreună cu tov. Lenin. Noi credeam că este un mare om politic, nu, de fapt atunci nu gândeam nici măcar asta, dar nu și un gânditor, că laudele care i se aduc sunt excesive și de concepție asiatică și multe alte grozăvii de felul acesta din bagajul antistalinist. Ceea ce e mai grav este faptul că noi vorbeam aceste lucruri de față cu Lena, Harry, Bellu.

Sfatul meu de a pune portretul tov. Stalin la Minister, acasă, a fost deci fătarnic.

In ceea ce îl privește pe Auschnitt, eu nu știam de legăturile lui cu el, dar știa că soțul meu, care știa că el este omul anglo-americanilor, era de părere că discriminarea care se făcea între el și Malaxa nu este justificată. El spunea că Malaxa a fost susținătorul direct al legionarilor și că se duc tratative cu el în ceea ce privește uzinale Malaxa (soțul meu a fost împotriva) lucru la care, în cazul acesta l-a crezut îndreptățit în aceia măsură și pe Auschnitt.

Poziția lui față de Anglo-americani :

Dintr'o serie de fapte (și pentru că nu există drum de mijloc) reiese că el miza pe impunerea unei anume politici de către anglo-americani Rușilor, care la rândul lor vor fi obligați să țină cont de ea la noi în țară.

El mi-a spus că va mai avea un rol politic de jucat la noi în țară că i-ar plăcea să fie liderul opoziției comuniste (Eu credeam că numai în principiu, nu de fapt). Dar faptul că atunci, când mi-a vorbit de fugă, el se gândea că ar putea fi numai pentru o bucată de vreme, dovedește că el credea posibilă o schimbare a situației politice, desigur prin intervenția anglo-americanilor.

El mi-a spus că ar dori să scrie o carte despre "23 August" și după", lucru pe care a vrut să-l facă și la Snagov, încercând să scrie despre faptele așa cum s'au petrecut ele la 23 August (ca un document istoric) lucru, pe care din răspuțeri am căutat să-l conving să nu-l facă. El a ars cele câteva pagini începute, atunci când am fost duși la Băneasa.

In legătură cu Valiani :

- N'am spus că vorbindu-i despre tov. Gheorghiu Dej la Paris i-am spus că nu se bucură de o prea mare popularitate. Soțul meu i-a spus că, nu el conduce efectiv partidul și i-a mai spus că a fost personal de față la reprimarea grevei dela Malaxa.

N'am vorbit despre întâlnirea soțului meu cu Valiani la

Budapesta decât după ce am fost întrebată, să spun când s'a văzut soțul meu cu Valiani, deoarece, cu toate că știam că întâlnirea cu Valiani a fost întâmplătoare, m'am gândit să nu pară suspectă pentru că eu însumi am început să-l suspectez pe Valiani, decând soțul meu mi-a spus despre întâlnirea la Budapesta și această suspiciune s'a întărit la Snagov.

În legătură cu Bretzel : am uitat să spun că i-a trimis un manuscris al cărții lui "Sub 3 dictaturi" tradus în limba italiană printr'un funcționar sau fost funcționar al legăției italiene, Mantero, recomandat de Bretzel și care i-a și făcut traducerea.

În legătură cu întâlnirea cu Madison la Lena, nu mai sunt sigură, dacă n'am venit cu soțul meu împreună acolo și dacă nu am luat drept bun faptul că am venit mai târziu, pentru că mi s'a spus aici la început așa.

În legătură cu banii primiți dela Xenopol pentru alege-ri, soțul meu mi-a spus că dacă nu-i folosește pe toți (din ei cred că a dat și ceva lui Betea și băeților, care l-au ajutat) nu-i va restitui lui Xenopol. Eu i-am spus că n'ar trebui să facă acest lucru.

La Băneasa când am fost arestați, eu i-am dat sfatul să nu recunoască cele de care este învinuit, el fiind bine înțeles de acord cu mine. (În autocritică cred, am scris, că i-am dat sfatul să nu recunoască ceea ce nu a făcut, pentru că eram mereu obsedată de acest gând (și mai târziu aici) că mi se va cere asemenea lucru, fapt de care m'am convins aici că era un gând infam și troșkist).

Despre mine :

- Eu am avut o influență proastă asupra soțului meu și pot vina că prin mentalitatea mea, prin preocupările mele l-am îndepărtat pe el de Partid. Aveam o mentalitate intelectualistă de snob care judeca oamenii nu după calitatea și conținutul lor revoluționar ci după capacitățile lor intelectuale sau artistice. În loc să caut o apropiere față de tovarășii din conducere, eu îi evitam, pentru că, simțind că nu mă apreciază, mă simțeam stângherită față de ei. (Lucru pe care mi l-a reproșat soțul meu, așa cum mi-a reproșat prietenia cu Lena și Harry și oroarea mea de mese oficiale (nu numai cu tovarășii) de recepții, eu nesimțindu-mă bine decât în "lumea mea" (la atelier, la teatru, la sector). Intram totdeauna în panică, când trebuia să dau sau să mă duc la o masă sau recepție, ca până la urmă să

mă simt totuși bine. La alții decât la tovarășii din conducere și cu străinii mă simțeam desigur mai bine, pentru că mă flatau ceea ce tovarășii n'aveau desigur nici un motiv să-l facă. Însăși o parte din sfaturile bune pe care i le-am dat erau sfaturi de comportare formală și nu de a-i influența conștiința. Nu l-am împins însă la nici o acțiune.

(Iar am alunecat pe panta explicațiilor psihologice și a autoapărării și am fost ferm hotărâtă să nu mai repet acest lucru, pentru că de această tendință e străbătută și autocritica anterioară.

Eu m'am exprimat odată că ar fi bine ca soțul meu să fie numit ambasador în străinătate, ca să scap de toate frământările lui în legătură cu "persecuția" și tot ce am spus, că dacă s'ar agrava lucrurile să nu se mai întoarcă.

Eu am suferit de mania persecuției în ceea ce o privește pe tov. Ana și i-am răspuns cu aceleaș sentimente, din cauză că am crezut că este prevenită împotriva mea de cumnata ei.

N'am subliniat în autocritică vina mea de a fi făcut cunoștință între soțul meu și Valiani și de a fi fost mulțumită că Valiani și cu soțul meu s'au plăcut, găsind o comunitate de vederi.

La Minister :

Soțul meu n'a vrut să țină cont de celula de Partid din Minister, spunând că acolo dictează un grup de "evrei afaceriști" (așa i-a numit pe Schreiber, Bacalu). Tot astfel el a fost împotriva lui Stere, spunând că este agent rus și i-a arătat lui Stere o notă anonimă făcută de el, în care se vorbea despre acest lucru. Si aici i-am spus că n'ar fi trebuit să facă acest lucru.

În legătură cu faptele dușmănoase cele mai grave ale soțului meu, adevăratele acte de trădare ca : 1/ manoperile cu Palatul, 2/ chestiunea cu fuga în străinătate, 3/ chestiunea banilor și 4/ legătura cu străinii eu nu am putut fi de nici un folos real anchetei, cu toate că nu am ascuns nimic în mod conștient și știa că acest lucru crează cea mai mare suspiciune împotriva mea. Acesta este unul din motivele principale a tuturor chinurilor mele.

În legătură cu manoperile cu Palatul am știut despre ele atunci când s'au întâmplat. Nu mi-am adus aminte de întâlnirea cu Buzzești și Stărcu și că el a sugerat efectiv regelui prin ei, numirea lui ca Prim-ministru. Când mi-am adus aminte de epigramele făcute de noi în legătură cu aceasta eu le-am

interpretat ca glume fără temei, ceea ce nu era just și a295
uitat că el a întreprins într'adevăr o acțiune în această di-
recție. Explicația din declarație referitor la această problemă
~~explică~~ corespunde adevărului.

În legătură cu chestiunea fugii în străinătate soțul
meu mi-a ascuns o serie de lucruri și m'a mințit. Am greșit,
bagatelizând conversațiile noastre despre fugă și că n'am vă-
zut singură că Betea era omul lui Manoilă și că ași fi trebuit
să fac o legătură între fuga propusă de Betea și cea a lui
Manoilă.

Când m'am dus la tov. Teohari să-i vorbesc despre în-
tâmplarea cu casa dela Snagov am făcut-o în mod absolut sincer
fără nici un gând ascuns, dar mă gândesc că dacă am hotărât să
fac acest lucru spunându-l față de Harry, Lena și Betea să nu
fi fost un instrument inconștient a lui Betea pentru a acoperi
lui sau ale soțului meu. Nu mi-am amintit de propunerile lui
Vișcianu pentru că nici în momentul acela nu le-am dat impor-
tanță.

În chestiunea banilor, știam despre schimburile de va-
lută și aur făcute prin Torosian, Băgosian și familia Constante
fără să știu despre ce sume e vorba. Nu mi-am amintit de Bogo-
sian decât după ce am fost întrebată. Nu-mi aduc aminte să-l
fi cunoscut personal.

În legătură cu legăturile soțului meu cu străinii nu
a fost suficientă explicația că era doar lipsă de vigilență
ci la bază stătea de fapt o idee troțkistă anume că Partidul
exagerează văzând în fiecare străin un spion pentru a ne izola
complet de străini și pe de altă parte interesul de a fi bine
văzut în străinătate.

Tot așa am dat o interpretare greșită ca lipsă de vi-
gilență, relațiile cu toți oamenii care veneau la noi în casă,
deoarece ne conveneau tocmai pentru că nu se aflau pe linia
partidului și deci "se putea vorbi deschis" cu ei, precum și
faptul că soțul meu îi considera oameni devotați lui.

În decursul anchetei am avut momente de descurajare
totală și în loc a fi o colaboratoare a anchetei m'am închis
în mine, când am fost întrebată mi-am pierdut complet cumpătul
am căutat să mă apăr.

continuu în legătură ? || de nimeni.

Toate cele scrise mai sus le-am făcut cu deplină sin-

ceritate, recunoscând în decursul lunilor petrecute aici tot mai mult justetea ~~paradoxului~~ liniei Partidului și cu toate suferințele, simt că m'am apropiat sufletește de Partid, de conducere lui așa cum nu am fost niciodată, făcând în același timp toate și cele mai sincere eforturi de a mă desprinde complet de tot ce a fost soțul meu și mediul meu, văzându-l în adevărata lui lumină de trădător ca și a mă desprinde de propriul meu trecut care nu a fost mai puțin mârșav.

Partidul va aprecia dacă merit cele mai inlime circumstanțe atenuante, pentru a continua să trăiesc și să lupt pentru cauzele lui.

ss. Elena Pătrășcanu

17 Aprilie 1950

STRICT-SECRET

Să nu-mi poartă tată să dovedesc, ci să mă dovedesc de unică în
ultima autoritate în mint frage goală, forșând ancheta
mea a spus, că un drum de mijloc nu există și într'adevăr
aceasta a fost calea pe care am mers, atât înainte cât și după
auto-critică. Am cum am judecat, și cea mai puțin etatice
dile linia și ideologi Paul-dubé ducă deceptul și înconfortul în
logica de organizare, astfel, interpretarea faptelor antipatriotice ale
statului meu și ale mele pe o cale de mijloc, precum interpretarea faptelor
în întregime sau a părților subiective, de exemplu, sau o integrare
fără referență pe linia anchetei și deci o continuare a liniei dintr-un
nouă adaptată ^{la mine} ~~de la~~ început. Am în mare în promisi și ultimă
sursă, și atunci, cînd nu se cer date conștiente sau conștientul
meu conștient: arde de rădăcină mea cu țărță sau conștientul la care
am lăsat la parte, sunt lucruri mai depășite și mai memorii
în funcționare, decît după ce mi se aduce la cunoștință aceste
fapte. Dar în calitate de omie stiam judeca subiective ale statului
meu, cum și să de mîla-ora în apăsătoare mîla de la ca faptele
și cum de obicei aderarea la mișcările de mișcări.

Cea ce s'au arătat în auto-critica sau în declarații:

Opinia mea față de național-tirăniști

El dorea de fapt o opinie universală național tirăniști în
parlament, pentru a se impune astfel punerea în practică a politici
socialiste.

El mi-a spus, că este mulțumit că mi-a jucat aici un rol în
procedul meu.

El mi-a spus că la 24 Februarie ¹⁹⁴⁵ ~~procurarea~~ a venit din partea
lui Kădrescu, că a fost o oportunitate de a-l invita din partea Partidului
El a fost de fapt pentru menținerea unui guvern, gen Kădrescu,
în afara motivațiilor pe care mi-a conștient anti-socialiste, cred,
și din motive de orgoliu personal, deoarece acesta în da-din

⑧ Acest răspuns mi l-a dat în când și eu spus despre mi interese
despre "scartarea" mi-l publică în titlu de murmur în Biroul Politic,
în general despre mi protesta față de forțarea condițiilor sale
de cucerire, neîndrăgite. "Nu te lăsa păpușăscuț", mi reamintea
cu el murea, "mi mi n-are"

⑨ Sprijinul meu de a pune portretul ^{dr. Plătin} la minister, acum a fost
desi fetele.

⊗ N'am vorbit despre intalnirea sotului meu cu Valianu' la Budapesta
decit dupa ce am fost inhibata, sa spun cand s'a oprit sotul meu
cu Valianu', deoarece, eu toate ca stiam ca intalnirea cu Valianu'
a fost intamplatoare. Nu'am gandit si eu pari suspecta pentru
ca eu insami am inceput si-l suspectez pe Valianu', de cand
sotul meu mi-a spus despre intalnirea la Budapesta si aceasta
suspiciune s'a intins la Luagoi.

300
să i se plătească în fie leadorul opoziției comuniste. (Eu cred că
ca mine în principiu, am de fapt) Dar faptul că atunci
când mi-a orbit de frică, el se gândea că ea ar putea
fi numai parte o bucată de vreme, dincolo de ea ei credeau pentru
o schimbare a situației politice, desigur prin intervenția
anglo-americaună.

El mi-a spus că ar dori să scrie o carte despre "23 August
în după", lucru pe care e ont să-l facă în București,
deci să scrie despre faptele care s-au petrecut de
la 23 August (ca un document istoric) lucru, pe care din
răspunseri am cântat să-l conving să nu-l facă. El a
ars cele patru pagini începute, atunci când am fost
dus la Băncă.

În legătură cu Valian

cu Valian
un om spus, că, vorbindu-i despre țară, Ștefan Dej i-a spus, că
nu se învârtă de o vreme mare popularitate. Totul este în
că un el conduce efectele partidului și i-a mai spus că a fost
personal de față la reprimarea grevei olea din 1944. ⑧

În legătură cu Brețel

a scris lui, în 13 de octombrie
Da mi-lată mi-a spus, că i-a trimis un manuscris tradus în limba
italiană printre funcționarii sau fost funcționarii al Legăției
Italienne, Mantova, și recomandând de Brețel și care i-a
și făcut traducerea.

Legătura cu interviu în la din nou La Lene, mi-a mai spus
sigur, dacă n-am venit pe totul meu, împreună acolo
și dacă am am avut drept ^{faptul că am venit mai târziu} timp, ~~acum~~ ^{plutim} mi s-a spus
aici la început era.

În legătură cu lui printre de la X europol pentru algei, totuși mi-a
mi-a spus că dacă mi s-a folosit pe tot / din ei cred că e dat
și se va lui Beten și Brețel, care s-au ajutat / mi s-a vorbit
lui lui X europol. Eu s-a spus că u ar trebui să facă ceva.

Lucru.

La Baiea, când am fost arestat, eu i-am dat sfatul să nu recunosc cele de care este învinuit, el fiind bine plătit de acord cu mine. (În autoconfesiunea mea, am scris, că i-am dat sfatul să nu recunosc ceea ce eu am făcut, pentru că erau mereu obse- data de acest gând ('în viața târzie aici') că eu se vor cere asemenea lucru, fapt de care eu am conștientizat că era un gând rău și trădător)

Despre mine

Eu am avut o influență proastă asupra tuturor mea, și pot spune că prin mentalitatea mea, prin preconcepțiile mele l-am înșelă- tat pe el de virtute. Aveam o mentalitate intelectualistă, deose- bită care judeca oamenii nu după calitatea și conștiința lor revoluționară ci după capacitățile lor intelectuale sau artistice. Eu l-am în- căut o apropiere față de Torareni, ^{dar conștient} eu nu eram, pentru că, simțind că eu mă apreciază, mă simțeam strășnic față de ei. (Eu pe care eu l-am reproșat totul meu, așa cum mi-a- vorzat prietenia cu Leon și Harry și oroarea mea de mase oficiale (un murmur pe Torareni) de receptivitate, eu neînțelegându- mă bine decât, în lumea mea (la atelier, la teatru, la restaurant) totdeauna în panică, când trebuia să dau sau să nu dau la o masă sau recepție, ca până la urmă să apar mai mult totuși bine. La alții decât Torareni din con- știință și eu simțeam un simț de deșănțare mai bine pentru că mai flatau, ceea ce Torareni nu aveau degenă nici un motiv să-l facă. Însă o parte din sfaturile bune pe care i le am- dat erau sfaturi de comportare formală și nu de aci influență conștientă. Nu l-am surprins însă la nici o acțiune.

(Eu am abuzat pe puncte ambele explicații psihologice și a autoapărării și am fost foarte bolnavă să nu mă repet acest

luon, pentru că de accente ten diato e strâba tuta, si
activitatea anterioară / 301

Eu nu'm am cepru'ment voley, ci ar fi bine, ca totu'l meu sa fie
unut ambasadu in strainatate, ca sa scap de toate fra-men-
tarile lui in legatura cu „persecutia” si tot ce am spus, ca daci
s'ar apriza lucrurile sa nu se mai intorca.

Eu am suferit de „nevroza persecuției” în ceea ce o prinde pe tot.
Așa și i-am răspuns cu aceleași sentimente, din cauza că am cre-
dut că este periculoasă împotriva mea de cunoscută ci: ^{fiind cunoscută, m-a silit să mă Țin la viață.}
N-am subliniat în autoritatea mea așa că s-a putut fi fost un alt-
mădă, că Valeriu și eu rădăm, s-au plăcut, găsind o
comună de vedere.

La mini ster

Să-l mergea să-mi dă o înțelegere cu celălalt de la partid alii lui, unde
 cumva să se alege o înțelegere cu grupul de "coră afaceriști". (Nu
 i-a venit pe sebură, Bacalea, Tot astfel el a fost împu-
 rat lui Flere, cumva să se alege o înțelegere cu grupul de "coră afaceriști".
 lui Flere ^{o notă} și anonimi în fața de el, în care se vorbea despre acest
 lucru. Și aici i-au spus că nu se poate face acest
 lucru.

În legătură cu faptul dus un mare poli mai prave ale
 marelui meu, adică actele de trădare ca: ¹ Unu corpurile
 cu Palatul, ² chestiunea în fugă în străinătate, ³ chesti-
 una banilor în legătură cu străinii cu care am putut fi
 de nici un fel real ancheta, cu toate că nu am ascuns
 nimic în mod conștient, și știu că acest lucru creșterea mea mare respectivă.
 În legătură cu marea în Palatul am stat după ⁴ fătura
 când s'ar întâmplat după de. Nu mi-am ados aminte de
 întâmplarea cu Buzet în Rusea și că el a negat efectele
 rugărilor prin ei și mi-a dat în fața mea. Când mi-am

adus aminte de epigramele făcute de noi în legătură cu ~~și~~
această se le-a interpretat ca plume fără temei, ceea
ce nu crezi just și am iscat că el a intrupat într'adevăr
așa cum în această direcție. Explicația de declarație referită
la această problemă compunând aderența,

În legătură cu chestiunea fugii în străinătate satul meu
nu a ascuns o serie de lucruri ^{și nu a înșelat} prin printru, bagatelă pând
comunistele noastre după fugă și ci a am rănit oștră ca
Betea cu omul lui Mănuila și ci ar fi trebuit să fie o
legătură între fuga propusă de Betea și cea a lui Mănuila.
Când m'am dus la Tr. Teohari m-am întâlnit după un timp
plăcând un cron dale Siozon am făcut-o în mod ab-
solut sincer, fără nici un gând ascuns, dar m-am gândit
că dacă am hotărât să fie acat lucrul spusându-l fapt
de Terry, Leuca și Betea să nu se fi fost un instrument
discreționar a lui Betea pentru a se scoperi legăturile lui sau
ale satului meu. Nu mi-am amintit de propunerea lui Viora
pentru că nici în momentul când m-am dat importanță,
În chestiunea taurilor, stăruie după schizurile de valutar și au
făcute pri Turoni, Bogorin și fam. lui Constante fără
să de după ce murea e contra. Nu mi-am amintit de
Bogorin, decât după ce am fost interbati. Nu m-am aduc
aminte să fi cunoscut personal,

În legătură cu legăturile satului meu cu străinii nu a fost
suficientă explicația ci era doar lipso de opilență și lip-
să de fapt la idee totalitară ^{anale} ca să arătăm că organizăm
ni picare străin sau opilon pentru a ne opoli complet de străini
și pe de altă parte interiorul de a fi bine înțeles în străinătate.
Tot așa am dat o interpretare greșită cu lipso de opilență
relativă cu toți omologii care reușea la noi în casă, deoarece

În decursul anchetei am avut momente de descurajare
totală și în loc a fi ocolitoare a anchetei m'am
închis în mine, când am fost interloptă sau am pierdut
complet cunoștința, am cântat în una apăr.

Nu am fost în serviciul minim, nu am fost instruită
de mine.

me conveneră. Trebur' pînă cîm se afla pe la uci par-
ticulari și deci „se putea vorbi de el” cu ei, precum și 30
septel ca să-l men în conștiința oamenilor decorați lui.

Toate ale mele mai mîi le-am făcut cu deplină sinceritate,
recunoscînd și decursul lucrului publicat aici, tot mai mult
judecîndu-l bine. Particulari și cu toate infirmitățile, sînt cîm a
apropiat înflăcăre de viață, de conducerea lui am cum
am am fost mîi odată, făcînd în același timp toate și ale
mei și întru eforturi de a mîi deprinde complet de tot
ce a fost totul mîi și medical mîi, înțelegînd și ade-
vărul la lumină de înțelegere, ca și a mîi deprinde de pro-
prie mîi trînt, care mîi a fost mîi putre mîi, per-
tindul în aprecie deca merit, pe mîi infirmitate circum-
stanțe atît de multe, pentru a continua și trînt și mîi
pentru cauzele lui.

7 April 1950

Elena Dobrin, can

106
STRICT-SECRET

305

DECLARATIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu fiind întrebată ce știu
despre legăturile soțului meu cu Jugoslavii sau cu ambasadorul
Medacovici, declar :

Nu știu nimic despre legăturile soțului meu cu Jugoslavii
sau cu Medacovici.

ss.Elena Pătrășcanu

17 Aprilie 1950

Declarație

~~22~~ 174

Subsemnată Elena Patrican, fiind intimată ce stiu
despre legăturile otului meu cu jghezarii sau cu
ambasadorul mediocrii declar:

Nu stiu nimic despre legăturile otului meu cu jghe-
zarii sau cu mediocrii

17 April 1950

Elena Patrican

~~107~~
~~300~~ 307

D E C L A R A T I E

Subsemnata Elena Pătrășcanu declar următoarele :

- In legătură cu recepțiile la care am participat împreună cu soțul meu la "Marea Finanță" :

Țin minte în mod precis două recepții la "Marea Finanță" la care am participat : una cu ocazia aniversării armistițiului dată de soțul meu la 12 Septembrie 1945, la care au participat aproape toți membrii guvernului, reprezentanții sovietici și străini. Alta, dată de magistrați sau avocați (nu mai știu cu ce ocazie) unde nu au fost străini de față. Fiind întrebată dacă am participat la o recepție la care au fost de față ambasadorii americani și englezi la Moscova, cu care aș fi dansat, eu nu-mi aduc aminte de acest lucru.

L-am cunoscut pe Harriman și pe Kerr la Moscova, știu că, atunci când au fost în țară, soțul meu i-a văzut în mod oficial.

Deoarece cred, dar nu sunt sigură, că soțul meu a fost la o recepție dată la "Marea Finanță" unde era și Auznit, aceasta se poate să fi avut loc cu ocazia venirii lor în țară.

N'am cunoscut alți miniștri englezi sau americani dela Moscova.

Cândindu-mă dacă am mai fost la o recepție la "Marea Finanță" mi-a venit în minte, dar nu sunt sigură dacă nu fac o confuzie, o recepție care a avut loc după masă sau spre seară, eu amintindu-mi că am stat de vorbă pe terasă cu niște cucoane, dar nu știu cu ce ocazie a avut loc acea recepție. Nu știu nimic despre o recepție oficială la care noi să fi participat clandestin, adică fără știrea Partidului, chiar dacă nu erau tovarăși din Partid de față.

In legătură cu recepții la diferite legatii străine.

- Imi aduc aminte despre o recepție la belgieni, Ministrul fiind Dubois, la care, cred că nu am participat alți tovarăși de Partid, tot așa una la englezi, ministrul fiind Hollam (aici era și tov. Dăngulov dela legatia sovietică de față) alta la francezi. La francezi cred că nu au fost nici un englez sau american de față, pe când la belgieni cred că da, dar nu știu cine.

La o recepție la Suedezi, tot așa nu știu dacă au fost tovarăși din Partid de față. De câte ori primeam invitații, soțul meu spunea că întrebă la Partid, dacă să primească invitația.

Am fost la două recepții la americani într-o casă a legăției în apropierea aleii Vulpache.

Odată, cred cu ocazia sărbătoririi zilei independenței, când după recepție am mers seara la doamna Bragadiru și alta tot cu ocazia unei aniversări, când îmi aduc aminte că Lovell mi-a oferit un pahar de orangeadă americană. Aceasta cred că a avut loc dimineața. Pe Lovell l-am întâlnit la mai multe recepții, el oferindu-mi câte o țigară și îl țineam minte pentru că era mereu beat. Am schimbat de obicei câteva cuvinte cu el, căutând să scap cât mai repede deoarece soțul meu mi-a atras atenția să nu stau de vorbă decât cât cere politetea în special cu englezi și americani, ceea ce am și făcut.

In legătură cu Markham știu că a fost un ziarist dela o gazetă creștină americană, care a fost la soțul meu la minister să-i ceară un interviu. Cred că soțul meu mi-a repetat că Markham i-ar fi spus că este văzut ca un om deștept în cercurile americane și cred că și soțului meu el i-a făcut o impresie bună.

Tot în legătură cu invitațiile primite din partea legățiilor străine îmi aduc aminte de o invitație pe care am acceptat-o la Posada din partea ministrului Franței, Boncour, la care a participat numai soțul meu, eu și secretara lui Boncour.

Am luat masa acolo, Lena și Harry rămânând afară cu mașina. Nu s'a discutat nimic nepermis, antipartinic, acolo, în general Boncour discută despre mâncare și băutură și nu despre politică.-

18 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Subsemnată Elena Păhas, cămă declar unuia-troul:

Am legătură cu recepția la care am participat împreună
cu otelul meu la "Marea Finantă"

Tai minte în mod precis două recepții la "Marea Finantă"
la care am participat: una cu ocazia ^{aniversării} aniversării dată
de otelul meu la 12 Septembrie 1995, la care am participa-
tă aproape toți membrii guvernului, reprezentând societăți
și străini. Ală, dată de magistrați sau avocați
(un mai stin cu ce ocazie) unde am fost străini de
fapt. Fiind întebăți dacă am participat la o recepție
la care am fost de fapt ambasadorii americani și englezi
la hoscova cu care as fi dorat, eu mi-am aduce aminte
de acest lucru. I-am amintit pe Herriman și pe Kerr la
hoscova, stin că, atunci când am fost în țară, otelul meu
s-a oprit în mod oficial. Deoarece cred, dar un mult
ngura, eu otelul meu a fost la o recepție dată la "Marea
Finantă" unde am r Auschmitt, această repute n fi
aont lor cu ocazia revenirii la în țară. N-am amintit
altă mini stin englez sau americani dela hoscova, Gândindu-
ma, dacă am mai fost la o recepție la "Marea Finantă"
mi-a venit în minte, dar un mult ngura dacă un for-
ca o compuzie, o recepție care a aont lor după mare sau
opu reara, eu amintindu-mi că am stat de vorbă pe
terest cu un stin englez, dar un stin cu ce ocazie a aont
lor acea recepție. Nu stin nimic despre o recepție ^{oficială} la
care noi n fi participat clandestin, adică fără stin

Carti dulci, din casa un ora toronzi din Partid defat.
La Legatura cu receptia la depuile legati straine

Ami aduc aminte despre o receptie la belgieni, la ora
finul Dubois, la care, und ca un an parte expet alti toronzi
de Partid, tot era una la englez, ministru finul Hallenay
(cui era o tor. Dargulor dela legatia ometica de fete)
alta la francezi. La francezi cred ca un a fost ieri un
englez sau american de fete, pe cand la belgieni cred
ca da, dar un tin cuie. La o receptia la suedez, tot
era un tin daci un fost toronzi din Partid de fete. De
cate ori primeau invitati, satal mea spunea, ca intrueta
la Partid, daci m primeau invitati.
Am fost la domi receptia la americani int-o casa a legatia.
in apropierea Altei Vulgache. O data, cred ca s-a dat
pe la indigen denta, cand dinu receptia am mes scan
la dramm Bragadom si alta tot cu capri mea amve-
suri, cand tui aduc aminte ca Louell mi a fedit un
pe la de Bragadom americana. ^{acela und ca a avut la domi casti} Pe Louell l-am intal-
nit la mi mult receptia, el ofera din mi cate o tjea-
si il lincan miute pentru ca era mesu beat. Am schu-
tat ^{dentu} la tui munte pe el, ca intand m scap cat una expedie
demonu ntil mea mi a alia atesta m un sta de onto-
dici cat cu politeta in special cu englez, m american,
sau cu un r ficut.

La legatura cu Markham tin ca a fost un priost dela
o gazeta metina americana, care a fost la vtil mea la uncarte
ca-i ceru un interven. Cred ca ntil mea mi a repatat cu
Markham i-a fi spus pe vte va put ca un ora distict in
permiu american si pred ca o ntil mea el i-a facut o ingresi
tina.

31
173)

Tot în legătură cu surtele primate din partea Legăturii
France în aduce aminte de o surtelă pe care am acceptat-o
la Orada din partea surtelor France. Boncom la care
a participat numai unul meu, eu în secretarea lui.
Boncom, am luat masa acolo, Lina și Harry nu au intrat
afară în masă. Nu s'a discutat nimic neperis, ~~scut~~
anti-partinice acolo, în general Boncom discută desigur mereu
cu ni trântura și un dobor politicii.

18 Aprilie 1950,

Elieș Patroș, care

DECLARAȚIE

Subsemnatul Harry Brauner, domiciliat în calea Victoriei 168, declar următoarele :

Când Violeta Zubcov fusese, în urma intervenției lui Pătrășcanu, numită în corpul funcționarilor legației noastre din America, a plecat cu vaporul. Pe același vapor se găsea cred și Enescu, care s'a oprit pentru câteva ore la Istambul, unde a fost primit de ambasadorul nostru Moisil. Din cele povestite mie de Lena Constante, sora ei i-a comunicat că această Violeta Zubcov, care fusese chemată și ea la legație, ar fi vorbit defavorabil criticând regimul. Este sigur că Lena Constante i-a comunicat și lui Pătrășcanu acest lucru, așa cum mi l-a spus și mie, dar că acesta nu s'a sesizat.

Aceasta este declarația mea, dată de bunăvoie și nesilit de nimeni.

ss. Harry Brauner

18 Aprilie 1950

DECLARAȚIE

Subsemnatul Harry Brauner, domiciliat în calea Victoriei 168, declar următoarele :

În iarna anului 1945 (cred) când în România se aflau cei doi observatori american și englez, veniți de la Moscova, ministrul Angliei sau Americii au organizat o recepție. De la Pătrășcanu aflasem că la acea recepție, dintre fruntașii partidului Comunist nu fusese invitat decât el. Acasă înainte de a se duce nu știa dacă să participe sau nu căci spunea că faptul de a fi fost chemat numai el din partea partidului la o asemenea recepție, dată mai cu seamă pentru marea finanță și partidele istorice prin reprezentanții lor ar putea fi privit cu ochi răi de către Comitetul Central.

Până la sfârșit a hotărât să se ducă, căci spunea că nu poate în nici un caz să nu participe, dar că va sta timpul strict obligator.

Din câte îmi amintesc Elena Pătrășcanu, care fusese și ea la recepție spunea că s'a întreținut și a dansat cu reprezentantul Angliei (care era apreciat drept foarte simpatice de ea). Altceva în legătură cu această recepție nu știu, dar am reținut faptul că erau la ea toți național-tărăniștii mai de marcă și liberalii, din cele auzite de la Pătrășcanu.

Aceasta este declarația mea dată de bunăvoie și nesilit de nimeni.

ss. Harry Brauner

18 Aprilie 1950

313

DECLARAȚIE

Subsemnatul Harry Brauner, domiciliat în calea Victoriei 168, declar următoarele :

Când Lena Constante se afla la Ankara, de multe ori obișnuia sora ei, să cheme pe mama ei la telefon și atunci vorbea și ea. Intr-o seară, fiind anunțat că va vorbi, m'am dus și eu la telefon. Printre altele (în convorbire mă întreba ce fac eu) mi-a comunicat că a încercat de nenumărate ori să cheme pe Pătrășcanii seara la telefon dar că nu poate căci are impresia că ei după ce se culcă blochează telefonul. M'a rugat dacă pot, să fac așa încât să primească două, trei rânduri dela el. (Eu știam că trăește cu dânsul Lena, căci înainte de a pleca la Ankara, avusese odată la Mangalia un acces de nervi și vroise chiar să se sinucidă din pricina lui). Acest lucru nu-l știa el dar când se petrecuse eram de față. Dealtfel știam că în mare măsură, plecând la Ankara căutase să-l uite).

A doua zi m'am dus la Pătrășcanu, era la el în birou și i-am arătat o scrisoare pe care i-o scrisesem Lenii întrebându-l dacă nu vrea să-i adauge și el ceva. A rupt un colț de hârtie și a scris vreo câteva rânduri pe care ~~xxxxxxlxxxxxx~~ le-am băgat în același plic pe care l-am lipit și l-am expediat prin poștă.

Aceasta este declarația mea, dată de bunăvoie și nesilit de nimeni.

ss. Harry Brauner

18 Aprilie 1950

183
316
făcând cu prețul a mii de vieți omenești. El spunea că
Kirov a fost omorât probabil de un invidios din președinții
peste ce era un om foarte dăruitor. El spunea că în unele
cazuri toate opozițiile care a fost trântit la el din partea
organizației sunt adevărate saboteaje și erau spioni în slujba
imperialiștilor. El spunea că în partid se propune o conducere
moderată, dar că în același timp în istoria lui, care a fost
scrisă de Troțki, Stalin nu se el un observator al acestei conduite,
prin faptul pe care și-l atribuie în timpul revoluției.
El spunea, în feștele pozitive ale opozițiilor sunt trecute
sub tăcere. El mai spunea că în legătură cu țările din
aprilie ale lui Lenin, că adevăratul lor sens nu este pe-
dat în istorie, dar nu în mai multe amănunte care erau.

21 aprilie 1950

Elena Văduș, com

118

317.

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, arătându-mi-se o declarație a mea din 23 Ianuarie 1950, în care declar, că nu am anvizajat sau discutat cu soțul meu despre fuga în străinătate înaintea de Congresul de unificare și fiind întrebată dacă mențin această declarație, declar următoarele :

Nu mențin această declarație și declar că ea nu corespunde adevărului (ceea ce am arătat și în câteva declarații anterioare deoarece noi am discutat, nu în mod concret despre o anume fugă de mai multe ori, despre această eventualitate. Nu țin minte o anume discuție, la care se referă soțul meu în declarațiile sale (care nu mi-au fost arătate, dar despre care mi s'a vorbit) dar țin minte că am discutat această problemă ca o eventualitate, din care eu am rețut, ca date concrete faptul, că am vorbit despre o posibilitate de existență în străinătate, la care soțul meu mi-a spus, că eu aș putea să-mi câștig existența mai ușor decât dânsul având o meserie și în care, vorbind cine ~~xx~~ ne-ar putea ajuta ne-am gândit la Bretzel și la Torosian.

Tot în această conversație, soțul meu mi-a spus că ar avea o sumă de bani, din care am putea trăi modest un an.

Am dat declarația din 23 Ianuarie (scurtă vreme după ce am venit aici) ca și o altă declarație anterioară atunci când am fost întrebată de tov. Teohari Georgescu, Drăghici și Rangheț, pentru că știam, că nu am vorbit cu soțul meu despre o anume fugă, că n'am făcut nici o pregătire de fugă și că soțul meu nu mi-a vorbit despre vreun plan concret de fugă. Atât la Bineasa, cât am stat împreună, cât și ulterior în decursul celui un an și jumătate cât am fost arestați împreună, soțul meu m'a încredințat că nu a avut sau pregătit un plan de fugă, că ceea ce am spus tovarășilor care m'au anchetat corespunde adevărului, că însăși tovarășii s'au convins de acest fapt.

El mi-a dat explicația că conversația pe care a avut-o cu Betea în legătură cu un avion, care trebuia să plece în Noua Zeelandă, n'a luat-o în serios și că a vrut să scape numai de Betea. El nu mi-a dat niciodată explicația că ar exista vreo legătură între fuga lui Mannilă și un plan al lui de fugă. Cu această conștiință am dat declarația fără a șovăi, dar nu pentru a minți. Ulterior aici, mi-am dat seama, că însăși discuțiile care au avut loc în treacăt sau într'un moment de enervare și pe care tot ast-

fel, dar fără un gând concret, le-am exprimat și față de Leon și Harry (dar nu mai țin minte cu ce ocazie și care dovedesc că în mania noastră de persecuție existau și gânduri de fugă pot fi considerate ca "discuții despre fugă" și am scris acest lucru.

Dacă soțul meu a avut un plan de fugă, el nu m'a pus la curent cu el și a menținut această poziție de tănuire și de negare față de mine și după arestarea noastră, lucru care mi-a creiat convingerea (pentru că credeam că soțul meu îmi spune totul și nu mă minte niciodată) că într-adevăr n'a făcut niciodată un plan de fugă cu gândul de a-l pune în aplicare.

23 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

Declarația

318

486
319

Întreținându-mă pe la Pătrășcanu, mă gândeam că mi se o declară
a mea din 23 Januarie 1950, în care declar, că am un
amuzaj și săm dismutat ca să pot veni după fugă în străinătate
înaintea de Congresul de la Moscova și fiind întărit de
mentin această declarație, declar următoarele:
Nu mențin această declarație și declar că ea nu corespunde
realității (ceea ce am arătat și în câteva declarații anterioare)
deoarece nu am dismutat, cum în mod conștient, după o anumită
sumă de timp, după această eventualitate, în fața sumei o anumite
dismută, la care se referă totul meu în declarațiile mele
(care nu mi s-a fost arătat, dar după care mi s'a vor-
bit) dar în minte că am dismutat această problemă
ca o eventualitate, din care eu am vedut, ca date
concrete faptul, că am avut după o posibilitate de
existență în străinătate, la care totul meu mi-a spus, că
eu pot să-mi câștig existența mi s'a spus că eu
am o necesitate și în care, a ordinar, mi se-a putut
ajuta pe-am gândit la Breznev și la Trosian, Tat în
aceste împrejurări, totul meu mi-a spus că eu avea o sumă
de bani, din care am putut în modest un an.
Am dat declarația din 23 Januarie (scrisă numai după
ce am venit aici) ca și o altă declarație anterioară,
atunci când am fost întărit de Fr. Teohari (peșteră
și înghini și Răcheta, pentru că știu, că eu am avut

[illegible]

23 aprilie 1950.

* El mîi a dat Epistola, cu concesiuni pe care e cont'o în c. 4.
Belia în legătură cu un scris, care trebuie să plece în Noua
Zelandă, n'a lăsat-o în scris, pe care e cont'o de ce nimeni
de Belia.

DECLARAȚIE

Subsemnata Elena Pătrășcanu, fiind întrebată ce s'a discutat între mine și soțul meu cu ocazia incidentelor din 24 Februarie 1945, declar următoarele :

În seara zilei de 24 Februarie am fost la Lena Constante acasă, împreună cu soțul meu undețrea și Harry Brauner. Nu știu dacă Belu Silber sau altcineva a mai fost de față. Noi am comentat în primul rând faptul că soțul meu a fost expus gloanțelor în piața palatului, fără pază, deoarece după cât țin minte n'a mai vorbit un alt vorbitor al Partidului din partea Biroului Politic. Am fost și eu de față când a vorbit soțul meu și tov. Constantinescu Iași și am fost îngrijorată pentru viața lui.

În urma celor spuse de soțul meu, noi am găsit explicația acestui fapt în dorința conducerii Partidului de a scăpa de el. Atunci sau poate a doua zi, soțul meu ne-a spus că de fapt primele gloanțe nu au fost trase dela palat, ci de vis-a-xx vis, deci din partea tovarășilor din Partid, că el ar fi aflat acest lucru (nu mai știu dacă dela Belu Silber) așa cum mi se spune aici, și că aceasta a fost o măsură organizată din partea Partidului pentru a înlesni răsturnarea guvernului Rădescu, care în momentul acela a vrut să forțeze demisia tov. Teohari Georges cu ca subsecretar la Interne.

Știm că au fost împușcături și în str. Wilson, pentru că un tov. cunoscut a fost rănit acolo și că oamenii care au fost arestați au fost duși în clădirea Confederației Generale a Muncii, unde au fost bătuți.--

23 Aprilie 1950

ss. Elena Pătrășcanu

C H E S T I O N A R

=====323

pentru ELENA PATRASCANU

29-

arhitectă decoratoare
căr 100, prin prezen-1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se
afla PATRASCANU în legătură, înainte de actul
dela 23 August 1944 ?2/. Prin cine și în ce împrejurări L.PATRASCANU a
făcut aceste legături ?deler istorice se afla
dela 23 August 1944?3/. În ce împrejurări a cunoscut L.PATRASCANU pe
RADU XENOPOL și VISOLIANU ?PATRASCANU a avut legă-
OL, BUZESTI, STARCEA.-

4/. Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături?

5/. Unde au avut loc întâlnirile ?

ri.- Nu sunt sigură
NESCOU, FOTINO.-

6/. Cine a participat la aceste întâlniri ?

7/. Ce probleme politice s'au discutat la aceste
întâlniri ?8/. Care era scopul urmărit de L.PATRASCANU în ace-
ste relații cu tratative ?

ri L.PATRASCANU a fă-

=====

cu liberalii prin

EL a făcut aceste le-
Partidului Comunist și

L.PATRASCANU pe RADU

Răspuns :Pe XENOPOL l-a cunoscut în lagăr, iar pe VISOLIANU
il cunoștea de mult.- Nu știu precis de când, dar știu că în
anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Viața Româ-
nească".-Intrebare :

Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături ?

Răspuns :Legătura cu VISOLIANU o făceam eu la început până
când ne-am ilegalizat în luna Mai.- După aceea PATRASCANU
a avut câteva tehnice : VERA CALIN, LUCIA ELISCHER, ILEANA
POPESCU.- În afară de aceasta a folosit mașina lui TOROSSIAN

31 Octombrie 1950.-

A .

323

C H E S T I O N A R

=====333

pentru ELENA PATRASCANU

- 1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU în legătură, înainte de actul dela 23 August 1944 ?
- 2/. Prin cine și în ce împrejurări L.PATRASCANU a făcut aceste legături ?
- 3/. În ce împrejurări a cunoscut L.PATRASCANU pe RADU XENOPOL și VISOIANU ?
- 4/. Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături?
- 5/. Unde au avut loc întâlnirile ?
- 6/. Cine a participat la aceste întâlniri ?
- 7/. Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?
- 8/. Care era scopul urmărit de L.PATRASCANU în aceste relații cu tratative ?

=====

DECLARAȚIE

=====

32-

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare domiciliată în București Str. Vasile Lascăr 100, prin prezența declar următoarele :

Intrebare :

Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU în legătură înainte de actul dela 23 August 1944?

Răspuns :

După știința mea, LUCRETIU PATRASCANU a avut legături cu : MANIU, BRATIANU, VISOIANU, XENOPOL, BUZESTI, STARCEA.- Cu aceștia sunt sigură că a avut legături.- Nu sunt sigură dacă s'a văzut cu PENESCU, GH. POPP, COSTINESCU, FOTINO.-

Intrebare :

Prin cine și în ce împrejurări L. PATRASCANU a făcut aceste legături ?

Răspuns :

El a făcut aceste legături cu liberalii prin XENOPOL, cu țărăniștii prin VISOIANU.- El a făcut aceste legături în calitate de reprezentant al Partidului Comunist și din dispoziția acestuia.-

Intrebare :

În ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCANU pe RADU XENOPOL și VISOIANU ?

Răspuns :

Pe XENOPOL l-a cunoscut în lagăr, iar pe VISOIANU îl cunoștea de mult.- Nu știu precis de când, dar știu că în anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Viața Românească".-

Intrebare :

Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături ?

Răspuns :

Legătura cu VISOIANU o făceam eu la început până când ne-am ilegalizat în luna Mai.- După aceea PATRASCANU a avut câteva tehnice : VERA CALIN, LUCIA FLISCHER, ILEANA POPESCU.- În afară de aceasta a folosit mașina lui TOROSSIAN

SANDU NATHANSOHN.- Cu STARCEA și cu BUZESTI avea legătură directă, deoarece aceștia aveau mașină.- L-a mai folosit și pe COCEA.- Eu personal făceam legătură și cu RALEA (tot până la ilegalizare).-

Intrebare :

Unde au avut loc întâlnirile ?

Răspuns :

O întâlnire a avut loc la COSTINESCU cu MANIU și BRATIANU,-altă la BRATIANU acasă.- Alta cu ERATIANU la Florica O întâlnire cu STARCEA (de BUZESTI nu sunt sigură) și ALDEA a avut loc la JLEA unde am locuit ilegal.- Cu RALEA s'a întâlnit la MARCELA SIMIONESCU iar cu VISOLIANU la BRATESCU-VOINĂȘTI fiul (actuala nevastă a lui VISOLIANU).- Cred că s'a întâlnit cu STARCEA și BUZESTI la TOROSSIAN.- Cred că au avut loc întâlniri și într'o casă din Str.Burghilea.- Nu sunt sigură, dacă a folosit casa lui Xenopol pentru întâlniri.- Cu RALEA s'a mai întâlnit la sora lui RALEA.-

Intrebare :

Cine a participat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

Nu știu cine a mai participat la întâlnirea care a avut loc la ERATIANU acasă.- La Florica unde am fost eu de față,PATRASCANU s'a întreținut numai cu ERATIANU, iar la masă au fost de față familia și XENOPOL și eu.- La întâlnirea cu RALEA n'a fost nimeni de față, eu rămânând cu sora lui sau cu MARCELA SIMIONESCU în camera alăturată.- La întâlnirile cu VISOLIANU, cred, au fost câteodată și STARCEA și BUZESTI de față dar nu sunt sigură.-

Intrebare :

Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

S'a discutat creșterea Frontului Democratic pentru răsturnarea guvernului ANTONESCU și încheierea Păcii cu Rușii.- Regele trebuia condus în acest sens.-

Intrebare :

În fond,care era scopul urmărit de PATRASCANU în aceste relații și tratative ?

Răspuns :

În afară de scopul partinic,scopul urmărit de PATRAS-

CANU era să ferească țara de distrugerile războiului, să obțină condiții de pace mai favorabile.- După cum se exprimă el, nu dorea ca Armata Sovietică, pe care o considera numai o "armată de ocupație" să vină în țară în această calitate.-

Aceasta-mi este declarația pe care o dau, susțin și semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

31 Octombrie 1950.-

31 Oct. 1950

Data în care a fost

17 Noiembrie

Declarație.

327

327

A.
Subsemnatul Elena Petrovici, artă lectă
decoratoare, domiciliată în București, în Văile
Luzii 100, prin prezenta declar următoarele:

Intrebare: Cu cine din conducerea partidei
istorice n-a fost Petrovici în legătură înainte
de arestarea din 23 august 1944?

Răspuns: După stăruințele mele, cunoșc Petrovici
a fost legătură cu: Harun, Matricu, Visoraru
Xenopol, Buză, Stăncu. Cu aceștia sunt sigur
că a fost legătură. Nu sunt sigur dacă s-a
originat în Temeș, Gh. Pop, Corbulescu, Folcu.

Intrebare: Prin cine și în ce împrejurări E. Pe-
trovici a fost arestată?

Răspuns: El a făcut aceste legături în Gherla
prin Xenopol, mi s-a răsuflă prin Visoraru.
El a fost arestat legătură în calitate de repre-
zentant al partidului comunist și din cauza
în acea vreme.

Intrebare: De ce împrejurări a cunoscut E.
Petrovici pe Radu Xenopol și Visoraru?

Răspuns: Pe Xenopol l-a cunoscut în lagăr,
iar pe Visoraru îl cunoscea de mult. Nu de
precis de când, dar, din, ca în anul 1938
se cunoșteau, pentru că au colaborat la

la Viața Românească.

Interpretare: Ovin ce mijloc se are pentru a se realiza aceste legături?

Răspuns: Legătură cu Vișniac sau o facem
cu la început, pe care s-a vădit că nu s-a realizat
în luna mai. După aceea Palancau a avut
câteva întâlniri: Vera Călin, Lucia Fliker,
Ileana Popescu. Tu afara de aceasta a
fost în mai în: Torosian și a lui Sanda
Nălașcu. Cu Stăncu și cu Buzoianu, apoi
legătură directă, deosebită aceluia aream
mai în. Și-a mai fost și pe la București.
Eu personal facem legătură și cu Rădu
(cu care nu s-a realizat)

Interpretare: Unde au avut loc întâlnirile?

Răspuns: O întâlnire a avut loc la Coste
nișcu, cu Maria și Brătianu. - Alții la
Brătianu acasă, - alții cu Brătianu la
Florica. O întâlnire cu Stăncu, / de Buzoianu
nu sunt siguri / și Aldea a avut loc la
Belen, unde am locuit ilegal. Cu Rădu
s-a întâlnit la Marcelle Lăunescu în
cu Vișniac la Brăteșcu Voronț / aceluia
s-a întâlnit a lui Vișniac / cred că s-a
întălnit cu Stăncu și Buzoianu la Torosian.
Cred că au avut loc întâlniri și într-o
casă din strada Buzoianu. Nu sunt siguri,
dacă a fost sau la scumpul pentru
intâlniri. Cu Rădu s-a mai întâlnit la
sora lui Helen.

Interpretare: Cine a participat la aceste
întâlniri?

227
328

Răspuns: Nu știu, cum a mea participat la
intălmirea, cum e astăzi la Brătianu acasă.
La Florica, unde am fost și eu de fapt, Tatcu-
carm s'a întors mult timp în Brătianu, și la
mama a fost de fapt facinle și Neopol și eu.
La întălmirea cu Helen s'a fost și eu de fapt,
cu răsunet în tot la un cu Helen.
L'insurseră și comen acatata. La întălmirea
cu Visoarea, cred am fost cu odată și Plăcea și
Buză. de fapt, dar un mult răsunet.

Intălmire: Ce probleme politice s'au discutat la
această întălmire?

Răspuns: S'a discutat creșterea fondului de securitate
pentru restituirile guvernului. Antonescu și încheierea
paci în luptă. Regula tribuilor comen în acest sens.

Intălmire: În fond, care era scopul uniunii de
Tatcu, cum și aceste relații și tratative

Răspuns: În afara de scopul politic, scopul
uniunii de Tatcu cum era și președintele de
distingere și încheierea, și este un condiții de
pace mai favorabilă. După cum se exprima, el
nu dădea ca armata sovietică, pe care o consideram
numai o "armată de ocupație" și rona în țară în
această calitate.

Această mi este declarată, pe care o dau,
dusă și revizuită

31 Oct. 1950.

Elle Tatcu, cum

{ P.

by a 1860-12

323

329

Declaration of the League of Nations

1. - On this day, the conference of the
 nations of the world has been
 held at the League of Nations
 - On the 23rd day of April
2. - The purpose of the conference is to
 create a new world order
3. - The purpose of the conference is to
 create a new world order
4. - The purpose of the conference is to
 create a new world order
5. - The purpose of the conference is to
 create a new world order
6. - The purpose of the conference is to
 create a new world order
7. - The purpose of the conference is to
 create a new world order
8. - The purpose of the conference is to
 create a new world order

31 Octombrie 1950.-

A.

330

CH E S T I O N A R

220

=====

pentru ELENA PATRASCANU

- 1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU in legatură, înainte de actul dela 23 August 1944 ?
- 2/. Prin cine si in ce împrejurări L.PATRASCANU a făcut aceste legături ?
- 3/. In ce împrejurări a cunoscut L.PATRASCANU pe RADU KENOPOL și VISOTIANU ?
- 4/. Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături?
- 5/. Unde au avut loc întâlnirile ?
- 6/. Cine a participat la aceste întâlniri ?
- 7/. Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?
- 8/. Care era scopul urmărit de L.PATRASCANU in aceste relații cu tratatuve ?

=====

A.

DECLARAȚIE

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare domiciliată în București Str. Vasile Lascăr 100, prin prezența declar următoarele :

Intrebare :

Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU în legătură înainte de actul dela 23 August 1944?

Răspuns :

După știința mea, LUCRETIU PATRASCANU a avut legături cu : MALIU, ERATIANU, VISOIANU, XENOPOL, BUZESTI, STANCIA.-- Cu aceștia sunt sigură că a avut legături.-- Nu sunt sigură dacă s'a văzut cu PENESCU, GH. POPP, COSTINERU, FORIȘO.--

Intrebare :

Prin cine și în ce împrejurări L. PATRASCANU a făcut aceste legături ?

Răspuns :

El a făcut aceste legături cu liberalii prin XENOPOL, cu țărăniștii prin VISOIANU.-- El a făcut aceste legături în calitate de reprezentant al Partidului Comunist și din dispoziția acestuia.--

Intrebare :

În ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCANU pe RADU XENOPOL și VISOIANU ?

Răspuns :

Pe XENOPOL l-a cunoscut în lagăr, iar pe VISOIANU îl cunoștea de mult.-- Nu știu precis de când, dar știu că în anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Viața Românească".--

Intrebare :

Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături ?

Răspuns :

Legătura cu VISOIANU o făceau eu la început până când ne-am ilegalizat în luna Mai.-- După aceea PATRASCANU a avut câteva tehnice : VERA CALIN, LUCIA FLISCHER, ILEANA POPESCU.-- În afară de aceasta a folosit mașina lui TOROSSIAN

SANDU NATHANSCIL.- Cu STARGEA și cu BUZEȘTI avea legătură directă, deoarece aceștia aveau mașini.- I-a mai folosit și pe COOMA.- Eu personal făceam legătura și cu RALEA (tot până la ilegalizare).- Le compășisem să vină în țară la acasă.

Întrebare:- Al căteia declarația pe care a dat-o?

Răspuns :

O întâlnire a avut loc la COSTIȘCOU cu MARIU și BRATIANU, -altă la BRATIANU acasă.- Alta cu BRATIANU la Florica. O întâlnire cu STARGEA (de BUZEȘTI nu sunt sigură) și ALDEA a avut loc la ULEA unde am locuit ilegal.- Cu RALEA s'a întâlnit la MARCELA SIMIONESCU iar cu VISOLIANU la BRATEȘCOU-VOLNEȘTI fiul (actuala nevastă a lui VISOLIANU).- Cred că s'a întâlnit cu STARGEA și BUZEȘTI la TOROSSIAN.- Cred că au avut loc întâlniri și într-o casă din Str. Burgholea.- Nu sunt sigură, dacă a folosit casa lui Xenopol pentru întâlniri.- Cu RALEA s'a mai întâlnit la sora lui RALEA.-

Întrebare :

Cine a participat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

Nu știu cine a mai participat la întâlnirea care a avut loc la BRATIANU acasă.- La Florica unde am fost eu de față, PATRASCOIU s'a întreținut numai cu BRATIANU, iar la masă au fost de față familia și XENOPOL și eu.- La întâlnirea cu RALEA n'a fost nimeni de față, eu rămânând cu sora lui sau cu MARCELA SIMIONESCU în camera alăturată.- La întâlnirile cu VISOLIANU, cred, au fost câteodată și STARGEA și BUZEȘTI de față dar nu sunt sigură.-

Întrebare :

Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

S'a discutat creșterea Frontului Democratic pentru răsturnarea guvernului ASTORGHIU și încheierea Păcii cu Rușii.- Regele trebuia condus în acest sens.-

Întrebare :

În fond, care era scopul urmărit de PATRASCOIU în aceste relații și tratative ?

Răspuns :

În afară de scopul partinic, scopul urmărit de PATRAS-

CARU era să ferească țara de distrugerile războiului, să obțină condiții de pace mai favorabile.- După cum se exprima el, nu dorea ca Armata Sovietică, pe care o considera numai o "armată de ocupație" să vină în țară în această calitate.-

Aceasta-mi este declarația pe care o dau, susținând și semnând.

SS/ ELENA PATRASCARU

1/ Pe cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCARU în legătură, înainte de anul 23 August 1944?

31 Octombrie 1950.-

1/2, pe lângă

2/ Pe cine și în ce împrejurări L. PATRASCARU a făcut aceste legături?

3/ În ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

4/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

5/ Unde au avut loc întâlnirile?

6/ Cine a participat la aceste întâlniri?

7/ Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri?

8/ Care era scopul urzită de L. PATRASCARU în aceste relații cu trubatură?

9/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

10/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

11/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

12/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

13/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

14/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

15/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

16/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

17/ Pe cine și în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCARU pe RADU KIRILOV și VIOLETA?

334
31 Octombrie 1950.-

A.

335
C H E S T I O N A R

-----

pentru ELENA PATRASCANU

- 1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU in legatura, inainte de actul dela 23 August 1944 ?
- 2/. Prin cine si in ce imprejurari L. PATRASCANU a facut aceste legaturi ?
- 3/. In ce imprejurari a cunoscut L. PATRASCANU pe RAU KENOPOL si VISOIANU ?
- 4/. Prin ce mijloace s'au mentinut aceste legaturi ?
- 5/. Unde au avut loc intalnirile ?
- 6/. Cine a participat la aceste intalniri ?
- 7/. Ce probleme politice s'au discutat la aceste intalniri ?
- 8/. Care era scopul urmarit de L. PATRASCANU in aceste relatii cu tratative ?

DECLARAȚIE

33

Subscrisa **ELINA PATRASCANU**, arhitecta decoratoare domiciliată în București Str. Vasile Lascăr 100, prin prezenta declar următoarele :

Întrebare :

Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla **PATRASCANU** în legătură înalte de actual dela 23 August 1944?

Răspuns :

După știlața mea, **IOVNETIU PATRASCANU** a avut legături cu : **RAIU**, **BRATIANU**, **VISOIANU**, **KLAPOL**, **BUZNETI**, **STAPORA**.-- Cu acestea sunt siguri că a avut legături.-- Am sunt siguri dacă s'a văzut cu **PENESCU**, **GH. POPP**, **JOSEFIANU**, **POHLIO**.--

Întrebare :

Prin cine și în ce împrejurări **L. PATRASCANU** a făcut aceste legături ?

Răspuns :

El a făcut aceste legături cu liberalii prin **KLAPOL**, cu țărăniștii prin **VISOIANU**.-- El a făcut aceste legături în calitate de reprezentant al Partidului Comunist și din dispoziția acestuia.--

Întrebare :

În ce împrejurări a cunoscut **L. PATRASCANU** pe **RAIU**, **KLAPOL** și **VISOIANU** ?

Răspuns :

Pe **KLAPOL** l-a cunoscut în lagăr, iar pe **VISOIANU** îl cunoștea de mult.-- Am știu precis de când, dar știu că în anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Viștea Românească".--

Întrebare :

Prin ce mijloc s'au menținut aceste legături ?

Răspuns :

Legătura cu **VISOIANU** o făcea cu la început până când ne-am ilegalizat în luna Mai.-- După aceea **PATRASCANU** a avut câteva tehnice : **VERA GALL**, **MARIA ELIOCHET**, **ELIANA POPESCU**.-- În afara de aceasta a folosit meșiera lui **TEODOSIAN**.

SANDU MATHANGHEA.- Cu STANCU și cu BUZEȘTI avea legătură directă, deoarece aceștia aveau mașină.- L-a mai folosit și pe COBZA.- Eu personal făceam legătură și cu BALRA (tot până la ilegalizare).-

Întrebare : - Unde au avut loc întâlnirile ?

Răspuns :

O întâlnire a avut loc la COSTEȘCU cu HANU și HATIANU, alături de HATIANU aceeași.- Alături de HATIANU la Florica o întâlnire cu STANCU (de BUZEȘTI am avut siguranță) și ALBĂ a avut loc la HERA unde au locuit ilegal.- Cu BALRA s'a întâlnit la MAREȘA SIMIONESCU iar cu VIGOLANU la HATEȘCU-VOLANȘTI fiul (actuala nevastă a lui VIGOLANU).- Cred că s'a întâlnit cu STANCU și BUZEȘTI la TOROSSIAN.- Cred că au avut loc întâlniri și într-o casă din Str. Bughieș.- Am fost sigură, dacă a folosit casa lui Xenopol pentru întâlniri.- Cu BALRA s'a mai întâlnit la sora lui BALRA.-

Întrebare :

Cine a participat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

Am știu cine s'a mai participat la întâlnirea care a avut loc la HATIANU aceeași.- La Florica unde am fost eu de față, PATRASCU s'a întâlnit alături de HATIANU, iar la masă au fost de față familia și XENOPOL și eu.- La întâlnirea cu BALRA n'a fost nimeni de față, eu rămânând eu sora lui sau cu MAREȘA SIMIONESCU în camera alăturată.- La întâlnirile cu VIGOLANU, cred, au fost căsătorii și STANCU și BUZEȘTI de față dar am fost sigură.-

Întrebare :

De probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

S'a discutat creșterea Frontului Democratice pentru redobândirea guvernului APOSTOLU și încheierea Pci-ii cu Pușii.- Regula trebuia condus în acest sens.-

Întrebare :

La fond, care era scopul urmărit de PATRASCU în aceste relații și tratative ?

Răspuns :

La afard decupul partide, scopul urmărit de PATRASCU-

CAU era să forțase țara de distrugerile războiului, să obțină condiții de pace mai favorabile.-- După cum se exprime el, nu dorea ca Armata Sovietică, pe care o considera armată o "armată de ocupație" să vină în țară în această calitate. Același mi este dedicarea pe care o dau, suferința și suferința.--

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN, NIKOLAI PATRASHAN
Societate în România din anul 1950, la 23 august 1950.
la 23 octombrie 1950.--

21 octombrie 1950.--

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

INTERLOCUTOR

338

pentru NIKOLAI PATRASHAN

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

1/. Cu cine din conducerea partidelor interioare de
ale PATRASHAN în legătură, înainte de anul
23 august 1950 ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

2/. Prin cine și în ce împrejurări L. PATRASHAN a
fost aceste legături ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

3/. În ce împrejurări a cunoscut L. PATRASHAN pe
BACU, KIMON și VINTILAN ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

4/. Prin ce mijloc s'au menținut aceste legături ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

5/. Unde au avut loc întâlnirile ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

6/. Cine a participat la aceste întâlniri ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

7/. Ce probleme politice s'au discutat în aceste
întâlniri ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

8/. Care era scopul întâlnirilor de L. PATRASHAN în aceste
relații cu tratative ?

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

Interlocutor: NIKOLAI PATRASHAN
la 23 august 1950

31 Octombrie 1950.-

A.

CHESTIONAR

337

338

pentru ELISA PATRASCANU

pentru ELISA PATRASCANU

- 1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU in legatura, inainte de actul dela 23 August 1944 ?
- 2/. Prin cine si in ce imprejurari L. PATRASCANU a facut aceste legaturi ?
- 3/. In ce imprejurari a cunoscut L. PATRASCANU pe RADU XELOPOL si VISOTIANU ?
- 4/. Prin ce mijloace s'au mentinut aceste legaturi ?
- 5/. Unde au avut loc intalnirile ?
- 6/. Cine a participat la aceste intalniri ?
- 7/. De probleme politice s'au discutat la aceste intalniri ?
- 8/. Care era scopul urmarit de L. PATRASCANU in aceste relatii cu tratatave ?

SECRET

DECLARAȚIE

Subsemnata **HELENA PATRASCU**, arhitectă decoratoare
domiciliată în București Str. Vasile Lucaciu 100, prin prezen-
ta declar următoarele :

Intrebare :

Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla
PATRASCU la legătura încheiate de actul dela 23 August 1947?

Răspuns :

După știința mea, **HELENA PATRASCU** a avut legă-
turi cu : **HAGIU, BRATIAN, VIȘNIAU, KEMPOU, SIZENI, CRISTEA.**
Cu excepția sunt siguri că a avut legături.-- Am fost siguri
dacă s'a văzut cu **PRERON, GH. POPA, BOȘTILĂ, POHL.**

Intrebare :

Prin cine și în ce împrejurări **L. PATRASCU** a fa-
cut aceste legături ?

Răspuns :

El a făcut aceste legături cu liberalii prin
KEMPOU, cu țirniștii prin **VIȘNIAU**.-- El a făcut aceste le-
gături în calitate de reprezentant al Partidului Comunist și
din dispoziția acestuia.--

Intrebare :

În ce împrejurări a cunoscut **L. PATRASCU** pe **HAGIU**
KEMPOU și **VIȘNIAU** ?

Răspuns :

Pe **KEMPOU** l-a cunoscut în lagăr, iar pe **VIȘNIAU**
l-a cunoscut de mult.-- Am știu precis de când, dar știu că în
anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Timpul Uni-
onist".--

Intrebare :

Prin ce mijloc s'a menținut aceste legături ?

Răspuns :

Legătura cu **VIȘNIAU** o făcea cu la început până
când nu s'a desprins în luna Mai.-- După aceea **PATRASCU**
a avut contacte tehnice : **VERA GALL, MARIA FLORIN, ILIE**
POPOIU.-- În afara de aceasta a folosit mijlocul lui **T. ROȘNIA**.

MARU NATHANSCU. -- Cu STANEA și cu BUZETI avea legături directe, deoarece aceștia aveau nașină. -- I-a mai folosit și pe COREA. -- Ea personal făcea legături și cu RALEA (tot până la ilegalizare). --

Întrebare : -- Unde au avut loc întâlnirile ?

Răspuns :

o întâlnire a avut loc la COSTESCU cu MARU și BRATIANU, alți la BRATIANU acasă. -- Alți cu BRATIANU la Florica o întâlnire cu STANEA (de BUZETI au avut siguranță) și ALINA a avut loc la UREA unde au locuit ilegal. -- Cu RALEA s'a întâlnit la MARGELA SIMIONESCU iar cu VISOIANU la BRATESCU-VOLANȚI fiul (actuala nevastă a lui VISOIANU). -- Cred că s'a întâlnit cu STANEA și BUZETI la TOPOSSIAN. -- Cred că au avut loc întâlniri și într-o casă din Str. Burghelen. -- Au fost siguri, deci a folosit casa lui Xenopol pentru întâlniri. -- Cu RALEA s'a mai întâlnit la sora lui RALEA. --

Întrebare :

Cine a participat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

Au știu cine a mai participat la întâlnirea care a avut loc la BRATIANU acasă. -- La Florica unde au fost cu de față, PATRASCU s'a întâlnit numai cu BRATIANU, iar la masă au fost de față familia și XENOPOL și eu. -- La întâlnirea cu RALEA n'a fost nimeni de față, cu rădăcina cu sora lui sau cu MARGELA SIMIONESCU în camera alăturată. -- La întâlnirile cu VISOIANU, cred, au fost câteodată și STANEA și BUZETI de față dar nu sunt siguri. --

Întrebare :

De probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

S'a discutat creșterea Frontului Democratic pentru restaurarea guvernului ATOANSCU și încheierea Păcii cu Rușii. -- Regole trebuia condus în acest sens. --

Întrebare :

La fond, care era scopul urmărit de PATRASCU în aceste relații și tratative ?

Răspuns :

În afara scopului partinic, scopul urmărit de PATRASCU

31 Octombrie 1950.-

342

A.

CH E S T I O N A R

*****

pentru ELENA PATRASCANU

34

- 1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU in legatura, inainte de actul dela 23 August 1944 ?
- 2/. Prin cine si in ce imprejurari L.PATRASCANU a facut aceste legaturi ?
- 3/. In ce imprejurari a cunoscut L.PATRASCANU pe RADU KENOPOL si VICOLIANU ?
- 4/. Prin ce mijloace s'au mentinut aceste legaturi ?
- 5/. Unde au avut loc intalnirile ?
- 6/. Cine a participat la aceste intalniri ?
- 7/. Ce probleme politice s'au discutat la aceste intalniri ?
- 8/. Care era scopul urmarit de L.PATRASCANU in aceste relatii cu tratatave ?

*****

DECLARAȚIE

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare domiciliată în București, Str. Vasile Lascăr 100, prin prezenta declar următoarele :

Întrebare : Cum ați conduserea partidelor istorice pe care le-ați condus în legătură înainte de anul 23 August 1944?

Răspuns : După căderea mea, IURETIC PATRASCANU a avut legătură cu : NAGIU, BRATIANU, VISCOIANU, XENOPOL, BUZNETI, STANESCU. Cu aceștia sunt siguri că a avut legături. -- Eu sunt sigură că mi s'a văzut cu PENICU, GH. POPP, COSTINARU, POINAR.

Întrebare : După ce ați condus aceste legături ?

Răspuns : După ce ați condus aceste legături cu liberalii prin XENOPOL, cu țărăniștii prin VISCOIANU. -- El a făcut aceste legături în calitate de reprezentant al Partidului Comunist și din dispoziția acestuia. -- În cadrul acestor legături cu VISCOIANU, IURETIC PATRASCANU și IURETIC PATRASCANU de fapt au condus în ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCANU pe BAIU XENOPOL și VISCOIANU ?

Răspuns : Pe XENOPOL l-a cunoscut în lagăr, iar pe VISCOIANU îl cunoștea de mult. -- Am știu precis de când, dar știu că în anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Viața Românească".

Întrebare : După ce ați condus aceste legături ?

Răspuns : După ce ați condus aceste legături cu VISCOIANU o făcea cu la început până când ne-am ilegalizat în luna Mai. -- După aceea PATRASCANU a avut câteva tehnice : VERA GALL, EUGENIA PLEȘCOIU, IRENA POPESCU. -- În afară de aceasta a folosit mașina lui TOROȘIAN.

SANDU NATHANSCHE.- Cu STANCUA și cu BUZEȘTI avea legătură directă, deoarece aceștia aveau mașină.- L-a mai folosit și pe COLEA.- Cu personal făceau legătură și cu BALEA (tot până la ilegalizare).-

Întrebare :

Unde au avut loc întâlnirile ?

Răspuns :

O întâlnire a avut loc la COPILESCU cu MAMU și BRATIANU, alături la BRATIANU acasă.- Alături cu BRATIANU la Florica O întâlnire cu STANCUA (de BUZEȘTI nu sunt sigur) și ALDEA a avut loc la ULEA unde au locuit ilegal.- Cu BALEA s'a întâlnit la MARCELA SIMIONESCU iar cu VISOLIANU la BRATIANU-VOLANȘTI fiind (actuala nevastă a lui VISOLIANU).- Cred că s'a întâlnit cu STANCUA și BUZEȘTI la TURCOȘIA.- Cred că au avut loc întâlniri și într-o casă din Str. Burgholea.- Nu sunt sigur, dacă a folosit casa lui Kenopol pentru întâlniri.- Cu BALEA s'a mai întâlnit la sora lui BALEA.-

Întrebare :

Cine a participat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

Au știu cine a mai participat la întâlnirea care a avut loc la BRATIANU acasă.- La Florica unde au fost eu de față, PATRASCU s'a întâlnit numai cu BRATIANU, iar la masă au fost de față familia și KENOPOL și eu.- La întâlnirea cu BALEA n'a fost nimeni de față, eu rămânând eu sora lui sau cu MARCELA SIMIONESCU în camera alăturată.- La întâlnirile cu VISOLIANU, cred, au fost câteodată și STANCUA și BUZEȘTI de față dar nu sunt sigur.-

Întrebare :

De probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

S'a discutat crearea Frontului Democratic pentru restituirii guvernului ARONSCU și încheierea Păcii cu Rușii.- Regele trebuia condus în acest sens.-

Întrebare :

În fond, care era scopul urmărit de PATRASCU în aceste relații și tratative ?

Răspuns :

În afară de scopul politic, scopul urmărit de PATRAS-

CAMU era să ferească țara de distrugerile războiului, să obțină condiții de pace mai favorabile.-- După cum se exprima el, nu dorea ca Armata Sovietică, pe care o considera numai o "armată de ocupație" să vină în țară în această calitate. Aceasta nu este declarația pe care o dau, susțin și scrierile...

ss/. EREKA PATRASCANU
bucuri deosebite
ss/. prin prezen-

31 Octombrie 1950.--

INTERVIEW

pentru EREKA PATRASCANU

346

interlocuție cu aflu
23 August 1944?

- 1/ Cu cine din conducerea partidelor istorice de aflu PATRASCANU în legătură, înainte de actual data 23 August 1944 ?
- 2/ Prin cine și în ce împrejurări L. PATRASCANU a făcut aceste legături ?
- 3/ În ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCANU pe RADU XENOPOL și VIGLIANU ?
- 4/ Prin ce mijloc s-au realizat aceste legături ?
- 5/ Unde au avut loc întâlnirile ?
- 6/ Cine a participat la aceste întâlniri ?
- 7/ Ce probleme politice s-au discutat la aceste întâlniri ?
- 8/ Care era scopul urmărit de L. PATRASCANU în aceste relații cu tratatele ?

3/AMU a avut legă-
MENTI, BARGHEA.--
au sunt siguri
I. POHIAO.--

.PATRASCANU a fa-

deralii prin
făcând aceste le-
gături Comunist și

PATRASCANU pe RADU

e. ley pe VIGLIANU
ad, dar știu că în
at la "Viața Româ-

aceste legături ?

cu la început până

cuși deosebi legăturile cu RADU XENOPOL și VIGLIANU
a avut o mare semnificație : VIGLIANU, RADU XENOPOL, IERONIM
POHIAO.-- În afara de aceasta a fost și marele lui ROȘCOPȘANU

31 Octombrie 1950.--

A .

346

C H E S T I O N A R

=====

pentru ELENA PATRASCANU

~~345~~

- 1/. Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU în legătură, înainte de actul dela 23 August 1944 ?
- 2/. Prin cine și în ce împrejurări L.PATRASCANU a făcut aceste legături ?
- 3/. În ce împrejurări a cunoscut L.PATRASCANU pe RADU XENOPOL și VISOIANU ?
- 4/. Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături?
- 5/. Unde au avut loc întâlnirile ?
- 6/. Cine a participat la aceste întâlniri ?
- 7/. Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?
- 8/. Care era scopul urmărit de L.PATRASCANU în aceste relații cu tratative ?

=====

A.

DECLARAȚIE

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare domiciliată în București Str. Vasile Lascăr 100, prin prezența declar următoarele :

Întrebare :

Cu cine din conducerea partidelor istorice se afla PATRASCANU în legătură înainte de actul dela 23 August 1944?

Răspuns :

După știința mea, LUCREȚIU PATRASCANU a avut legături cu : MARIU, BRATIANU, VISOLIANU, XENOPOL, BUZESTI, STARGERA.- Cu aceștia sunt sigură că a avut legături.- Nu sunt sigură dacă s'a văzut cu PENESCU, GH. POPP, COSTINESCU, FOFINO.-

Întrebare :

Prin cine și în ce împrejurări L. PATRASCANU a făcut aceste legături ?

Răspuns :

El a făcut aceste legături cu liberalii prin XENOPOL, cu țărăniștii prin VISOLIANU.- El a făcut aceste legături în calitate de reprezentant al Partidului Comunist și din dispoziția acestuia.-

Întrebare :

În ce împrejurări a cunoscut L. PATRASCANU pe RADU XENOPOL și VISOLIANU ?

Răspuns :

Pe XENOPOL l-a cunoscut în lagăr, iar pe VISOLIANU îl cunoștea de mult.- Nu știu precis de când, dar știu că în anul 1938, se cunoșteau pentru că au colaborat la "Viața Românească".-

Întrebare :

Prin ce mijloace s'au menținut aceste legături ?

Răspuns :

Legătura cu VISOLIANU o făceam eu la început până când ne-am ilegalizat în luna Mai.- După aceea PATRASCANU a avut câteva tehnice : VERA CALIN, LUCIA FLISCHER, ILEANA POPESCU.- În afară de aceste a folosit mânia lui TOROSSIAN

SANDU NATHANSON.- Cu STARCEA și cu BUZEȘTI avea legătură directă, deoarece aceștia aveau mașină.- L-a mai folosit și pe COVEA.- Eu personal făceam legătură și cu RALEA (tot până la ilegalizare).-

Întrebare :

Unde au avut loc întâlnirile ?

Răspuns :

O întâlnire a avut loc la COSTINESCU cu MANIU și BRATIANU,-altă la BRATIANU acasă.- Alta cu BRATIANU la Florica O întâlnire cu STARCEA (de BUZEȘTI nu sunt sigură) și ALDEA a avut loc la ULEA unde am locuit ilegal.- Cu RALEA s'a întâlnit la MARCELA SIMIONESCU iar cu VISOIANU la BRATESCU-VOLNEȘTI fiul (actuala nevastă a lui VISOIANU).- Cred că s'a întâlnit cu STARCEA și BUZEȘTI la TOROSSIAN.- Cred că au avut loc întâlniri și într-o casă din Str.Burghilea.- Nu sunt sigură, dacă a folosit casa lui Xenopol pentru întâlniri.- Cu RALEA s'a mai întâlnit la sora lui RALEA.-

Întrebare :

Cine a participat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

Nu știu cine a mai participat la întâlnirea care a avut loc la BRATIANU acasă.- La Florica unde am fost eu de față,PATRASCANU s'a întreținut numai cu BRATIANU, iar la masă au fost de față familia și XENOPOL și eu.- La întâlnirea cu RALEA n'a fost nimeni de față, eu rămânând cu sora lui sau cu MARCELA SIMIONESCU în camera alăturată.- La întâlnirile cu VISOIANU, cred, au fost câteodată și STARCEA și BUZEȘTI de față dar nu sunt sigură.-

Întrebare :

Ce probleme politice s'au discutat la aceste întâlniri ?

Răspuns :

S'a discutat creșterea Frontului Democratic pentru răsturnarea guvernului ANTONESCU și încheierea Păcii cu Rușii.- Regele trebuia condus în acest sens.-

Întrebare :

În fond,care era scopul urmărit de PATRASCANU în aceste relații și tratative ?

Răspuns :

În afară descopul partinic,scopul urmărit de PATRAS-

CANU era să ferească țara de distrugerile războiului, să obțină condiții de pace mai favorabile.- După cum se exprimă el, nu dorea ca Armata Sovietică, pe care o considera numai o "armată de ocupație" să vină în țară în această calitate.-

Aceasta-mi este declarația pe care o dau, susțin și semnez.-

ss/. EREMA PATRASCANU

31 Octombrie 1950.-

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare, domiciliată în Str. Vasile Lascărlu, declar următoarele:

În perioada dinaintea de 23 August, L. PATRASCANU împreună cu mine, am fost în locuința unui domn, de față fiind și soția lui.- Locuința se află în apropierea pieței Amzei (dacă stai cu fața spre Calea Victoriei pe mâna stângă).- Acest domn este evreu, cetățean român sau elvețian.- Cred că era în legătură cu STEFANESCU și cred că avea legături cu Legația Elvețiană.- L. PATRASCANU a stat de vorbă cu el pe când eu conversam cu soția lui.- Acest lucru s'a întâmplat în perioada între Ianuarie și Mai 1944.- Casa este un block și locuința e la etaj.-

Aceasta îmi este declarația pe care o dau semnez și susțin.-

ss/. ELENA PATRASCANU

8 Noiembrie 1950.-

B. /
Subsemnatul Elena Pătrîșcanu
abitanta domiciliu, domiciliată în str.
Văile Lascu 100 declar următoarele:

În perioada din urmă de 23 August
L. Pătrîșcanu împreună cu mine am
fost la în locuința mamei domnului, de fapt
fiind în casa lui. Locuința se află în
apropiere de mijlocul Buzui, (deci stă în fața
spațiului Victoriei pe un teren stăpânit) Acest
domn este coreu cetățean român ^{sau elvețian} și are în
era în legătură cu el fațetură în care lega-
tura pe Capătul elvețian. L. Pătrîșcanu a
stat de vorbă cu el pe când eu conversam
cu soția lui. Acest lucru s'a întâmplat
în perioada între Săptămâna nr. 1944.
Căci este în floare și locuința e la etaj.

Acastă mi este declarația, pe care o dau
semnând și mustrând

Elena Pătrîșcanu

8 Noiembrie 1950

adăugând
de un
Elena Pătrîșcanu

8 Noiembrie 1950.-

A.

~~351~~ 352

C H E S T I O N A R
=====

pentru ELENA PATRASCANU

- 1/. Când și în ce împrejurări l-a cunoscut
PATRASCANU pe ALEX. STEFANESCU ?
- 2/. Ce relații pe tărâm politic a avut PATRASCANU
cu STEFANESCU ALEXANDRU înainte de actul dela
23 August 1944 ?
- 3/. Câte întâlniri a avut și în care timp ?
- 4/. Ce anume v'a vorbit PATRASCANU despre STEFA-
NESCU ?

=====

DECLARAȚIE

353

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare, domiciliată în Str. Vasile Lascăr 100, declar următoarele :

Intrebare :

Când și în ce împrejurări l-a cunoscut PATRASCANU pe ALEXANDRU STEFANESCU ?

Răspuns :

Stiu că L.PATRASCANU l-a cunoscut pe STEFANESCU, înainte de 23 August, nu știu însă în ce împrejurări.-

Intrebare :

Ce relații pe tărâm politic a avut PATRASCANU cu STEFANESCU ALEXANDRU, înainte de actul dela 23 August ?

Răspuns :

L.PATRASCANU a avut relații cu STEFANESCU în legătură cu sprijinul bănesc pe care acesta l-a dat Partidului Comunist, în vederea acțiunii de răsturnare a guvernului Antonescu.-

Intrebare :

Câte întâlniri a avut și în care timp ?

Răspuns :

Nu știu câte întâlniri și în ce timp au avut loc, deoarece nu mi-a vorbit de întâlniri ci doar de STEFANESCU.-

Intrebare :

Ce anume v'a vorbit PATRASCANU despre STEFANESCU ?

Răspuns :

PATRASCANU mi-a vorbit despre STEFANESCU ca despre un industriaș, care ca și XENOPOL "își cumpără o poliță pentru viitor" (nu știu dacă acestea sunt cuvintele, dar în orice caz sensul este acesta), sprijinind Partidul ca un factor important al Frontului Anti-Fascist.- Mai târziu cred că după 23 August mi-a spus că este omul englezilor, aceasta cred în legătură cu faptul că l-am văzut la RICA GEORGESCU, despre care știam că este omul englezilor.-

Aceasta îmi este declarația pe care o dau, o susțin și o semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

8 Noembrie 1950.-

Subnumele Elena Patriciu cauz
a lui este decorată, domnia sa
nu stie, Vanile fusca 100 de lei
unui toarele:

Intrebare: Cand n' in ce timp -
jurari l. a cursoat Patriciu, cauz pe
Alexandru Stănescu?

Răspuns: Stănescu, ca l. Patriciu, cauz l. a
cursoat pe Stănescu inainte de
23 August, nu stie cum n' ce timp -
jurari.

Intrebare: Ce relații pe teren politic
a avut Patriciu, cauz cu Stănescu Alexandru
inainte de actul de la 23 August?

Răspuns: l. Patriciu, cauz a avut relații
cu Stănescu pe legătură a sprijinul
pe care acesta l-a dat partidului comu-
nist in vederea actiunii de restitutie
a guvernului Bulboacă.

Intrebare: Cate intalniri a avut n
in care timp? ~~Haide~~.

Răspuns: Nu stie cate intalniri s' au avut
timp, au avut loc, deoarece nu au a-
vut de intalnit cu domnia sa Stănescu.

Flora de unii
Elena Patriciu

Intrebare: le amuză ~~si~~ va vorbit

de la mine
Elena Patriciu

Patriciu după Ștefănescu?

Răspuns: Patriciu mi-a vorbit după
Ștefănescu ca după un incident, care
ce-ni Xenopol, în timp ce o poartă pe
râu "Nu știu dacă această notă a fost
des în orice caz se pare că este)
portabil, pe un fapt important al
măi antifascist. Mai târziu, ^{vedea că după 23 august}
opus, ca este omul englezilor, această, cred
se legătură cu faptul că l-am văzut
la loca șergescu, după care stătea ca este
omul englezilor.

adaugat de mine
Elena Patriciu

Acastă va este declarația, pe care o dau
o notă r o semnare

8 Noiembrie 1950.

Elena Patriciu

Legăturile cu STEFA-
NESCU înainte de actul
dela 23 August 1944 ?

28 Octombrie 1950.-

C H E S T I O N A R *1.*

=====

pentru ELENA PATRASCANU

355

~~354~~

- 1/. Când și în ce împrejurări știți că l-a cunoscut PATRASCANU pe STEFANESCU ALEXANDRU ?
- 2/. Prin cine l-a cunoscut ?
- 3/. Ce relații pe tărâm politic a avut cu STEFANESCU înainte de actul dela 23 August ?
- 4/. Câte întâlniri știți că au avut loc între PATRASCANU și STEFANESCU, unde și în care timp ?
- 5/. Cine a participat la acele întâlniri ?
- 6/. Care era scopul acestor relații ?

=====

30.10.1950

Jucantonez

9 Noiembrie 1950.-

A.

356

C H E S T I O N A R

=====
pentru ELENA PATRASCANU

- 1/. Când și în ce împrejurări s'a întâlnit
L.PATRASCANU cu STEFANESCU ALEXANDRU după
23 August 1944 ?
- 2/. Ce știți în legătură cu discuțiile și
înțelegerile luate între PATRASCANU și
STEFANESCU ALEXANDRU ?
- 3/. În mod practic ce urmărea L.PATRASCANU
personal prin legăturile cu STEFANESCU ALEX.?

=====

DECLARAȚIE

=====

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare, domiciliată în Str. Vasile Lascăr 100, declar următoarele :

Intrebare :

Când și în ce împrejurări s'a întâlnit PATRASCANU cu STEFANESCU după 23 August 1944 ?

Răspuns :

Stiu că PATRASCANU s'a întâlnit cu STEFANESCU după 23 August.- Nu știu nici când și nici unde în afară de recepțiile la care a fost și STEFANESCU și la care am fost și eu de față.- Anume : odată l-am văzut la o masă dată de XENOPOL la el acasă, unde a participat multă lume, altă dată la RICA GEORGESCU, unde deasemenea a fost multă lume.-

Intrebare :

Ce știți în legătură cu discuțiile și înțelegerile luate între PATRASCANU și STEFANESCU ?

Răspuns :

Nu știu să fi luat vreo înțelegere întrucât la aceste recepții nu i-am văzut discutând separat.-

Intrebare :

În mod practic ce urmărea PATRASCANU personal prin legăturile cu STEFANESCU ?

Răspuns :

Afară de faptul că el a urmărit interese personale în relațiile lui cu fostul rege prin legăturile cu BUZESTI și STARCEA, cu XENOPOL, cu VISOLIANU, POGONEANU, FORINO și alții pe care poate îi omit pentru moment, eu nu știu ca el să fi urmărit în relațiile lui cu diferite persoane alte scopuri decât cele partinice.- Printre aceștia și STEFANESCU.-

Aceasta îmi este declarația pe care o dau, susțin și semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

9 Noembrie 1950.-

Declarație.

Subsemnata Elena Patrocaru,
arhitectă de decoratoare, domiciliată
în str. Vanile Escart 100 declar următoarele:

Interviuri: Când și mi a împărtășit
și a întărit Patrocaru cu Ștefanescu
după 23 August 1944?

Răspuns: Știu cu Patrocaru și a întâlnit
cu Ștefanescu după 23 August. Nu
știu nici când și nici unde s-a apăs de
recepțiile la care a fost și Ștefanescu
și la care am fost și eu de față. Din nou:
o dată l-am văzut la o masă de la
Xenopol la el acasă, unde a participat
multă lume, alta dată la Rîco
Georgescu, unde desigur a fost multă
lume.

Interviuri: Ce știți în legătură cu discuțiile
și întelegerile luate între Patrocaru și
Ștefanescu?

Răspuns: Nu știu să fi lăsat ne-o înteleger
într-un fel la aceste recepții sau s-au văzut
discutând separat.

Intrebare: In mod probe, ce urmasen
Patris caun personal prin legaturile
cu Stifanescu?

Răspuns: Afara de faptul, ca el a
urmasit interese personale in relatile
cu in fostul rege prin ^{legaturile cu} (Baptista) si Hircu,
cu Xenopol, cu Visarion, Popoviciu, Folea
si alti, pe care poate a avut pentru moment,
cu un stin ca el n' a urmasit in relatile
cu in diferite persoane alte scopuri decat
cele partinice. Pentru acat si Stifanescu.

Presupunem in cele declaratiuni pe care o
dam, asupra si sumez

Elena Patricianu

9 Noiembrie 1950,

adunat de
misi
Elena Patricianu
(R)

(n)

DECLARAȚIE

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare,
domiciliată în Str. Vasile Lascăr 100, declar următoarele :

Într-o zi cred că puțin timp înainte de a fi arestat BETEA, ILEANA POPESCU mi-a spus să-i trimit lui L. PATRASCANU complimente din partea "băieților" și să-i spun că-i stau la dispoziție pentru orice.-

Eu evitând în general să am discuții cu ILEANA POPESCU n'am insistat să-i cer explicații mai amănunțite.- Am întrebat doar ce băieți ? și ea mi-a răspuns : Băieții.- Lucrul acesta m'a intrigat, totuși nu sunt sigură dacă i l-am comunicat lui PATRASCANU sau dacă i-am spus-o, nu țin minte să fi discutat cu dânsul mai mult despre aceasta.-

Aceasta îmi este declarația pe care o dau susțin și semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

11 Noembrie 1950.-

Declarație

360

388

Subsemnatul Elena Patroșcanu, arhi-
lectă decoratoare, domiciliată în str.
Venile Torcu, 100 de la urmasa trasele:

Dată o zi, cred eu puțin timp, i-am dat
de o zi arhitectului Petru Ilieșcu Popescu mi-a
spus să-i încredințez lui C. Patroșcanu
complimente din partea "Bietei" și să-i
spun că-i stau la dispoziție de pentru orice.
Eu contând în general să am discuții cu
Ilieșcu Popescu și am înțeles stăruindu-se
ce explicații sunt necesare. Am înțeles
dom ce beți? și ea mi-a răspuns: Bietei.
Luând acest lucru în considerare, chiar mi-am
spus dacă i-am comunicat lui Patroșcanu
sau dacă i-am spus-o eu în mine și
fi dovedit cu deosebită mare mult despre aceasta.

Acordând mi-am dat declarația pe care o dau, nu
și scumpe

Elena Patroșcanu

11 Noembrie 1950

stiu de mine
Elena Patroșcanu

D.

361

DECLARAȚIE

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare,
domiciliată în Str. Vasile Lascăr 100, declar următoarele :

Intr'o zi după congresul de unificare, când discutam
că diverse persoane ne-au atras atenția că ar trebui să ne
salvăm, LENA CONSTANTE a spus în glumă (așa am înțeles-o eu)
că-i va da un telefon lui GROS ca acesta să ne trimită un
avion.-

Aceasta îmi este declarația pe care o dau, susțin
și semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

13 Noembrie 1950

Subsemnatul Elena Bătrîncă,
subiect de creație, domiciliat în
str. Văile Lăscu 100, declară următoarele:

Între 2, după cumpărarea de unificări,
când discutăm, cu diverse persoane
m-am interesat dacă au luat sau nu
salvarea, temă constantă a grupului
glumă (am amuzat-o cu) că-i va da
un telefon lui Gros pe care nu va
trimită un avion.

Acceptăm în această declarație, pe care o dau,
măști și semn.

Elena Bătrîncă

13 Noiembrie 1950

~~361~~

DECLARAȚIE

=====

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare, domiciliată în Str. Vasile Lascăr 100, declar următoarele :
De câteva ori a venit la noi acasă domnul RIBAROL de la institutul francez.-

Nu s'a vorbit nimic suspect.- Stiu însă că mama domnului RIBAROL, fiind percheziționată la aerodrom, atunci când a părăsit țara, a fost prinsă cu valute și I. PATRASCANU a intervenit pentru dânsa, ca aceasta să nu aibă urmări grave pentru ea.-

Aceasta îmi este declarația pe care o dau, susțin și semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

13 Noembrie 1950.-

B.

D E C L A R A T I E

Subsemnata ELENA PATRASCANU, arhitectă decoratoare, domiciliată în Str. Vasile Lascăr 100, declar următoarele:

Imi aduc aminte că HARRY BRAUNER mi-a spus că o cunoaște pe D-na LE ROUGETTEL (nu știu dacă personal), istorisindu-mi că face desene de botanică, care cred au fost publicate într'o carte.-

Aceasta-mi este declarația pe care o dau, susțin și semnez.-

ss/. ELENA PATRASCANU

13 Noembrie 1950.-

B/

Declarație

20%

365

Subsemnată Elena Patinoiu, arhitectă-decoratoare, domiciliată în Str. Vămile Lescu 100, declar următoarele:

Am adus cunoaștere, ca Henry Brauner, mi-a spus că o cunoaște pe doamna Le Rougetel (un sfârșit de viață personal), istoricului - mi se pare deosebit de botanică, care, cred au fost publicate într-o carte.

Preaște mi-a dat declarația pe care o dau, surghi și reușez.

Elena Patinoiu

73 București 1950

